

ХУАН КАРЛОС ОНЕТИ НЕКА ВЯТЪРЪТ ГОВОРИ

Превод: Стефан Савов

chitanka.info

АННА ГЕОРГИЕВА

ИЗГУБЕНИ В СЕБЕ СИ

Информацията за личността и творческия път на уругвайския писател Хуан Карлос Онеи само бегло може да подскаже някакъв ключ за разбиране на книгите му. Роден е през 1909 година в Монтевидео. В края на тридесетте години се движи в прогресивни литературни среди, които отхвърлят политическия диктат, стреснати от настъпването на фашизма в Европа. Онеи сътрудничи още оттогава, а впоследствие почти до закриването му в 1973 година, на седмичника „Марча“ — един от ярките прогресивни гласове на континента. От 1973 година живее в емиграция в Испания.

Първата творба на младия писател е повестта „Кладенецът“, отпечатана през 1939 година в създаденото от негови съмишленици издателство „Стела“. За разлика от литературните процъпалници на мнозина латиноамерикански писатели тази кратка творба е програмна. В нея може да се отгатне бъдещият път на писателя, неговата творческа позиция. Изборът е направен: героите на Онеи ще живеят не с реалните факти на изминатия или предстоящ път, а със ситуациите, породени от собственото им съзнание, в които ще търсят не само смисъла на личното си битие, но и оправдание за живота. Техният старт винаги ще крие нещо смъртно обнадеждаващо, една светлина, която те ще носят в съзнанието си като фар, без да могат напълно да се примирят с изгубените илюзии.

Онеи е писател, който разкрива същността си само ако се познава по-голяма част от творчеството му, ако отделната творба — роман или повест, се съпостави с останалите, където героите се движат по своеобразна спирала, за да задълбочат идеята, вложена от автора в тях. Онеи е психолог на личностното крушение; той очертава онова, което бихме могли да назовем синдром на крушението.

Героят от първата му повест „Кладенецът“, Еладио Линасеро, затворен между четирите стени на стаичката си, легнал на кревата в часа на здрача, с лице към стената, възсъздава своя живот: не

извървения път, а онези странни светли петна от въображаема реалност, в които има зрънце преживяно, но то е разтворено в съзнанието, обогатено е от копнежа по нещо по-значимо, което да се превърне във факт на личната съдба. Не случайно тези спомени Еладио ще нарече „приключението“, защото те са плод на въображението му, борещо се да надмогне мизерното съществуване.

В края на четиридесетте години Онети се запознава с творбите на испанския философ Хосе Ортега-и-Гасет, по това време емигрант в Буенос Айрес. Особено впечатление му прави първата глава „Затваряне в себе си и суета“ от книгата „Човекът и хората“, публикувана през 1939 година в Аржентина. „Човек може по своя воля тайно да се отвърне от света и да се потопи в себе си“ — пише Ортега-и-Гасет. Очевидно такова херметизиране в себе си избират героите на Онети, за да отрекат неприемливия за тях свят. В „Кладенецът“ все още могат да се забележат конкретни връзки с този свят. Там се говори за Хитлер, за новите германски маршове, предназначени за глупци с воля, за „работници от кланиците, мачкани от живота, преследвани неумолимо от нещастieto, които са се издигнали над собствената си мизерия, за да мислят и действуват в съюз с всички бедни хора по света“.

По-късно Еладио Линасеро си дава сметка: „Истина е, че никога не съм имал вяра, но с тях (хората от народа) бих се чувствувал доволен, благодетелствуван от тяхната невинност“. И още: „У хората от народа, у тези, които наистина са от народа, винаги има нещо неопорочено, нещо много чисто, детско, искрено, силно, истинско, на което винаги може да се разчита в тежки мигове на живота.“ Но героите на Онети повече няма да се върнат към тази мисъл, няма да търсят друг изход освен бягството от реалността, освен черупката, която така дълго и мъчително, но неотстъпно изграждат. В едно интервю Онети казва: „Рисувам хора, които, макар и да изглеждат екзотични екземпляри, всъщност представляват цяло поколение. Те отхвърлят стария морал, но все още не са намерили с какво да го заменят. Да, в нашата Южна Америка, в младата Америка, се появи един тип човек, равнодушен към всичко, невярващ в нищо, безразличен към собствената си съдба.“

През четиридесетте години, по това време активен журналист, Онети живее и работи известно време в Аржентина. Това внася в

творчеството му един нов елемент: универсализиране в рамките на този югоизточен регион на Латинска Америка. Именно в Аржентина, след като е публикувал няколко повести и сборник разкази, Онети слага начало на цикъла романи за Санта Мария, за измисления град и неговите жители, които занаят ще се явяват във всяка нова творба. Това става за пръв път в романа „Кратък живот“ (1950), а впоследствие в романите „Корабостроителницата“ (1961), „Хунтакадаверес“ (1965), „Нека вятърът говори“ (1979), в повестта „За един безименен гроб“ (1959). Онети е първият латиноамерикански писател, който създава цялостен художествен модел на света, едва по-късно ще се появи прочутото Макондо на Гарсия Маркес.

Във всяка книга — роман, повест, сборник разкази за Санта Мария, доминира един или няколко герои, като правило разказът се води от първо лице, без то да се идентифицира със самия автор. Така например в романа „Кратък живот“ един от главните герои е лекарят Диас Грей, който ще се явява и впоследствие почти навсякъде като любим персонаж на писателя.

С друг герой на Онети — Ларсен, се срещаме в романа „Корабостроителницата“, където той е представен като действена личност: Ларсен се мъчи да възстанови запустялата корабостроителница, да ѝ вдъхне живот. Това показва, че писателят не е чужд на градивното начало, на идеята за активно участие в живота. Затварянето на неговите герои в себе си не става изведнъж, отпускането, безволието, херметизирането са стъпала в един процес, чиято основа са именно крушенията, преживени в реалния свят. Нещо повече, обръщайки гръб на живота, героите на Онети ще трябва отново и отново да преживяват катастрофи, този път още по-рушителни, в света на последната илюзия. В „Корабостроителницата“ Ларсен действа, но безрезултатно и постепенно неговата градивна енергия ще се завърти на празни обороти.

Интересна е задачата да се проследи пътят на героите в различните произведения на писателя, да се изследва движението на техните души, лутането, колебанията, провалите. Именно на душите, защото конкретните житейски факти не са основното, авторът ги смята за прозрачна опаковка, за смътен фон. И самият живот, разбран като конкретна социално-политическа ситуация, все повече губи контури, макар че и в последния роман „Нека вятърът говори“ също има намек

за конкретност, пък бил той само бегло съобщение в пресата, че днес не е имало сблъсквания с полицията и няма убити студенти. Значи, политическият момент присъствува някъде наблизко, без обаче да засяга духовното битие на героите, без да слага отпечатък върху изолираната им по собствена воля съдба.

За главно действащо лице в „Нека вятърът говори“ Онети избира полицейския инспектор Медина. Има нещо абсурдно в това, че на преден план сега излиза блюстителят на реда и закона, най-тясно свързан със системата. Може би авторът избира именно него, за да покаже колко далеч е стигнало желанието за бягство, щом като се проявява у един полицай. Надарява го с двойственост, в която може би по-истински е избликът на някакъв художнически талант, който не се оказва достатъчно силен. Позицията на Медина е определена ясно: за него главното е да не гледа сериозно на безсмислието на един свят, който не е създаден от него. Той се затваря в себе си не само като пренебрегва служебните си задължения, нещо повече: приема като знак на съдбата срещата с един престъпник и вместо да го арестува, преплува с него реката и преминава на чужда територия, в Лаванда. Медина прекрачва Санта Мария, толкова вкоренена в хората, колкото и те в нея. Прекрачва я като стесняваща рамка за съдби, които по собствена воля могат да се освободят от всичко. След като се е простил със спомена за детството (още Еладио Линасеро в „Кладенецът“), за близки и род (Хосе Малабия в „За един безименен гроб“), героят на Онети ще прекрачи и последния устой — родината.

Своеобразно е отношението на писателя към вечните стойности на живота — към бащинството например. Медина търси в него спасение, готов е да измисли ново детство за Хулиан Сеоане, да го приеме за свой син. Той иска това бащинство не заради момчето, а за себе си, за да се почувствува трайно обвързан с друг човек, да бъде отговорен за него и чрез тази отговорност да надрасне безсмислието на живота. Усилието е огромно: Медина ще прави дълги посещения у майката на Сеоане, ще му носи подаръци, ще мечтае да го срещне като близък, да бъде довереник и доверител. И ще се убеди, че илюзиите за бащинство не са били по-силни, нито по-дълготрайни от другите. И все пак, когато идва развързката, младежът ще остави може би знак, че е признал Медина — ако не бащата, то поне човека.

В Лаванда, в този вертеп за срещи на осакатени души, където се руши всеки порив към доброто, отново ще се появи споменът за Санта Мария. Отначало плахо, после настойчиво като единствено спасение. И Медина ще се завърне, ще последва съвета на дошлия сякаш от небитието Ларсен — Хунтакадаверес, който му дава странен ключ: „Създайте си онази Санта Мария, която най-малко ви харесва, лъжете, измисляйте хора и неща, събития.“

Медина се завръща — мислено, може би само в желанието, — за да изживее последното разочарование, за да разбере, че не е в състояние да създаде една нова Санта Мария, че в негова власт е само да помни последното благоухание на цветете в стаята, където Тереса лежи мъртва и невидима. Той ще крачи по тревясалия път и ще проклина всичко, но най-вече собствената си съдба. Опитите са били много — повечето от тях с имена на жени, нещо естествено в латиноамериканския свят, където еротиката се приема като лекарство. И накрая Медина ще стигне до решението: Санта Мария трябва да изчезне от лицето на земята. Но доколко този предизвикан катаклизъм дава основание за надежди?

Когато човек затвори последната страница, остават въпросите. Те са свързани с отделните съдби, с преплетените реалност и фантазия. Опитите да се изясни до каква степен реалният живот има относителна стойност и не е ли случилото се по-скоро „измислен спомен“, често отстъпват място на едно усещане за тоталност на измислицата, която покорява със силата на психологическото проникновение.

„Всичко беше едно точно възпроизвеждане на измисления спомен“ — мисли си Медина. Схемата е обратна на обичайната: не от преживяното към спомена, а от породената в съзнанието ситуация към извикването и на реален живот. Медина ще извърши убийство, след като много пъти го е преживявал мислено. В тази обратна връзка — от съзнанието към действителността, се съдържа може би ключ към творчеството на Хуан Карлос Онеги: да води из пътищата на съзнанието, единствената свободна територия, притежание на личността. Изгубени сами в себе си, лутащи се, обезверени, героите на Онеги все пак не приемат живота такъв, какъвто е.

Анна Георгиева

ПЪРВА ЧАСТ

*Do not move
Let the win speak
That is paradise^[1]*

E.P.

ГЛАВА I

ITE^[2]

Старецът се разлагаше вече и ми се струваше странно, че само аз усещам слабата сладникавокисела миризма, че нито дъщерята, нито зетят говорят по този въпрос. Та нали те бяха принудени да проветряват и да мръщят нос, защото бяха негови роднини, а аз — само един болногледач, едва ли не бивш, мним лекар.

Това беше първата от работите, които ми избра Фрида, след като пристигнах в Лаванда и я открих на булевард Бразилия № 1597, все така красива и коравосърдечна, както някога, и се опитах да измъкна от нея пари — имаше ги в повече — или да получа подкрепа, така необходима за всеки имигрант, който, подобно на достоен рогоносец, моли за нова възможност.

Мъките и наказанията. Да бдя над агонията на стареца беше първото от поредица отмъщения, несъразмерни на повода. Тя и аз предпочитахме да се любим с жени и една нощ, не си спомням кога, ние се спречкахме в Санта Мария. Спечелих не защото заслужавах. Причината беше, че проститутката, която си оспорвахме, се страхуваше от служебната ми карта на полицейски инспектор и този страх бе по-силен от алчността ѝ, възбудена от онова, което Фрида ѝ предлагаше в крайбрежния ресторант, без намерение да го изпълни. Това беше една игра. Рано призори Фрида загуби, пусна струя слюнка в чашата си, гримира се и намери сили да ми се усмихне, преди да стане и тръгне към автомобила си. По онова време тя имаше малка открита кремава кола марка „Дедион Бутон“. А докато бяхме на масата, между нас тримата цареше истинска сърдечност. Проститутката, млада, слаба и мръсна, остана с мене. Не мога да открия друга причина, пък и тази е неясна.

Най-хубавото от опита, от първото отмъщение беше свежестта на утрините, когато, облегат на желязната ограда на Аржентинската легация, чаках автобус № 125 и изпитвах поради безсънието възбуда, чувствувах се мъж. Най-хубави от всички бяха утрините на онова бурно лято с кал и кафяви листа по земята, онзи неспокоен вятър, който сякаш бе създаден за мене, онази шумоляща радост на старите дървета в парковете на големите къщи, които някога са имали име и достойнство, онова неясно, смутно небе.

Защото нито вятърът, нито аз вярвахме напълно в това, което бяхме правили и видели през нощта; започвахме деня нехаещи за работата, възстановявахме на шега любовта, приятелството, симпатията, подобие на вяра в хората, в техните ограничени и жестоки възгледи.

Въпреки дразнещата нервите горещина нощта протече спокойно и ритуалите се повториха с обичайната равнодушна добросъвестност. Зетят-капитан дойде с жена си в девет часа, почти веднага след като прислужницата беше излязла от спалнята с подноса от вечерята ми, тъкмо когато приготвих първата инжекция.

Угасих спиртника, поставих спринцовката в черната кутия и отново седнах в креслото, разтвори една книга, която се наричаше „Цикличната теория на Вико“. Предпочитах да правя инжекциите пред свидетели. „Нощен компаньон“, бе казала Фрида и Кинтерос повтори званието. „Двеста драхми на нощ, а работата нищо и никаква“, бе казал той задъхано, докато, поставил равнодушно дланта си на коляното на Фрида, разправяше апокрифни епизоди от историята на обречения и намекваше за находките, които можех да открия в спалнята, в мебелите, в дюшека, в израза на лицето и в предсмъртното хъркане на стареца.

Един от предците на Кинтерос бе избрал името Осуна, когато в петнадесети век Исабела Кастилска и Фердинанд Арагонски бяха направили една малка чистка^[3]. Но извън сделките си той налагаше името Кинтерос — едно безсмислено предизвикателство, което може би му доставяше някакво удовлетворение.

Не знам кога точно реших да приема като непоправима човешката глупост, Санта Мария, Лаванда, останалия свят, който никога нямаше да опозная. Въздържах се да противореча. Не знам кога се научих да се наслаждавам мълчаливо на пълното си несъгласие с

мъже и жени. Но срещата ми с Кинтерос-Осуна, с могъщата му глупост, с невероятния му талант да печели пари ме накара да изгубя мярка, принуди ме да приема с въодушевление онази форма на тъпоумие, която той ми приписваше, като ме хвалеше прекалено, почти завистливо. Ето защо се съгласявах с всичко и прибавях подробности, оглаждах, усъвършенствувах.

Поради това именно, когато в спалнята влизаше зетят-капитан и ме намираще зачетен в измислената книга на Клаузевиц, бях в състояние да разисквам с него разпалено и неблагоприятно тактическите, стратегическите и транспортно-снабдителните проблеми, по които той допускаше отстъпки, тъй като в замяна на това аз се показвах склонен да изслушвам заслепен речите му, оставящи във военната и в световната история убеждението, че той никога не греши по отношение на същественото, ценното, онова, което е в състояние да промени съдбата на всяка война, древна или бъдеща.

Но когато първа идваше Сусана, дъщерята на умирация, намираще ме да чета някой роман от онези, които тя наричаше дръзки и които бяха скрити, подобно на откраднато писмо, на лавицата на библиотеката, на височина на очите. Понякога искаше мнението ми кой роман да вземе и винаги връщаше книгите с въздишка, с благочестие, с едно „колко отвратително“, болно от проточеност, натежало от състрадание. А книгите ги беше скрил, изложил, агонизиращият старец и тя ме гледаше със съжаление, с любопитство, подобно на онова, което ме обземаше в уязвимите часове на разсъмването, докато наблюдавах неспокойния старец, който започваше да потъва плахо и неумело в продължителния сън, бълскайки се в островчетата на бълнуването, мърморейки думи, намекващи, старателно объркани, за спомени, които никога не са били съвсем истински, за случки и лъжи, непознати на него, на човека, какъвто някога е бил, и сега, за да ме измами и развлече, той се опитваше да продължи да живее в деветдесетте минути, които делят нощта от следващия ден, времето, когато смъртта се движи свободна, предлагайки се, и човек — по традиция или по инстинкт — изпълнява

обреди на забрава, за да не каже „да“ и да се предаде. И тъй като тя имаше навик да застава и разговаря разтворила широко крака, аз не можех да се въздържа да не мисля за влага, за една приветлива възглавничка над твърди, неразрушими кости.

Някоя книга или каква да е печатна страница, електрическият кафеник, мнимите, продължителни пристъпи да уринирам, полуотвореният прозорец и на него аз, проточил нос към студа, внезапният птичи крясък, прокълтял в главата ми.

А когато влизаше Пабло, бъдещият сирак — всеки от тях изтръгваше, от дървените стъпала на стълбата, предизвестявайки за своето изкачване и приближаване, различни шумове и гласове, — аз успях да размахам книгата на Адлер^[4], която бях донесъл още първата вечер, и да вдигна очи, поставил пръст между страниците. Защото двадесетгодишният Пабло следваше медицина, но ми бе доверил една нощ, крачейки като бесен из стаята, която в някой непредвидим момент щеше да се нарече стаята на мъртвеца, пушейки, палейки цигарите една от друга, за да подпомогне заекващото дишане и почивката на онова нещо, което все още беше негов баща, беше ми доверил, че общата медицина не била за него нищо друго освен трамплин, който ще му помогне да овладее една неизменна мечта от детството му, наричана от него психоанализа. Лицето му беше честно, спокойно, интелигентно и му правеше удоволствие да отхвърля падналата над челото невчесана коса.

Когато започна този фарс, усетих, че той е най-опасният от всички, като оставим настрана, разбира се, упорито агонизиращия старец. Но след една нощ на изповеди Пабло донесе малка бутилка коняк и аз схванах, че опасността не идваше от него.

Още преди много години бях разбрал, че католиците, фройдистите, националистите са една стока. Искам да кажа всеки, който вярва независимо в какво; всеки, който разсъждава, мъдрува или действа, като повтаря заучени или унаследени мисли. Вярващият човек е по-опасен от гладно животно. Вярата ги тласка към действие, към несправедливост, към зло; когато ги слушате, добре е да се съгласявате с тях, да мерите с предпазливо и учтиво мълчание силата на тяхната проказа и винаги да им давате право. Най-презряното и най-субективното може да послужи на човек, за да заложи на него вярата си и сетне да продължи да я разпалва. Например поредната любима,

едно куче, един футболен отбор, едно число от рулетката, призванието на цял един живот.

Заразеният от този вид проказа се възбужда, когато срещне пречка, най-малката действителна или предполагаема съпротива го кара да се поти под езика, търси да се утвърди — да утвърди вярата си, — като тъпче, прегазва човешки тела или най-нежни, свещени чувства. За да завърши — мисля за Пабло и за възрастта му, — човек, заразен от каквато и да било вяра, много скоро я отъждествява със самия себе си. Тогава суетата започва да напада и да се защитава. С божия помощ е по-добре да не срещате подобни хора по пътя си; а за да си помогнете сам, минавайте на другия тротоар.

И когато понякога вечер Пабло ме запитваше предизвикателно и със съжаление какво би се случило или какво е щяло да стане със света, с хората, ако са нямали достатъчно силна вяра в прогреса, аз поклащах глава и мълчаливо пресмятах колко е разстоянието, което дели първобитните племена от концентрационните лагери, от геноцида, от хищниците, които управляват света.

Всички нощи бяха еднакви или постепенно всичко се беше превърнало в една-единствена нощ, в която една буря, едно застинало звездно небе, падащият молив, колебанията на пулса и температурата бележеха часовете. И през тази една-единствена нощ аз оставях отегчен книгата, подходяща за всяко от посещенията, и наблюдавах пейзажа с любопитството на новопристигнал.

Седнал на прояденото от молци, с неравни пружини плюшено кресло, наблюдавах нощната лампа върху кръглата маса, блясъка на бронзовите пръчки на огромното легло, формата на шишетата с лекарства, плътния мрак, в който тънеха таванът и големият гардероб. Гледах часовника и очаквах първата светлина по завесата на прозореца — сутрин червена, а сега черна. Развличах се, като се опитвах да отгатвам с омразна леснина отделените от мене от светлината мебели и портрети, които се губеха в онази част от стаята, където почиваше или се движеше главата на болния.

Но аз се нуждаех от моите сто монети на вечер. Някой ден, след време, докато се лъжехме взаимно, щях да се спречкам с Пабло. Всяка нощ, или почти всяка, капитанът пиеше кафето си в долния етаж и беше невъзможно да не обръщам внимание на смеховете и шегите.

Ето какъв е паметният случай. В девет и четвърт той влезе в спалнята със Сусана, жена му, сестра на Пабло, точно толкова дете на умирация, колкото и Пабло. Всеки път когато идваха, трупът забавяше задъханото си дишане, между въздишките настъпваше внезапно и неочаквано мълчание и аз подозирах стареца в сладостно злорадство. Все още живееше и знаеше, че е така.

В девет и четвърт часа в онази априлска вечер капитанът и Сусана. Сусана далеч зад него, търсеца мрака и глуповатостта на една студена, застинала усмивка, събрала ръце над срамните части. Далеч пред нея клетият човечец, капитанът, мина, без да ме види, изпънат по военно, но не предизвикателно, стигна до леглото и застана мирно.

Капитанът сякаш мислеше, ако можеше да мисли, подпрял челюсти с ръка, гледайки стареца отвисоко. За да се подиграе или за да прояви нежност, полуумрелият започна да движи глава и показваше, като се защищаваше от неясния шум, който му налагаше светът, спомена от изкуствените си зъби.

Капитанът изостави прегледа и се обърна, за да ме поздрави.

Но тя, Сусана, дъщерята на моя смъртник, съпругата на капитана, сестрата на Пабло, беше мудна и невзрачна; разкаях се че първоначално бях изградил за нея образ на глупава и разсеяна.

— На заповедите ви, господин генерал — почти извика Велес, капитанът, чукна токове и ми отдаде чест. Беше весел и уверен, както може би е бил тъст му през хиляда деветстотин и четвърта, отдавайки почтително чест в една палатка, край едно замаскирано с евкалиптови клонки оръдие. Поздравявайки настъпващата зора, изправен пред неграмотния вожд-главорез — цветът няма значение, — изпъчил гърди, изпънат, скован, защото е носител на добри или лоши новини, на една гордост.

— Добър вечер, господин капитан — отговорих, като едва-едва отстраних книгата.

Както винаги изпитвах чувството, че умирацият старец е буден и в съзнание, че се подиграва на капитан Велес и на всички нас; или може би годините и болестта го бяха издигнали в едно свръхзряло време, което нямаше нищо общо със старостта, и той ни гледаше оттам, а нашите движения и думи му доставяха удоволствие, предизвикваха у него презрение и нежност, сякаш наблюдаваше разсеяно деца, улисани в игра, или някакви насекоми.

Въпреки че, докато говореше, той беше гледал мене, едва ли не усмихнат, знаех, че думите на капитан Велес не са поздрав, а се стремят да стигнат онова изразходвано нещо, само кожа и кости, изпънато в леглото.

Обучен в гимнастиката и в материално-техническото снабдяване, капитан Велес се наведе, без да подгъне крака, и почти допря ухо до шепнещата уста на болния. Можех да видя ясно блясъка на черните очички и издължения от усмивката черен мустак.

— Не се тревожете, господин генерал — каза той. — Ще пратим конница. Не се безпокойте за резервите. Разполагаме с куршуми и бойци, които ще унищожат тези негодници.

По задължение или по привичка, днес, както толкова други пъти, аз бях зрител. Но днес бях и нещо повече. Бях посредникът, използван от капитана, за да предаде на жена си заплануваното послание: баща ѝ ще живее още десет години или поне няма да умре тази нощ. „Ако беше зле, ако имаше опасност, щях ли да бъда аз, човекът на дълга, весел, щях ли да се шегувам, да потупвам стареца по кокалите?“

Освен това, като говореше за тактики и битки, за които бе слушал от тъст си, като говореше за пушки, мостове и конници по начин, сякаш сам беше преживял събитията, а сега изпитваше голяма тъга, разделяйки се с всичко онова, той компенсираше отчасти поне едно продължително унижение в казармата, възвръщаше нещичко от самочувствието на няколко измамани поколения, които се бяха учили да воюват на теория, за да разберат сетне, че този вид войни, за които са били подготвени, нямат нищо общо с бъдещето. Но неговите речи приканваха преди всичко към забравата на една професионална смелост, която поради неблагоприятната съдба бе осъдена да загине девствена, без изява и провал. Каква друга възможност имаше той тази година в Лаванда, освен да подлага на побоища работниците и студентите? Той изпълняваше дълга си и се разтоварваше, без да изпита истинско щастие. Тогава, горе-долу тогава изникна Сусана и пусна началото на една усмивка между бронзовите пръчки на леглото, където умираше баща ѝ. От време на време се обръщаше, за да ме погледне, но аз стоях неподвижен, прав, с някоя от книгите, сбърквайки може би психологията с военното изкуство, притисната

към корема. Поклатих глава, сякаш исках да кажа: всичко е наред и ей сега ще умре.

Но миризмата ставаше все по-силна, миризмата кръжеше като пеперуда — черна и зелена, — приближаваше се, отдалечаваше се, а всички се преструваха, че не я усещат.

Сусана беше красива и се беше родила, за да се омъжи за Велес — бях разбрал, че има една особена категория, един тип момичета, девойки и жени, родени, за да се омъжват за горди и честолюбиви воители; може би е възможно да ги разпознаеш по решимостта на бедрата или по разстоянието, което отделя усмивката им от очите, от блясъка на зъбите. Сетне те стигат дотам, че разбират по-добре от мъжете си какво е характер и подчинение.

Тогава, повтарям, капитанът се отегчи да гали жълтото чело на стария, изправи се и застана мирно. Беше облечен цивилно.

— Шефе, той е голяма работа — каза Велес. Изчаках го недоверчиво да продължи. — Бил е в Масолиер. — Приблужи се, стисна рамото ми, подвижен, жизнерадостен, напълно сигурен във всичко.

— Да. Малко е нервен тази вечер. Но бих казал, че е по-добре.

Защото Кинтерос, под диктовката на Фрида, бе казал следното за мене: „Две години медицина. Щеше да завърши със златен медал, ако не беше се случило онова нещастие, което всъщност не е нищо друго освен желание да прави добро.“

Нещастиято, което беше измислила Фрида, за да ме унижава седмици наред край леглото на стареца, ми служеше понякога, за да ретуширам, доизпипвам едно минало. То беше по-действително от моите постъпки, от самия мене. Беше ми по-лесно да си спомням не окървавените бедра, изкривеното лице на девойката, която току-що бях убил, пробивайки матката ѝ, а сериозната бавност, с която свалих престилката в къщата на акушерката, в странния приемен кабинет с канарчета и бегонии. Маниакалната настойчивост, с която измих седем пъти ръцете си, учудването, с което откривах пръстите си, мълчаливата молитва край кушетката, отказа да поискам помощ, оскърбителната истерия на дебеланата над захвърлените на пода гумени ръкавици. Един спомен, един лъжлив спомен.

— Сложихте ли му вече инжекцията, шефе? — запита Велес, сякаш това бе важно за него.

Някъде бях чел или някой ми бе казал, че дните не минават напразно, още по-малко нощите. Клетият Велес не подозираше и никога не узна, че бях го понижил, още преди време, от капитан на лейтенант.

— Не още, чаках. Инжекцията е наложителна, но не ми се иска той да се нуждае от нея. Нали разбирате? — запитах.

Аз нищо не разбирах, но той, лейтенантът, разбираше.

— Съвсем ясно — обясни той на Сусана. — Не трябва да се създава навик.

Щом като тръгнаха, те ме забравиха и докато слизаха по стълбата, говореха за Елина, за Пунта дел Есте и за някаква продажба.

Бяхме вече сами в къщата, когато направих на стареца инжекцията, спомняйки си — или друг, разположил се удобно в мене, си спомняше — стотиците инжекции, които бях правил в полицейския участък в Санта Мария на пияници, истерички и претърпели злополука, докато чаках да пристигне един невзрачен съдебен лекар или доктор Диас Грей, все още ерген, буден по всяко време, който питаше винаги, без да се усмихва или да се смущава:

— Инспекторе, сигурен ли сте, че си заслужава труда?

А аз повтарях съвсем точно думите на изтърканата игра, която никога не ни отегчаваше:

— Наш дълг е, докторе.

След като извършваше онова, което е необходимо, той рядко забравяше да продължи или завърши: „Картините ви са лоши. Понякога ми харесват цветовете, но вие наистина не се научихте да рисувате. Все пак независимо от всичко защо не пратите по дяволите тази гадост? Живейте от милостиня и тръгнете да обикаляте крайбрежието с триножник и сандъче с бои.“

Оправих възглавниците и завивките на стареца и открегнах прозореца; нощта беше прохладна и безветрена. Когато седнах на леглото, той почти се разбуди, почти срещна очите ми; сетне залюля глава и зашепна бързо откъслечни думи. Помислих си, че това са го правили преди него милиони обречени.

Още почти в началото загубих желание и надежди да разбирам. Така че се забавлявах, когато Фрида или Кинтерос ме събуждаха в

шест часа следобед и аз им предавах фантастични версии, понякога остроумни, но винаги объркващи.

Представях си как лъжите ми раздвижват лицето на Кинтерос; понякога подозрението, че е открил правилна следа, друг път разочарованието. Това беше малкото ми всекидневно отмъщение и аз му се наслаждавах сред прозевки.

Към него прибавях едно долно, прекрасно блаженство: опитвах се да отгатна кои думи би предпочитал Кинтерос да мълви умирацията и се осмелявах ентусиазирано да излагам фалшиви дословни, противоречиви версии, съчинени от мене в утрините, за да се боря със съня и отегчението.

Мисля, че цялата ми литература повтаряше старата и глупава необходимост да имаш приятел и да се доверяваш; наемваше също за наложено недоверие, за тайни и лукавство.

Беше достатъчно да видиш пияното или уморено лице на Кинтерос в онзи отвратителен час, в шест часа следобед; да видиш дрехите и вратовръзките му; да го слушаш да говори за приятелство и безкористност; да напомня колко ми плаща, винаги точен и без дребнавости, за да му разправам как се люшка главата на стареца и обърканите, предполагам, спомени от детинство, които клокочеха в черната, беззъба уста.

Всичко това и присъствието на Фрида, почти винаги на втори план, преструвайки се на безразлична, на шеговита, бяха достатъчни, за да разбере, че тук става въпрос за пари, за много пари.

По-късно, не знам кога, една привечер, в часа, когато се явях на работа, привечер, сляла се с единствената нощ на първото наказание, стигнах до улицата, която необяснимо защо наричат Аграсиада^[5], и още от ъгъла видях фургона и разбрах, че нещо беше завършило. Първото от краткотрайните ми битиета в Лаванда. Прекосих улицата и седнах на една маса до витрина с приемлива мръсотия и видимост. Наричаше се кафе и си поръчах кафе, наблюдавайки заедно с безделниците и любопитните онова, което се вършеше с професионална точност в къщата отсреща, в къщата, където бях чел ту Клаузевиц, ту Фройд, където бях правил ненужни инжекции и бях мислил за миналото си, без да успея да го подреда.

Когато фургонът замина, отидох да телефонирам на Кинтерос, сигурен, че отспива пиянството си. Помислих си за пронизителния

телефонен звън и го свързах, обърках с иглите за инжекциите. Никога вече.

Набирах продължително номера, докато го накарах да се събуди и да вдигне видиотен слушалката. Казах:

— Часът е осемнадесет и тридесет и пет. Говори Медина. По-добре е да си записваш. Пристигнах, за да оставя визитната си картичка, и първо видях един фургон, който ме натъжи и учуди. После четирима типове, които не пожелавам за себе си; със сиви или небесносини престилки, светлината не е добра. Свалиха и внесоха един кръст, един дървен балтон, шест свещника, един албум, който ме съблазнява да пиша по страниците му роман или дневника на живота си. Прибавиха и някои тайнствени неща, които трябва да са неизбежни, защото смъртта е винаги една тайна. Мисля, че резултатът ще бъде същият. Записа ли си? Всъщност позвъних, воден от чувство за дълг. За да те поздравя и да ти кажа да вървиш на майната си.

Затворих, за да излича гласа му, и от тази нощ нататък станахме по-добри приятели, по-малко го презирах. Разбира се, никога не говорихме отново за този случай; когато след време ме обзе натрапчивата мисъл да се върна, никой не се показва по-търпелив, по-добър и по-ефикасен от Кинтерос. Но не го направи, за да ми плати неволното мълчание.

---

[1] Не се движи

Нека вятърът говори

Това е раят ↑

[2] Първата дума от *Ite, missa est* — идете си, богослужението завърши (лат.), литургична формула, която се произнася преди благословията в края на службата. — Б.пр. ↑

[3] В 1492 г., след като завършват победоносно борбата за изтласкването на арабите от Пиренейския полуостров, Исабела Кастилска и Фердинанд Арагонски започват гонения срещу евреите. — Б.пр. ↑

[4] Алфред Адлер (1870–1937) — австрийски лекар и психолог, създател на индивидуалната психология и на една от психологическите теории. — Б.пр. ↑

[5] На испански миловидна, привлекателна. — Б.пр. ↑

ГЛАВА II

ПОСЕЩЕНИЕТО

Преди много време, когато всички бяхме на двадесет години или някой и друг месец отгоре, поддадох се на изкушението, абсурдно и рисковано, да бъда бог, като се ограничих в рамките на възможностите си. Това се случи в Санта Мария през един влажен и топъл март^[1] само с признаци, заплаха да се разрази буря, сякаш времето бе приело особеностите на жителите от отсрещната страна, на Лаванда, града отгатък реката.

Това изкушение, когато е истинско, предпочита да спохожда най-бедните, най-отчаяните, онези, които не са попаднали в клопката на един добре уреден живот.

Всичко беше толкова лесно и погрешно, като аритметична задача за първи клас: с това, което отказвам да ползувам, мога да ощастливя друг.

Резултатът бе един Сеоане на седемнадесет или осемнадесет години, легален емигрант от Санта Мария, и майка му. Сеоане беше семейното име на момичето, жената, и никога не узнах дали детето, момче, беше мой син. Тя винаги бе играла на картата на съмнението, недоразумението, грубата шега. Сега живееха в Лаванда и ми се струваше, че е редно да ги посещавам всеки месец, всяко пълнолуние, поддържащ с декадентски пръст табличка с пасти.

По този начин се напъхвах доброволно и неохотно в спомена за детето Сеоане, в стаята, в блуждаещите видения на момчето, в тъмния смраден апартамент, влизах в допир с дебеланата, навила косата си на хартийки, пластмасови ролки, фуркети, с тъгата и раздражението, които подобно на пот излъчвахме ние, мебелите.

Трябва да е мъчително, и наистина е така, да се говори с умиление за неща като старост, бедност, умрели предци, да продължаваш да ги наричаш по този начин.

Но това никога не ми се случи с Мария Сеоане. Въпреки евтините подаръци, които никога не забравях да нося при всяко посещение и за които тя ми благодареше учтиво и почти присмехулно,

за да ги затрие сетне незабавно в мръсния безпорядък на стаята, единствената възможност за разговор беше диалогът, в който, изречение след изречение, се изреждаха грешките на невъзвратимото минало. Тя, отвратителната дебелана, беше по-наясно от мене, защото умееше да обобщава всичко, вмъквайки в провлечения разговор, докато въздишаше и смучеше от чая мате^[2], един и същи рефрен:

— Връщане няма.

Това бе истина, която важеше за нас, за всички отново срещнали се любовници, за целия свят. На тази истина можех да противопоставя само моя стремеж да разбера, използвайки донякъде умелата злоба на Мария, позовавайки се на почти винаги отсъстващата неутрална личност на момчето Сеоане, което може би ми беше син, което може би играеше ролята на истински полуидиот, разменен още в люлката от неизбежния цигански катун, появяващ се винаги в подходящото място и час.

При едно от моите позорни поклонничества занесох на Мария сладкиши, а на Сеоане копринена вратовръзка и една синя банкнота. След поздрава на Мария се намерих напъхан в тежката и неподвижна горещина на апартамента, потънал в претенциозната беднота, полуоплешивялата покривка от червен плюш с петна от ноци и клокоचेци бутилки, от кучета, от едно далечно и нетърпеливо куче. Пленник на един дребнав свят, душен, мрачен, с фигурки на гаучовци и холандски селянки от порцелан или гипс, с корици от списания, поставени в рамки.

Мария не трупаше това голямо безвкусие, мислейки само за мене, с намерение да ми досажда. Тя и нейните приятели. Мария разчиташе на други неща, по-преки, по-сигурни.

Тя не беше поощрявала тази атмосфера на низша средна класа, на всекидневни несполуки, на дребнави желания, предъвквани от непознати хора двадесет години преди да пристигне тя в Лаванда, желания, които бяха полепвали по стените и които днес може би бях в състояние да откъртя с нокът.

Ясно, че тапетите са били сменявани от време на време, надеждите също. Но от всичко това миризмата се бе засилвала. Много широките рамки на вратите, най-вече те, последователно боядисвани в сиво, слонова кост, кремаво и пак в сиво, миришеха с ненавист и

настоятелно на неделни италиански закуски, на квитанции за здравни застраховки, на пенсионни преписки.

Не знаех дали на онази празнична дата някой си Сеоане, седемнадесетгодишен, щеше да се появи, за да покаже лицето си на моя бавен изпитателен поглед; не знаех и дали ще успея да го видя; повтарям, не знаех даже дали е мой син.

Мария ме остави сам, за да разглеждам, душа и съчинявам на воля, и отиде да свали приличната износена рокля; върна се, крачейки бавно, с ненужната усмивка на отмъщение или на краткотрайно разчистване на сметки. Не се учудих, тъй като бях претърпан с подобни усмивки на жени, които бях повярвал, че съм съчинил във въображението си, усмивки, които те от милиони години изкарваха на показ като нов, току-що появил се сезонен модел, без предшественици, без опасност от спомен.

Повтарям, не се учудих. Бях познал нежностите, жертвите и изключенията. Но тя се върна, досадницата, както би го направила всяка жена, за да напомни отново, с всичката си хитрост, за осемнадесетгодишната Мария Сеоане, която ме караше при всяка среща да търся избягващите ѝ очи, сигурен, че усещам още прясната миризма на друг мъж. Усмивката се стремеше да покаже в какво я бях превърнал аз, несъзнателен съюзник на вродената ѝ глупост.

Сега се връщаше облечена в мръсен, парцалив пенъоар; беше успяла да остарее, да постави дистанция.

— Заради мухите — каза тя с новия си, дрезгав глас, докато затваряше прозорците над железните жалузи. Излегна се бавно на дивана, където спеше Сеоане, вероятният ми син; с познатото мързеливо движение полуразголи единия си крак и ми поиска цигари. Хвърлих ѝ едно пакетче, кутия кибрит.

Жалко, помислих си, една стара досадна жена, малко по-млада от мене, си служи несръчно с едно завръщане след двадесет години раздяла. За момент, замаяна от горещина и сън, тя размаха ръце, търсейки подкрепа в глупостта и злобата. Лесно беше да ме нарани; трудно беше да се открие нещо ново, да се поддържат в равновесие омразата и мизерната вежливост.

Пое си няколко пъти дъх, като издигаше големите си гърди, и заговори; отново изпитах чувство, че се намирам без подслон под монотонен, равен дъжд при безветрие. Но нейният глас не беше само

галена рожба на алкохола и тютюна; беше дрезгав и дълбок, навремени заглъхваше, сетне ставаше писклив, сякаш само волята успяваше да го изтръгне от нищото, от тишината. Тя знаеше или подозираше и го прикриваше с хълцания, с преднамерени амнезии, с покашляния, с бегли усмивки. Гласът ѝ звучеше в ушите ми чужд, натежал от тайнственост.

— Ако си дошъл, така си мисля, да видиш момчето, предполагам, че си губиш времето. Той винаги те отбягва, сигурно го прави по инстинкт, но понякога, когато е сам, те вика, има нужда от тебе. Разбрах го от рисунчиците. Явно, прикрива се; но аз съм му майка. Излезе с приятелите, този род приятели, дето си ги избира, за да отиде на кино или на баскет — първата гнусна лъжа, която му хрумне. Вечно ме лъже, мога да го докажа, не ме е грижа, дори не го слушам, когато ми отговаря. Или дори не ми отговаря, понякога се връща призори или на другия ден, ходи някъде да се напива. Не се връща, минава дванайсет часът и някой хубав ден ще ми го донесат мъртъв; прехвърлям в ума си едно след друго всички нещастия и така се подготвям. Спомняш ли си Хейуърд, който всяка вечер идваше в полицейския участък и ти казваше... (Казваше ми, че е свършено пиян, и аз винаги разбирах по тона, по усмивката, че изразът не отговаря на истината. Но вярно е, че идваше в участъка почти всяка събота в полунощ, мръсен, с усукана вратовръзка; а също и безупречно облечен, чист, рус, пускаше усмивка и тя освежаваше костюма му, нечистата умора, която бе влачил от кръчма в кръчма по крайбрежието, търсейки, понякога с успех, някой юноша, който след пазарлъка да се съгласи. Хейуърд. Когато ме намираще, молеше по най-естествен начин за подслон, сякаш бе пристигнал в неподходящ час в дома на приятел.)

— Стигнал съм до края — казваше той, мръсен или прилично облечен. — Още час и ще се загубя. Не по улиците; а в мене самия; ще бъда загубен за самия себе си. А ако това се случи, знаем го, както вие, така и аз, има само едно разрешение, един край. Дайте ми сега едно легло с дървеници и на сутринта изчезвам.

Казвах му винаги yes^[3] и му давах една килия. После по обяд оставяше на тезгяха два пъти повече от сумата, която би платил, за да пренощува в „Пласа“.

Тя продължаваше да говори и дрезгавият ѝ глас учудваше всички освен нея — алкохол и тютюн, от закуска, докато сънят я повали.

— Но не ставай нервен, нямам намерение да повтарям, че е твой син. Признай си, че би трябвало да се гордееш. Какви пари могат да се измъкнат от тебе? За беда кръстих го Хулиан и чак след години разбрах, че това име носело нещастие. Ако можеш, погледни го и нищо повече. После ще ми кажеш. Спомняш ли си, когато беше по-малък от него и нарисова портрет на папата, не се сещам сега как се казваше той по онова време. Исках да говоря с тебе, но се сетих веднага, че поддържам тайни връзки, и чакам да ми кажат, че е дошъл моментът. Все още не е дошъл, но не е и нужно, защото ти винаги си бил един такъв скрит-покрит, неспособен, искам да кажа, дете никога не вярва в нищо. Няма значение, но ако искаш да се позабавляваш. — Тя погали сивата си коса, като се усмихваше утешена на някакво отсъстващо лице. — Но първо отвори шкафа и дай да изпием по чашка контрабандна мастика. Ако друго не си спомняш, това все още помниш: аз предпочитах мастиката в „Ла Енрамада“, а ти онези половинлитрови чаши с парагвайска ракия.

Докато сипвах ракията, опитвах се да предугадя клопката. Чашите бяха съвсем малки и аз изпих много, защото питието беше добро и едва сладнеше.

Димът на цигарите се променяше бавно от сиво в небесносиньо, изпълнил почти равномерно душната затворена стая.

— Мъртъв — каза тя и в продължение на минути гласът ѝ секна; запали цигара, за да се облекчи, и изплакна гърлото си с мастика. — Мъртъв, някоя нощ, някое утро — продължи тя. — Не знам дали ти казах, че сега се напива всеки ден и една нощ ще ми го донесат мъртъв, а когато не е пиян, единственото, което го интересува, повече от това да се нахрани, е да пилее и малкото, което притежавам, мога да ти кажа, че той почти никога не носи у дома и петаче дори. Хулиан. Имам пари едва колкото да се нахраним, и тях пилее за платна, хартия и бои. И като един от бащите, заклевам се ей тук, в кръста, и според сметките, които не мога да бъркам, няма съмнение, че ти си бащата, още повече, че нарисова портрета на папата... Той не прави нищо друго, освен да рисува, да се напива, а понякога носи в къщи пари, не знам откъде ги взима. Понякога отивам и му купувам една бутилка, така поне рисува до майка си. Това сте вие, мъжете.

Мастиката беше добра, но ми се повдигаше от нея. Поклатих глава, наподобявайки униние, мъка, съмнение, огорчение и състрадание.

— След като няма да се появи — подхвърлих, — би могла да ме пуснеш да погледна картините.

Усмихна се щастлива, сякаш бе очаквала молбата.

— Ще ме убие, така ми е казал, ако позволя на някого да ги види. В мансардата са. Ако можеш да ми оставиш петдесет или сто.

Напълних ѝ чашката, сложих до нея бутилката с гаранционния печат на испанското правителство и се полутах, докато намерих в двора леко извитата желязна стълба.

Запалих слаба електрическа светлина и можах да видя, не без мъка, че Сеоане бе преминал безредно и без всякакъв талант през всички школи, всички начини на рисуване, от бизоните на Алтамира, рисувани от Пикасо в изпълнение на договора му с френското правителство, до калейдоскопичните игри, които вече излизаха от мода.

Но изпотен и с болки в кръста открих, както винаги се случва, няколко картини, малко на брой, които Хулиан беше рисувал за Сеоане. Пренесох ги на светлината, изпълнен с подигравка и завист. Сеоане, подобно на мене, не знаеше да рисува; но с цветовете боравеше вещо, сигурно, блестящо. Платната не се стремяха да кажат нещо на някого; те не говореха нищо, бяха сурови и небрежни, бяха правени за Сеоане, за него и за никой друг.

Когато се върнах долу, жената каза:

— Помислих, че ще останеш завинаги в мансардата.

Беше вече малко пияна и поддържаше достойнството, като се мъчеше да напълни чашката, без тя да прелее.

— Харесват ми картините — казах. — Искам да го видя и да говоря с него.

— Не иска да те види. Разправях му лъжи и истини. Струва ми се, че те мрази. Но не говорим вече за тебе. Щом рисува тези неразбираеми цапаници, трябва да е твоя издънка. Бащичко. Но хубавото е, че никой от вас не може да бъде сигурен, позволи ми да ти го кажа.

„Вас“ това бяхме ние, всичките мъже, една порода, която Мария Сеоане се беше постарала да мрази в продължение на петнадесет

години и която имаше толкова общо с нея, колкото мравките или конете.

Ставаше все по-горещо, но не пожелах да приема поканата ѝ да си сваля сакото; продължавах да се защищавам, като понасях вратовръзката върху мократа яка, продължавах да се държа като на гости, да се усмихвам от време на време, да я гледам пиана, да си изнамирам някакво пречистващо страдание.

— Добре е — продължи размекнатият глас, — че вие, мъжете, ме карате да ви съжалявам. Така няма да се оставя да бъда увлечена, да направя някаква глупост, да наложа заслуженото наказание. Момчето е също като тебе, не искам да кажа, че ти прилича физически. Вярно е, че изпитвам гордост като всяка майка. Но не си мисли, че си правя големи илюзии. Най-напред ще ти кажа, че няма характер или проявява характер само в злото. Като тебе. Аз го родих, аз го отгледах. — Отпрати към тавана усмивката на изкуствените си зъби и протегна бавно ръка, за да потърси цигари; после изопна голите си крака и успях да отгатна почти безпогрешно монолога, който последва.

— Да, първия път когато се срещнахме и ти ме заведе да се нахраним и спим, аз ти разправих за Хосесито. Да, първия път, един жест, който ми се стори хубав в момента, бях момиченце тогава, не можех да се върна в къщи и излъгах. Продължих да лъжа. Лъжата прилича на кревата, защото в началото те е срам, пък сетне започва да ти харесва да го правиш.

— Беднотията — подхвърлих, за да я насърча. — В началото никой нямаше вина.

— Казвам ти, не говори за началото — извика тя разярена и надигна глава от голямата възглавница; още една цигара, още глътка от бутилката.

Изпитвах желание да разбия носа ѝ с един удар, протягайки само леко ръката си, почти без да се помръдна. Но помислих и казах:

— Не викай, мила. И аз изстрадах своя дял.

Успях да сдържа смеха си. Може би бях измислил тази фраза само минута преди това. Но може би беше вярно, че в началото, което не можеше да се установи, преди двадесет години, аз също бях страдал; беше време, подходящо да се вярва в толкова много неща.

Всъщност Мария Сеоане можеше да ми причини болка само по един начин — като правеше нещастен Сеоане, бил той мой син, или не.

Вече нямаше значение. А освен това бях се научил, с цената на известно лукавство, да се отбранявам. Сега описваше новите страдания, които искаше да ми наложи. Защото съществуваха другите, съществуваше винаги учудващото сравнение със спомена; упадъкът, затлъстяването, сякаш чуждо на нея, което я превръщаше в майка на самата себе си. Съществуваше подозрителното внимание на онези уморени и светли, непроменливи очи, окръжени сега от безбройните, дребни мизерии на остарялата кожа. Съществуваха умората, тежестта, трогателните остатъци от свежестта, едрият крак с разширени вени, който се гърчеше, за да подпомогне яростта на обвиненията.

Но преди всичко съществуваха и бяха в действие, почти осезаеми, ускореното затъпяване на ума ѝ, гротескните подражания на предишния ѝ хумор, неразбираемите отражения на нейната същност. Бях свидетел тук, в зловонната и изтерзана от лятото стая, на безспорното начало на старостта на Мария Сеоане. Прекалено новите ѝ зъби, жалкото предизвикателство на неспокойното ѝ бедро.

— Не ме засяга вече — каза тя, — но всичко щеше да бъде различно, ако преди двайсет години се беше държал като мъж.

Тя мразеше мъжете, защото не можеше да живее без тях. Продължаваше да говори и думите ѝ минаваха над безполезното ми очакване на момчето; преди двайсет години аз бях престанал да бъда за нея мъж, тъй като не бях ѝ предложил да се оженим, тъй като бях придобил вече достатъчно опит, за да лавирам сред мръсните ѝ лъжи, които тя подновяваше всекидневно така разярено и упорито, сякаш това бе станало за нея порочен навик; тъй като преди двайсет години не бях приел публично и пред съда, че някогашният зародиш, който тя ми показваше, е мой син. Тъй като бях гледал моравото лице на отвратителния и плачлив червей, който ми показваха като трофей; тъй като се бях усъмнил и подиграл.

Така или иначе, Сеоане вече нямаше да си дойде и тя можеше да използва отсъствието на момчето, за да продължи да декламира:

— Да приема, че първоначално нито аз, нито ти сме били виновни. Не знаехме още да си избършем сополите, така е думата, и вече ни учеха, че вие, мъжете, имате пишка, а ние не.

(Мировият съдия и съседките бяха единодушни относно приликата; аз обаче поръчах да ми донесат в съда една охладена бутилка и продължих да се усмихвам и да откривам у кърмачето

невероятни и скандални прилики. Когато казах, че носът на детето и този на господин мировия съдия подсказват едно бъдещо сходство, съдът прие, че липсват доказателства, и с това се сложи край на възможните прилики, на шушуканията, в които се прокрадваха имена. Не трябва да се забравя, че Браусен ме постави в Санта Мария, когато бях вече четиридесетгодишен, вече инспектор, началник на полицията. Имаше едно предшествуващо събитие. Когато бях на около десет години и учител ми беше княз Орлов, изчезнах, бях като невменяем до четиридесетата си година. Говоря за години, така както протичат в някои места; тук, в Лаванда, например.)

— Та така, те имали пишка, а ние не. — Сега се беше покрила с пеньоара, леко пияна, гледаше мръсната, мътна влага по прозорците и се усмихваше, люлеейки се. Сякаш беше център на внимание в някой литературен салон, всеки петък от пет до девет часа. — И няма как, повярвахме, защото си беше самата истина. Толкова ли са? Двайсет години ли? Без шега. Имах щастливи мигове, истински любви, колкото продължителни, толкова и необикновени. Мъжете — към другите мили, добри. Насаме — високомерни, леглото, мълчи, грубости. А ние, момичетата, не можем да живеем свободно като тях, да скиторим, да си измисляме пътешествия, за тях няма часове, пък дори и дни, когато трябва да се върнат при мама. И ако искаш да ти го кажа по-ясно, ние, момичетата, не можем да използваме някой фенер без светлина, за да ги опипаме, а те, те могат да ни опипват гърдите и задника. И ние, момичетата, дето желаем от сърце и душа тази работа и си повтаряме наум молитвата на свети Юда Тадейски, та дано се случи, сетне трябва да казваме: ама за каква ме мислиш, за каква ме взимаш. Ако някоя се омъжи или се събере с някого, а то става така, че в десет случая мъжът е по-голям глупак от нея, при спор трябва винаги да отстъпваш, да се съгласяваш, да казваш, че не си се сетила. Имаш право. Сетне, това си е истината, окичваме ги с рога, като пробутваме приказки за някакъв пръстен, за някакъв намерен портфейл, за някого, който продавал на кредит, а сетне забравя да мине и събере вересиите. Справедливо е; и за всеки рог се пали по една свещ в катедралата, пред образа на светата Богородица. Но рогоносецът си остава един беден глупак, а онзи с подаръците, лъжите и тайната е толкова глупав, колкото и съпругът. Сетне нямаме мъже, а само онова, което може да е по-добро — лъжливите подаръци, откраднатия час, таксито на ъгъла и

плахата влага, която ни кара да си спомняме истинската. Понякога хубаво до пресита. Сетне нищо друго освен повтарящата се низост, накрая нищо. Разяреният съпруг, лайнените пелени, кухнята. И ще ти кажа, Медина, откакто ми пръкнаха гърдите, вие, мъжете, всички до един все бързате да съдите. Защото едно момиче, една жена не е личност, няма начин да е нещо повече от едно тяло, една вещ. Докато се сдобие със съпруг и започне отново да се върти историята, която ти разказах.

Престана да говори. Замълчахме и двамата; тя отпи още една глътка, запали цигара и се усмихна доволна на прозореца.

Спомних си други монотонни посещения, разменени фрази със или без Сеоане. Може би по някаква необходимост нашето минало ще да е било мръсно. Но както е обикновено, настоящето беше по-лошо.

---

[1] Читателят не бива да забравя, че действието се развива в онази част на Южна Америка, която е в южното полукълбо, тъй че нашите зимни месеци отговарят на техните летни и обратно. — Б.пр. ↑

[2] Чаят мате се пие с помощта на специална тръбичка от метал или от тръстика. — Б.пр. ↑

[3] Да (англ.). — Б.пр. ↑

ГЛАВА III ПОРТРЕТИТЕ

Леглото, храната или парите за храна, стаята, мансардата в една къща в Гран Пунта де лас Каретас, луксозен жилищен квартал. Фрида поне твърдеше, че цените в супермаркета са почти двойни в сравнение с тези, които плащат жителите на други, крайни квартали на града. Освен това тя се обиждаше, ако някой кажеше апартамент, квартира или жилище вместо точното название: penthouse^[1].

Така че живеех в една penthouse в Гран Пунта де лас Каретас и дори днес, като си припомням, като мисля, ако е възможно да се мисли, не мога да разбера какво беше накарало Фрида да ме вземе под полупокровителството си. Мога само да подозирам един неясен страх от изнудване, от пиянска, разсеяна приказка; но бях и съм сигурен: Фрида вярваше, че съм способен да извърша каквато и да е по-голяма подлост, но никога тази.

Тя нямаше от мене нужда и в леглото, макар да знаеше, че съм винаги покорен, винаги внимателен. Колкото до мене, тогавашното отпускане беше почти необяснимо, макар и, предполагам, лесно за разбиране.

Откъснат от Санта Мария поради криза, предизвикана от гордост, аз се движех сред жителите на Лаванда с една по-голяма или по-малка решителност за раздяла, критика, търпение и отдаване, която ме правеше щастлив или нестрадащ в продължение на много месеци. Наблюдавах ги, без да прекъсна да оглеждам сам себе си; говорех, изричайки почти винаги точните думи, и те много рядко не ме разбираха правилно.

Движех се между тела и гласове, без да ги отклонявам от посоката, която си бяха наложили, упорити и безволни, забравили за часа на смъртта си, амин, неподозиращи, че времето не съществува, че няма време. Но аз го знаех още от детството и криех тайната си като болест.

Движех се безцелно, играейки си с множество съвпадения, които — подозирах вече загубата — можеха да се случат само в Санта

Мария. Все пак упорствувах; уповах се, между много други неща, на опасната сила на новородилите се суеверия, които упражняват по-голяма власт от унаследените. Нямах нищо общо с жителите на Лаванда.

В това състояние се намирах, когато Фрида фон Клищайн изнамери втората ми работа. Беше време на неопределености и тази работа можеше горе-долу да се опише така:

— Няма да залагам втори път на Медина като болногледач, бавачка или домашен лекар. Не знам. Казах толкова много неща, за да ти помогна.

— За да ми помогнеш да го убия, за да помогнеш да го убият.

— Това не, дори като шега. Казах толкова неща, че може би съм говорила за Харли Стрийт и за баронета Медина. Трябва да е било комично, но кой си спомня? Това за баронета и сега звучи забавно. Заложих, изгубих, но аз никога не се разкайвам. Казах им, това е вече съвсем сигурно, Медина беше господарят на нощта в Санта Мария. Какъв мъжага беше Медина с пистолета в калъфа под мишницата. Говорих им също за Медина, който още от детски години рисува картинки. Толкова способен, толкова добър. Медина, няма съмнение, е мъж и знае да удари, щом го помоля, може да удари всекиго, без да ми поиска разрешение. Но ти пропадна, сега вече няма оправяне, твоят труп умря точно тогава, когато не се грижеше за него, когато не изпълняваше свещения дълг да го подтикнеш да умре напълно. Поплаках си; плаках за голямото нещастие и за провала ти. Спомням си, че бях справедлива. Те също плакаха, въпреки че сега, сигурна съм, са ти простили. Но така или иначе, за да си изкарваш хляба, ще трябва да използваш друг от своите таланти. Казах ти в самото начало, когато попадна в мръсотията в Лаванда, или по-късно, че мога да ти давам само подслон, може би цигари, може би пиене. Но не и храна. Така че сега...

— Разбирам, нещастнице, сбъркана курво. Отивам си.

— Не те изхвърлям. Премествам те, нищо повече.

Сега тя изложи новия си план и аз почувствувах желание да го споделя с други, подтикван от съмнително благородство и от забавното изкушение да имам свидетели. Свалих я на дивана и тя очакваше това, защото се отдаде без съпротива, със стенания, много подобни на

истински. Засмя се едва когато заговори отново за изкуството и за картините ми.

Фрида от своя страна се тъпчеше с белтъци и ходеше два пъти на седмица да взима уроци по пеене. Аз се шегувах, като споменавах Колон^[2] и Скалата, наричах я Мария Калас. Но тя не се сърдеше; не се стремеше да пее в опери, а искаше да постигне слава, като пее в театри, стиснала в ръка микрофона, овладяла джаза, докарвайки тълпите до изстъпление. Тогава ѝ казвах:

— Сбогом, Беси. И не чупи пианото.

Така бяхме квит.

Отново, чужди и неспособни да причинят болка, миналото, юношеството, един въображаем Антон Бергнер, мир на праха му, който бе разгледал отворотелния портрет на Негово Светейшество папата, нарисуван от мене по волята и заради галювните молби на леля ми, стара мома без бъдеще. Спомням си как отец Бергнер разглежда портрета, достигащ една трета от височината на стената; той е подарък и е лош и неприятен за гледане. Знаеше ме от дете, спомняше си лицето ми, променено от годините и без всяко основание вкопчило се в юношеството. Леля ми, директорка на училището, отнесе картината в църквата и я подари с вълнуваща увереност, че в замяна купува една награда, която никой тук, на земята, не може да ѝ даде. Сякаш тя сама беше нарисувала портрета; и може да е било така. Но аз, племенникът, съществувах; онова момченце, което беше решило да избяга с необходимите дрехи, билет за влака, малко откраднати пари и няколко бурканчета с боя. Отец Бергнер узна също, че аз се бях завърнал, за да си изнамеря едно ателие в Стария базар на Санта Мария. Той обаче никога не се научи, тъй като времето не пожела, че Браусен беше наредил друго, че аз смених ателието с полицейския участък; никога не можа да предвиди, че ще се настаня в друг Стар базар, в Лаванда.

Може би Бергнер беше научил за пристигането в града, основан от Браусен, на Орлов, фотограф-художник, познавач на всички изкуства.

Орлов, който бе освен това княз, или дори велик княз, и побесняваше, когато го наричаха фотограф, убеди леля ми с помощта на един албум с изрезки от вестници и списания на различни езици, с

помощта на пренебрежението и един спокоен цинизъм, който изглеждаше законен и наследствен. Никога не разбрах цената; но Орлов сполучи да стане мой учител и два пъти седмично аз изкачвах неравната стълба на къщата му, за да се уча на живопис.

Носех си папките, кутията с маслени бои, четките, дажбата цигари; не можех да оставя нищо в мръсната стая с прозорец, който гледаше към реката, защото великият княз крадеше всичко, задигаше боите, подрязваше четките, смесваше терпентина с лененото масло.

Никога не съм имал друг учител, казах, и не бих могъл да си представя друг, с когото да го сравня. Защото Орлов ме посрещаше с поклон, нагласяше статива ми до прозореца, искаше ми цигари, не ми говореше на ти и никога не забравяше да каже предисловието:

— Нямате никакъв талант. Рисувате какъвто боклук ви хрумне. Трябва да издържа един час, но ако разговаряме, времето минава бързо.

Сетне донасяше бутилка ракия от тъмнината и мръсотията на фотографския си лабиринт, който му служеше и за спалня, и ми разправяше най-красивата от лъжите, които някога съм слушал: от времето на приказките на баба ми, лъжите на нещастниците, които бях вкарвал в участъка, безсрамията на Фрида и измислиците на жалката сбирщина, която трябва да понасям днес.

Така, бавен в спомените си, шепнейки държавни тайни, които биха върнали руската революция към изходната ѝ точка, княз Орлов, повлечен от една малка, начална световна хекатомба, се навеждаше, за да вдигне от изцапания под нишката на разказа, с който ме занимаваше следобед, понякога пиян, друг път блънуващ и предпазлив. Запознах се с историята на императрицата, на Михаил, на юношата Николай, на Ксения, Георгий, Олга. Узнах всичко за Татяна и Анастасия, за Распутин и Юсупов, за неизменната вяроност на великия княз, или княз Орлов, днес хвърлил котва в Санта Мария, единствен пазител на тайната на Царское село, на Екатеринбург, както и на тайната на адмирал Колчак. С една дума, всички вече мъртъвци, но все пак, въпреки това тук беше и се смееше Орлов под прикритието на сивите си мустаци, и ме гледаше с гняв и отвращение. Нито една сутрин не беше полезна, нито веднъж не погледна картините ми. Но нямаше съмнение, че тайната с главни букви се таеше в последните думи на адмирал Александър Колчак, поверени на Орлов, и те бяха единствен

възможен ключ за реставрацията. И великият княз, или просто княз Орлов, скрит в Санта Мария като микроб, като дървеница в дюшек, пазеше тайната пиян и очакваше пиян заповедта, която не можеше вече да закъснее.

Смееше се само когато заговорваше отново за изкуството и за картините ми.

— Едно ателие, което се намира в базара, дето ще го събарят — каза Фрида. — Остава в сила уговорката за цигари и за пиенето. Мебелирано е, долу има ресторант, ще имаш кредит в „Ла Платенсе“, за да купуваш оттам платна и бои и каквото ти липсва. Ще ти пратя една приятелка, Олга, която се нуждае спешно от портрет, така както някоя друга се нуждае спешно, предполагам, от аборт или пакетче хероин. Ще ти изпратя много приятелки, тези, които ми са в повече.

---

[1] Жилище в тавана, под покрива; мансарда (англ.). — Б.пр. ↑

[2] Известен оперен театър в Буенос Айрес. — Б.пр. ↑

ГЛАВА IV

СПОМЕН ЗА ТЕРЕСА

Сега беше толкова лек, тъжен и далечен, като парфюм, запазил се дълго време в носна кърпичка. Появяваше се понякога, но никога с предизвестие. Обикновено в сънищата. Виждах лицето на Тереса или походката ѝ. Местата бяха странни и постройките им ме объркваха. Никога нито дума, никога поглед, отправен към лицето ми. В сънищата, безмълвни и цветни, я виждах да минава, вдигах понякога ръка, за да докосна посланието, което Тереса не успяваше да ми остави. Но в безсъница винаги си я спомнях по един жесток начин, едва променена или избледняла, и това ме изпълваше с ярост и негодувание.

ГЛАВА V

ГУРИСА

И така вълшебството на Фрида и евродоларите, които семейството ѝ, ужасено от заплахата за нейното завръщане, изпращаше от Санта Мария, направиха възможно в края на лятото дъждът да чука по прозорците на ателието в базара, да се стича през зле запушените с парчета картон дупки. Знаех от много месеци, че като художник съм слаб и обречен. Знаех, че за мене важно беше само онова, което съчинявах. При все това губех часове да разглеждам картините си, моите разбунтувани селяни от всякаква народност, моите рибари, сигурен в техния призив, в позора на нищетата им. Защото те продължаваха да съществуват, да живеят по платната на статива, по стените, в несигурното убежище, което им предлагаха креватът и ателието.

Двете разнебитени стаи на ателието. Там работех — ако щастието заслужава да бъде наречено с това мръсно име, — спях, понякога готвех. И там случайно, по божа воля или поради лукавството на Фрида; започна онова, което сега ще се опитам да разкажа, запъвайки се, тъй като ми беше невъзможно да го нарисувам.

Стълби и коридори, мазна гадост, въздушни течения, лоши миризми, понякога краткотрайна и отвратителна тишина, викове.

Спомням си, че така започна малкият, странен ад, за който не е необходимо да се чете, но все пак го описвам. През мъглявината на прозорците, към осем, десет или на обед, до лицето ми достигаше променчивото и влажно утро. На пода, вдясно от мене, една мъртва лула, една жива книга, написана от един андалусец. Оставаше, ми една достойна, за презрение наивност, витаеха кастилски села, стари моми, чуждестранен прах и почит без причина.

Вторник, февруари, петнадесети, се изпънах в леглото, за да опозная себе си и да наругая мълчаливо почукването и полусекретната брава на вратата. Събуден, чувствавах се зле, потънал в нов ден. Тук бяха часът, гальовната глупост, упоритата жена с разкрасени крака на платното, фарсът с работата, надеждата за компания и вино.

Кучето се обаждаше. Обух си панталоните и отворих на Олга.

Не нещо много повече от гнилото, кисел фермент и неспокойна миризма на плъхове по стълби и коридори, старост, опити за рухване, пискливи гласове.

Засега толкова, за да може всеки да възстанови базара, който вече не съществува и който Фрида ми подари.

Никога не пожелах да узная кой заемаше на Олга очукания и пърпорещ форд; с който пристигаше неумолима, за да се съблече в базара, в студиото, ателието или къщата; колата, с която толкова пъти ми е предлагала да ме заведе някъде, но това никога не се случи.

Доброто, лошото беше това, че в онези месеци, достойни за спомен, аз предпочитах, пред което и да е предложение на външния свят, да рисувам картината, неотложно изисквана от Фрида. Портрета на Олга.

Сега стоеше тук, с всеки ден все по-солидна, винаги точна за срещата по пладне, понякога малко отчаяна, забавлявайки се да се напива с половинлитровите бутилки, които носеше или намираше в ателието. Докато мислех за картината, за голото тяло, аз я слушах и се съгласявах с нея, държейки я встрани от мене. Беше едра жена, с русокоса селска глава и широки мъжки длани.

Да, Олга се беше омъжила, сега вече нямаше съпруг и аз успях да не науча нищо за подробностите от тази история, макар и да чувах шума на разказа ѝ сред сълзи. Нарисувах портрет на лицето ѝ, свенливо и съкрушено. Загуби се заедно с толкова други неща. Нарисувах един бюст в профил, неопределен; спомням си, че по-важни от лицето на Олга бяха подробностите на дантелената блуза, отчасти измислени от мене.

И двамата знаехме: наша цел беше голото тяло, а не главата. Едно особено голо тяло, с посвещение. В спомена ми лицето от първия портрет се измъква, не се изповядва. То едва се разкриваше, беше смътно.

Знаехме и друго; като две мокри палета, гледайки се в очите; знаехме, без друга надежда за подслон, че не можем да назовем Фрида, която отнякъде се присмиваше и дърпаше конците на тази незначителна история.

И тогава дойде или сънувах предрешеното като китайка момиче, което се усмихваше със заучена нежност, за да не разбира нашите

въпроси и благодарности. Намазах я, естествено, с корите на един сладък плод, чието име не можахме да отгатнем. Тя, китайката, бе облечена в дълга черна дреха, плитките ѝ бяха навити на ушите, така че ги запушваха и това ѝ помагаше да се усмихва; да не разбира, да отрича вяло, едва поклащайки глава.

Дали бе дошла, или не, е все едно. Не говорих за нея с Олга, защото онзи следобед, или преди това, бях загубил надежда и приемах недодяланите и невинни отговори на Олга — всяко обяснение, което не беше истина.

През ноември в продължение на две или три седмици — времето беше лошо, студ и жега, дъжд и мъгли — тя ме посещаваше и плачеше, разглеждаше илюстрациите в книгите за изкуство — една загадка за нея, — сякаш те действително я интересуваха. Не ставаше дума за голото тяло, не подхвърлях нищо, то беше забравено.

Рисувах селяни, позлатени от жетвата, които никога нямаше да вдигнат революция, геометрични длани, черни, отворени уста, вдигнати ръце.

Докато един следобед ме покани с усмивка и ме повика по име. Обърнах се, за да се излъжа, помислих, че разбрах. Оставих на статива гневната жена сред житни класове и се отправих бавно към дивана.

— Какво има — запитах, докато почиствах една шпатула и разглеждах разноцветната нечистота на парцала, мислейки си, че ако го поставя в рамка, несъмнено ще получи голямата награда на общата изложба.

— Помислих си, глупчо, че сега вече може. Искам голото тяло. Необходимо ми е и ти винаги си го знаел. Беше толкова трудно, като да ти исках пари или подарък. Нещо. Но картината е моя и ти остава малко време.

— Добре — отвърнах безрадостен.

Гледахме дъжда по мръсния прозорец, дъжда, който мокреше пода, пихме от една и съща чаша, докато започна да се стъмва.

— Имахме един бял кон с черни петна, ядеше от ръцете ни, без да ни хапе — каза Олга. — Никога не го яздохме и не знам какво стана после. Таткови работи, винаги ми се е струвал странен.

— Това е било една кобилка, Олга. Днес не. Утре започваме картината.

Преди да я видя, трябваше да си я представя гола. Не ме интересуваше да знам защо се бях съгласил, за какво я искаше, за какво ѝ беше необходима картината. Представях си я гола, докато съмна, и продължих да се колебая цялата сутрин. Колебаех се и когато се срещнахме по пладне.

И изведнъж на втория ден, така си спомням, тя успя да се отпусне, да разхлаби усмивката, която отправяше към тавана, към лицето ми, към някакви тревожни спомени.

Започна да гледа приятелски дъжда и кратките проблясъци на охладялото слънце. Кръстоса крак и се постара да бъде по-красива, по-огромна, по-бяла и закръглена. Стана и по-точна. Идваше по пладне, описваше един току-що завършил обед, но аз не ѝ вярвах, ядеше бавно остатъците, които намираще. Слушах я да бръщолеви, да говори на въздуха, на ателието празни приказки за проекти на някакви пиески, които ще обезсмъртят културата на Лаванда, клюки за артисти и автори, за недоносчета, осъдени на ранна смърт. Излегнат, пуших лулата си, за да я слушам разсеяно, и чаках.

Никога не можах да разбера каква беше в действителност причината, пружината, която я караше да млъкне в три часа следобед, да скочи като войник, чул тръбата за утринна проверка.

— Извинявай — сетне се събличаше.

Много, много пъти исках да променя своето чувство, да го направя по-съвършено, по-близо до истината. Но дори и днес продължавам да чувствавам същото: разсъбличаше се, сякаш сваляше калъф от чужд мебел, сякаш белеше картофи или плодове за вечеря, която няма да се състои.

После се хвърляше върху старата, покривка на дивана — преливаща от спомени — и запалваше цигара. Час по час вдигаше глава, за да огледа тялото си, гърдите си на момиче, дългите мощни крака.

Милата бедна нещастница питаше често:

— Добре ли е така? Още много ли остава?

Искаше, нуждаеше се от картината за себе си, за да я подари като троянско конче, за да направи опит с един неефикасен способ на отмъщение. Но и двамата не знаехме колко е славно да се бориш за един провал и упорствувахме.

В следобедите на безжалостна горещина тя предпочиташе да се изтегне гола в ателието в порутения базар. Говореше за своите сутрини и за плажовете си — краткотрайни щастия, които носят помирение в Лаванда, — но аз умеех да не я слушам, отново я обладавах. Приближавах се към растящото бяло тяло, изисквах причудливи, ненужни пози. Зноят смесваше в едно Олга с миризмата на терпентина и на гниеция базар.

Настана декември и аз измислих един общ баща и две майки. Моята беше непозната и двадесет и девет годишна; за нея беше достатъчно да изнамеря една невинна и нежна жена с неизменна усмивка, отправена неопределено накъде. Сходна с Олга по конструкция и по глада ѝ да вярва. Моята беше по-сложна и чевръста.

Моята млада и никога невидяна майка не би могла да си представи липсата на значимост във всичко това. Една гола жена в присъствие на мъж, който си играе без усилие с тялото ѝ върху големия диван, изцапан от бои и толкова други неща. Гола в бърлогата на базара, замръзнала или потяща се, невъзмутима и покорна.

Тя не беше обещала да изпълни това, което аз ѝ наложих безмълвно: да не гледа картината без разрешение. В началото портретът беше един величествен кич в бяло и розово, който съществуваше самостоятелно, докато се настани на платното, едни очи, една неубедителна усмивка, едно загатване за коса, която стигаше до раменете. Но не минаха и десет дена и разбрах, че не беше това, че аз или голото тяло бяхме сбъркали нещо. Една дъждовна и пьянска нощ хвърлих картината на улицата, ѝ започнахме отново. Поне аз започнах.

Олга не задаваше въпроси. Тя оставяше времето да тече и един следобед каза монотонно, почти примирена:

— Знам вече защо този портрет никога не ще може да бъде завършен. Сега вече знам, че Фрида го е поискала от тебе, а Фрида никога не ме лъже. Но през цялото време ти поставяше нещо между нас. Лошото е, че ти обеща и че аз бързам, искам го по-рано, отколкото предполагам.

— Понякога нещата се нареждат, друг път се объркват. Както стана сега, за нещастие. Но сега ще правя това, което не ме вълнува, това, което не искам. Така е лесно, става бързо и мъжът ще има тялото ти за брачната нощ. По друг начин, разбира се. Както децата

отмъщават на родителите си. Така глупаво, така вълнуващо, така безсмислено.

Изсмях се; продължителен, шепнещ смях. Понякога сравнявах неправдоподобния ми спомен за момичето с едрата жена, която бързаше да се отпусне на дивана.

За три дни погрозня и сетне отново си възвърна здравата красота, възпроизведе отново почти точно чертите и цветовете на картината, правдоподобната поза.

Сравнявахме също — така мисля — краткотрайното минало на нейното детство, в което нямаше почти нищо за криене, с дребнавия свят на заплашителна, нелогична гадост — забрави, лъжи, неясен срам, — който сега беше длъжна да понася и да крепи.

Отново се засмя, сякаш беше безкрайно по-стара от мене, сякаш щеше да открие, че е разгадала тайната ми. Погледнах я учуден, благодарейки, че светът ми е запазил изненади и невинност.

— Да, затова ми трябва — отсече тя.

Времето отново се беше развалило и следобедната светлина ми служеше с уловките си. Погледнах я на картината и на дивана. Лявото полукълбо на задника ѝ блестеше сочно и розово; другото загатваше някакво окосмяване в сянката; вратът се издигаше силен, облягаше се доверчив на нещастиято.

Приближих се бавно сред трясъка на гръмотевиците, мислех за умрелите години, които никой не погребва, погълнат от щастливата и примирена топлинка на дивана, потънал в преходния мирис на бурята, която нахлуваше в гнилотата на базара и усилваше зловонието му. И много смътно, докато тя разтваряше краката и устата си, предугадих миризмата на момичето и всичко ме принуди да се хвърля върху нея. Олга застана, преди да съм я докоснал; очите ѝ се изцъклиха кривогледи, лига на желание потече по бузата ѝ.

Разбрах, че тя е животното-майка и селянка, така както бях предполагал. Сетне не говорихме повече за нас. Нито за акта с маслени бои, който щеше да бъде занесен в къщата на младоженката точно в деня на сватбата.

На вратата, облечена, запита. Аз лежах на дивана отново с лула в устата и слушах как вали дъждът.

— Продължаваш ли да се срещаш с Фрида?

— Рядко. Много по-малко от тебе.

Излезе, без да затръшне вратата. Продължаваше да вали и се замислих за нея с нежност, замечтан. Не смятам, че я бях направил щастлива, спомних си за сълзите върху рамото ми, виждах се да размахвам един изцапан от бои парцал, с който бършех сълзите и носам ѝ, пазех я от дъжда, който капеше от тавана, от виковете в базара, от несправедливостта и слепотата на живота.

Следобедът се повтори със страхове и предпочитания, докато голото тяло напредваше върху статива и Олга все повече заприличваше на него. Не беше вече необходимо да обръщам погледа си, за да я гледам и копирам.

Говоря сега за неизбежната интелигентност на Олга. Може би се криеше в изпъкналите ѝ скули, в спокойния блясък на погледа ѝ. Говоря за това наслуки, защото тогава тя никога не ми говори за любов. Гола, огромна, детинеста, обгръщайки коленете си, тя говореше само за идиота, който бе предпочел една добре възпитана девственица с пари.

Но аз познавах Роа, бившия любовник, бях му продал две картини и за малко щеше да ми плати за трета. В него нямаше нищо идиотско; не можех да го отъждествя с човека, който ми описваше Олга, настояща, повтаряща се.

Гола, намусена, едра като майка, Олга ругаеше и ядеше, топеше хляб в зехтин с чесън и мащерка, побутвайки едва-едва чашата, за да наля вино. Говореше само за картината и — сега без да го назовава — за Роа. Обаче аз следях откритата ѝ ярост, начина ѝ да очуква цигарите, преди да ги запали. Защото тя винаги знаеше и напомняше, че съм бил с Фрида или че съм отскочил — това правех нередовно — до къщата сред дюните, за да се разходя по плажа, търсейки гребените на вълните, събирайки миди и подигравайки се сам на себе си. Защото това именно, подигравката, отморява, помага и пречиства.

Един следобед я попитах:

— Ще ти бъде ли приятно да те наричам Гуриса^[1]?

— Това не е християнско име.

— Така е. Ще ти бъде ли приятно да те наричам Гуриса?

— Да, както искаш. Всичко, стига да не е обида.

Голото тяло, завършено и опаковано, пристигна в дома на годеницата на Роа в деня на венчавката с една картичка, на която пишеше с големи печатни букви: ДОБРЕ Е ДА СЕ СРАВНЯВА МИНАЛО С БЪДЕЩЕ.

---

[1] Момиче (арж.), обикновено от индиански или метиски произход. — Б.пр. ↑

ГЛАВА VI

ЕДНО ПЪТЕШЕСТВИЕ

Кинтерос каза и продължава да твърди, че идеята да използвам правилно петте си сетива би могла да ми помогне да открия някой жител на Санта Мария, беглец като мене, без всякакви документи, обречен на страх и лицемерие.

Кинтерос лъже. Това не е упрек, защото лъжата е част от неговата личност и я допълва. Но искам да потвърдя и да оставя написано, че идеята и периодът на лудост бяха изключително мои. Той само ме подпомагаше и подбуждаше безумствата ми, за да се забавлява.

Търсех един брат, един изтръгнат от корена си, един безотечественик като мене; някой, който да е избягал от Санта Мария без разрешение от Браусен, от отвращение към Браусен и към всичко, което той излъчва. Имах вяра, че някое от петте ми сетива ще ми послужи, за да открия онова, което преследвах, ще ми помогне, като доносник, като кучешко обоняние в разузнавателната ми задача.

Бях се облегал както всеки понеделник, сряда или петък, между седем и осем часа в една хладна октомврийска привечер, бях се облегал, с разкопчано пардесю, на стъклото на едно от гишетата на аптеката „Паломино“ на улица Исла де Флорес или Карлос Гардел в очакване да се извари спринцовката в задната стая. Скучаещ, неподвижен, наблюдавах клиентките, които се трупаха и търсеха успокоителни, здраве, красота и вечната младост, за да изчезнат обслужени и веднага да бъдат сменени от нови. Тогава в тясното пространство между мене и ъгъла, където се намираха телефонът и повредената теглилка, която неизменно показваше десет килограма и двеста грама, се появи момичето. Мога да си спомня, и само в това съм сигурен, че не се лъжа, блясъка на квадратните ѝ бели зъби, покорно и присмехулно наведената ѝ глава, докато чакаше. Привлекателността на малкия, детски нос, сините, чисти панталони, младото оформящо се тяло не могат да бъдат изключително нейни в спомена. Но нейна, само нейна беше тази линия, която загатваше нещо грубо и повдигаше

малко горната устна, като лека подутина, като една неизменна бременност.

Лъжех се упорито още от самото начало, от звъна на монетите, с които почукваше, с които зовеше, съпровождайки песента, която изпълняваше безгласно на своето гише. Тя не беше, повтарям, без гняв и без да се чувствавам измамен, онова, което търсех в Лаванда от толкова дълго време без всякакви данни, без помощ, без даже да разполагам с убедителни планове, нито пък с истинско упорство. Това се случи, преди, да срещна Кинтерос или Мистъра, беше време на пълно изкореняване, на неловкост на новопристигнал, на онези толкова дълги часове и дни, заместващи за мене минутите, които следват събуждането в чужда спалня.

Тя не беше онова, но все пак беше момичето, качество, което не бе породено от незначителен брой години, качество, което никой от избраните, за да бъдат наранени без всяка защита — нараняване, предизвикано от присъствието, походката, усмивката и предизвикателството на момичетата, — никога не ще се опита да обясни. Тези, които могат да разберат, вече го знаят, другите никога няма да разберат, а освен това те са и без значение.

— Ах, Медина, прехвърлил си вече четирийсетте и при тази несрета на стар човек и на чужденец. Не, Медина, стига вече, нито един път повече, дори и този не.

Но шестото сетиво ми подсказваше, че да, че отново ще има Санта Мария, че слабата фигура, наведена и подвижна, притежава силата на фар, крие следата, пряката пътека, която ще ме изведе на обратния път.

В дъното, между кутии и пакети, в стаичката без въздух и с оскъдна светлина, водата за моята спринцовка все още не завираше, непознатите течности и прахове все още не успяваха да се смесят според рецептата. В краткотрайната самота, сред внезапното настъпване на тишината аз повтарях, обърнат към отражението, което хвърляше синият светец кръст върху тротоара:

— Понеделник, сряда, петък между седем и осем. Говорех така, сякаш разказвах за някаква мъка, толкова отдавнашна, че вече не можеше да причини болка. И бях сигурен, че знакът за разпознаване, несъмнен и ясен, ще ми бъде даден чрез обонянието.

Изпитвах през пролетта необходимост да възкреса в паметта си спомена за Санта Мария и реката, толкова различна от тази тук, която наричат море, моята река с отсрещния видим бряг, с острова по средата, със сала или ферибота, който периодично я пресича, с пъстрата, но не безредна картина на лодките, шлеповете, яхтите, моторниците, плувците. Тук, в тази стаичка, наричана аптека, неподвижен, полуизлегнат, очакващ инжекцията и надеждата, отегчен на моменти до такава степен, че досадата сякаш изсушаваше бързо хора и неща, призовавах спомена за дружелюбния простор в аптеката на Барте, растителната свежест на зимника ѝ, почти целия изпълнен с торби и кутии, Барте и неговото едро, бяло и плахо лице, обещаващ между сини и червени флакони, успокояващ с ласкавия си глас на евнух.

А следващия понеделник, сряда или петък човекът с инжекциите ми каза, опитвайки терена, леко усмихнат, докато аз си стягах колана:

— Май ви хареса момиченцето онзи ден?

— Кое?

— Вие знаете кое, онова, което поиска крем за ръце и сироп за кашлица, онова, което подрънкваше монетите на тезгяха, съпровождайки песента си: „Хайде в леглото, че е време да си почиваме.“

— Проницателен сте — казах.

Аптекарят без звание, следвал медицина, беше рус и дребен, с големи увиснали мустаци, с кривогледство или с перде на лявото око.

— Проницателен сте — повторих спокойно и благо. — Обзалагам се, че и на вас ви харесва. И вие бихте предпочели да беше тя тук вместо мене, да я гледате със смъкнато бельо, да се радвате на задничето ѝ, а с малко хитрост и на нещо друго, да забиете иглата рязко и да усетите, че я е позаболяло. Но това животинче сигурно няма нужда от инжекции.

След пет минути на лигави вариации върху темите на апостолската дейност, която се осъществява в задните стаички на аптеките, на идеята, че пациентите, бедните и страдащите нямат пол, той все пак се съгласи:

— Естествено, че заради всичко това човек не престава да бъде мъж.

Сетне, с цената на няколко дребни отмъщения, той си достави удоволствието да ме поучи:

— Не си мислете, че тя не се нуждае понякога от инжекции, макар не витаминозни, а хормонални. Сигурно не ви е чула добре оня ден, когато бяхте за миг сами, а аз работех в лабораторията. Защото тя беше вчера тук, но не между седем и осем, а доста по-рано. Един вносен немски препарат, който, доколкото знам, винаги е бил ефикасен. Две ампули по един кубически сантиметър, инжектирани в интервал от двадесет и четири часа. Ако тя, приятелките ѝ или сутеньорът им са дали на когото трябва подкуп, може да я намерите на площадчето на Гаучото или край Семинарията след свечеряване, точно след седем часа, както казахте, и затова се засмях в лабораторията. Оня ден беше изключение, вие нямаше как да разберете, че тя ми даде знак и отнесе в пакет освен крема и сиропа за кашлица един плик с дамски превръзки.

„А аз, който можех да се закълна...“, започнах да си мисля. Но продължих да упорствувам, да ровя яростно в предчувствието си, в смесените миризи на аптеката, в лошото настроение, обхванало ме от една страна, което растеше с желанието ми да пуша. Откакто срещнах момичето, се бях ограничил на по-малко от пет цигари на ден, тъй като исках да засиля обонянието си, което бях изтезавал в продължение дълги години. Знаех, че момичето с панталоните беше спряло погледа си не на мене като на мъж, самец, а просто на един клиент, но това не беше оскърбило суетата ми. Не поради това побеснях за миг против аптекаря. Причината беше старото ми отвращение, погнуса и понякога омраза към проститутките, в този случай сладкото курвенце, към всяка една, способна да подправи блаженството, предлагано от кревата. Видях се как подписвам в Санта Мария жълтите карти, винаги със стари снимки и с неверни дати, разрешавайки свободното упражняване на проституцията в рамките на района и на благоприличието.

Аптекарят, изглежда усети, че предстои сбогуване, че никога няма да се върна, за да му засвидетелствувам благодарност или разочарование, защото добави меланхолично, докато гледаше ъгъла с шкафове:

— Тези курвенски синове замразиха надниците. Но именно защото са такива, тази мярка не засяга курвите. Така че не мога да ви

кажа. Преди няколко месеца тя вземаше по триста и отделно за стаята. Наричат я Виктория.

Трогна ме. По време на нашите кратки срещи той никога не се беше опитал да бъде любезен. Сега стоеше пред мене, още по-рус и крехък, патетичен, все още държеше спринцовката в ръка и се мъчеше стоически с една неубедителна усмивка да направи по-леко сбогуването.

— Разбирам — подчиних се покорен и по братски. — Това е въпрос на роднинство. Непотизъм, така пише опозиционният печат.

Изгубих две вечери, за да се вглеждам в лица, сковани от навика и грима, в невероятни и взаимоизключващи се облекла, под високи и масивни прически, построени сякаш от търпеливи майстори-дърводелци, търсех, без да мога да се въздържа — като забавях хода си, като се противопоставях на изкушенията на заблудата — в полумрака на сивата стена на Семинарията или на мигащата светлина на една неонова реклама над коня и конника с ласото на площадчето. Махалото на черните чанти с дълги дръжки, метроном, призив безплатна мостра за онова, което мога да ти дам. Сетне трябваше да разпозная в неясните очертания на подвижната малка проститутка, която ту се присъединяваше към групата на колежките си или я напускаше, ту внезапно заставаше на ъгъла, сама и надменна, готова за бягство, за обида или уклончивост, да разпозная с уморено ликуване момичето от аптеката. Виктория, надеждата да се върна в Санта Мария, в миналото, едно завръщане ей така, без особени причини, към тайната да се намираш на едно определено място на земята.

Душех я, докато говорехме. Все още триста и отделно за стаята, цена специално за мене, пълно обслужване.

Душех я без явно вълнение, докато се спускахме бързо по улицата към пансиона, намиращ се през няколко пресечки. В стаята видях, че не се беше променила много; носеше пак панталони, сега охрови на цвят, и жакет; достатъчно щеше да бъде да измий лицето ѝ, да я разроша, за да я видя отново наведена, показвайки ми детинския си нос, насмешливата си уста, сега в действие, онази линия на грубост и цинизъм, сега издута, растяща, разливаща се, която ме беше

стреснала за миг в понеделник, сряда или петък в аптеката на улица Исла де Флорес.

Обезумял и преструващ се, сплетен с разочароващо чистото поради професионална деформация тяло, проникващ през вулгарността на синтетичните парфюми, които трябваше да отделям и отстранявам като плътни, прозрачни кори, помислих, че разпознавам — в дъх, подмишница, прегръдка, умора — думите, съществата и нещата, които изброяват, книгите и които отново ще се върнат.

„Лесно е, освен да се даде име, да се направи карта на мястото и план на Санта Мария; но трябва да се постави особена светлина във всеки магазин, във всяко преддверие, на всеки ъгъл. Трябва да се даде форма на ниските облаци, които се влачат над камбанарията на църквата и над плоските покриви с кремави и розови балюстради; трябва да се разпределят отвратителни мебелировки, трябва да се приеме онова, което е омразно, трябва да се докарат от не знам къде си хора, за да обитават, мърсят, да се вълнуват, да бъдат щастливи и да прахосват.“

Отхвърляйки с усилие самотата си, преодолях леката погнуса, леката умора, упорствувах да намирам място на едва доловими миризми, подходящи за съответните входове, улични ъгли, тераси, мебели, хора, вътрешности, лица. Без да забравя — не забравях — миризмата на добитъка, носеща се в полето, миризмата на мляко на колонията на гринговците^[1].

— Сигурно всички ти казват едно и също — измърморих, притискайки с ръка гърдата на момичето, на Виктория, като ѝ попречих да скочи, да се измие и облече. — Моля те, не мърдай. Ще има още триста. Но аз ти го казвам след това, а не преди. Не казвам, че си спомням за тебе или че си приличаш. Казвам, че би могла да приличаш на майка си или на по-голямата си сестра, на някоя, на една жена, с която се запознах веднъж, там далече, в Санта Мария.

— Санта Мария — повтори тя.

— Там, тогава. Никога ли не си била в Санта Мария?

Изпитах чувството, че вместо да я наема, бях прелъстил жената; изпитах това чувство, като се усмихвах неподвижен, силно уплашен да не направя невярно движение.

Санта Мария и огньовете в априлските привечери, които карат смолата да клокочи, а шумата да се усуква. Торът и леко предизвикателната миризма на пикочта, запряна в торищата. Размяната на банкноти при тайните сделки и единствената по рода си мръсотия, която оставят по тях пръстите. Тютюнът и димящото кафе в участъка, киселините в малката лаборатория, формолът и смъртта в моргата, и тя малка, но достатъчна. Миризмата на скритите девойки, която плахо се спотайва. Малко по-далеч, по пътя за Колонията — бяха ми казали: ако видиш колко е всичко променено, — орлови нокти и ливади в зори, цъфнали портокалови дървета, винаги благодатната земя, една плешка, която се пече сред невидими дървета. Големите складове за плодове край реката, ръждясалите жезла на корабостроителницата, вкочанените панталони на суеверните рибари, застанали неподвижни на кея. Доверчивите и постоянстващите, които пребоядисват, дебнейки хубавия сезон, къщички, лодки, моторници на брега край Виля Петрус^[2], топлейки катран, за да калафатят. В една къща близо до стария площад, изоставени в онова, което наричахме салон, ореховото дърво на едно нямо пиано, сламена кутия за шев с макари, копчета, парче изтощен ластик, един изтерзан, игленик, плик с безсилна лавандула.

А над леко начупения пейзаж, над нашите часове на щастие, нещастие или просветление — сблъсъкът, точно посред небосклона, на зелените цветове, прииждащи от полето, и наситеното сиво на реката, на жита и мъртва риба.

И отново в кабинета ми, затопленият, неприятен, единствен по рода си въздух, наситен с фосфора, който излъчва потта на разпитваните, рожба на мъката и страха, след няколко часа на уловки и въпроси, на насилие и любезност. Дори аз, Медина, човекът, който никога не се уморява, си давах почивки, за да се измия, обръсна, да се съживя с парфюм по бузите и нови ловки лъжи. Или просто нощта в Санта Мария с нейната луна или ситен дъждец и странните изпарения, смесени с толкова хиляди едновременни сънища.

Вдъхнах отново въздуха — наша рожба — и отново започнах да вярвам. Една ограничена вяра, точно по размера на възможностите ѝ. Защото се оказа, че тя никога не е посещавала изгубения за мене град; тя, Виктория, нито майка ѝ, нито възможната ѝ сестра, макар, вярно, да имаш право, една приятелка, която е омъжена, и те не искат да имат

деца, та тя прави на няколко пъти аборт, а съпругът е необикновен тип, носи ѝ в неделя закуската в леглото, ходи на пазар и прави сос за печеното и я докарва в къщи и закарва на работа с моторетката си, не можеш да си представиш, та тази приятелка, Джоконда се казва, ходи преди няколко години в Санта Мария, за да получи едно наследство, от което накрая ѝ останаха само няколко гроша, и тогава ми изпрати оттам няколко пощенски картички, още ги пазя, но и тя никога не е живяла в Санта Мария, а парите от завещанието получи, хич и не е предполагала, от една леля на съпруга, няма друг като него, рядък е, казвам ти.

Станах да се облека, дадох ѝ парите, които беше спечелила, а също и остатъка, половината от провала. В двора имаше движение, блъскаха се врати, шушукаха, докато всички миризми на стаята бързо застиваха, възвръщаха простацината и враждебността си, отхвърляха ме, както железен стол отхвърля нещастника, който иска да се отпусне на него, за да трогне и покаже, че се нуждае от утеха и пари.

---

[1] Гринго — в Латинска Америка пренебрежително прозвище на чужденците, главно северноамериканци и англичани; в случая става дума за швейцарци, тъй като край Санта Мария има едно швейцарско селище, колония. — Б.пр. ↑

[2] Курортно градче край Санта Мария. — Б.пр. ↑

ГЛАВА VII

ЕДНА СЛЕДА

Преди малко се разхождах из ателието в Стария базар и внезапно ми се стори, че го виждам за пръв път. Има два нара, разчепатени столове без седалки, потъмнели от слънцето, стари от преди месеци вестници, закрепени на прозорците вместо стъкла.

Разхождах се гол до кръста, отегчен да се излежавам от обед, вдишвайки задъхан проклетия зной, който се трупа по покрива и сега, винаги следобед, нахлува в стаята. Крачех, сложил ръце на гърба, чувах как шляпат пантофите ми по плочите, миришех последователно подмишниците си. Движех наляво и надясно глава, вдишвах и от това, усещах го, на лицето ми постепенно се изписваше гримаса на отвращение. Брадичката, небръсната, дращеше раменете ми.

Снощи бе приключило краткотрайното приключение, единадесетата или десет плюс първата надежда, и не завинаги, не завинаги, защото паметта и забравата щяха да продължат, без да бързат, без въобразим ред, да разяждат, да изопачават спомена, да го променят, настойчиви и изненадващи, изнамирайки нови добродетели за стареца и старицата, едно зле осветено помещение, където висят с главата надолу дебелите снопове билки, кръстени от Линей преди или след, наименувани от някой мълчалив индианец, превърнал се вече в игуана или в камък, от някой хитрец гаучо, от някоя мудна мулатка с цигара в уста — разбира се, перачка, вещица или акушерка — преди или след.

За всяка китка — име на човешки орган, кост, нервно разстройство, недъг или просто беда. Сборът от беди — и сигурният лек, — които дават облик на живота и на всички възможни съдби, мислех тогава или го мисля сега и кой знае с каква неописуема разлика, с какво неизпитано изумление ще го мисля утре, след цяла една година или точно в навечерието на своята смърт, амин. Амин и за двойката беззъби старци, толкова мили, все още подхранващи тайната на любовта, които наблюдаваха безгрижно смешните ми лутания, в грешна посока, усмихвайки се, без да разбират и — о, как им завиждам

— без потребност да разбират уловките на думите ми, на жестовете ми, на слуха ми.

А също и преди всичко, сега или снощи точно в седем, малко след часа на затваряне, просрочвайки го, двойчицата приятни старци в зеленикавото от билки и предполагаеми болести дюкянче, пожълтяло от оскъдната светлина на астматичния фенер, чиято употреба налагаха дъждовете в Байгория или в Ринкон дел Бонете или сушите, които трябва да призоваваме, а защо не дъждовете, неуловими, безкрайни. Или двойката извратени и избягващи въпросите чудовища, гнусни от старост и жизнено упорство, решили да не ми дадат дори едно невярно указание, което да извъртя така, че да откликне на надеждата ми. Курвенски изчадия, съвсем чужди на мъката ми, те отклоняваха към една безкрайна нощ или джунгла тесния път, който можеше да ме отведе последователно при Браусен, в Санта Мария.

Така или иначе, в дюкянчето, пропито от различни миризми, сред безредието, плахия ужас на разнебитените и безмълвни музикални инструменти, които образуваха нещо като стена зад тезгяха, шпионският ми нюх отгатваше в мрака на кутийките в шкафа с позлатени някога дръжки и табелки, нацапани с груби букви, корди за китари, цигулки, виоли, виолончела, контрабаси, арфи, банджо, цитри, цимбали, черва от котки, от стомана, от найлон, свити на кравай като зародиши образуващи пълни кръгове, а не подобия на кръгове, завинаги без начало и край.

Защото магазинчето се наричаше не само „Билкова растителност“, но също, изписано почтително с по-дребни букви, „Бетховен“.

А краткотрайното приключение — десетият или девети провал — беше започнало както обикновено в ателието на художниците на рекламната агенция преди по-малко от седмица, когато момчето или джуджето разсилен прекъсна работата ми по скицата за една реклама на платове „Тревира“, която плагиатствувах от стар брой на „Бурда“.

— Търсят ви — повтори два пъти.

Онзи следобед Кинтерос каза по телефона:

— Изглежда, че има следа за вас. Нищо сигурно. Дори не мога да ви дам точния адрес. Една съпругеска двойка, двама старци, които държат магазинче там в квартал Палермо, близо до гробищата. Продават билки, поправят китари. Улицата се нарича Петрарка, но

малкото име не си спомням, не, само Петрарка. Знаете ли я? Накратко, истинско бунище от цветя за мъртъвци и битпазар за утеха. Повтарям, не гарантирам нищо; опитайте. Може да са двама, старецът и старицата. Може би само един, може би нито един. Двама или един, сигурно е, че са избягали от швейцарската колония. Гринговци, няма съмнение.

— Добре, благодаря, — казах аз. Не исках да излагам на показ пред него своя уморен и упорит ентузиазъм. Не исках да вярвам, нито да се доверявам, не исках да подхвърлям на риск обещанието. — И поне... Или най-вече: знае ли се, подозира ли се кое от петте сетива?

— Никое, приятелю — провлачи Кинтерос тъжно. — По всяка вероятност шестото. Разбира се, шестото, от самото начало, още отсега и през цялото време, докато опитвате останалите пет. За това именно си мислех и трябва да го обсъдим. Не забравяйте, когато се видим да ми напомните за съсредоточаването. Може да е добра техника, но е дълго за обяснение. С една дума, бих казал — слуха.

Гласът на Кинтерос изчезна и аз отново взех четките. Човечето от рекламата, фалшиво и нещастно, се мъчеше, искаше да вдигне една неубедителна глава, да пусне усмивка на плейбой. Спомних си предишните случаи, когато бе възможно да се предполага, че едно от петте е вероятното, но никога нищо, нищо, само шестото, носейки се наоколо, нерешително, нервно, докато загуби сили, без да намери покой, опорна точка.

Онази вечер все още не друга, вечерта, когато Кинтерос ми се обади, аз се върнах в агенцията, след като се нахраних, поставих на директорската маса една бутилка, пластмасови чаши и пакет цигари и потърсих най-люксоznата хартия, за да изпратя сам на себе си един доклад за допуснатите грешки.

Рисувач в един кръг на ада, каквито са художническите ателиета във всички рекламни агенции. И този живот ми бяха осигурили Фрида и Кинтерос.

ГЛАВА VIII

ТОЧНО НА 31-И

Когато целият, град узна, че в края на краищата е настъпила полунощ, аз се намирах в апартамента на Фрида в квартала Гран Пунта де лас Каретас, сам и почти на тъмно, гледах реката и светлината на фара от хладината на прозореца, пушех и отново се мъчех да открия някакъв спомен, който да ме развълнува, повод да си съчувствувам и да упреквам света, да съзерцавам с дразнеща омраза светлините на града, които се движеха вляво от мене.

Бях завършил още рано през деня рисунката на двете деца по пижами, които, станали от сън, се учудваха на нашествието през комина на коне, кукли, автомобили и тротинетки, струпани върху техните обувки^[1]. Съгласно уговорката бях прерисувал фигурите от една реклама, отпечатана в „Компениън“^[2]. Най-трудно ми беше да предам лигавия израз на родителите, които дебнеха зад завесата и въздържанието, което си налагах, да не посегна към алената боя, за да изпиша напреки през рисунката с четка от косми на златка надпис с рошави букви: „Да живее благоденствието.“

Но в замяна на това можах да посветя четиридесетте минути, които ме деляха от Новата година, от рождения ми ден и от обещаното завръщане на Фрида, за да изпиша със зелени букви една нова табелка за банята. Старата беше избеляла, осеяна с петна от сапун и паста за зъби. Освен това буквите бяха курсивни, с ужасяващия краснопис на табелките, които идиотите окачват по стените: малка къща, голямо сърце, добре дошли, нов кораб, стар капитан.

Бях купил за Фрида: един подарък, който я очакваше, завит в небесносиня хартия до чашата ѝ, до бутилката с ракия, до подноса със захаросани плодове, нуга и орехи, на онова място на масата, където тя обикновено сядаше. Бях ѝ купил също пура и пакетче ножчета за бръснене, за да подстригва косата си. Въпреки че живеехме заедно само от няколко месеца, тези подаръци бяха станали традиционни при годишнините, които почитяхме или си измисляхме. Тя ми благодареше с учудващо безсрамни обиди, понякога убедителни, обещаваше

отмъщения, но накрая се уверяваше в добрата ми воля, уважението ми и нехайното ми желание за разбирателство. В замяна на това нейните подаръци бяха някакви служби, начини да печеля малко пари, хитрини, за да забравя, че живея на неин гръб.

Съботните вечери, когато имаше много хора, когато започваше да се напива, Фрида се усамотяваше в тоалетната и в продължение на минути или, ако никой не идваше да я потърси, много по-дълго време седеше неподвижна, смъкнала бомбачите^[3] си до коленете, и режеше скъпернически с ножче за бръснене косата, която падаше на челото ѝ, като гледаше с бдителните си птичи очи табелката, окачена между аптекката и умивалника, същата, която сега подновявах, за да я изненадам, и на която беше изписан един стих на Бодлер: „Благодаря ти, боже мой, че не ме създаде жена, негър, евреин, куче или джудже.“ Всеки, който ползуваше тоалетната, не можеше да я напусне, преди да е прочел стиха.

Но в навечерието на онази Нова година бяхме пожелали — или се бяхме оплели до такава степен в лъжи, че си обещахме — да останем сами и да направим опит да се почувствуваме щастливи. Тя се беше заклела да зареже всичко, ученичките по танц, клиентките от ателието за шев, неочакваните предложения, за да бъде насаме с мене преди полунощ. Аз пък няхах много неща, от които да се откажа.

Не ставаше въпрос за щастие, а за минимално усилие. Фрида щеше да дойде, но не дойде преди Новата година. Щяхме да хапнем нещо и щяхме, тъй като бяхме опитни, да проточваме нещата, за да не ги развалим; щяхме да се напиваме постепенно, аз щях да задавам, привидно заинтересован, въпроси, за да я насърча да преповтори монолога за детството и юношеството си в Санта Мария, историята за нейното изгонване, капризните, менливи спомени за изгубения рай.

Може би към края на нощта щяхме да се любим в голямото легло, на килима в първата стая или на балкона. За мене щеше да е все едно дали щяхме да го правим, или не; но никога не бях срещал жена, толкова способна да учудва, толкова разположена да се изповядва. Когато ѝ хрумваше да спи с мене и пиянството ѝ я принуждаваше да говори, човек изпитваше чувството, че притежава, че е опознал десетки жени. Може би пък щеше да реши да отпразнува Новата година легнала по гръб на пода или на матрака.

Пушех и пиех на прозореца, като разреждах ракията с много вода, когато започнаха да надуват клаксоните и да стрелят. Беше ми невъзможно да се занимавам със себе си, така че помислих за Мария и за Сеоане, моя син, помъчих се да страдам и да се самообвинявам, припомних си случки, които не успяваха да придобият някакъв смисъл.

Всичко чисто и просто е било или беше така, по такъв начин, макар може би да е било и другояче, макар че всеки, който и да е човек, можеше да даде различно тълкуване. А аз в края на краищата не само че не можех да предизвикам съчувствие, но дори не изглеждах правдоподобен. Останалите съществуваха и аз ги гледах как живеят, а любовта, която им посвещавах, не беше нищо повече от приложението на любовта ми към живота.

В Лаванда бяха забравили вече, че е било полунощ. Светлините откъм „Рамирес“ взеха да оредяват, а балът в „Парк хотел“ сигурно беше в разгара си, когато започна действително Новата година. Тамтамът на някакъв негър прозвуча отново — дълбок, самотен, несломен — някъде близо до казармата и заглуши думите.

Все пак разпознах гласа на Фрида, несигурен, предаващ се, губещ енергия. Тя извика „Himmel“^[4] и аз прекосих апартамента, спуснах се безшумно в мрака по няколкото стъпала, на тухлената стълба, която водеше към градината и входа.

Дотук стигаше само онази неясна светлина, която идваше от „Проа“. Все пак видях я, стъпила здраво между две сухи лехи, атлетична, полюлявайки силата си, докато едно недоносче на туберкулозни родители, черникаво, с фусти, с фантастично голяма глава, дело на едnodневния труд на някой лош фризьор, ѝ говореше: „Защото аз, нещастнице, защото ако си мислила, че ще ти служи за развлечение, защото щом ходиш с мене, няма да ходиш с никоя друга.“ Тя биеше Фрида с ръка по лицето, а Фрида не се противеше; сетне почна да я удря с чантата си, методично, неуморно.

Седнах на едно стъпало и запалих цигара. „Ако мръдне ръката си, Фрида може да я сплеска — помислих си. — Фрида може да я запрати в реката само с един ритник.“

Но Фрида беше решила да започне Новата година по този начин: сложила ръце на гърба си, така че раменете на костюма ѝ изглеждаха още по-широки, тя се оставяше да я бият, изпитвайки наслада,

отговаряйки на ударите с чанта с повтарящото се дрезгаво „Himmel“, което звучеше така, сякаш молеше да продължат да я бият.

Когато мръсното нищожество се умори да удря, двете заплакаха и напуснаха градината, за да излязат на улицата. Видях ги да се спират задъхани, да вървят прегърнати. После се качих, за да запаля лампите и да предложа на Фрида едно хубаво посрещане на Новата година.

Обладах я под блясъка на стоящата лампа или просто тя беше там, в креслото — русата коса падаше над челото ѝ, устата, изкривена от порочност и горчивина, дясната вежда повдигната, както обикновено, извивайки се сега над едно посиняло око, С разцепени и кървящи устни, за които не искаше да положи грижи, тя ме принуди да навляза в Новата година, говорейки за Санта Мария. Откакто бе навършила четиринадесет години, тя се беше отдала на пианство и на скандали и правеше любов с всички полове, които божествената мъдрост е предвидила.

Казвам това в нейна чест, тъй като тя с всяка неделя ставаше все по-съвършена и изпълваше всяка събота, всяка съботна сутрин апартамента — плащан от нея — с жени, все по-стари, по-изумяващи, по-отвратителни. Фрида говори за детството си, прекарано в провинцията, за юнкерското^[5] си семейство, което носеше пълна вина, загдето сега, в Лаванда, тя нямала друг избор, освен да се напива, да прави непрекъснато скандали и да се отдава на разврат. Говори чак до зазоряване на този първи януари, за разминавания и чужди грешки, пияна още преди да бе пристигнала, като галеше почти напълно затвореното си око, като се наслаждаваше на болката от разцепените си и подутите устни.

— Стори ми се — каза тя, усмихвайки се, — няма да повярваш, че видях Сеоане на ъгъла.

— В този час? Ако беше дошъл, щеше да се качи да ме види.

— Може би не е идвал да те види.

— Да, скъпа — отвърнах.

— Искам да кажа, не е идвал, за да те посети. Може би е наблюдавал къщата, гледал е излизаш ли, влизаш, ли.

— Може би — съгласих се, защото не обичах да говоря за Сеоане с Фрида, а може би и с никой друг. Говореше, подобно на всички жени, за една съвършена Фрида, учудваше се на безспирното тържество на

несправедливостта и на липсата на разбиране, търсеше, предлагаше виновници, без да ги мрази.

Не спомена нищо за отвратителното съществуване, което я беше налагало с чантата по лицето. Бях свикнал вече с нуждата ѝ да си води все по-мръсни и по-нищожни приятелки. Тъй като времето е без значение, тъй като моментът е подробност, която зависи от прищевките на паметта, беше ми лесно да възкресявам спомените за нощи, когато апартаментът, в който Фрида ми разрешаваше да живея, беше населен от множество жени. Домъкваше ги от улицата, от пристанищните кръчми, от „Виктория Пласа“. По-рано имаше красиви и добре облечени, с малко бижута, с гривни на краката, с тъмни дрехи, украсени с перли.

В последно време обаче преобладаваха нахалните и гнусни метиски, мръсните думи, цигарите, които димяха залепнали на устните. Циничните разговори често не ме оставяха да спя; скачах от леглото и прекосявах апартамента, захапал цигара — маслиново клонче, — придвижвайки се с мъка сред жените — налякали, седнали на масата, разтворили крака на дивана, коленичили в кухнята; преобличащи се в банята, взимащи слънчеви или лунни бани върху цветните плочи на балкона.

— Роа плати — каза Фрида. — Хубаво постъпи, така годината започва по-добре и това може би ще му донесе щастие.

Банкнотите бяха паднали от гърдите ми на масата. Вдигнах ги, без да разхлабвам ластика, който ги пристягаше, бяха по сто песос.

— Всичко ли плати? — запитах аз.

Фрида се разсмя и сетне засмука разцепената си устна.

— Дай ми една глътка и една угарка. Тази нещастна бездомница. Но е толкова приятно да се оставяш и да се оставяш да правят с тебе каквото си искат, да не подозират дори кой си. Да търпиш, докато изведнъж ти хрумне: стига вече, и тогава преставаш да понасяш и да изпитваш удоволствие от това да се оставяш на произвола и извършваш с огромно удоволствие и радост най-голямата варварщина. И го правиш в отплата, не от гордост, нито от желание да си отмъстиш, но защото отведнъж изпитваш удоволствие да удряш, а не да се оставяш да те бият. Нали е така?

— Разбирам — казах. Слушах я и карах навитите на масур банкноти, да подскачат по дланта ми.

— Ще ми помогнеш ли? Когато настъпи моментът, искам да кажа, ако настъпи.

— Разбира се. — Сложих парите в джоба на панталона, напълних една чаша с ракия, подадох ѝ я, поставих в устата ѝ цигара, поднесох клечка кибрит. — Когато поискаш. Плати ли той, или не? Искам да кажа, плати ли всичко и веднъж за винаги.

Фрида избухна в смях и се надигна, сетне се отпусна настрана, като опръска пода със слюнка.

— Заслужаваше си поради това, че е глупак. В деня на онази нещастна сватба видях в салона с подаръци неприличната картина, портрета на голата Олга. Пред хората сигурно се е престорил на учуден, с една дума, нищо не знам, нищо не ме засяга. Сигурно така е направил. Но в края на медения месец писал на Олга. Бедното говедо, запял вечната песен: „Единствена моя любов, всичко ще си остане, както е било досега.“ Налей ми една глътка. И изпълнил писмото с какви ли не спомени и подробности. Олга дойде при мене, хем се съмнява, хем щастлива. Тъй като си е глупачка по рождение, задигнах ѝ писмото съвсем лесно, направих фотокопие и почнах да го шантажирам. Бедният Роа. Взе му се дъхът, гледаше тъпо и чакаше какво ще му поднесе бъдещето. Мисля, че онази мръсна кучка ме ритна в корема. Няма значение. Да, той плати всичко. Казах му, че това е последната вноска. Не знам дали е точно така, не знам дали няма да се появя след седмица, когато седне на Богоявление^[6], да си играе с децата и подаръците, за да му поискам още пари. Парите на Роа вече не ме интересуват. Ето, сега ти ги прибра. За мене е важно да го унижавам, такива са отношенията ми с него и такива ще си останат.

— Фрида — казах много високо. Тя се размърда в креслото и накрая вдигна глава. Беше пияна, усмихваше се като дете, започна да рони сълзи. Сложих парите на масата, като внимавах да не паднат. — Това не е хубаво. Трябва да сложиш край на тази история с Роа.

Тя сви рамене, гледайки ме така, сякаш ме желаше, усмихваше се извънредно тъжно и учудено, докато движеше лениво езика си, за да обlige сълзите.

— Както искаш — каза. — Сипи ми още една глътка, ще отпразнуваме Новата година.

[1] Обичай на Запад децата да си оставят преди Колела, Никулден или Богоявление обувките, за да им сложат в тях подаръците — Б.пр. ↑

[2] Американско списание. — Б.пр. ↑

[3] Широки панталони, които стигат до под коленете, типични за Аржентина и Уругвай. — Б.пр. ↑

[4] Боже! (нем.) — Б.пр. ↑

[5] Юнкери — пруски благородници-земевладелци. — Б.пр. ↑

[6] В Испания и испански говорещите страни децата получават подаръци не на Коледа, а на Богоявление. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ІХ

ХУАНИНА

Умрял за сън, не обръщайки, внимание на умората, напусках понякога още рано сутрин първата глъч на базара, взимах автобуса и се отправях към къщата на Фрида, издигаща се самотна сред дюните, почти докосвана от водата. Винаги се откъсвах от един пророчески сън или бях подтикван от него.

Понякога решавах да бъда хитър, преструвах се, че минавам случайно и отивам да получа благословия преди пътуването, преди да се опитам да завоювам своето водно петно, оттеглящо се, приятно и смрадливо, подуто и разлагащо се сред безкрайното стадо на целебните и ненужни вълни.

Влизах в катедралата, прохладна, огромна, почти празна. Молах се коленичил, като полагах усилие да избягна развлечението, което предлагаша мъжествените, почти неподвижни пламъци в олтара. Някъде, тук се намираше за мой срам портретът на папата, който бях рисувал с детинска надменност; похабен от времето, един XII, един XXIII, един VI, Мъките на рисунката и колорита, червено и черно, които те карат да повръщаш, очи, които би трябвало да изразяват вяра, примирение със съдбата, непоискани саможертви. Сега при всяко посещение очите, помръкваха като сушени сливи.

Присъствуваше винаги старецът, неговата измама и моята, малко поизхабени от детето, което бе нарисувало картината; от спомена за леля ми — фанатичка, честна и скъперница. Решителната и твърда старица, която успя да си осигури небето.

Сега искам да припомня случаите, когато се отскубвах от града, спазвайки клетвата да не нося нито молив, нито хартия. Бяха ми го обещали: щях да видя за секунда височината и цвета на съвършената и неповторима вълна. Подобно видение може да запълни остатъка от живота.

Пристигах в седем или осем часа в островърхата къща на Фрида, разположена сред дюните, гледах я как спи, приемах мизерната ѝ закуска — гранясала шунка, корав ориз. Сутрините, когато имах повече късмет — едно сурово яйце. Но Фрида не е скъперница, тя нито пълнее, нито слабее; може би за нея не съществува гладът, може би тя се храни с инжекцията адреналин, която успокоява астмата ѝ.

Понякога сутрин, но винаги неочаквано, тя ме придружаваше в упоритите ми обиколки по брега. Не оказваха влияние нито зимата, нито хубавото време. Задоволяваше се да наблюдава скришом профила ми, да слуша как говоря думи, чужди на нас двамата и на истината, да гледа разсеяно стъпките ми, за да узнае, без това да я засяга, дали желая да крача сам или с нея.

Тук, в онези далечни месеци, които ми се иска да възкреся сега, се появи друга жена, Хуанина; това се случи в една студена и облачна сутрин, Фрида предпочете да спи и аз тръгнах отново да обикалям брега, гледайки надясно, надявайки се да я открия. Закусих при Кристиани с два джина, които засилиха лошото настроение, предизвикано от глада. На вратата на кръчмата Кристиани ме увери, че времето ще си остане мрачно, но няма да вали. Виждах го как се състарява на сивата светлина — обут в бомбачи, с детински поглед, усмихващ се на небето, бос както винаги, за да поема земните излъчвания.

За миг почувствувах опасността, но не намерих сили да се измъкна. Кристиани каза:

— Господине, вие сте художник, защо не рисувате картини, които да показват на човечеството опасността от атомни бомби?... Искам да кажа, че хората говорят много, но въобще не могат да си го представят. Вместо куршуми — водород.

Прииска ми се да го наругая, но отговорих меко, бавно:

— Прав сте, Кристиани, ще бъде добре, ще бъде много добре. Но човечеството няма да се интересува от картините ми. Повярвайте. А възможно е след бомбите да настъпи раят. Все пак вие и аз сме на едно мнение. Трябва да помисля. Сега искам една вълна, искам да нарисувам една вълна. Да я открия ненадейно. Трябва да бъде първата и последната. Една бяла, мръсна, гнила вълна, направена от сняг, от гной и от мляко, вълната, която ще стигне до брега и ще погълне света. Затова се разхождам по плажа.

Смутен, сякаш повтаряше с най-голяма точност една играна много пъти сцена, той подкрепяше думите ми мълчаливо, с малките си светли и съзлививи очи и се опитваше да ме задържи. Скръсти ръце на гърдите, като същевременно търкаше единия крак в другия.

— Преди време четох една книга... — започна той. — Беше за чистотата, за опасността, която застрашава крехките, чистите неща да попаднат в мръсни ръце.

Не разбрах дали го казва за мене или за онези, които разполагаха с бомбите. Бях сигурен, че Кристиани — вегетарианец, въздържател, целомъдрен — в никой случай не вярваше в моята чистота.

— Дайте ми още един джин — казах и се върнах при тезгяха. — Предстои ми много път, а този е най-добрият час. Трябва да открия една вълна, която да прилича на онази, която ще бъде последна. Не искам прекалено много. Да прилича поне дотолкова на последната, колкото един двумесечен зародиш може да прилича на любимата жена. Трябва да я открия. Това са тайнствени неща, Кристиани, нали ме разбирате.

Обслужи ме, върна ми рестото и ме загледа мълчаливо. Разделяше ни тезгяхът.

— Аз също открих нещо. Преди няколко месеца го открих.

Не исках да го слушам. Приятелски и кротко събрах монетите, усмигнах му се, сякаш споделяхме една и съща тайна, и вдигнах ръка в знак на обещание. Излязох на забулената светлина, в студената, почти чезнеща утрин и тръгнах между скали и тамариски^[1], докато стъпих на влажния бряг. Погледнах разбърканата вода, запалих лулата и поднових ненужната разходка. Вървах един километър, видях една прогнила лодка, пръските на пълзящата по брега пяна, защитих лулата от вятъра, който започваше да се надига. Тогава видях кучето, застанало спокойно съвсем близо до вълните.

Седнах на пясъка на около двадесет метра от неподвижното, огромно и жълто животно. Поради вятъра студът се чувствуваше още по-силно и внезапно, разстроен, просветлен, разбрах веднъж завинаги. Можех да рисувам каквото си поискам и да го правя добре. Селяни, портрети, картината с папата, окачена в черквата „Санта Мария“. Но никога вълната, обещана на Кристиани, гребена с мръсна белота, който ще обясни всичко. Никога живота и обратната му страна, онова, което ни показва, за да ни измами.

Бях стигнал до края, спокоен, замръзнал в утринта, все още на ръба на четиридесетте години.

Снощи бяхме присъствували на трети разказ за бурята в деня на света Роса — никой не може да разиска чуждите суеверия, — но за пролетта можеше да се съди само по рахитичните пъпки на дърветата, по жалбите на котараците, по личните копнежи.

Спомням си, че може би беше десет часът сутринта; сега слънцето огряваше студения плаж и напорист вятър разбъркваше пясъка. Станах и тръгнах бавно, без да откъсвам поглед от дребната клекнала фигура.

Вървах, докато голямото жълто куче се превърна в човек и жена, още една в тази история, която поради това, че е истинска, не ще бъде полезна за никого. Така, повтарям, докато търсех една невъзможна вълна или се преструвах, че я търся, се появи Хуанина, вмъкна се в света.

Видях я седнала на влажния пясък, в плитката локва, която вълните подновяваха. Носеше светлокафяво старо палто, беше обгърнала с ръце коленете си; навремени разтърсваше и вдигаше глава, косата ѝ беше късо остригана като на момче, черна, сякаш рисувана с туш и четка.

Седеше на брега, водата я квасеше; водата, пяната и водораслите пълзяха по дрехите ѝ, завладяваха, полюлявайки се, грубите ѝ половинки обувки.

Знам също, че ѝ беше съдено да сгреша и че този начин е може би толкова добър, толкова злополучен и опасен, колкото и всеки друг. Приближих се и тя ме погледна; може би мудният ѝ поглед не стигна в началото до лицето, до брадата ми.

Но аз успях да видя още от първия миг гордото и цинично отчаяние, превърнало се в безчувственост, безличната и постоянна омраза. По-млада от двадесет години, врат прекалено издължен и тъжен, лице кокалесто и студено, нос извит, малък, тежко дишащ. Видях портретите, които тази глава можеше да вдъхнови, но не прозрях бъдещето.

Неподвижен, разкراчил крака, почти докосвайки я, опитах се да запаля лулата си, понечих да я поздравя, да намеря вълшебните думи, които биха могли да я превърнат отново в куче, в недоразумение, в нищо. Защото изпитвах нужда да нарисувам този профил, движех се

нерешителен сред остарели предисловия, желаех да не бях я видял въобще.

— Кучко — казах усмихнат. Тя едва се помръдна, за да ме погледне още веднъж, ръмжейки, безизразна. Била е винаги или сега беше много слаба. В момента не можех да определя възрастта ѝ.

— Жълто кученце — поправих се.

Остана неподвижна, лицето и ръцете ѝ бяха посинели от студа; от време на време, на равни интервали, една гримаса превръщаше в гърч усмивката ѝ. Посмуках известно дреме лулата, започнах да се навеждам, докато приклекнах до нея, над подвижната локва. Мълчахме, наблюдавахме как чайките кръжат над скалите и за известно време изпитвахме чувството, че всеки един познава живота на другия. Но това усещане беше твърде повърхностно, както винаги погрешно.

След малко запитах несигурен, груб:

— Какво има? Защото всичко може да се нареди, макар и без гаранция за щастие. Дори и тази, че оправянето ще бъде по-добро от нещастieto.

Бе подпряла главата си на коленете и накрая я вдигна, за да се усмихне лениво на водата, равнодушна, сякаш бе слушала много пъти това, което бях казал. Може би беше пияна или дрогирана, а може би и двете едновременно или може би всичко бе започнало още по време на детството ѝ. Възрастта ѝ не можеше да се отгатне по малката измършавяла глава. Излъчваха се други неща: овладяното отчаяние, остарелият антагонизъм, отказът да се примири. Изпитвах нужда да рисувам този профил.

— Какво? — настоях спокойно.

— Всичко ли? — запита подигравателно, без да се усмихне, без да ме погледне.

— Това не е възможно, но би било най-добре.

— Не може, дълга и широка е. Има много истории. Тази история започва с една леля.

Все още не отделяше поглед от водата. С всяка минута ми се струваше все по-слаба, по-мрава, по-болна.

— Тогава, ако искате, говорете ми за днес. Седите на плажа със задник, наkisнат във водата. Какво се случи снощи? Сетне ще говорим за леля ви.

— Снощи? — сякаш не разбираше, колебаеше се.

— Или днес на разсъмване, тази сутрин.

— Няма какво да ви кажа, достатъчно ми бе да го видя. Няма нищо друго освен лелята. Едно удоволствие. Нарича се Мерседес.

Опипваше задника си с детински страх, без притворство.

— Защо дойдохте и какво ви интересува? Само едно: Да я убия. Ще ми помогнете ли?

— Добре, може, щом казвате. Да убия леля Мерседес. Но трябва да ми кажете защо. Или ние двамата ще го измислим. Но разправяйте ми за това, което става сега. Наближава обед и ви намирам тъжна, пияна да киснете задника си в една локва.

После, когато се изправи, заприлича на новородена камила, но двукрака, цинична, присмехулна. Мъгливият пейзаж се простираше застинал и зелените и сините цветове на водата бяха все тъй спокойни. Вдясно и вляво на брега се зеленееха линеещи дървета. Над всичко — по-далече — отново водата, равнодушна. Тя и топлината, която почна да се усеща, предвещаваха топлата буря, бавния летен дъжд. Както винаги една бяла неподвижна яхта, четири лодки, играещи на надпревара, с различни цветове, с по един дебелак, седнал в задната част, който лаеше с ненужния рупор.

Едва сега тя раздвижи главата си, за да ме погледне и да се опита да разбере кой съм. Тук приблизително започва историята без край на Хуанина. Погалих мокрото ѝ чело и повторих:

— Да започнем от сега, от тази нощ или тази сутрин. И трябва да свалите дрехите си. Елате с мене.

Тя сякаш помисли малко, натъжена. Говорех ѝ като на дете; трябваше да нарисувам този нос, веждите, които сякаш се сключваха. Видях, че трепери, докато се смееше.

— Има ли цветя? — запита.

— Няма.

— Не говоря за тук, разбира се. Край пътя, сред храстите.

— И там няма.

— Нищо — успокой ме тя. — Знаех, че е така, само се пошегувах, познавам това място, може би го познавам прекалено добре. Казвам се Хуанина, но и това е лъжа. Наистина ли искате да ви разкажа всичко? Всичко, каква глупава дума. И после ще ме заведете у дома си, за да си изсуша дрехите. Защото не мога да отида в хотела.

Поставих широко разтворената си длан върху момчешката ѝ глава.

— Тръгвайте — казах. — После ще лъжете, след като се изсушите и стоплите.

Тя отметна глава с жест на омраза и отвращение.

— Не — каза, — предпочитам да платя предварително. В края на краищата излиза винаги по-евтино.

После отново се хвърли на пясъка и като се подпираше на ръце и крака, започна да отстъпва, докато се отдели от водата; лежеше вцепенена, по гръб, затворила очи. Не беше нито къса, нито дълга и зъбите ѝ се виждаха, без да се усмихва.

— Ако искате да ви разправам, а всички искат, клекнете. От дълги години насам, от момиченце още, все попадам на хора, които искат да ми помогнат. Има толкова много добри хора, които ходят без работа. Странно, нали? Но аз винаги си плащам цената. Така е. Снощи пак излязох с рибарите. Харесва ми да съм с тях, нощем, призори, в реката. Бяха четирима. Платих си и не се оплаквам. Толкова са смешни мъжете. Достатъчно е да се правиш, че не го разбираш.

Присмиваше се с тънките си устни, потръпващия нос, погледна ме за миг, попремига на слънцето.

— Но няма нищо за разказване. Бяха четирима, аз и един негър, готвачът. Стига ли ви? На мене ми бяха достатъчни. Мога да добавя: рибари и негри.

Смя се известно време — смехът ѝ бе предизвикан от много далечни неща — и сетне се протегна.

— Да вървим — казах и докоснах мършавите ѝ ребра с крак. Светлокафявото палто беше старо, но прогизналите обувки, парфюмът, който се съживяваше със слънцето, дългите бели пръсти и ноктите правеха неубедителна първата история на Хуанина.

Облегна се на лакът и успя да седне. Закрепила тъмните очила на челото си, тя ме гледаше, смеейки се, този път може би на мене.

— Леля ми — каза тя. — Това ми харесва повече. Бях до вчера на хотел, онзи, където дават под наем коне за езда, но ми се свършиха парите. Платих си сметката и доход да живея на пясъка. Измислих една история и оставих куфарите. Но когато се върнахме с четиримата моряци и негъра, запалихме огън, пекохме риба и отнякъде се появи и една дамаджана с вино.

Сега слънцето приличаше по-силно; изпънах се на пясъка, настрана от нея, страхувах се да не я изплаша и загубя.

— Какво още?

— Все за днес ли?

— За вас. За вчера или за миналата година.

— Добре, слушайте. Ако сте дошли да ме защитавате. Мога да се оправям и без помощ. Нали разбрахте какво можете да правите със състраданието си? Продължете да се разхождате по плажа. Щом успея да се надигна, тръгвам. Да посетя леля си, разбира се.

— Хайде — казах тихичко, без да я гледам. У мене беше назряло вече началото на един опасен план. — Ще ми разправяте, ако искате, докато вървим.

Сега тя стоеше права; беше по-слаба и по-древна, отколкото когато лежеше и спеше; внезапна тревога изличи цинизма ѝ, накара я да се прегърби. Преди да се отпрати към хотела — превита и с усилие, но следвайки безупречна права линия, — тя се обърна към мене; говореше така, сякаш плюеше по хоризонталното ми лице.

— Благодаря за всичко, за любопитството ви. Плюя на кавалерите. От повече от седмица имам диария. Трябва спешно да се направи и един аборт. Ще подаря, може би, пометнатото дете на леля си. Снощи в лодката поне се утешавах при мисълта, че вече се е случило, че съм бременна още от преди. Нямахше опасност, тази поне. Сега можете да вървите на... — Беше застанала с гръб към реката, слаба, самотна, по лицето ѝ се спускаха сълзи; успях да повдигна леко клепачи и видях сълзите, които стигаха до устните, до брадичката ѝ. Но това не беше плач. Никога не я видях, нито чух да плаче истински.

Не каза накъде. Затворил очи, изслушах сбoguването ѝ, почаках да мине известно време и после се обърнах да видя как се клатушка по пясъка.

Имах Фрида, имах някъде в базара около две хиляди евродолара; един аборт и началото на една утеха струват много по-малко, ако човек живее в Санта Мария. Но ние се намирахме в Лаванда, име на африканско племе.

„Да — помислих си, — чел съм някъде, че за да излекуваш диарията и бременността си, няма нищо по-добро от една хубава баня на седалището в студена локва.“

[1] Южен храст. — Б.пр. ↑

ГЛАВА X

ГОСТЕНКАТА

Срещнах Хуанина в хотела и закусихме. „Срещнах я“ е начин на изразяване и всеки избира начина, който желае. Бях разправил историята на Фрида, мрачна и ненастойчива, дебнеща моята нежност и намеренията ми.

— Хубава е и млада. Но прилича на момче.

— Трябва да ти е харесала. Всеки ден не се срещат бременни момчета.

Възможно е да съм бил по-недоверчив от Фрида; дори не можех да повярвам напълно в несъществуващата Хуанина, която аз сам бях измислил. Може би това бе причината за някои беди, всичките досадни, една — непоправима.

Хуанина ме беше гледала на плажа и в хотела лице в лице, пряма и лицемерна. С едно от последните си разпореждания, подкрепено с убедителни доводи и мотиви, правителството на Лаванда бе забранило да се пише „очи с форма на бадем“ или „с бадемов цвят“. Така както е забранено да се обкръжи, да се подчертае една форма с бял или черен контур. Интелигентните художници използват кобалтовосиньо или неопределени зелени цветове, напомнящи пелени.

Но читателят заслужава истината, а освен това всички знаем, че истината винаги е революционна! Хуанина ме беше гледала с бадемови очи, без да мигне: и тя не вярваше напълно в мене.

В паузите Фрида и аз слушахме музиката по радиото. Беше, мисля, някакъв германец, предшественик на Бах, а човекът, неговата музика винаги имат право. Говореха ми, че единственото, което има значение, е да рисувам. Че е необходимо, дори като хигиена на душата, да се откажа от жените, приятелите и парите, да обърна гръб на пейзажи и океани, никога да не приемам, да не гледам сериозно на безсмислието на един свят, на един живот, който не е създаден от мене, свят и живот, които са ми наложили, които са тук, отвън и отвътре, безмилостни при всяко събуждане, без някой да е имал любезността да

се посъветва с мене, да поиска мнението ми, поне по някоя дребна и явно без значение подробност.

Забравях почти незабавно отговорите си, своите възражения. Човекът с музиката от радиото минаваше от една тема към друга, от едно темпо към друго и винаги имаше право, като изразяваше това по превъзходен начин.

Фрида поиска чаша вода, за да вземе едно хапче. С израз на отегчен, сънен човек аз пуших, изтегнат в шезлонга. Тя плете известно време, после ме запита с усмивка, свела поглед:

— Тук ли трябва да бъде? Не предпочита ли да се върне при лелята, да я убие или да ѝ разправя спомените си или някоя нова история? Няма ли лелята пари за нея и за бъдещия племенник-внук?

— Не се плаши. Ще си иде при лелята или по дяволите, след някой и друг ден. Според мене това е въпрос на търпение, на състрадание.

— Колко дни?

— Не знам. Казах ти вече. Зависи от твоето търпение, от състраданието ти.

— Но тя нали ти е казала какво можеш да правиш с милосърдието си. Предполагам, че ще ме посъветва същото.

— Една седмица? Петнайсет дни? А може би вече си е заминала.

Германецът продължаваше да настоява по радиото.

— Нека дойде — каза Фрида. — Лошото е, че ще трябва да спиш с мене, че няма да бъдеш сам с нея, че няма да можеш да прекаляваш с тази неочаквана добрина. Колко трогателно, кълна се. Никога не съм предполагала. А сега можем да поспим, нали? После бягай да я спасяваш.

Започнах да се събличам, като в същото време си мислех за момичето или жената, за Хуанина, за полка рибари, за живота и за малодушието, което пречи на толкова милиони осъдени на смърт да го изживеят.

И след почти неизменните церемонии, които пречеха да изморявам кръста си, запалих една цигара; чух, че Фрида спи, и се почувствувах кротък и успокоен. Тук вече не ставаше въпрос за малодушие, а за възможност да живееш. Въпросът не винаги се свежда до леглото, помислих си аз, въпреки че за жените е така, макар да изпитват любов и да приказват за нея, да страдат от нея. Въпросът

беше, мисля, че си спомням, да избягаш от градовете, от удобството; да уважаваш себе си, да бъдеш упорит, егоист и присмехульник, да изпълниш една повеля на съдбата или една прищявка. А ако няма съдба или прищявка, няма неизбежен повод за суровост, протестите са безсмислени, а оплакванията губят силата си, почват да звучат като пазарене, като женска гълчава на пазара.

Всичко, което би сполетяло клетниците, е добре дошло. Нека го приемат като заслужена подмяна, ако могат да го проумеят, ако се научат да му се наслаждават с помощта на вродената си глупост, на простодушието си, на своето безсилие и на милостта на Браусен. Той е последната карта, на която залагам, и инстинктът ми подсказва да я запазя чиста, небелязана.

Облякох се бавно и разбрах, че отново е станало горещо; намерих необходимите пари в чантата на Фрида и се отправих по твърдия и влажен бряг към огромната остъклена тераса на хотела.

Макар и да не бяхме го споделили предварително, Фрида и аз имахме право. Тя беше там, в бара на хотела, с куфара върху масата, пиеше някакво разхладително питие и преживяше спокойно и по навик снощната си вечеря, четиримата си рибари. Палтото, още влажно, бе праметнато на един стол.

Минах, без да я поздравя — тя позна, безизразна, рахитичната ми брада, — и отидох до тезгяха, за да поръчам блюдо със сандвичи. Отнесох го на масата, а келнерът незабавно ми донесе содата, двойната ракия, цигарите, които пуша, когато съм възбуден. Седях неподвижен и мълчалив, докато тя отново почна да се смее, гледайки ме така безочливо, както сутринта на плажа. После започна да се храни лакомо; едва тогава изпих една голяма глътка ракия и въздъгнах почти успокоен.

Бе изяла половината от сандвичите, когато обърна глава към саксията с огромните папрати, поставена в единия ъгъл на столовата, светлозелени, защитени години наред от студа и крайбрежните ветрове. Момичето изглеждаше по-здро, по-сигурно и истинско, по-опасно, отколкото при първата среща.

— Merade^[1]. Тази дума носи късмет — каза тя, — защо трябваше да се връщаш?

Погладих брадата си, за да не забележи усмивката ми.

— Казвам се Медина, не знам казах ли ти го преди.

— Благодаря. Аз се наричам Хуанина и го казвам на всички.

— Не знам. Бях сигурен, че ще те срещна.

— Случва се понякога. Успях да се уредя в хотела. След половин час тръгва автобусът ми.

Погледнах я, погледнах я още веднъж, докато вдигах чашата, и разбрах, че по-скоро бих я убил, отколкото да я пусна да се измъкне, без да рисувам профила ѝ. „Макар само един път и дори тя да се движи, макар да бъде само една линия, захапала опашката си.“ Един профил с нейните очи, които всеки полицейски служител, отегчен, недоверчив или сигурен в себе си, би описал, без страх да сбърка, като светлокафяви. Сега бяха зелени. Не очите изпъкваха на това слабо лице, но те я разкриваха повече, отколкото думите и движенията ѝ; те сякаш искаха да се присвият, а не го правеха, гледаха спокойни и широко отворени. Приятелството, съжалението, желанието не бяха предизвикани от младостта или от несполучливото подобие на искреност, с което сега ме наблюдаваше.

Всичко се дължеше на странната форма на очите, на тяхното особено разположение в орбитите, в хармонията им със скулите. Бяха видели много, но не ги окръжаваха линии, които да ги издават; кожата все още не бе отстъпила. Засега поне можеше да ме гледа така, с очите, които смятах, че е толкова лесно да рисувам двадесет пъти, след ненужните думи и по-близо до истината. Спокойни и нови, зачервени от безсъние или от вятъра на плажа. Докато останалата част от лицето бе създадена за лъжата и приучена към нея, уморените очи не изразяваха нищо. Имаше ги чисто и просто; гледаха без боязън и без надежда. Така се появи за първи път Хуанина.

Прекъснах я меко, почти неохотно:

— Няма автобус, мога да обясня веднага. Малко съм пиан, едва напипвам щастието. Но за мене няма значение и мога да поръчам друга чаша. Знаете вече, че съм кавалер.

— Старец — каза тя. — Трябва да сте прехвърлили четирийсетте. Много е лесно да си играеш със старците и е много приятно да ги караш да си мислят, че те имат думата.

— Да — казах, — повече от четирийсет. Тъжно е, но аз не съм виновен, а за Хуанина ще бъде още по-тъжно.

— По дяволите — каза този път на испански, докато поглъщаше последния сандвич от блюдото. — Нямате четирийсет въпреки тази

брада и разни други опити за измама.

— А рибарите бяха ли, са ли по-млади?

— Някои от тях. Но това е друго нещо. Те бяха там, но има и море, и нощ.

— Разбирам.

— Не. Не можете.

— Кой знае. Мога да ви разкажа една история. Когато преподавах рисуване в гимназията, случи се един особен ден, без занимания и без междучасия. Беше умрял един инспектор от средното образование. Естествено много по-стар от мене. С една дума, бе обявен траур, отмениха учебните занимания. Тогава, сред радостните викове, чух две момичета, по на четиринайсет години, да разговарят, докато се гримираха на двора. Спомням си, бяха застанали под едно скеле, на което работеха зидари, поправяха някаква повредена стена. Едното от момичетата каза: „Голям късмет извадихме. Разбираш ли? Ще правим цял следобед чикички и ще паднат големи пари.“

— Чикички? — запита Хуанина искрено. — Не знаех тази дума, но достатъчно е да я чуеш, за да разбереш какво значи. А вие се възмутихте, отказахте да преподавате и ето сега един добре облечен скитник.

— Не е така — казах, докато търсех лулата си. — Разбирате ли, изненадах се. Те бяха четиринайсетгодишни, знаехме ги, че принадлежат към заможната средна класа. Нямаше никаква истинска нужда да проституират.

— Добре, но може би удоволствието.

— Може би. Но оттеглям историята и разискванията. За мене беше важно да не ви пусна да изчезнете. Поне този автобус замина.

— Благодаря. През цялото време гледах часовника. Това пак ли беше състрадание?

— Не, никога не е имало състрадание. Може би това е една заглъхнала болест, която вие сте предопределена да съживите.

Когато престана да се подиграва, погледнах отново слабо костеливо лице, носа ѝ, правилен и потрепващ. Поради липса на талант и на една яростна бяла вълна, която да застине пред мене, аз изпитвах нужда да нарисувам ей това тука, тази дръзка гаменска глава.

— Не — повторих, вгълбен в мислите си, — не става въпрос за състрадание. Интересувам се от вас, защото колекцията ми от редки

птици напоследък обедня.

— Благодаря. Говори ми на ти.

— Става като с книгите. Човек ги показва, дава ги заем и накрая библиотеката остава празна или беззъба. Но, винаги има едно „но“, което за разлика от други ще ти доверя, искам да нарисувам главата ти. Искам да я раздвижа малко, но не много и да я нарисувам. Едно птиче ми казва, че ще има буря, някой ще лови риба в мътна вода. По-добре елате у дома.

Усмихна се, загледана в отвратителната синя найлонова покривка с релефни рози. Достатъчно беше да докосна тази материя, за да ме полазят тръпки.

— Знаете ли, че сте голям мръсник... Знаете ли?

— Да — отговорих, — но не винаги. Затова сме хора. Затова сме тук.

— И после у дома ви. Където ще заваря една дебелана и тя ще ме приеме или не, ще ми помогне да ви гледам как си пушите лулата. Тази нощ?

— Не е дебела. Различава се от вас, но ще се разберете. Сигурен съм. Не знам как, нито на каква основа, но ще се разберете. Следобед, сега, след малко. Не мога да предвидя края. Най-добре е да дойдеш и видиш. Сигурно се е събудила вече.

— Всъщност ми е все едно. Ще ида да погледам жълтите й зъби, ще понасям търпението й. Далече ли е дотам?

Извадих няколко банкноти от парите на Фрида и повиках келнера.

— Ще изпия една последна — казах. — Идете в тоалетната, или клозета. Зависи от навика, от нуждата. Останете колкото се налага, добре ще е да ви представя колкото се може по-красива.

Изглежда ме, сякаш тя беше осъдена да нарисува един профил; после размаха чантата и напусна бара на хотела.

Остана толкова дълго в тоалетната, че не можех да не си я представя седнала и веднага си спомних нещо тъжно и красиво, което ми беше казала една жена, когато й доверих, че един ангел или лично самият Хуан Мария Браусен ми е внушил да нарисувам една уличка, която преминава през сив, безличен квартал на изоставен град и стига на хоризонта до един неясен силует:

„Нищо не разбирам, но да рисуваш, да проникнеш в една картина и да я изстрадаш, е сигурно като да чувствуваш и да мислиш цялостно, с цялото си тяло, дори забравил тялото си. Спомням си в началото на юношеството, бях още дете, седя една дъждовна привечер в нужника в двора на една къща, сигурна в усамотението, и чета парчета от стар, скъсан, мръсен, пожълтял вестник. Така беше, нищо и аз, всичко и аз. И ако една догаряща свещ примигваше, заплашвайки да угасне, толкова по-добре.“

---

[1] По дяволите (фр.). — Б.пр. ↑

ГЛАВА XI

ФРИДА СЕ СЪГЛАСЯВА

Първият следобед, първата вечер не бяха трудни. Фрида посрещна Хуанина облечена в елегантен костюм, припичайки се на слънце в един лежащ стол в северната част на къщата, която сякаш непрекъснато настъпваше към водата; плетеше, тъмни очила криеха погледа ѝ. Не можах да разбера какво плете и много вероятно е и тя самата да не знаеше. Току-що се беше изкъпала и имаше нова строга прическа. Усмихна се на момичето без омраза, преценявайки го.

— Здравейте — извика Хуанина, застанала на вратата, притиснала юмруци във влагата на жълтото палто. — Аз съм курвенцето, което мъжът ви си доведе от плажа.

— Не ми е мъж — каза меко Фрида. — Ние сме леко луди, понякога много, но не прекалено. Ние сме благоразумно луди.

— Извинете — каза момичето и за първи път ми се стори объркано. Фрида продължи да плете спокойно; нямаше жълти зъби, прие присъствието на момичето като отдавнашно и естествено събитие. Каза нещо за боровите игли и клонки, които се били натрупали на покрива на къщата и пречели на дъждовната вода да се оттича. Намекна, че някой ще трябва да се качи да почисти покрива.

След като пихме чай, отидохме на плажа. Нямаше рибари, които да се готвят за отплуване; огромните черни лодки се люшкаха, вързани за пристана. Говорихме за времето и за места, които и тримата бяхме посещавали сами, в различни времена, когато видях, че Хуанина позеленява, погледнах Фрида и се върнахме у дома.

Фрида плетеше мълчаливо, аз подреждах пъновете в камината, макар че не беше много студено. Заедно слушахме гръмотевиците на една буря, която се отдалечаваше, и шумовете от банята, където момичето повръщаше.

— С тебе ли ще спи? — запита Фрида, безразлична, като продължаваше да плете. Познавах си я добре.

— Смятах да сваля за нея дюшека с конски косъм и да ѝ приготвя легло край огъня. Но може да се окаже трудно. Мога да спя с

нея или с тебе, или в кучешката колиба, ако имаш куче. Както искаш. Къщата е твоя, момичето е твое, аз съм твой.

— Ако ще спиш с нея, въпреки че повръща в сватбената нощ, тогава няма съмнение, че това е истинска любов. Спомням си, че винаги бягаше от мене, когато се разболявах, когато започваше някаква настинка.

— Не, за нещастие. Не е любов. Искам само едно, да нарисувам портрета ѝ, поне една скица. Останалото е твое, ако те интересува.

— Ти винаги бягаше от болестите. Естествено не от страх да не се заразиш. Просто от отвращение. Но какво е за предпочитане? Да свалиш дюшека и да ѝ приготвиш спалня на девственица или да я душиш цяла нощ? — Тя продължаваше да плете неуморно зеленикавата вълна.

— Няма да ми е неприятно да я душа. Всичко може да се окаже полезно. Но ако искаш да използваш за своя нос правото на първата брачна нощ...

— Иди на майната си. — Тя продължаваше да плете.

— Казах ти, че искам само едно — да нарисувам тази глава. Момичето може да вземе автобуса след по-малко от час, а аз имам нужда от сън.

Порових в джобовете си и извадих остатъка от парите, които ѝ бях откраднал. Сложих ги на масата.

— Когато решиш, дай ѝ парите и нека си върви.

— Няма ли да свалиш дюшека?

— Не, уморен съм. Искам да спя цял месец.

— Сигурна съм — каза Фрида и отиде да блъска по вратата на банята, да си шушука с Хуанина. После се върна при креслото си и ме гледа известно време мълчаливо. — Най-глупавият или най-добрият — каза тя, като се подсмиваше по старому.

Чувахме последните, плахи гръмотевици на бурята, редките дъждовни капки по стените.

— Или и двете — добави тя. — Ще бъде безсмислено да те питам дали си спомняш времето, когато искаше да нарисуваш профила ми. Да, моя и никой друг. Но не се притеснявай, сигурна съм, че желанието ти е било искрено.

— Сигурен съм, че го рисувах повече от шест пъти.

— Повече от десет. Мога да се закълна. — Тя остави плетката и почна да прелиства някаква книга. — Не знам дали портретите бяха добри, или лоши. Едни казват, че били добри, други — лоши, а аз не разбирам. Но, изслушай ме спокойно, докато се сковавах, за да позирам с лице на глупачка, интересувах се само от едно нещо, и то не беше портретът.

— Да, то се знае.

— Но не това, което си мислиш. Всъщност ти мислиш само за това и за рисуването.

Стана и постави внимателно плетката на облегалката на креслото, като задържа книгата в ръка, сложила пръст между страниците. Изглеждаше щастлива и спокойна; вторачила се в огъня, имаше вид на по-млада.

— Отивам да спя горе, сама. Въпреки че си уморен и ти се спи, сигурна съм, че ще се справиш с всичко. Момичето се къпе сега, на тоалетната масичка има парфюми, дезодоранти и антисептични средства. Длъжна съм ти все пак за много неща, въпреки че не ме е грижа дали ще ти се отплатя за тях, или не. За много неща, много повече, отколкото можеш да допуснеш или предположиш. Не се грижи за парите или за миризмата. Утре ще я събудя рано.

Отиде до бюфета и ми донесе бутилка ракия и сифон. Дъждът ни обкръжаваше и аз слушах шума на пантофките, които се изкачваха, и шума на водата във ваната.

ГЛАВА XII

КАРВЕ БЛАНКО

Все пак на другия ден в дванайсет, определих часа без часовник, по горещината и слънчевото петно на пода, Хуанина се намираще до мене в леглото, което бях стъкмил набързо; спеше гола, по очи. Извивката на кръста ти и плахото очертание на мъха между двете полукълба на задника, което не виждаш. Измъкнах се тихо, за да не я събудя, обилната струя на душа отнесе съня и ракията.

Фрида плетеше в лежащия стол, сега по шорти, но докарана с една барокова блуза, с тъмни очила; беше се преместила в южната част на къщата, срещу реката, която тук наричат море. Държах в ръка чаша с мляко, врязана точно посред белотата на деня. Поздрави ме с усмивка и останахме неподвижни, без да се гледаме и говорим.

Пощаджията хвърли през оградата сгънатия вестник. Прочетох заглавията; изглежда, че вчера не бяха убили нито един студент, нито един полицай, не бяха отвлекли никого. Подадох ѝ вестника.

— Снощи беше ли щастлив? — запита тя.

— Да, не много, кой знае, заспа веднага. Мисля, че наистина е болна.

— Трябва да се дължи на старостта ти, Медина. Но аз подслушвах и се заклевам, че си изпитал голямо блаженство.

— Не съм съвсем сигурен. Има толкова дребни блаженства. Необходимо ли е да плетеш? Не знам какво, нито за кого; обаче налага ли се да плетеш? Разбирам, допълва картината. Разбирам, също защо момичето все още спи, защо не я събуди рано, защо не ѝ даде пари, за да се махне от живота ти. Съвсем е ясно.

Тя се изправи и плетката се свлече на брулената от вятъра трева. Не беше сърдита.

— Медина — каза тя, — можеш да мислиш каквото си щеш. Можеш дори да си мислиш, че в края на краищата остатъкът от парите, които ми открадна, все още е мой. Помислих си, че я съжалявам, че не мога да я оставя да си иде болна.

Сега тя изписваше бавно по лицето си своята тъжна и опрощаваща гримаса.

— Но има и друга възможност. И да я чуеш, не е от значение, тя е част от истината.

— Ела — казах, докато свивах вестника без насилия на топка; горещината и гладът бяха поносими.

— Върви. Надявам се, че си се изкъпал. Зловонното ти момиченце се размърдва вече в леглото и не знае дори къде се намира. Но сигурно това не е нещо ново за него. Истината, частта от истината, която ще ти кажа сега, е много кратка.

— Благодаря.

— Събудих се в шест часа и отидох на плажа. Не знам точно кога реших да я оставя да спи, докато умре, тебе да те изхвърля, да скрия парите и да продължа да плета дрешка за дете с три крака. Да плета, докато се случи нещо неочаквано, непредвидено от мене.

Стана, смеейки се, и скоро след това чух, че затръшва мрежестата телена врата на кухнята. Проснах се на тревата, гледайки бялата извивка на вълните, които приближаваха. И така, докато от мене струеше щастие под слънцето, нямаше откъде да намеря и един проклет евродолар преди двайсет-трийсет дена, а бременното момиче таеше само слаба надежда да измъкне пари от една предполагаема леля, за да ги даде на някоя дебела, окървавена и проявяваща разбиране акушерка, която на свой ред щеше да измъкне хрантутещия се в нея зародиш.

Лежах почти гол на тревата, приспиван от слабостта си, съмнявах се, че лелята съществува, или си я представях последователно мършава, дебела, в траур, скована, обвита в платове с крещящи, яростни цветове, с широки ръкави с дантели, друг път суха, късите ѝ пръсти парализирани от тежестта на пръстените, с кръст от масивно злато, полускрит между високите гърди.

И все пак, ако останехме без леля, имаше възможност да се сдобием с необходимите пари; щях да направя един портрет на момичето (ако то приемеше да се отегчава неподвижно, ако аз бях в състояние да го нарисувам). На същия плаж, няколко километра на изток, живееше Карве Бланко, самотен, впиянчен, с колекцията си от плочи с григориански песнопения — за него музиката беше спряла и загинала там, хиляда и триста години преди слънчевата утрин, в която

размишлявах лекомислено за вкарването на малко въздух в матката на Хуанина, за предишната странна нощ, когато тя бе казала, сякаш си плащаше цената: „Прави с мене каквото искаш, но по-скоро, защото умирам за сън“, и аз го направих.

Същата утрин, когато размишлявах върху трите или четирите вероятни реакции на Фрида и върху моите контраатаки, които трябваше да бъдат бързи и решителни.

Бях сигурен, че Карве Бланко щеше да плати, ограбвайки ме доволно. Той бе ми подписвал вече неведнъж чекове за картини, скици или за това, което упорствуваше да нарича gouaches^[1]. Беше много богат, но се напиваше не с друго, а с едно евтино, тръпчиво вино, което му продаваше Кристиани; Карве го пренасяше сам пеша, в продължение на часове всяка събота следобед, от жалката кръчма до своята къща с огромни прозорци-витрини, в дамаджани от по десет литра, хилав и превит, като се движеше безразличен, обут със сандали. Вършеше това зиме и лете, като едва загатваше презрението си, осигурявайки си по този начин самотни нощи и утрини, изпълнени с неотлежало вино, с григорианско песнопение, с ненужни и объркани спомени, с халюцинации за бъдещето.

Не обичаше истински никого и това му осигуряваше едно вдъхващо уважение безпристрастие. Освен плочите с песнопенията и някое безстопанствено куче интересуваше го само живописца, подробностите на някоя картина, наподобяващи онова, което той някога, преди много години, бе искал да постигне; сега те се превръщаха, в миговете на просветление, в смътно чувство за несполука, което рядко болеше.

Не му харесваха нито жените, нито мъжете, прехвърлили вече юношеската възраст. Но можеше да познае дали една картина е хубава, като я погледнеше с пренебрежение, с крайчеца на разnogледите си очи. И ако тя съвпаднаше с мъглявата носталгия по онова, което той бе опитвал да направи, можеше да критикува, можеше да се пазари жестоко, да се подиграва, но накрая купуваше картината и подписваше за нея чек. Никога не държеше пари у дома си.

За да я благословя, за да ѝ придам топлина и умение, скрих между шортите и кожата на корема дясната си ръка, тази, която трябваше да нарисува главата на Хуанина. Събудиха ме мухите и някакъв стършел. Ръката беше укротена, придобила способност.

Но онова, другото начало, беше трудно. Намерих ги в циментовия куб, който Фрида и приятелите наричаха living^[2]. Бяха закусили, без да ме поканят; бяха се отпуснали, Фрида в едно кресло, Хуанина върху три големи оранжеви възглавници. Чакаха да заври кафето в тантурестия стъклен съд и междуременно се лъжеха с благи усмивки, потупвайки се приятелски; те бяха способни да прекарат контрабандната си стока през която и да било граница, нежни приятелки за цял живот, съюзени завинаги, без да е необходимо да го заявяват, срещу неблагодарния свят, срещу това долно племе — мъжете.

Приех чашата, която Фрида побутна към мене на масата, запалих лулата, за да подтисна глада, и пуших известно време, облегат, на стената, понасяйки без усилие хаоса, женското изкуство да се поддържа някаква тайнственост, с което двете симулираха, а може би бяха дори успели да се усамотят. Чувствавах се жизнен и бодър, изпълнен със спокойствие и безпокойство, с лошото настроение и радостта, които са необходими, за да рисуваш добре. Изчаках една пауза между две стари лъжи и казах:

— Току-що си дадох сметка, че и тримата се нуждаем от пари. Записът на Фрида се забави повече от обикновено и аз не мога да продължа да крада пари от нея, след като ги няма.

Думата „пари“ ги накара да ме открият, гледаха ме, но безразлично.

— На Карве Бланко, нашия частен отшелник, трябва да му се е втръснало да гледа лицето на Фрида, кръглите ѝ гърди, някои от задните части. Толкова учудващи за нейния ръст. Освен това, както знаем, те не вдъхновяват особено много нашия отшелник. Някой ден ще ги продаде с печалба, затова ги купи. Нищо гениално, но в тях има професионализъм и той го знае. Почти винаги съм пропадам при него с пейзажите и натюрмортите. Сигурно са най-доброто, но той не се интересува от тях. Стените в къщата му не могат да носят повече Фриди анфас, в профил, в три четвърти. Къщата е много хубава, но много глупава. Нуждаем се от пари, но за да купи нещо този тип, необходима ни е някаква новост.

— Ясно — каза Фрида. — Едно голо тяло на момиче ще бъде нещо освежително.

— Пари — повторих. — Не по-малко от хиляда евродолара, не по-малко от петстотин. Вие двете би трябвало да знаете колко струват неизбежните за един семеен бюджет аборти. Не. Никакви голи тела. Една моряшка фланела, рибарска шапка. Така е най-добре.

— А ако не искам? — обади се Хуанина. — Ако не позволя да ме рисуват?

Това ме накара да почна работа още същата нощ. Хуанина с широкополата сламена шапка, която ми зае Кристиани, и с един пуловер на Фрида. Момичето понасяше кóсата светлина на една стояща лампа, която почти я докосваше; Фрида плетеше одеялото за сенбернарското куче, не говореше, промърморваше само от време на време бримките на плетката и тананикаше тихичко една от любимите си песни: Stormy Weather^[3], аз работех бавен и сигурен, изобретателен и господар на светлосенките. Но момичето държеше главата си безучастно и предизвикателно, тъмнокестенявите му вежди почти се ключваха, гледаше право пред себе си; неподвижната глава бе отделена от нас, от стаята, уединена на висотата на една лична и независима самота, като току-що родена, като току-що умряла.

Учуди ме — отбелязвам го, за да не забравя, макар че никога не го видях отново, — че минути след като започнах да рисувам портрета, някакво изпарение взе да покрива лицето на Хуанина и то, изпарението, изчезваше, когато давах на Хуанина някакво нареждане, някакъв съвет на висок глас. Нейното лице и душа, успокоени и плахи, толкова близки и същевременно потънали в мъглата, смекчени и почти неуловими, поддържаха непреклонно своя мълчалив диалог с невидимия враг, с ангели, които упорствуваха да не се явяват, да отсъствуват.

---

[1] Гваш, гуаш (фр.) — картина, нарисувана с постна минерална боя, съдържаща гума арабика и бяла боя. — Б.пр. ↑

[2] Ливинг, дневна стая (англ.) — Б.пр. ↑

[3] „Бурно време“ — известен американски шлагер. — Б.пр. ↑

ГЛАВА XIII

ПЪТЯТ

И те продължаваха да крачат, без да разбират, през виното на първото причастие, борбата за насъщния хляб, невежеството и глупостта.

Крачеха доволни, нехайни, рядко се съмняваха; безкрайно наивни, отпуснати или сковани, към последната яма и сетната дума. Толкова сигурни, посредствени, мълчаливи, дърдорковци, глупци.

Ямата ги чакаше без истинска надежда или интерес. Те вървяха развеселени; облягаха се един на друг; някои крачеха самотни и усмихнати, като си говореха тихичко сами на себе си. Изобщо обсъждаха планове и говореха за бъдещето и за бъдещето на своите деца, за малките и големите революции, които носеха в книги, стиснати крепко под мишница. Някой размахваше ръце, докато бръщолевеха спомени за любовници и увехнали цветя с едни и същи имена.

ГЛАВА XIV СРЕЩАТА

Фрида не се интересуваше как напредва портретът. Достатъчно ѝ беше да знае, че охрата и синьото, които мажех на платното, бяха мои бои, купени от мене преди, че не беше необходимо да допринася с парите си.

Заговори ме по този въпрос само веднъж, една студена сутрин, след много чаши евтино вино, прозявайки се:

— Сигурен ли си, че Карве ще купи това? Прилича на картина на Модилиани от времето, когато италианецът се е учил да чисти четките си. Или от времето, когато е бил вече мъртвец и почти разложен. Винаги съм подозирала, че такъв ще бъде резултатът, още щом я видях, откакто ми я доведе, за да я нахраня и да излекувам червата ѝ с талипектин. Няма съмнение, че прилича малко на нея. Прилича на някоя странна и мръсна работа, която внезапно ти е хрумнала. Но светът е препълнен с картини на имитатори на Модилиани. Защо ще прибавяш още една?

— Може би е така. Но немога да нарисувам портрета ѝ по друг начин.

В действителност нямаше защо да бързаме. Една бременност от петнайсет или двайсет дена е много ранна. Фрида ни даваше всичко — подслон и храна, кафе и лошо наливно вино, устройваше къси разходки по плажа. Въпреки всичките хвалби на пролетното небе, топлината не беше още настъпила или идваше, за да си отиде пак.

Но следобедите аз работех яростно трите рисунки на голо тяло — трябваше да бъдат три — и портрета, главата с изкълчения врат, правата коса с широката жълтеникава линия на пътя, която я разделяше.

Фрида ги дебнеше скришом. Реших, че въпреки всичко ѝ харесваха, и започнах да се опасявам от огъня и ножа. И двамата знаехме, че не беше добре да се говори за картините, преди да са завършени и може би продадени. Преди да се наситя да гледам и рисувам Хуанина, щях да получа парите от Карве, щях да ги измамя,

но без да стигам до крайности, щях да си измисля някакво пътуване и да напусна крайбрежието. Стигнах дори до мисълта, че ще намерят начин да живеят заедно, без да си досаждат.

Така че, когато бе завършена първата част от моята дейност — главата и петната, които трябваше да представят три голи жени, — попитах Фрида дали не иска да посети Карве и да подразбере доколко е склонен да прояви интерес към една нощна среща. Тя, покорна и радостна, предварително сигурна в провала, прие предложението ми.

Когато се върна, Фрида съобщи възторжено:

— Съгласи се, защото не било хубаво да се остави тревата да покрие пътя на приятелството, „пътечката“, каза той. Обаче около него имаше много дамаджани, а беше едва пет часът след пладне, тъй че кой може да предскаже какво ще бъде настроението му утре в девет часа, този час ни определи, а това предполага, че не смята да ни нахрани, тъй като винаги е бил много стиснат за другите. Има и нещо друго. Докато подреждаше гравюри, понасяйки, без да показва умора, григорианските песнопения, или докато се преструваше, че ги подрежда или понася, Ериберто се навеждаше над голямата маса. Ти винаги си допадал на Ериберто и мисля, че няма да има покупко-продажба, ако не бъдеш много мил с него. Всяко благородно дело изисква жертви. Що се отнася до мене, не смятам да изпусна хекатомбата, с която предчувствувам, че ще завърши вечерта. Печалното е, че тази клета невинна душа, твоето пролетно моделче, ще трябва да присъствува на подобни ужаси, които ще й се сторят скрити-покрити целувчици на гимназистки в сравнение с файфоклоците на леля й. И това ме подсеща, че не знаем дали роднината е стара мома, вдовица, женена или сводница.

ГЛАВА XV БЯГСТВОТА

Сеансите, на които позираше Хуанина, завършваха почти винаги в леглото. Върху един дюшек, поне нов, доста мек, който Фрида беше захвърлила за нас на пода в партера. Както от лъжите, така и от виковете и мълчанията можеше да се отгатне, прозираше едно многолюдно и странно минало. Така или иначе, изглежда, никой не беше си губил времето да я възпитава. Или тя не си губеше времето, когато беше с мене.

Веднъж в седмицата тя се изкачваше в мрака до стаята на Фрида. Там се възстановяваха навици, възобновяваха се съвършените образци на любовта и тогава спях спокойно.

Спомням си, бях направил сметка, че са ми необходими петнайсет дена работа и дисциплина, за да завърша трите предвидени платна. Главата трябваше да има колкото се може по-голяма прилика с Хуанина. Двете голи тела, петната върху чисто бяло, натрапчиво като мираж, трябваше да бъдат неясни.

Наблюдавах мършавото тяло, като я принуждавах да променя позите. Тя се подчиняваше с детската си усмивка, разсеяна, без да се интересува ни най-малко от мене, от възможното съществуване на света. На следващия ден се налагаше да я моля отново да затаи в себе си разплатата, подигравката, усмивката. Намирах я с всеки ден по-слаба, по-уязвима. Понякога ставаше без предупреждение, за да запали цигара.

— Ама бива си ви вас двамата! Големи мръсници сте. Как се събрахте?

Това, което даваше, предлагаше, заемаше, беше само вълнуващата изящност на слабото тяло; а него можеха да облекат, да го отделят от мене, и то винаги.

Тогава, докато пушеше, седнала на някой от неудобните кухненски столове — предпочиташе ги, влачеше ги, закачила ги с крак, — говореше за леля си с толкова вариации, с такава омраза и нежност,

описанията ѝ бяха толкова противоречиви, че аз почти се уверих, че няма леля и че тази липса я натъжава.

Имах основание да предположа, че от триото най-малко нещастна беше Фрида. За момичето не знаех нищо положително, а за мене животът не беше нито щастие, нито нещастие; беше всекидневно събитие, онова, което щеше или нямаше да се случи. Но изглежда, че е неизбежно думата „щастие“ да притежава някакъв смисъл и множество идиоти, без предупреждение и без паузи, изпълнени с ужас, да се хвърлят с главата напред, осланяйки се на нея.

Фрида, например, без да се вълнува, изглеждаше сигурна в живота и в победата си. Въпрос на възраст. Всяка нощ, докато лежахме с Хуанина, тя ни носеше грейки, а когато навън се позатопляше, пристигаше малко след зазоряване — никога не чукаше на вратата, никога не я беше грижа на какво можеше да попадне — и ни говореше за времето, за близкото бъдеще, разправяше ни какво се било случило на рибарите. Аз дебнех усмивката ѝ и винаги установявах, че не отдава значение на онова, което говори, и че търпеливо се забавлява от всеки свой майчински жест. Аз гледах тавана, Хуанина я следеше мълчаливо, с омраза и страхопочитание.

Понякога Фрида питаше:

— А днес работихте ли дълго по портретчетата?

Не ѝ отговаряхме. Но един път, може би последния, Хуанина изнамери най-детинския си и заспал глас, за да отговори:

— Накара ме най-равнодушно да се въртя насам-натам гола, и двамата нямахме желание. Пушеше смрадливата си лула. Свиня е, извинявайте за думата. После порисува с омраза и при всяко мазване с четката се ругаеше сам. После, госпожо, правихме чикички чак до сутринта. Извинявайте за думата.

ГЛАВА XVI ЗАКУСКАТА

Главата, профилът, линията на носа почнаха да се множат, като гълъбите около човек, седнал на пейка на площада и разпръснал около себе си зърна.

Що се отнася до неясните голи тела — две, историята беше особена. С портрета на главата можах да си възвърна и да чествувам моето някогашно, вечно, наскоро появило се умение. Неясните внушения на голите тела ме накараха отново да изпитам една повтаряща се лъжа: че съм друг, че рисувам по различен и по-добър начин. Но тук не става въпрос за картини; само за една книга, за една история. Не си струват труда жертвите и обяснението.

Наблюдавах дълги часове първото голо тяло, разбрах, че е рисувано за мене, по някакво чудо, поради липса на разбиране, и че няма да го продам на никого. Или почти на никого.

Спах до обед, обвих портрета, скиците и голите тела, които можеха да бъдат показани без особено голям риск, без това да е от значение, на хорската глупост. Следобед се излегнах на слънце и спях с една бутилка вино. Не исках да говоря с жените. Сетне тръгнах по брега като суеверен играч на рулетка, отдал се на една игра, която се нарича: „Съвършената вълна може да се появи всеки миг и може би аз ще я задържа в паметта си.“ Беше необходимо само да наблюдавам водата без интерес, да крача разсеян.

Когато се завръщах след моя неуспех, започнах да изпитвам глад, който ми напомни за следобедната закуска; точно тогава попаднах на Карве, седнал пред дома си на една от пясъчните площадки, които Кристиани наричаше тераси. Пиеше вино, а при него винаги беше трудно да се разбере дали е пиан, или не; дали успяваше да лавира между просветлението и равнодушието. Помолих го за чаша вино, докато ми казваше:

— Човек никъде не може да ви види.

— По цял ден ходя из плажа. Можете да ме видите, когато пожелаете, през който и да е от десетте прозореца на къщата ви.

— Винаги са затворени. Плочите и аз. Нищо повече. Не се нуждаем от нищо повече.

Помислих си за литрите вино и за поредния Ериберто. Не направих никакви коментари.

— Доколкото знам, Фрида е организираща тук утре вечер някакво събиране.

Карве постави пакет цигари на масата.

— Така е; не знаех, че сте тук — каза той, след като ми поднесе запалката. — Всъщност човек никога не може да отгатне къде сте. Дори не е възможно да го почувствувам интуитивно. — Отпи още една глътка. — С други хора успявам. Може да закусвате с мене, може да останете да живеете тук колкото си искате. Но за онова, дето го държите под мишница, и дума да не става; нямам пари, не мога и не мисля дори за купуване.

Запалих лулата и се загледах в ритмичните движения на двойките делфини.

— Нямам пари — повтори той.

— Наистина, вие никога не сте имали пари — подхвърлих. — Само някоя хилядарка по някой път. Донесох това просто за да го видите, преди някой от нас двамата да е умрял. Ще бъде жалко. Освен това рисувам само вълни и не ги продавам.

Седнал на стъпалата, подуших, че пържеше яйца с шунка. Гледах морето, като очаквах невъзможната вълна, стъпил на папката. От време на време Карве идваше запотен, пийваше по глътка от дамаджаната, предлагаше и на мене.

— Не — отговарях с безразличен глас, докато гледах делфините. — Никога не пия през деня.

— Все пак понякога — каза той. — Или това е нов начин за продаване на картини?

— Възможно е, понякога. Но, спомням си, имаше жени, този свят беше съвсем различен. Не съм дошъл да ви продавам каквото и да било; дойдох да ви покажа. След закуската; имаме време. — Вдигнах дамаджаната и намокрих устните си, направих го от вежливост, не исках той да бъде тук, на плажа, един самотен, нещастен дневен пияница; натиках тапата в гърлото и промърморих тъжно: — Продавам само вълни, а вълната, която бих желал или не бих желал да ви продам, все още не е нарисувана. Дори не можете да я видите, дори не се е

разбила на брега лъжливата вълна, която би могла да даде представа за нея, да ми разкаже някои неща, да ме приближи към истината.

— Толкова рано и вече пиян — подхвърли Карве радостно и се прибра отново в къщата.

Но такава вълна нямаше, а аз не можех да повярвам дотолкова в нейното отсъствие, че да започна да я рисувам. Тя не беше някаква тихоокеанска вълна, не беше японска вълна, това трябва да бъде ясно. Може би нямаше да заслужава да си сложа подписа отдолу. Това беше една мътна вълна с мръснобял (нека прибавим от скромност, както казват някои), опалов гребен: отвратителна смесица от пикоч, изтекли очи. Елементи: бинтове, напоени с кръв и гной, но вече избелели; тапи с изтрити марки; храчки, които биха могли да се вземат за миди, лиги на епилептик, късове гипс с тъпи краища, остатъци от повръщано, парчета от вехти, неудобни мебели, полуразпаднали се дамски превръзки — и всичко това на кой да е наш плаж, — всичко погълнато от вълната и образуващо нейната пяна, височината ѝ, достойната за уважение съмнителна белота.

Гледах делфините — те се бяха вече отдалечили, — наблюдавах ги как се гмуркат и изхвърлят над водата. Имаше много неща, с които можех да допълня моята съвършена вълна; но щях да умра, без да я видя. Отново намокрех езика си в дамаджаната и я оставих на слънцето.

Ядохме шунка с яйца и разговаряхме за много неща и хора.

— Вие се страхувате от григорианското песнопение — каза Карве. — И все пак това е началото и краят. Може би затова се страхувате. Както казват братя Гонкур, хората стават изтънчени, интелигентни, когато в червата им започнат да се образуват лайна. Ето защо говоря за григорианското песнопение.

— Може да е вярно — отвърнах, — много пъти съм си мислил същото. И сетне какво. Но моята мания е да рисувам. Нека цялата музика да свършва, да застива в григорианското песнопение. Аз рисувам.

— Аз воювам — каза Карве, засмя се и запали цигара. — И така, вие сте извървели доста път, за да ми покажете папката.

— Да, но храната все още не е оказала ефекта си върху мене. Още не съм се превърнал в духовно извисен човек. Подайте ми, моля, дамаджаната.

Тогава открих двойката делфини, които ритмично се гмуркаха и излизаха на повърхността, без да нарушават хода си.

Наближаваше сигурно пет часът, когато се престорих, че съм пиян, измъкнах папката изпод масата и я хвърлих на дивана.

— Може да се ровите колкото си щете. В нея нищо не почва, нито свършва. Не е григорианско песнопение.

Излязох навън, на стъпалата, на плажа; не исках много нещо; ограничавах се да мисля, че един аборт струва петстотин пиастри.

След около половин час дойде и седна до мене, на стъпалата, загледа се като мене във водата. Всичко беше зелено и сребърни риби се изхвърляха над реката и отново потъваха в нея. Почти отчаян, измислях останки от корабокрушение за моята вълна. Може би прекарахме на слънце, на въздуха, който почваше да се охлажда, почти цял час в мълчание. Когато почна да се здрачава, той докосна мустака си и каза без въодушевление:

— Колко?

— Всичко?

— Бих отделил някои неща.

Засмях се тихо, доволно.

— Да отделите? Не, не, всичко или нищо. Всичко за хиляда мараведи.

— Луд сте — заключи той тъжно.

— От известно време. Ако не бях луд, не бих ви предложил, не бих ви подарил папката за хиляда. Трябват ми пари. Видяхте ли главите и линията на носа на главите?

— Много са хубави. Видях това и други неща.

— Не съм рисувал други неща. Нито за вас, нито за мене. Имам само скици, рисунки.

Помълча известно време, една цяла цигара.

— При Фрида ли живеете? — попита.

— Да, временно.

ГЛАВА XVII РИБОЛОВЪТ

Влязох, без да им обръщам внимание, ѝ коленичих пред печката. Фрида продължаваше да плете един пуловер, на цвят между светлокафяво и зелено, безкраен, за един още нероден гигант; Хуанина гризеше ноктите си и нямаше и помен от щастие или надежда. Не наруших мълчанието известно време, а после казах:

— Имаме парите. Или ще ги имаме.

— Имате ги — отвърна Фрида; пооправи плетивото, преди да запита със сладникав глас, свела очи:

— Кога ще си отидете? Получи ли каквото искаше?

— Нищо повече. — Бях сигурен, че са говорили за мене до мига, когато са чули, че се връщам. — Надявам се, че утре ще ги получа. Отиваме си. Хуанина при леля си, аз — в ателието. Трябва да изобретя нещо безполезно.

Фрида мълчеше, плетеше безспир чудовищния пуловер, който не беше за мене. Хуанина каза:

— Следобеда бях, нямаше как да не остана на плажа. Там бяха рибарите. Утре в пет ще тръгнем.

Фрида пиеше ракията на малки глътки и отново изкара на показ тайнствената си усмивка, докато плетеше безкрайния пуловер, дрехата, която никой човек не беше в състояние да носи.

Хуанина изпи половин чаша на един дъх; почаках да се успокои кашлицата, пламъкът в гърдите ѝ.

— Е, какво? — попита тя сетне високо.

Не ѝ отговорихме. Фрида продължаваше да плете, усмихвайки се нежно и мъдро; аз гледах остатъка от една извадена от огъня цепеница. Хуанина изпи чашата си до дъно, отпусна се назад и се разсмя. Не ѝ обърнахме внимание. Накрая каза: „Студено ми е. Кой ще ми донесе грейката в леглото?“

Не ѝ занесохме грейката. Зазоряваше се, аз бях получил от нея всичко, което бях поискал, и знаех, че тя е навикнала, че се отдава на

мъжете било поради това, че изпитва някаква надежда, било от безразличие.

— Неприятно ли ти е, че ще отида с рибарите? — запита тя. — Достатъчно е да кажеш не, да дадеш знак с глава.

— Но не вярвам, че имаш наистина желание да го правиш. — Запалих цигара и си помислих, че съм се събудил окончателно. — Ако няма леля, убивам те. Днес можеш да правиш каквото си щещ, защото това е една отчаяна любов, макар че не си даваш сметка. Но снощи бяхме щастливи, бях щастлив.

Тя се надигна внезапно и ме целуна по челото. Потърси горните си дрехи в смътната светлина. Излезе безшумно. Запалих нова цигара и след миг заспах отново.

(Беше се смяла без насмешка; просто не вярваше. Но тъй като бях луд от любов към нея, а от друга страна, тя не ме интересуваше, сънувах я в сивото утро, отправила се към водната ивица, дребна, свита и зъзнеца, търсеше рибарите, търсеше да нарани света и — може би — между другото и мене, спящия, отсъстващия, завилия се презглава, неспособен да обича тъй, както тя си беше представяла любовта.)

ГЛАВА XVIII ПРОДАЖБАТА

В девет часа вечерта луната издължаваше трите ни сенки, които се люшкаха, докато се препъвахме, изкачвахме и спускахме по измамливите дюни. На изток звездите хладно пулсираха. Аз носех свитъка с двусмисленото голо тяло на Хуанина, а Фрида бе напъхала в деколтето си рисунките, повече или по-малко сполучливите скици. Момичето тичаше, търкаляше се по пясъка, задминаваше ни или ни оставяше да вървим напред. Навлязохме в светлината от верандата на Карве — един петролен фенер, окачен на дълго желязо, един осмоъгълен стар фенер.

Пръв се появи и поздрави Ериберто; той сякаш кротко се присмиваше, сякаш знаеше и ни предупреждаваше за всичко, което щеше да се случи през нощта.

— Очакваме ви.

— Точно десет часът е — казах, докато жените му подаваха ръка; влязох, като ги побутвах и насочих към голямото кресло, където Карве движеше един молив по големи листове зърнеста хартия. До него, на земята, дамаджаната. Пет чаши на масата, две почервенели до ръба.

— Точността е вежливостта на идиотите — забеляза Карве. — На онези, които нямат в главата си нищо друго освен спомена за срещата. Аз не мога, аз закъснявам винаги. Нека ме чакат.

Още не беше пиян; все пак в гласа звучаха остри глезени тонове, движенията на ръцете, които сега рисуваха във въздуха, бяха прекалено бавни, моливът докосваше ненужно устните като цигара.

— Ериберто — каза Карве. — Напълни чашите.

Момчето вдигна с една ръка почти пълната дамаджана и сипа първо на Карве, после на жените. Когато ми подаде чашата, намигна ми:

— А, да — каза. — Вие го пиете разрежено. Последвах го в кухнята, пълна с празни бутилки.

Наведе се над умивалника и измъкна бутилка „Хейг“, изпразнена до половина.

— Пийнете бързо една глътка. Това вино е за бедняци и за пияници.

Изпих една продължителна и бавна глътка и му върнах бутилката, която изчезна бързо и шумно, чукайки се о други стъкла.

Жените бяха разпрострели върху масата голото тяло и рисунките; видях, че Карве си слага припряно очилата, вдигна глава и се загледа в тавана. После каза:

— Картината. Дръжте я отвесно.

Направиха го — един ъгъл за всяка женска ръка; той отстъпи и отново сложи очилата.

— Все същата стока — каза, усмихвайки се.

— Почти — казах аз. — Но поразгледайте я още. Такова нещо не съм рисувал никога. Може да не е хубаво или да не ви харесва. Но е различно от всичко предишно и не бих могъл да ви обясня защо.

— Музика — заповяда Карве, като продължаваше да гледа картината, а Ериберто прекоси стаята и постави десет плочи с григориански песнопения на грамофона. — Добре. — Карве си свали очилата.

Двете жени оставиха картината и тя отново се нави на руло на масата.

Тогава взех чаша, пълна с отвратителното вино и то се смеси незабавно с уискито.

— Вчера имахте достатъчно време да ги видите, да ги разгледате внимателно — казах. — В тях нищо не започва и не свършва. Не са григорианско песнопение.

Излязох на верандата, спуснах се по стъпалата, стъпих на пясъка, събух се, тръгнах напред-назад. Трябваше да продам картината и рисунките, трябваше да мисля за петстотинте флорина, необходими за един асептичен аборт. Морето фосфоресцираше и ми се стори, че видях останки от корабокрушение, годно за моята вълна. С алпаргатите^[1] в ръка се върнах в къщата.

Лицата бяха същите, но сцената беше променена. Ериберто седеше, а пред него, на масата, бе забит кухненски нож. Пиеше уиски направо от бутилката. Карве, блед и нервен, обърна глава, погледна ме, сякаш ме виждаше за първи път, и каза:

— А, вие ли сте!

Фрида и Хуанина седяха на една дълга пейка от груби дървени дъски, прегърнати, допрели бузи. Четирите пълни с вино чаши блестяха на масата с прозрачната си червенина.

Карве отново погледна масата и забелязах, че на ухото му блестеше капка кръв; Фрида заяви монотонно и отегчено:

— Стига вече. Тръгвам си.

Незабавно сцената се успокои отново и ми се стори, че наблюдавам в продължение на няколко секунди музей с восъчни фигури.

— Дай му парите — нареди Ериберто.

Карве, без да се обръща, протегна ръка и ми подаде чека за хиляда леи, който беше подписал предварително.

— Това е за всичко — потвърди той.

Ериберто се разсмя — продължителен и противен пиянски кикот. Прибрах чека, докато Фрида и Хуанина ставаха от пейката. След това отидох и погледнах за последен път картината с голото момиче.

Навън луната се бе изкатерила по небосклона и докато се движехме мълчаливо по дюнците, нашите къси сенки трептяха по тях.

---

[1] Платнени обуца с подметки от въже. — Б.пр. ↑

ГЛАВА ХІХ

ЛЯТОТО УМИРА

Когато се връщахме от плажа, следобедът връхлетя върху нас с вятър и пясък. Вървахме свели глави; аз дишах малко по-учестено и неспокойно от Хуанина. Стигнахме до къщата и я намерихме затворена, няма и сляпа; видяхме нашите куфари, оставени горе, на външното стълбище; видяхме, че на вратата е закована табела, която гласеше: ЛЯТОТО СВЪРШИ; беше изписана с всички мои бои; видяхме за пръв път една рижа котка, която мяучеше, оплаквайки осиротяването си.

Отворихме куфарите, за да се облечем под навеса зад къщата, срещу реката, където не можехме да бъдем забелязани. При всяка дреха, която обличаше, Хуанина казваше по една мръсна дума. Когато паднаха първите капки, аз наблюдавах един черен облак.

— Сигурна съм, че тази мръсна курва е знаела, че ще завали — почти изкрещя Хуанина, докато примирена търсеше, за да я облече, униформата си на жълто куче. — А сега?

— Сега ще идем на ъгъла, където спира автобусът. Но какво да правя с твоите пари. Тук няма да ми осребрят чека. Фрида даде ли ти адреса си?

Под дъжда Хуанина окачи на устните си една усмивка.

— Разбира се. Адреса и предложение за подслон.

— Има само две легла. Дали не мисли да ме изхвърли?

— Не знам. Или иска да комбинира — каза тя.

— Дали не се е влюбила? Възможно е.

— Жените ме отвращават. И как още! Достатъчно е да усетя миризмата на жена, за да ми се повдигне.

Бях сигурен, че лъже.

— Каза ли й го? — запитах.

— Нямахте основание да й го кажа.

Сега се намирахме на автобусната спирка, отделени от света и спомените му от един побеснял и подъл дъжд. В очите, в устата ми проникваше вода. Жълтото куче се бранеше с една банска шапка.

— Предложи ми го, за да си почина след аборта. Ако леля ми откаже да ме прибере. Дай ми едно песо.

Потърсих във влагата на джобовете и отделих една банкнота. Тя я скри във водния поток на деколтето си, между твърдите и сякаш току-що наболи гърди; отново се засмя.

— Сега вече си плати — тя също изплю вода. — Продадох ти леля си.

— Благодаря. Нямам нужда, не купувам.

— Но няма, никога не е имало леля. Това е свинщина, това е същински потоп.

— Така започна — отвърнах ѝ, докато се оттеглях неподвижен в друга зона на студ и разочарование.

Тя усети и запита:

— Смуцава ли те тази лъжа? Добре. Когато ме срещна на плажа, аз бях вече само една лъжа. Сега вече ще ми дадеш две песос. Едното за автобуса.

Потърсих и ѝ дадох една банкнота от пет песос.

— Стигат ли? Достатъчно ли са?

— Предостатъчно — отговори тя и сега несъмнено ми се подиграваше.

Гърмеше, святкаше се, падаха зигзаговидни мълнии; дъждът се развилня, стана още по-проливен, по-яростен. Чукаше по главата ми, заслепяваше ме, проникваше в носа ми.

Казах: „Няма значение. Вече минава. Лятна буря е“, но тя ме поправи: „Лятото свърши.“ Без горчивина и без насмешка.

Побутна с крак куфарите и опита да се залепи на стената на една къща, където точно палеха лампите. От своята ничия земя — бяхме сами на ъгъла — каза:

— Аз продадох вече и ти купи вече, плащайки прекалено скъпо. Ти купи друга лъжа, друга истина. Спокойствие и търпение. Няма аборт, никога не съм била бременна. Или в положение, както казват простите хорица. Колко пране изпрах, за да заблудя Фрида. Сега една услуга, може би последната. Първият автобус е за мене. Ти тръгваш със следващия. Искам да бъда сама и да помисля за толкова много неща.

Първият автобус, нейният, приближаваше, като показваше в дъжда жълтите и червените си фарове.

Пуснах я да си замине и останах да чакам; чувствувах се
измамен и умиращ от любов.

ГЛАВА XX ВЕЧЕРЯТА

Мога да излъжа, но не искам да го правя тук; защото става въпрос за спомен и всеки глупак може да усуче както си иска жичките на един спомен, да му придаде хубави форми, подходящи цветове, да го свърже с някаква домашна вещ или да го включи в някой разговор.

Казвам, че предвиждах сцената още в асансьора, между четвъртия и шестия етаж, прехвърлил сакото през рамо, разхлабвайки вратовръзката си, връщайки се в апартамента, където щеше да е погорещо, отколкото на улицата. Щях да намеря и намерих Фрида полугола на дивана в дневната стая, с куп немски списания, захвърлени на пода, бутилка джин, чаша и съд с ледени блокчета на съвсем ниската кръгла масичка. Бях го предвидил и сега изпитвах чувството, че Фрида преписваше на чисто фразите, изясняваше държането, за което бях мислил смътно в асансьора; изглежда, че особената форма на лошо настроение, присъща на жената, не само се разпростираше, обхващаше Фрида, но се промушваше през пролуките на вратите, човъркаше победоносно в дупките от гвоздеите, които крепяха картините по облечените с ламперия стени.

Разкопчах ризата и я оставих да падне; напълних чашата и пуснах в нея друг безформен къс лед. Докато пиех, тя започна бавно и с гърлен глас, не подозирайки, че тази нощ поне усилията ѝ са осъдени на провал. През отворения прозорец нахлуваше спокойна и все посилна горещината на още светлата привечер; отсреща — разрушеният хангар на изчезналите вече трамваи, жълтата трева на футболното игрище, спокойната река — прекосяваше я едно огромно сребърно петно, един ромбоиден пасаж от паралитични риби. Понякога, в зависимост от случая, петното предвещаваше, че утре ще бъде по-топло; друг път — буря призори.

— Неделя е — започна тя. — Не съм те виждала от петък. Каква мъка от петък насам. Има хора с особени представи за това, как да пропилят един неделен следобед. Днес например от закуска си се усамотил с тази стара мръсница, която иска да те убеди, че онова

наследствено обременено момченце е твой син. Или вече те убеди? Казват, че по анализа на кръвта можело да се разбере. Но лошото в този долнопробен роман е, че не може да се установи дали е действително нейно дете, или някоя друга е забравила да го премахне и тя го е поискала назаем, за да получава от тебе издръжка и подаръците за рождения ден и Коледа. А освен това живее с момчето в една и съща стая. Изпращат ли го на кино, когато си лягат, или се въргалат пред него? The facts of life.^[1] В края на краищата твое бащинско задължение е; все някой ден трябва да разбере как се правят нещата, които вижда, когато се оглежда в огледалото.

Почина малко, за да отпие от бутилката, захапа парче лед.

— Но може би не. Може би си се скитал по тъмните тротоари, проточил език, търсейки като куче порутена стена, открехната врата, една каква да е цепнатина, за да направиш големия скок и да се върнеш в тази Санта Мария, която си измислил с помощта на другите безделници. Защо не ми кажеш истината? С онази мръсница ли беше, или търсеше града?

Повтаряше се, беше вече малко пияна; може би, когато се стъмнеше, щеше да изпита принудата да излезе и потърси жени. Пресуших чашата и отидох в кухнята, за да си взема друга, с малко повече лед. После седнах на едно кресло до прозореца; джинът и омразата кръжаха сред горещината на балкона, правеха я още по-нетърпима.

— Нищо подобно — отвърнах ѝ. — Понякога се страхувам да те любя. Не тази нощ естествено. Това са моменти, подобни на студена тръпка, на угризение; веднага минават. Но кълна ти се, ужас е. Да те обичам, не знам дали малко повече или по различен начин, и да делея тази любов със съжалението, да си вярвам, че си виновна за нещастията ми. Ужас, защото съм сигурен, че мога да те убия.

Изсумтя, вдигна едно списание и покри с него лицето си. Продължи да пие, да пуши; потта капеше от мене бавно и безсрамно. Чувах мълчанието на дебелия съседки, които подслушваха, притаили се на съседния балкон.

— Ако си мислиш, че съм някоя от онези, които... — обади се най-после Фрида. — Прибра ли си парите от агенцията?

— Неделя е.

— Вчера или завчера, глупако. Защото няма ядене и нямам нито грош.

От петък вечерта аз се бях лутал, както винаги, заслепен и коректен, в света на двусмислиците. Но това не е от онези работи, които могат да се разправят на хората, това е нещо, което изисква да живееш с едно куче, да пушиш, да мислиш, да се движиш насамнатам, наблюдаван от приятелството без въпроси на кучешките очи. А може би не и така дори. И внезапно — беше и продължаваше да е горещо — забравих Фрида и стотната версия на жалбата ѝ и си представих как разказвам на един човек, малко по-безсрамен, по-циничен и по-глупав от самия мене, че детството ми е било типичното за всички други, с една дума, гибелното детство на дете ограбено, лишено от кучета. И ако кретенът би настоявал, би упорствувал, бих казал, щях да кажа истината, бих описал това невероятно куче — в тази привечер с много джин Фрида и двусмислиците ми се струваха извънредно необходими, бяха в състояние да ме приближат към пълното щастие, — бих разговарял с подробности и убедително за едно животно, подобно на мене, осъдено да бъде определено от профаните като полицейско, като куче от белгийска или немска порода, това няма значение, с малко примес от овчарско псе и — това сега го прибавям за интелегентите и снобите — доберман, едно самотно животно, което има едно-единствено щастие.

Но нямах, нямахме куче и Фрида се увеличише все повече.

— Прибра ли парите, или не, нещастнико и създател на нещастници? Безсмъртните рисунчици за санитарни цели.

А в това време аз си мислех за една очна ставка оттатък, в участъка, по обед, между един злодей-гигант и рахитичния му колега, който посъветва на два пъти другия:

— Ако те е страх, защо не си купиш куче?

— Всеки ден все по-млада. — Гледах я със завист. — Санитарните картинки са от миналата седмица. Получих за тях пари и ги изхарчихме в „Морини“, защото ти стана сантиментална и поиска да посетиш развалините на базара, да отгатнеш кой е прозорецът на стаята, на ателието, където може да се каже, че живееш, преди да се решиш да ме издържаш, почти, преди да бяхме основали това съдружие, това дружество за престъпни цели в дребен мащаб. Това, което трябваше да получа в петък, но не го получих — излъгах я, —

беше за рисунката на млечния хляб, опус петстотин и тринадесет. Но все пак имам малко пари. За храна стигат, но за да се напиеш, съжалявам. Не стигат и за да телефонираш в Санта Мария и да поискаш да побързат със записа.

— Всеки ден по-досаден — измърмори почти успокоена, замислена, отправяйки ми усмивка.

Отново избърсах гърдите си с ризата и я помирирах, преди да я хвърля леко по лицето ѝ. Постоях под хладкия и мизерен душ, потърсих чисто бельо в спалнята на Фрида и открих на килима, почти скрит от леглото, един часовник марка „Жерар-Периго“, същия, който бях подарил на Сеоане преди една година по случай рождения му ден, когато реших да приема завинаги, че е мой син или не е мой син и че и двете възможности нямат никакво значение.

Вече облечен и поосвежен, се върнах в дневната; запуших, като я наблюдавах, решен да не ѝ споменавам нищо за часовника, мислех си за онези срещи на любовници, чийто срок е ограничен, когато човек е принуден да поглежда често часовника, за да забавя хода на времето, за да отмерва минутите, изминали, откакто се е хвърлил в една ласка, и да се уверява, че има време за още една. Може би Сеоане беше действително мой син и беше наследил от мене тази суеверна мисъл, а може би мисълта беше всеобща, обред, извършван от всички пришпорвани от времето любовници.

Сега Фрида лежеше гола; лицето ѝ, закрито от списанието, не се виждаше. В такъв случай, помислих си, тя знае или вярва много повече от мене, че Сеоане е мой син; в такъв случай сигурно би ѝ харесало да се люби с мене, след като се е любила с момчето, може би веднага след него. Защо тогава не започна да ме изкушава веднага щом се върнах, защо ми даде време с глупавия спор и с лъжливите упреци да се изкъпя и преоблека? Помислих си, че тя търси сега, след атаката, която не беше нищо друго освен форма на защита, да ми попречи да легна с нея в позата, наложена от самото начало, за да може усмихната, затворила очи, да сравнява мислено, да увеличава удоволствието си.

В такъв случай — престанах да гледам почти незабележимото потръпване на бедрата ѝ — възможно е да са оставили съзнателно часовника под леглото, тя да е внушила тази идея, мнимото забравяне на часовника да е било измислено от Сеоане, за да разбере, за да остави той свой знак на предизвикателство, емблемата си на ненавист и

отмъщение. Часовникът се намираше сега в джоба ми и докато вадох цигарите, докоснах с върха на пръстите си късата черна и потна змия със златна глава по средата на тялото. Иззвъня телефонът.

— В къщи ли сме за този? — запитах.

— Ще проверим — отговори тя, без да сваля списанието. — Може би има долари, може да ни предложи поднос с храна.

Беше гласът на Кинтерос.

— Аз съм с мистър Райт. О, мрачна неделя. Гладни сме, нямаме грош, а Райт носи една бутилка. Като гледам израза му, разбирам, че детето е било плод на греха и родителите, предполагаемите родители на детето, трябва да са го изхвърлили от дома и всичко сочи, че ще има буря, дъжд и студ. Само след няколко минути и клетият Райт, ето тук, до мене, с лице на тъжен полов орган и гърди, преливащи от мляко...

— Патетично! Чудесни новини. Фрида ще полудее от радост и ще седне да плете. Никакви благодарности. Тя си е такава, плете и разплита. Момент, моля, да проверя дали е у дома.

Фрида беше пуснала на земята списанието и отново държеше чашата.

— Не ми казвай нищо — обади се тя. — Дуо комици. Изгнаниците от Санта Мария. Още една нощ на спомени и досада, а аз, запияна кой знае къде, без да се прибера до късно у дома.

— Както искаш. Но аз току-що се окъпах, облечен съм и изпитвам глад. Позна, двамата са, Кинтерос и англичанинът. Току-що са забогатели на конни надбягвания и ни канят да идем в онзи ресторант в Бусео, който толкова харесваш, а аз не си спомням името му.

Фрида се раздвижи, седна на дивана, вдигна едната ръка, за да пие, а другата, за да ме помоли да почакам. Прецени възможностите, които ѝ предлагаше нощта, измери горещината и умората, причинени ѝ от Сеоане; да отсрочиш отмъщението и разюзданото удоволствие, съвсем не означаваше истинско отлагане. Любимата ми — толкова властна и сигурна, почти същинска майка — схвана тази истина и ми се усмихна нежно.

— Ако ми се закълнете да не говорите за загубения град...

— Кинтерос? Чакате ли още? Да, намерих Фрида, не знае как да ви благодари. В такъв случай, както се разбрахме, в яхтклуба в Бусео, до половин час.

— В Бусео — разсмя се Кинтерос; не беше пиан, никога не е бил пиан. — Не. Младата лейди не може да пътува с автобус, а знаете какво е да намериш такси в Лаванда нощем в празничен ден. Толкова трудно, колкото и да намериш пари, за да платиш таксито.

Фрида беше вече влязла в банята и тогава помислих, хрумна ми, бях сигурен.

— Къде сте?

— В „Алхамбра“. Но в действителност не сме. Ползуваме само телефона. И добре е по-скоро да кажете къде ни каните да се нахраним, защото има хора, които изпитват физиологическа нужда да говорят по същия телефон. Още не са направили опашка, може би от уважение към трогателното социално и емоционално положение, в което обстоятелствата са поставили лейди Райт. Както казах вече, достатъчно е да видите израза ѝ и бутилката, увита в дискретна хартия, която притиска към гърдите си. Да я видите как не мърда, как се обляга, как стои права. Но има нещо, което я издава. Извинявайте за момент. Да, тя се съгласява. Тази нощ няма нужда да я питаш, съгласява се с всичко. Така е, това е последица от факта, че се е съгласила някога, преди девет месеца и една седмица. А сега, ето я с момиченцето на ръце. Извинявайте за втори път. В продължение на половин час стоях пред витрините на Фернандо и се любувах на токущо откритата изложба на револвери „Колт“. Но не ме развълнува и, моля ви, не се вълнувайте и вие. Гледах само със завист и с чисто естетическо възхищение. Синьосива стомана и аскетични функционални форми. Сетне ще ви обясня, може би разбирате, вие сте роден художник. Последно извинение. Мисля, спомням си, че в една съвършено различна вечер Фрида беше щастлива в един ресторант в близост с този телефон — не, не, няма още опашка, но тъй като ни гледат, — един ресторант, който се нарича „Синята пещера“ или някакво подобно идиотско име.

— Да, Кинтерос — отговорих лениво. — Естествено, че ви моля да идете на майната си заради това напомняне. Но иначе, съгласен. „Синята пещера“ и носталгията по различни отечества. След половин час. Ще прекараме както друг път, предричам, а и вие знаете отлично, че ще е така.

— Вярвайте ми, аз най-безкористно, до скоро виждане — каза Кинтерос, почти сричайки; представих си го как повдига рамене,

докато окачва телефона.

Фрида беше излязла вече от банята и сега чувах как се движи насам-натам в спалнята, как вади и слага закачалки в гардероба; усещах миризмата на чисто и на парфюм, която тя изтласкваше към дневната. Отново седнах с лице към балкона, към бурята и първите безшумни светкавици. Пиех студения и разреден джин, вгълбен в крехката радост да я очаквам, да гадая каква ще бъде роклята, огърлицата, гривните ѝ. И отново, леко пийнал, помислих, стори ми се, бях сигурен, че Фрида се беше подвоумила да приеме фалшивата покана, за да не унищожи със сапун и вода физическите следи, оставени от връзката ѝ със Сеоане, която тя беше решила да ми предложи и наложи. Идеята не беше моя, а на Фрида; беше почти невероятна, почти гротескна, почти неприятна. Успокоих се едва когато намерих дума, почти равностойна на трите „почти“: подмокряне.

---

[1] Половите въпроси (англ.). — Б.пр. ↑

ГЛАВА XXI

КОРБАТА

В Лаванда или в Санта Мария всеки по всяко време може да види Кинтерос, но той не ме интересува, защото ми е само симпатичен и това няма да се промени. Случаят с мистър Райт обаче е различен, интересува ме и една смътни почтеност ме задължава да разкажа какъв беше за мене години преди неделната и бурна нощ, която прекарахме в един всеизвестен ресторант. Не обичам да си го представям дебел, пиян, без никакъв чар, лукав, изпълнен с егоистични тайни. Толкова дълго време съм се учил да се подчинявам, че сега, без да се усетя как, мога да се разпореждам с подробностите.

Да се върнем две-три години назад, като включвам и броя времето, което съм прекарал в Лаванда, а това е нищо, едно днес без вчера и утре, но чийто ход трябва да приема поради някаква необяснима любезност към другите. Представям си мистър Райт в една тъмна уличка, която криволичи сред къщи и градини, зачитана по някакво чудо или обект на искрена благодарност от страна на поредния кмет, една лъкатушеща улица в богатите квартали на Санта Мария; дребен и изпънат, облечен в костюм от ленен плат и със сламена шапка, той държи в едната ръка бастуна и фината никелова верижка, която сдържа спокойствието на кучето му Дик. В лявата ръка — вонящата лула. Трябва да е било в Санта Мария, през едно досадно и душно лято. Мистър Райт с индийските си дрехи, с острия алкохолен мирис в дъха му. Той ми разправя несвързано поредица от загадъчни кражби, извършени на онази същата прашна улица, където се потяхме прави — аз в зеленикавата си униформа, с ботуши и с фуражка.

— Казвам ви загадъчни, защото никога нищо не крадат. Нищо ценно. Влизат нощно време в къщите. Аз излизам с кучето си и търся, Дик търси следи. Но все още не, все още не ги намира.

Може би изпитвам повече приятелство и доверие към Кинтерос, отколкото към мистър Райт, може би го презирам повече или го обичам по-малко. Но между Кинтерос, облечен спретнато, почти гиздаво, с кестенява права коса и прозирна чистота на очилата, и другия, дебел,

облечен в мръснобял костюм, непохватен, потен, неотвращаващ се от капките, които се стичаха между веждите, по късия морав нос, избрах англичанина. Така че, щом седнахме и поръчахме първото ястие и свършихме да обсъждаме, подпомогнати от келнера, марките вино, избрах мистър Райт и го поканих да идем с него на бара, където щях да му предложа уиски, знаейки, че ще ми отговори:

— Нали знаете. Не. Обонянието. Ракия.

— Няма ракия „Омбу“.

— Знам. Не сме оттатък. Все пак, извинете, ракия.

Вдигнах чашата и докоснах устните си. Защо този гринго намери така точно думата обоняние. Кинтерос е артист по отношение на ситуацията, малко садистичен, подобаващо дискретен и порочен, неспособен да рискува силата. Как е могъл да узнае англичанинът историята с обонянието?

— Говорим за уиски, говорим за ракия, какво общо има тук обонянието?

Кръглото, потно и невинно лице; влажните сини очи не лъжеха. Една смътна носталгия, някакъв смут, почти нищо друго.

— Но какво, по дяволите, има общо обонянието с уискито и с ракията? Макар и да не е „Омбу“ — настоях кротко, като го гледах приятелски.

— Cold^[1], грип — каза той бавно, леко раздразнен. — Една неприятна история с един подпален обор. За мене уискито вече няма нито мирис, нито вкус. Монреалска история, много стара, конна полиция, червена куртка. О, може да се нарече chief^[2]. В друга история, по-късно, сахиб.

Успокои се, доволен. Защото винаги съм си въобразявал, че неговата сага, митична или само лъжлива, заслужава едно много красиво заглавие — „Червената куртка на полковник Райт“.

Избрах го, за да изпълни това, което едно непреодолимо суеверие ме възпираше да извърша сам, лично, налагаше ми да използвам един пратеник, нещо, което да ме отдели от дребничката подлост.

— После, ако желаете, може да занесем една бутилка ракия на масата. Или да я завием, за да си я отнесете, или да обикаляме кръчмите, порок, който ви допада много, а за Фрида е същинска мания. Паблито не затваря цяла нощ. На сто-двеста метра отук, зад „Солис“. Казах на Фрида, че сте ни поканили, че сте спечелили много пари на

конните надбягвания. Направете ми една услуга, не мога да отида в заведението на Паблито поради една стара разправия за една игла за вратовръзка. Как се наричаше конят?

Пуснах стария си часовник в джоба на сакото му, деформиран, отворен, сякаш го очакваше.

— Корбата^[3]. — Той си поръча още една ракия и разходи наляво-надясно съзливите си очи. — Така се казваше. Притежавал съм много, извънредно много кучета и всичките бяха все същото куче, а едно от тях се казваше Корбата.

— Не го продавайте, мистър Райт; само го заложете. Като видите марката, ще разберете, че можете да поискате няколко хилядарки. Паблито също ще разбере.

Мистър Райт излезе, без да се клатушка.

После, когато англичанинът и Фрида консумираха десерта, Кинтерос пиеше кафето си, а аз продължавах бавничко с виното — двукракият ми стол беше подпрян на стената, — почувствувах се весел и тъжен, изпълнен с нещо, което не се наричаше угризение, но беше извънредно близо, до едно чувство на съучастничество, породено от обстоятелството, че бях приел играта и моята мръсна роля в нея.

— Тогава — лъжеше уведоленият вече Кинтерос — решихме да заложим на него малкото пари, които ни оставаха. Знаехме, че няма как да спечели, беше невъзможно, един стар кон със схванати крака, който никога не се е класирал. Но ако щастие... Нали разбирате, Фрида, трябва да разберете, защото играхме като жени.

— Винаги така упорито повтарящ се глупак — съгласи се спокойно Фрида.

Ресторантът започна да се пълни, бяха пуснали кината или театрите, двойки, четворки, многочислени семейни ужаси, предвождани от дебелани, крачка отзад — плешивите мъже, децата — предшествуващи и изоставащи.

— Точно така, Фрида; разбирате ни — продължи Кинтерос. Подхрани се с чаша вино; неумолим, помислих си развеселен. — Всичко беше загубено, когато настъпи часът на реванша, всичко освен мръсните банкноти, които Джон Бул и аз изровихме от джобовете си. За да се изразя с думи, които само една жена може истински да разбере, всичко беше загубено освен надеждата. Още по-правилно — освен изтощената вече воля да се надяваш противно на всяка надежда.

Корбата не можеше да спечели, нали разбирате, и тогава решихме да заложим на Корбата, всичките пари на победителя в гонката. И слушайте, скъпа, какво се случи сетне. Тренираният от Ланкастър жребец доказа класата си напук на всичко. Обърнете внимание: бягане с препятствие на хиляда и четиристотин метра.

— Така е, една миля или почти толкова — прекъсна го мистър Глесън, седнал далеч от края на масата, между Кинтерос и Фрида, почти отделен от нас.

— Хиляда и четиристотин, не отстъпвам — настоя Кинтерос. — Щом вдигнаха бариерите, жокеят Лейн, възседнал потомъка на Респландор, пое водачеството; Негрито се опита да го засече, но това не измени нещата. Жребецът от конюшната Алеки продължи да препуска уверено и на правата се откъсна от Блек Панси. Отзад, защото нямаше как да бъде отпред, се появи и включи в борбата фаворитът Дистанте; препускаше, така, сякаш имаше намерение да грабне победата. Но забележете, Фрида; конят на Марино nemá късмет, защото Корбата се настърви и запази до финиша предимство, малко, но така или иначе, предимство.

— А може ли за малко поне да идете на майната си — помоли Фрида и потърси цигари. — Колко спечелихте? Бихме могли да идем другаде, тук почва да се пълни с простащи.

Потърсих да видя блясъка в очите ѝ, но те ме избягваха; все пак задъханият глас, който напомняше астматичен пристъп, не можеше да ме излъже. Потърсих по съседните маси лица и тела, но не открих причината.

Сега вече не говореха за надбягвания, говореха за всякакви други неща и фразите се появяваха, разменяха, оплитаха се като разсеяни и пъргави пръсти. Стоях облегат в ъгъла, опрял по едно рамо на всяка стена. Съзерцавах тъгата си, все още здравословна и дружелюбна. Първите допири с тъгата; новият провал и особената, различна самота ме бяха връхлетели, връхлитаха ме и се чуваше само шум на дървесен червей, на огън под дъжда, на кученце, драскащо по вратата. Предполагам. Защото, когато разбрах, че празникът е свършил, тези неща бяха вече у мене и бяха породили една скрита болест, лично моя и моя господарка, тя беше безболезнена, но я усещах, беше много стара, дълбаеше организма търпеливо. Никаква следа: невидимият дървесен червей.

Беше изчезнал, кой знае кога, в кой точно неопределим миг, абсурдният младеж на първичното щастие и на бунта. Този, който бе казал „не“ на Санта Мария, на Браусен, на мазохизма на наложените отговорности.

Сега събирах — безполезен и остарял, прехвърлил една възраст, която не може да се установи, или възвърнат без предупреждение към истинската си възраст — тук, в Лаванда, враждебните очертания на един град, който бях изоставил и загубил; почти всяка нощ, в колебливия час между просветление и цинизъм, влагата на слюнката, която преди много години бях изплюл, а сега ми връщаха без измама и уговорки, милваше бузите ми.

Седнал на двукракия стол и облегат в ъгъла, наблюдавах жестовете, чувах думите, техните плетеници над масата, които избягвах, поради самата своя същност, всякакъв заслужаващ уважение смисъл.

Пушех усмихнат, приех бавно виното розе, съгласявах се по навик, подкрепях правото на най-нуждаещия се. Не участвувах в играта им, насмешлив и меланхоличен, успокоен, но трябваше да се включа, защото Фрида погледна китката си и каза:

— Не си казал и една дума, Меди. Както винаги, както понякога — над глупостите, над света.

— Над глупостите, които създават света — поправи Кинтерос.

Бял и смачкан, мистър Райт приближи тялото си към масата и се облакът на нея. Лицето, още по-детинесто и кръгло, отделяше примирено мазната си пот.

— Имаше някакво обещание за бутилка ракия. Тук или в някое по-цивилизовано местенце, що се отнася до горещината. Аз плащам, разбира се — каза той.

— Полунощ е — подхвана Фрида. — Това е часът, когато пристигат всички простаци. Да идем другаде.

— Да идем. Избирайте — приех аз. Но гласът не ме беше излъгал и неясният астматичен тон звучеше сега като опънат барабан.

Нямаше съмнение, защото предвестникът тропаше вече по края на масата, изпълняваше малки настоятелни скокове — издължената ръка на Фрида, винаги мъртвешки бяла, запазена от всички бури и от обикновения ход на времето, както изглежда, неуморима, непокорена и свободна, играеше с червените си нокти казачок.

Отново потърсих и разбрах. Намираше се от лявата ми страна, през две маси, огромен, дебел, млад, в профил, пиеше виното си в паузите между кратките пристъпи на смях, които завършваха с непредвидена истерична сила. Беше по риза, за щастие на двойната си брада, без връзка, коремът, кажи-речи, заспал на бедрата му; слушаше приказките и неспособен да говори, увеличаваше с припряното си дишане безсрамието и простацината на живота.

Това беше нормално, беше ни се случвало неведнъж. Очаквах решително очите на Фрида, които измисляха причини, за да ме избягват — небесносинята покривка, обесените и далечни бутилки кианти, бляскавото папие-маше, с което бяха облечени стените на синята пещера, неестествената ловкост на келнерите, вцепенените прически на жените. Чаках неподвижен, сякаш чаках, вдигнал ръка, да се появи отново някаква муха, докато най-сетне очите на Фрида бяха принудени да се завърнат, да ме погледнат и да ми кажат с душевен смут „да“, така е, преувеличавайки отчаянието и разбирането.

— Съгласен съм, всичко е ясно и неизбежно — кимнах с глава. — Сега, докато Fräulein^[4] отиде в тоалетната, ние ще платим и ще обмислим как да завършим най-добре нощта, а сетне тя ще го одобри.

Фрида взе чантата и тръгна, без да бърза, към вратичката, украсена с едно бяло „А“, пресичайки невъзмутима зоната на простацина, която обгръщаше раменете на младото и дебело животно, смеховете и невероятната воня на дребното падение.

— Ракията — обади се мистър Райт.

— Според мене най-доброто, хрумна ми, ще бъде да идем в яхтклуба в Бусео и да изчакаме на вълнолома зазоряването — предложи Кинтерос.

— Където и да е, каквото тя избере и каже, докато сама не се отдели от нас като някаква опаковка, така че да не стане нужда да я изхвърлим.

— Ако имаше ракия — започна мистър Райт и се поправи, — когато ще има ракия, ще ви разправа.

— „Афганистан“ или за странния случай с безплодното село — съгласи се Кинтерос и кестенявата му пригладена коса, очилата му проблеснаха. — Но вие, Медина, сте кавалер. — Прав сте. Можем да предложим на Фрида да идем в Бусео. А ако тя не иска, друга работа.

— Благодаря — казах им. — Парите.

— Да, ясно. — Все така усмихнат, Райт потърси в панталоните и сложи на масата парите от часовника. Затиснах ги с ръка и поисках сметката.

Мислех припряно, лишавайки се от удоволствието на бавните и подробни спомени, за Фрида, потънала в загадката, закриляна от буквата „А“ в баровете, ресторантите, болниците, железопътните гари и смесените гимназии. Мислех за Фрида, така непосредствено след Сеоане. Мислех, обхванат от слабост, за разминавания и отсрочки, мислех със завист за един предполагаем Медина, влюбен във Фрида, и за една Фрида, влюбена в Медина. Мислех, че за тях, за хипотетичните любовници, милувките на Фрида, седнала или права в женската тоалетна, предизвикани от половия нагон, разбуден от необикновеното безсрамие на младия дебелак, може би представляваха акт на сливане, една необяснима тайна, едно могъщо обогатяване на любовта.

Когато Фрида се върна размахала чантата си, на лицето ѝ беше изписано краткотрайното успокоение; сметката беше платена и към нея бе прибавен един прекомерно голям бакшиш; топлата нощ подмладяваше с обичайната настойчивост на момичетата.

В Лаванда всеки може да загуби в лятна нощ една жена и не е нужно да използва друго освен невнимание. Достатъчно е да се управлява колата, като се обръща внимание на опасностите, като се гледа с привидна ярост и чувство за дълг напред и към страничните улици.

Не знам къде точно я загубихме. Лаванда предлага само няколко километра повърхност и по нея, но не навсякъде, блестят кротко до зори няколко заведения, които предоставят алкохол и удобства, примамайки посетителите, канейки ги да прекарат нощта до разсъмване, до неумолимата дневна светлина.

Кинтерос караше импалата с толкова голямо неблагоприятие и така весело, че човек можеше да предположи, че колата е или е била негова, а всъщност беше чужда, с транзитен номер, контрабандирана от Бразилия или Парагвай, със съмнително предназначение. До него мистър Райт смучеше хъркащата, почти празна лула, правейки предложения за морги и гробища.

На задната седалка Фрида и аз се прегръцахме така, както в таксито, което ни бе откарало за първи път в една къща за любовни срещи, които в Лаванда наричат мебелирани. Бавно и мъдро, като приемаше несполуките с трогателни, изумления, мистър Райт почна да говори с още по-силен акцент и предложи равнодушно:

— Красива нощ. Бих казал, красива за гледане, ние, малко.

Когато трябваше да признаем загубата на Фрида, слязохме от колата и почнахме да се упрекваме кротко, като в гласовете ни звучаха фалшиви пискливи тонове. Преситени от комедията, приехме с печал изчезването на Фрида; съгласихме се, че никой не е виновен, и влязохме в една жалка кръчма, някъде към Ла Мондиола. Тя лъжеше симпатично още от фирмата „Три дървета, — денем и нощем“. Зелената неонена светлина осветяваше лицата и ръцете ни.

Седнахме и си поръчахме една престоля и претоплена яхния с всевъзможни намеци за прокисване, прикрити с оцет или със специалния сос на заведението. Някой от нас беше по-пиян от другите, но беше невероятно, пък и няма значение. Мистър Райт се бе сдобил най-сетне с половин бутилка ракия, за да я погълща с удоволствие и да пукне след това. Кинтерос — жълта, блестяща, зализана коса — беше поръчал доверчив вино, настоявайки за реколта 1952 година, и ми беше трудно да приема, че е толкова глупав, да повярвам, че той вярва на лавандските вина. Да стигне до туристическата глупост, настоявайки за дати по етикетите на отровата, която пиеше предпазливо. Поръчах газирана вода и мехурчетата ме измамиха лесно, защото те бяха глупави или лъжливи, коварни дотолкова, че да ми продадат без усилие една невъзможна, несъществуваща територия.

Тогава, при едно тогава, погледнах виолетовата светлината, един малък, висок прозорец и намразих ей така без основание, гладката жълта глава на Кинтерос, облакътх се на масата, за да притесня англичанина.

— На вас говоря Кинтерос, но всъщност грингото слуша. Моля ви не ме прекъсвайте. Той знае и мълчи; вие смятате, че знаете, и се ограничавате да намеквате. Може би бъркам и всичко е наопаки. Сега за сега не ме интересува, в тази мъртва нощ поне, която отнасяте към нищото, към светлината, към мръсотията на деня. Обадохте ми се по телефона, обадохте ми се от телефонната праистория по телефона, и

ми дадохте един приблизителен адрес, внушихте ми, без да поемате, каквато и да било отговорност, че гласът може да е търсената следа.

— Нищо не обещах, предположих и исках да ви помогна. Не вярвах — естествено, разбира се, това е съвсем ясно.

— Слухът и шестото — казах два пъти бавно, като си въобразявах, че съм най-пияният от тримата, убеждавах се сам, за да се почувствуват задължени да го повярват. Англичанинът пиеше ликуващ и примирен ракията си, която не беше „Омбу“, а блясъкът на лицето му и смачкаността на жълто-белия, прекомерно широк колониален костюм ставаха все по-очевидни. Това почти неподвижно, потно и вгълбено в себе си говедо знаеше. Кинтерос, вежлив, пример на светски обноски, знаеше същото или нещо друго. Нямах да кажат, нито да издадат и една дума дори, поне тази нощ. Тогава, като блъфирах, играех нечестно и залагах само на една несъществуваща карта, продължих да преценявам лъжата и степента на провала.

— Слухът и шестото. Точно както вие казахте: намерих двойка старци, билки, китари, които никога няма да засвирят, разни други неща, невероятни предмети, които висяха окачени в сумрака. Заключение е лесно: отидох, изслушах ги и се провалих. Невинни или по-лукави от вас. А аз вярвах от суеверие, поради близостта на гробището. Ще ми бъде много трудно да обяснявам, сетне ще говорим или ще говоря. Сега ще се превърна, с ваше разрешение, в един малък инквизитор и ми се струва, че ще бъде чисто и открито в смисъл, който вие разбирате, да поразискваме, да уточним.

— Слушам — обеща Кинтерос.

— Говорим си — каза англичанинът. — Вие говорите и не знам за какво. Искам да кажа, за тайните. Понякога ми се нравят, друг път не, зависи от това как функционира черният ми дроб.

Не погледнах дори лицата им; телата им, толкова различни, си заприличаха в неподвижността си, в продължителното неуязвимо премълчаване. Налях сода в чашата си с вино и се усмихнах на тавана, докато размахвах над масата една незапалена цигара.

— Чудесно — продължавах да гледам тавана без всякаква надежда. — За всички нас съществува едно място, едно нещо, една мисъл, която се нарича Санта Мария.

— Извинявайте — обади се Кинтерос, като гледаше добре поддържаните си нокти, сребърната запалка, която се белееше между

пръстите му. — Свободен съм до осем часа сутринта. Но въведението ви ми се струва малко дълъжко, в него има повторения и може би е ненужно. Ходили сте там, изслушали сте ги и сте сигурен, че сте претърпели провал.

— Не е това, вие знаете отлично, дяволски добре, че малкият инквизитор не иска, за момента поне, да говори за дребни неща. Вървях, попадах в капани, стигах до слепи улици. Мисля, че има някакъв капан, но не знам нито къде се намира, нито от кого е поставен.

— Опитвах се да ви помогна — каза Кинтерос; англичанинът помагаше с шума на лулата си.

— Възможно е. Вярно е, че ви помолих да ми помогнете. Но може би никой от двамата не може да каже за какъв вид помощ става дума.

— Вие поискахте да търсите. Не аз.

— Нека играем с открити карти. Липсва Фрида, но всички пазим мястото ѝ. Да говорим първо за мене. Избягал от Санта Мария с моторницата на Манфредо, беглец без паспорт и разрешение. Хлапака Манфредо, точно той, човека, когото трябваше да арестувам или убия. Заповед отгоре, престъпление — контрабанда. Аз, Медина. И точно когато го намирам в землянката, чийто вход беше закрит с дървета или храсти, каквито никога не са виреели край тази река, в момента, когато се превръщам в герой, когато влизам сам и поставям на масата ръката, която държи пистолета, преди той да е могъл да измъкне револвера си (ревностен пазител на закона задържа опасен контрабандист), точно тогава. Помислете си; досега не ми е хрумвало никакво обяснение, което да е разбираемо за глупците: вие и аз, липсващата ни Фрида, хората, които познавам или мога да си представя, та искам да кажа, никога не съм се сетил за едно приемливо обяснение нито онзи следобед, нито когато и да било по-късно. Този спомен съм го въртял и превъртал до изхабяване и въпреки това все още ми е скъп. Точно тогава, точно когато. Вие двамата познавате брега, вие, които сте свободни до утре осем часа сутринта. Онази част, където реката прави завой, а брегът се спуска стръмно и дълбочината на водата стига петнадесет метра на три крачки разстояние, там, където в летните месеци е пълно с двойки, с голи момченца, а мъжете се преструват, че ще се самоубият, за да накарат жените да се молят и вълнуват. Но не

беше лятна нощ, а есенна привечер и Хлапака Манфредо чакаше слънцето да залезе, сложи револвер и контрабандирана бутилка на масата. Познах го — слаб, очи кафяви, около четиридесетгодишен, с бяла загоряла кожа, дълбоки заливи в черната коса на слепоочията. Поглед егоистичен и спокоен, черна моряшка фланелка, фуражка с адмиралска котва.

— Сипахте ме, инспекторе — каза той, без да ме заговаря на ти, без да пита или приема.

Именно тогава, точно когато можех да го задържа след толкова месеца, след толкова следи, които се оказаха неверни, след толкова ранни утрини, колкото студени, толкова и безрезултатни. Седнах срещу него, но не изпусках от очи лукавството му и покрих револвера му с шапката си. Представете си: зад гърба ми стояха трима негови катили, а аз бях разположил десетина, души с пушки в горичката; беше им заповядано да чакат свирката ми или първия изстрел. Ако можете, Кинтерос или мистър Райт, помогнете ми или опитайте късмета си с някоя глупост. Може би ще ви провърви повече, отколкото на мене; защото аз все още не мога да разбера.

— Естествено — намеси се Кинтерос спокойно — не е имало изстрел, дори и свирка не е пропищяла.

— Не. Нищо нямаше. No facts^[5], мистър Райт.

Повторих, като съзнавах, че са излишни, остарели с месеци, които събрани дават повече от година, леката усмивка, чашата с вино, поредната цигара, лекото пригласяване на сплетената коса. С други думи, паузата, която защитих без усилие.

— Нищо не се случи, братя глупаци. Хлапака Манфредо вдигна пръст и изотзад се появи чиста чаша. Постави на устата си ръка и напълни чашите — сега на масата се намираха две — с контрабандния, а може би и фалшифициран коняк „Мартел“. Когато човек се сблъска с някаква загадка, извинете, с деяние, което е извършил, без да разбере защо, и времето минава, без да получи отговор, търси утеха или опора в големи и чужди дела. По-късно стигнах дотам да повтарям наизуст думите на свети Павел, казани по пътя^[6]. Манфредо напълни учтиво чашите и ние ги вдигнахме беззвучно, без намерение дори да ги допрем, аз, с тримата катили зад гърба ми и черния колт в дясната изтръпнала ръка, Хлапака Манфредо, отпуснал се на стола, внезапно отпаднал, присвил очи, които симулираха удобство и досада. Пихме и

тогава точно настъпи мигът, когато. Ако би имало на света някой, в името на когото искрено да се закълна, бих се закълел, защото вие и всички останали, а може би аз самият сме хора, които се нуждаят от клетви. Хлапака — не. Той нямаше нужда да говори, нито да слуша разни приказки; той очакваше — може би дори и това не — движения и дела.

— Именно тогава, когато — напомни Кинтерос, без да ме пришпорва, и посегна да вземе цигара.

— Именно тогава, когато — съгласих се аз. — Единственото, за което мога да се закълна, е, че не се страхувах, знаех, че ако Хлапака намигнеше, щяха да ми пръснат черепа; но това не беше — есенното слънце залязваше вече — най-важното.

— Да — каза Кинтерос с усмивка, която наподобяваше много приятелство. — Не искам да ви прекъсвам, нали разбирате. Що се отнася до мене, бих ви превърнал в сляп народен певец, който обикаля бараките на ратаите по чифлиците и именията на Лаванда и прославя хора и събития, акомпанирайки си с китара без басова струна. Но Хлапака Манфредо беше милионер и продължава да расте. Хлапака Манфредо работи за патриотите, които управляват Санта Мария и Лаванда. Ако сте успели, извинявайте, да го заловите в онази есенна привечер, то е имало предателство.

— Все пак моторницата потегли.

— Но не е имало нито изстрели, нито свирки. И не смятайте, че съм забравил онова, дето разправихте за стръмно спускащия се бряг, за отделението полицаи, скрито в горичката, въздействието, което е оказвала безветрената есенна привечер. Да прибавим спокойни отражения на светлини във водата и ако не ви е неудобно, едно предчувствие, което ми подсказва някои други неща. Рискувайки, бих казал; без да има нужда да се поправам, че оня тип е бил предаден и от това сте спечелили вие. Неговото имущество, отстъпено великодушно и без възражения. Имали сте право да го използвате, както искате. Мистър Райт, предполагам, е съгласен.

— О, напълно — каза англичанинът и почна да смуче оживилата се лула, докато кашлицата прекъсна смеха му.

— Както искате. Но вие не разбирате инспектора Медина, а аз още по-малко мъртвите. Не е имало милиони, имаше само бутилката коняк и някое и друго пакетче цигари. Ако бях приел от него пари,

трябваше да остана в Санта Мария, да продължа да бъда това, което бях. А прибавям, ако това ви интересува, а е все едно дали ще го узнаете, или не, дали ви интересува, или не, дали работите за едната или и за двете разузнавателни служби, че Хлапака Манфредо продължава да плава. И когато понякога се срещнем случайно, поздравяваме се с едно махване на ръка, с една усмивка, с един знак с очи. Както схващате, онази привечер разбрахме, че сме приятели; не много големи, но завинаги.

— И така сега сте тук вие, Фрида и всичко останало. Той притежава тук и там имения и е купил, или почти, остров Латоре, за да работи с по-големи удобства.

— Чух подобно нещо. При пътуванията си, да не говорим за самолетите, той не пренася само северноамерикански цигари, уиски и запасни части за всякакви машини. Пренася също и хора, а хората носят със себе си картечни пистолети и бомби, отиват и се връщат. Може да го разказвате на всички; Хлапака и аз ще продължим да се усмихваме, да броим мъртъвците и милионите, за които съобщават полицаите, като понякога занижават, а друг път преувеличават цифрите. Знам, че има самотници и хора, които умират от глад. Но никой от нас четиримата не е между тях. Включвам и Фрида. Всички имат какво да спечелят, всички имат някаква амбиция, която, поставена при подходящи обстоятелства, би се развоняла; всички с някаква любов или с нейната отблъскваща карикатура, всички с бъдеще, което води към червясане. Всички, в последна сметка и ако разбирате, с някаква подбуда. И именно тогава, скъпи говеда — аз никога не можах да разбера защо, — прибрах идиотския си пистолет, вдигнах шапката си от неговия револвер, защото почна да става студено и исках да си покрия главата. Внезапно почувствувах без облекчение и без тъга, че нямам вече подбуда. Сипах си още една чаша и запитах Хлапака Манфредо: — В колко часа ще минем реката?

---

[1] Настинка (англ.). — Б.пр. ↑

[2] Началник, шеф (англ.). — Б.пр. ↑

[3] На испански означава вратовръзка. — Б.пр. ↑

[4] Госпожица (нем.). — Б.пр. ↑

[5] Никакви факти; никакви събития (англ.). — Б.пр. ↑

[6] Според преданието Савел, противник на християните, се превръща по пътя за Дамаск, където му се явява Исус, в ревностен проповедник на християнството. Думите, които е казал, са: „Господи, какво искаш да направя?“ — Б.пр. ↑

ГЛАВА XXII

ДРУГО ПЪТЕШЕСТВИЕ

По мълчаливо споразумение и мъжка дума, която никога не бях изрекъл, но бях поел, чувствувах се задължен да разправа на покойния Кинтерос — който сега се казва Осуна или не знам какво име на евреин, гонен от Исабела Кастилска и Фердинанд Арагонски и покръстен, — чувствувах се задължен да му разправа втория си опит за бягство.

Освен шестото сетиво възможности предлагаха, можеха да предложат слухът, гласовете, думите, дребните истини и големите неизвестни лъжи.

Никога не съм се държал почтено с покойния Кинтерос, сега Осуна, правнук на монах-художник, който е бродел по Сантяго де Чили. Никога не му разправих историята, която започва и свършва в един магазин в Лаванда, близо до централните гробища, където една двойка старци — пепел и роза — се разговаряха с мене със сдържана неприязън и с усмивка. Нищо. Наистина намерих една голяма стара къща, мраморно стълбище, той или тя в един така наречен салон-кабинет с прозорци към реката, а аз питам за струни за цигулка, виола, виолончело, китара, пък ако искате — и за контрабас. Те и огромните, поразяващи фотографии на стените — овални, сепия, три или четири поколения и една промъкнала се по погрешка, по-скорошна, сивкава, с две дребни фигури вляво от катедралата „Санта Мария“, която не може да бъде сбъркана с никоя друга.

Те: и двамата побелели, старицата почти джудже, с хълбоци на кобила, мед капе от нея, докато се ръкува. Той, висок, тежък, закръглен и добър, оттеглил се по собствена, леко насмешлива воля на втори план; говорещ с глас, съзнателно настроен на долно „до“ на виолата. Явно е, че той се доверява, тя — не. Че са започнали да се любят, когато са били четиринадесетгодишни, и сега продължават да се обичат, бих казал, почти да се обожават, по единствения възможен начин, когато си осемдесетгодишен, с шестдесет и пет или шестдесет

години съвместен живот, а именно чрез иронията, шегата, насмешката, неизбежната нежност.

Да, Кинтерос Осуна; те са били в Санта Мария, не са напускали Колонията от деня, в който техният малък, невероятен и заслужаващ уважение „Мейфлауър“^[1] ги е докарал от Европа. Не са напускали Колонията освен (ако това може да се нарече напускане) в неделните дни, когато кабриолетът, първоначално наеман, а сетне собствен, ги е откарвал в града на църковна служба. Именно това ме обезпокои най-напред: защо тези католици бяха избягали от своята немска, протестантска Швейцария?

Но, така или иначе, те се намираха тук, заобиколени от изсъхнали и свежи клонки, намираха се тук, тук бяха, презираха ме с кротка радост, иронични, не отричаха, че са живели в Колонията, но отказваха да дадат каквото и да било обяснение относно тайната на тяхната повторна емиграция, което да не е свързано с желанието им да спечелят пари. Нямаха нищо общо с мене, с нас, предполагаемите прокълнати бунтовници, копнеещи да се завърнат.

— Не можеше вече да се живее там.

Без да е необходимо да се докосват, щастливи в увереността, че не, че вече не е нужно да сплитат телата си, за да осуетят всеки опит за проникване в тяхната светая светих, сигурни, че времето, вярата и този господ, на когото се молеха, бяха издигнали — не безвъзмездно — една преграда, която отделяше тайната от безчестието. Почти неподвижни, непроницаеми и, както изглежда, завинаги.

Заедно и усмихнати, клети мошенико Осуна, поддържайки се, без да има уговорка — или ако имаше уговорка, тя беше стара като забравата, — за да не допуснат някой от тях, тя или той, да се подхлъзне и попадне във вечно самоубийствената клопка на смъртта. Тя или той, които се обичаха от четиринадесетгодишни над и под всички известни думи, всички думи, които някой гений или някой пелтечещ глупак би могъл да съчини, за да изрази неизразимото, за да омаловажи и оскверни онази шестдесет и пет годишна чистота.

---

[1] Така се е наричал корабът, с който са пристигнали в Америка през 1620 г. първите английски колонисти. — Б.пр. ↑

ГЛАВА XXIII

ИЗКУШЕНИЕТО

В пролога на едно неправдоподобно време едва не произнесох неизразимото име — Гуриса, пред Фрида, която лакираше двадесетте си нокътя. Една от маниите ѝ.

— Какво ли стана с Олга — запитах разсеяно, — какво ли стана с Хуанина?

Фрида ме погледна почти усмихната, подуха пръстите си.

— Хуанина идва понякога. Все така груба и тайнствена. За Олга не знам нищо. Обади се един-два пъти, но тебе те нямаше. Или се е обаждала, но мене ме е нямало.

Благодарих за тайнствеността на Хуанина, защото бях осребрил чека на Карве. Никой не бе узнал, никой не ме попита. Спомних си, че бяха започнали да разрушават Стария базар, и реших да отида да видя в какво състояние е ателието ми, да видя кои неща заслужаваха и можеха да бъдат спасени.

Първо видях писмото, което лежеше на пода, и в същия миг бях зашеметен, погребан в шумовете на разрушението. Кирки копаеха над главата ми, далечни копачки — в южната част на базара, — ударите на огромната топка от стомана и олово, срутваща упорито фронтони, корнизи, стени. Но облакът прах не бе стигнал още до моята стая и писмото гласеше:

„Не знам преди колко време те потърсих, телефонирах в дома на лесбийката и нищо. Не знам дали си тук, дали си жив. Кой знае дали не те крие от мене, в състояние е да го направи, макар да беше друга. Преди да са съборили всичко, обади ми се в службата след пет часа и кажи, че си ми брат, защото сега ги е прихванало да проверяват всичко. Имам много братя. Чао, красавецо.

Олгуриса“

Прекарахме в леглото петнадесет или двадесет дена и небето, превърнато в прах, се сипеше в стаята ни; излизахме, за да се нахраним, и когато Гуриса се опитваше да спи, аз правех опит да рисувам, всеки ден все по-малко уверено, безразличен към шумовете, съпровождащи разрушаването на базара, но съсредоточил вниманието си в душевната апатия, в непокорството на ръцете, в грешките на очите ми. Нямаше вече електрическо осветление, купихме си един вонящ газов фенер и страшните удари на огромната метална топка се приближаваха с всеки ден.

Докато една сутрин в стаята-ателие се оказахме трима и натрапникът заяви:

— Значи, не сте разбрали. Това тук го събаряме и трябва да плащаме всичко, като да е ново. Ако искате, мога да повикам пожарникарите.

За наш късмет спяхме отделени един от друг, но все пак голи. Зад добре познатата грубост на този тип се виждаше ясният ден, обрамчен от сложната геометричност на разбитата стена. Голямата топка — убийца на нашия бог-създател, се въртеше бавно на синия фон, оцветен вече от есента.

Без да обръщам внимание на гадното присъствие на мъжа и на подигравателните му и властнически приказки, облякох се, без да бързам, поразмахох кобура с откраднатия от Браусен пистолет, извадих една едра банкнота и я вдигнах, хванал я за крайчето.

— Млъкнете и се пръждосвайте. Или кълна се, че утре няма да работите тук.

Поколеба се и престана да се усмихва; вече не говореше, търсеше погледа ми. В участъка на Санта Мария бях опознал много мръсници като този. Новите ми дрехи, пистолетът или блъфът ми го накараха да повърти бавничко банкнотата, сетне той си тръгна и влезе в непонятната картина на разбитата стена.

Гуриса се беше скрила под разхвърлените одеяла и чаршафи. Казах ѝ да се облече, за да идем на ресторант. Порових в изцапаните с боя и терпентин парцали, докато намерих топката банкноти.

— Ама виж каква е проклета — настояваше Гуриса в грохналото такси. — Не ме интересува, че ѝ харесват жените. Но защо е

завистлива и се смята за твоя господарка. Ти обаче го допускаш. Колкото пъти съм те търсила в апартамента, на плажа, в базара, толкова пъти ми е връзвала тенекия, казваше ми, че не знаела нищо за тебе. Не те била виждала от месеци насам. Сега ми казваш, че всичко било лъжа.

Бяхме навлезли в тишината на една тъмна улица. Шофьорът видя, както и аз, че една диагонална дървена бариера ни сочеше забранено. Но с надежда, несподелена от никого, той натисна три пъти клаксона; изчака ненужно един миг и отново запита:

— Ще ходим ли в „Ностра“, или да тръгваме?

— В „Ностра“ — отговорих. Така, сякаш бях казал Кувейт или Малвинските острови.

Несполуките бяха възбудили Гуриса, мене изпълваха с озлобление. Казах ѝ:

— Имам един талисман и в него е единствената ни надежда. Ако го поставиш на някое по-тънко пръстче.

Талисманът представляваше оловно пръстенче.

Отказа веднага. Но ние се намирахме между рая, окачен на небето, и ада на закритите места за краткотрайни съвкупления. Времето и домовете, предлагащи подслон, минаваха. Накрая, в един неопределен момент, след като бе отказала с отвращение — профилът ѝ, изрязан на фона на ритмично повтарящата се тъжна светлина на уличните фенери, говореше за смъртна и непростима обида, — тя прие пръстена и промърмори:

— По дяволите! Още една курва.

Вълшебният талисман, който ѝ дадох — два медальона с образите на свети Юда Тадейски и свети Панкратий, свързани с червена нишка, — беше подарък от Хуанина.

— Винаги ми е помагал — казах ѝ.

И докато тя, желаеща и примирена, търкаше пръстена във видимата си буза, минахме край три къщи, които предлагаха пълно обслужване, три къщи с мебелирани стаи, три убежища на блудство и краткотрайно щастие.

Най-после тя, задъхана, страдаща, призна:

— Кажу ми на шофьора, че отиваме при Кареньо. Кажу му, че си приятел на Кареньо. Ларсен — прибави почти разплакана.

Поколебах се и се уплаших. Помислих, че е луда, малко, но и това беше достатъчно.

— Кажи му — настоя тя с дрезгав, пресеклив глас, сякаш бяхме вече в леглото.

Обясних и шофьорът промърмори недоволен:

— Да бяхте казали по-рано.

Колата зави злобно в нощта и се върнахме обратно, навлизайки в съвсем различен мрак, в една приемлива алея.

— Кареньо — развесели се шофьорът, паметлив, почти приятел.

Но Гуриса, нанизала сребърния или оловен пръстен на върха на пръста, бе съсредоточена изцяло в замъгленото прозорче. Само едно има значение, мислех си, нейното голо тяло, ароматът и вещината ѝ.

Шофьорът, приятел на Кареньо, говори с един прислужник и ми каза: „Стая четиринадесета.“ Платих и почнах да търся в еднообразната редица от метални завеси. Гуриса беше вече слязла от колата и говореше с друг прислужник с педерастичен глас; после я загубих в нощта.

Кареньо беше щедър и отопляваше през октомври стая четиринадесета, всъщност преддверие и всичко необходимо. Но Гуриса я нямаше.

Изтегнах се в леглото по гръб, запалих цигара, скръстих ръце под главата, пепелта почна да припарва на брадичката ми. Гуриса — загубена завинаги или никога не е имало Гуриса. Накрая вдигнах телефона и обясних, че съм самотен. Някой каза:

— Момент. Извинете. Има някаква грешка. Всичко ще се уреди.

— Да, всичко се нарежда. Но понякога извънредно късно. Пратете ми бутилка уиски. От най-малко отровното.

Вярно е, че любопитството и мъката ми бяха примесени със смътно озлобление. Кареньо, който и да беше, нямаше вина в това, че служителите му бяха объркали 14 с 16. Но аз бях казал „приятел на Кареньо“. При това от детските години. Така че трябваше сега да жертвувам известно време в името на нашето приятелство. Разсейвах, се, като анализирах един стар и незначителен повод за омраза, спомена за някаква мръсна шега, която ми беше изиграл Кареньо в едно правдоподобно и далечно минало, когато привечер се промъквахме в

чифлиците, разположени около някакъв град, за да крадем зелени плодове.

Спомних си също, че прислужникът с чуждестранен акцент и почти сигурно педераст бе казал на Гуриса, без желание да я мами, шестнадесета стая. Не ми оставаше друго, освен да разправам тази случка, а понякога ми харесват подробностите и двигателят на непредвидените неща.

Минаваха минутите, пристигнаха бутилката и угодническата усмивка и ми хрумна — когато трябваше да стана, за да хвърля угарката в клозета, защото нямаше пепелници, тъй като клиентите ги задигаха, било че страдаха от клептомания, било от привързаност към онова, което наричат една незабравима нощ, — че дребнавата ми ненавист към Кареньо, единствения истински, но непознат приятел, който животът ми бе предоставил, се основаваше може би на онова, което се опита да ми обясни в Санта Мария един тип, напомнящ на комиците братя Маркс. Беше един сутеньор с буйна брада и каза, че всичко е въпрос на пари.

Тогава, ако е имал право споменатият, а не онзи другият, поикономично брадясалият, също жител на Санта Мария, който търсеше подкрепа, макар и не отмора в мъките, присъщи на човека, поддържащ връзки с баба си, моята кротка ненавист към Кареньо не бе породена от грешките на неговите хора или изчислителни машини, а от обикновената завист, която никога преди, не бил изпитвал, здравословната и алчна завист на бедния към богатия, на един бедняк — сега скитник и нищ, — който не поддържа приятелски връзки със сатрапите на Лаванда, един бедняк без баба.

Седнах в полумрака на леглото и приех, че отвращението, което изпитвах към Кареньо и което никога не бях проявявал в детството си, е породено от простия факт, че той се бе сдобил с петте милиона, необходими, за да плати подкупа, който му позволяваше да експлоатира публичния дом на улица Иглесиас. В замяна на това аз няхах — това бе една от многото липси — дори жена в апартаментчето с преддверие, спалня и баня, което бях наел сега.

Простих му, помислих, че съм забравил завинаги Кареньо, когато влезе объркалата се, зле облечена гърчеща се, по-грозна, отколкото глупава.

Станах, показах ѝ дланта си като поздрав на племето нганска и поставих пръст на устните си.

— Ако мълчите, ако запазите спокойствие... — казах ѝ. — Не се безпокойте, всичко ще се уреди.

Прие да остане в преддверието и да изчака как ще се развие личната ѝ съдба; прозрачните завеси я отделяха от мене. Но трябваше да изтърпя сред сълзи, кърпички за нос и воднисти сополи историята на живота ѝ.

Дори и вие не бихте могли, без да свалите шапка, да се докоснете, да останете безучастен пред яростта, щастието, сладкогорчивото нещастие на женичката, загубена зааинаги в четиринадесети или шестнадесети апартамент на приятеля ми Кареньо.

Обърнало ми гръб, животинчето плачеше, зачитайки ненакърнимостта на завесата между преддверието и спалнята. Отегчен, уверен в щастливия край, едва отпивах от уискито, почивах си в полумрака, изтегнат в едно кресло.

„Най-добрият съпруг, който се е падал някога на жена, най-милият, най-мъжественият. А имаме и три дечица, и трите толкова русички, че не приличат нито на него, нито на мене. На две, на четири и на пет и половина години. Дано ми прости господ, пък и вие и всички, дете сте готови да хвърлите по мене камък. Не знам как да го нарека, бяс ли, треска ли, защото всичко се обърка и не знам дали някой ден, дано никога, ще се срещна отново с онзи. С вас, който видяхте лицето ми, а лицето ми не се забравя, никога, докато съм жива. Безразлично ми е дали е с шкембе, или е някой мършав рус плешивец. Но другият, дете се загуби като пръв глупак и е виновен за всичко, а аз седя тук и го чакам, като знам, че по-късно от десет не мога да се върна у дома, а си нямам и лъжливо извинение, което да ме оправя до десет. И всичко, трите ми дечица, мъжът ми, всичко, защото този идиот ме изгуби тук, а може би ей така, за удоволствие, погледнете календара, тази нощ, която щеше да бъде първата и човек си представя какво ли не, а не мога да бъда сигурна ще стане ли, или няма да стане. Нали разбирате, гледаш го толкова дълго време, идва ден след ден, от съседната кантора е, нямат край усмивчиците, вниманието, рози, цяла сладкарница за малко не довлече, и накрая как да не се разкиснеш, как да не кажеш «да», по-скоро от любопитство, отколкото от желание, макар и да не ми вярвате. Седем години брак и никога вече, но идва

един миг и човек вземе, че си затвори, очите, и ето че за мене дойде този миг, който е последен, а сега човек може само да се смее.“

Тя продължаваше да плаче или издаваше съответните звуци; телефонът иззвъня, когато смачквах втората цигара о стената. Обясниха ми отново уравнението четиринадесет-шестнадесет, извинявайте, моля, ей сега ще го уредим. Но когато отидох да съобщя благата вест на объркалата се госпожа, нямаше вече прелюбодейка, с която да разговарям. Нямаше дори мирис или парфюм на жена, тръгнала да търси нов непредвидим адрес.

Върнах се в леглото, отново запуших. Разбрах, че дългът ми беше да бъда спокоен, да се измъчвам от неизвестната съдба на Гуриса, да питам фотографията на календара, която отговаряше на месец март — вносни висящи лиани, потъмнели овце над една съмнителна белота, сняг или пясък, — къде би могла да бъде тя, в коя мебелирана стая, сред какви хора, кои думи премълчава.

Бог дал, бог взел Гуриса. Беше възможно тя да премине през лабиринта от стаи, грешки и телефонни кабели и да се върне при мене. Можеше да ме покрие със сифилитични язви от петите до темето или може би щеше да се задоволи да се потъркаля по втвърдената свежест на чаршафите.

Но Гуриса все не идваше и когато бях сигурен, че няма да дойде, когато забравих променливите ѝ лица, извивките на пръстите ѝ, съблякох се, за да почувствувам свежестта на чаршафите, и продължих да пуша, заслушан в спокойствието, където витаеха други мисли, по-важни от нея, по-стари от мене. Защо — мислех си — оставят да се роди онзи, който се ражда уморен и е тръгнал вече по обратния път; защо се ражда онзи, който се ражда малодушен, който чака смъртта, и Гуриса все още не идва?

Може би имаше отговор и всеки миг щях да го получа, така си мислех; но секунда преди това позвъня телефонът и чух гласа на младия екзотичен и педерастичен прислужник.

Казах му да, ясно, разбирам, нищо не липсва, благодаря, като в същото време мислех за задника му, пристегнат от черния тореадорски панталон, за ризата му с бастички, за мъжествената му решителност да не се помръдне, освен ако движението е крайно необходимо.

— Всичко е наред, Манолете — повторно благодарих.

— Ако нямате нищо против, Ел Кордобес^[1] — отговори той с бяс и нежност, и затвори телефона.

Нямах много пари в джобовете, но банкнотите бяха вече поставени между чаршафа и дюшека; имах цигари, тяло, което се напрягаше и сетне се отпускате, надявах се, че ще дойде една жена, която би могла да бъде наречена Гуриса.

Може би бяхме разделени завинаги, никога вече нямаше да слушам как стене, просната на чаршафа, нито плетеницата на наивните ѝ лъжи. Бях сам и тъжен, а бутилката — преполовена. Без да знам защо, реших да ѝ напиша едно писмо на корабкрушенец, което тя, сега вече, нямаше никога да прочете. В писалището, подражание на секретар^[2], намерих луксозна хартия за писма, с изящна антетка, поставена дискретно в горния ляв ъгъл: Carteño House^[3].

Отпих глътка и започнах да пиша:

„Не, Гуриса, нямаш нужда от друго, освен от леглото и от забравата. Страхът да не остана никога длъжник на жена, зародил се още в детството или в юношеството. Но ти полудяваше постепенно и твоята лудост се уповаваше на мене, на моята лудост, която ти пораждаше, а тя от своя страна засилваше бавно твоята, докато ти и аз приехме, погрешно, че да бъдем луди, отговаря на влюбването на нормалните хора. Без да си дадем сметка, Гуриса, че нашето буйство надхвърля любовта, без да си дадем сметка, че всичките страдания на истински влюбените едва ли имат нещо общо с нашата мъка, с отчаяното и винаги свежо желание да опознаем взаимно нашите души и тела, да изградим едно същество-хермафродит, което би се чувствувало естествено и доволно със своите четири ръце, четири крака, един-единствен мозък, един-единствен полов орган, всецяло отдадено на екстаза и сливането.

Ако се закълна, закълнем, обещаем, Гуриса, да кажем истината за нас, историята трая седемдесет и два часа, време достатъчно за протестите на бедните и за гладните стачки. Но един мъж и една жена, подлудени от неизпълними амбиции, от илюзията да смятат осъществим греха на сладострастието — единствен път към съвършеното, вечното и слабата вяра в истинското сливане, — един мъж и една жена, Гуриса и аз, никога не сме били във времето. Излизахме и влизахме, без никой да изпита подозрение.“

Тъкмо щях да подпиша писмото, когато отново почукаха на вратата. Не беше Гуриса, а мъж, наложил шапка; от него се носеше приятен тръпчив мирис на влажна земя, на далечни простори, един непознат. Но той каза:

— Здравейте, инспекторе — и влезе бавно, поклащайки се, мършав, дребен, на вид съвсем обикновен и кротък.

Започнах да го разпознавам, когато се отправи към огледалото, за да подръпне леко крилете на черната пеперуда, която използваше за вратовръзка.

Бях вече леко пийнал, а онзи човек бе умрял преди години. Седна на креслото, което използвах, докато пишех писмото; постави го така, че да е с профил към мене.

— Ларсен?... Ларсен — промълвих с погребален глас.

— Защо не ме наричате Хунтакадаверес^[4]? Хунта. Кареньо. Когато го чувам от вашите уста, не се обиждам — говореше с лека, почти неуловима насмешка. Наруши едва-едва тишината с едно изсумтяване.

Видях, че отстраняваше разсеяно и примирено червеите, които се спускаха от носа към устата му. Когато на паркета се гърчеха по няколко от тях, той протягаше крака си и ги смачкваше; загиваха, издавайки звук на кратка, повтаряща се въздишка.

— Извинете — повтори той няколко пъти. — Но това е от болестта ми. — Докато говореше, млечнобялото му лице остана неподвижно. — Не исках да ви създавам безпокойства. Но за объркването на стаите спомогнах малко и аз, останалото свърши лошият късмет. Всъщност аз съм ви задължен и ми е приятно да се издължа, признавайки си моя дълг.

— Задължен на мене? Толкова години минаха... Не разбирам.

— Ако не си спомняте, значи, не сте си дали сметка. В такъв случай дългът става още по-тежък и трябва да платя повече. Помислете си, вие бяхте инспектор, а аз един беден, пропаднал сутеньор, а това е най-лошият провал, който човек може да преживее на този свят. Санта Мария. И при всички наши срещи вие дори не ме заговорихте на „ти“. Никога.

— Сигурно е така, нямам този навик.

— Да, вие бяхте различен. Отношенията ни бяха като между равни. Както сега.

Нощта остаряваше, а Гуриса все още не идваше. А какво можеше да иска от мене този възкръснал... Сега отстраняваше червеите с кърпичка и кимаше с глава, сякаш се съгласяваше с някакъв, спомен. После се обърна с лице към мене и каза с променен, почти беззвучен глас:

— Не се безпокойте, момичето ще дойде, ей сега. Щом като се обадя по телефона. Зная, че сте идвали и друга вечер тука. С друга жена. Тогава не исках да ви безпокоя, защото нямах още това, което ще ви покажа сега. Защо избягахте презглава от Санта Мария?

— Защото ми беше дошло до гуша, защото се задушаваш, защото мразех Браусен.

— А сега, така ми казаха, сте обезумели тук, в Лаванда, от желание да се върнете.

— Да, сега ми липсва. Там съм роден.

— Браусен изхвърли и мене по грозен начин. Така казват. Но аз се чувствавам добре където и да било. Сега живея тук и това е моят дом. С фалшиви огледала във всяка стая. Има и микрофони. Но вече се отегчих. Представете си, всички правят едно и също, а вярват, че изобретяват. Говорят същите глупости или лъжи. Гнусотия, но нали плащат. Все пак не дойдох да говоря за себе си. Почакайте за миг само.

Стана и се обади по телефона. Измърмори нещо грубо, чух го да казва:

— Да се качи.

Седна отново в креслото; аз седях на кревата с чашата уиски в ръка. Долу се затръшнаха вратите на автомобил. Усмихна се, усмихваше се, докато ми спасяваше живота.

— Може да идете в Санта Мария когато поискате. Без никакви разноски, без дори да пътувате. Чуйте, аз никога не харча парите си напразно, така че не съм купил нито една от онези книги, които истинските мъртъвци оттатък наричат свещени книги, нито пък съм ги чел. Аз не мога да го направя, но вие можете. Защото моят университет е улицата, а вие сте книжен човек. Забележете, един приятел ми говори за тези книги в Службата за чужденци. И докато разисквахме, ми показа едно листче хартия. Момент само.

Наведе се и бръкна в задния джоб на панталона; извади оттам един черен портфейл с металически монограм или украшение. Порови из банкнотите, докато намери една смачкана и сгъната хартийка.

— Прочетете това — подкани ме.

„Освен лекаря, Диас Грей, и жената, имах вече града, където двамата живееха. Сега имах този провинциален град, към чийто главен площад гледаха двата прозореца на кабинета на Диас Грей. Усмиввах се, учуден и благодарен, че било толкова лесно да открия една нова Санта Мария в пролетната нощ. Града с наклона и реката му, новия хотел, а по улиците хората със загорели лица, които разменят насила шеги и усмивки.“

Подадох хартията на Ларсен, но той вдигна ръка в знак на отказ.

— Не — каза, — за вас е.

Отново се почука на вратата, свенливо, почти потайно. Станах и отидох да отворя на Гуриса. Усмивваше се по новому — такава усмивка бях виждал на друго женско лице, кой знае кога и къде. Влезе изпъната и мина край собственика, без да го погледне. Той едва повдигна шапка, но успях да видя оредялата му сива коса, сресана към челото, подобна на тънко сребърно калпаче, което се опитваше да прикрие плешивостта.

Отново седнах, Гуриса се хвърли на леглото, зад гърба ми, и чух, че отвори чантата и запали цигара. Тя сякаш нито бе видяла, нито чуваше Ларсен, сякаш той се намираще насаме с мене.

— Браусен. Изтегна се, сякаш за да подремне следобед, и почна да съчинява Санта Мария и всички истории. Така е.

— Но нали аз бях там. Вие също.

— Така е написано, нищо повече. Няма доказателства. Така че повтарям: направете същото. Легнете си, съчинявайте и вие. Създайте си онази Санта Мария, която най ще ви харесва, лъжете, измисляйте хора и неща, събития.

— Досега все още не си ме попитал какво ми се е стучило — обади се Гуриса зад гърба ми.

Ларсен стана и притисна към носа си с показалеца и палеца последния червей.

— Помислете си за това, което ви казах. За вас е лесно. Може да останете тук докогато желаете. Без да плащате. Ще бъдете обслужвани, имаме аламинути.

Станах да го изпратя и въпреки червеите не се погнусих да стисна студа на ръката му. Върнах се при леглото; Гуриса си беше

измайсторила пепелник от един плик и го беше поставила между гърдите си.

— Ще изкараме един меден месец — подхвърлих. — Ще останем тук, докато ни се втръсне.

Гуриса се засмя щастлива.

— Наистина ли? През цялото време заедно? Потвърдих с глава и тя добави:

— Тогава ще намеря начин да сменя тези завеси. Отвратителни са.

---

[1] Манолете и Ел Кордобес — известни испански бикоборци. — Б.пр. ↑

[2] Малко, с красиви форми и изработка писалище. — Б.пр. ↑

[3] Дом Кареньо (англ.). — Б.пр. ↑

[4] Ларсен, с прякор Хунтакадаверес, в превод Събирача на трупове, е главен герой от едноименния роман на Онети. — Б.пр. ↑

ВТОРА ЧАСТ

ГЛАВА XXIV

ЕДВА ЛИ НЕ ТЪПЧЕЙКИ

Едва ли не тъпчейки ръце на просяци и крадци, Медина навлезе под сянката на аркадата на Стария базар в Санта Мария и се спря, за да свали сламената си шапка и да избърше челото си с кърпичка. Посърнал и избледнял, надписът върху платно гласеше: НАПИСАНО ОТ БРАУСЕН. Беше забравил, а може би не беше, ключа на арматурното табло на автомобила, но това нямаше значение. Погледна презрително дрипавата, смълчана и предателска сган и изсумтя.

Както всеки съботен следобед мъжете бяха насядали в полукръг, боси или обути с алпургати, нахлупили шапки, чешеха се под мишниците или бъркаха в пакети, обвити с мазна хартия, или в консервени кутии от зехтин, пълни с остатъци от храна. Деца с голи и подути коремци се промъкваха, криволичейки между отпуснатите тела и бързите шамари. Имаше само няколко застарели жени и те плетяха вълна, боядисана в крещящи цветове. „До вечерта, помисли си Медина, когато ще се появят групичките от мъжлета и женички, с мотоциклети и с колите на тате, младежта, която откри тази година мръсотията на базара.“

(За да се напиват и танцуват, задушавайки се, в заведението на Бариентос или в това на германеца, момчетата с червеникави кариранни ризи и с мръсни женски гриви, момичетата, които ще блестят две-три лета, а сетне внезапно ще угаснат и изчезнат, с прилепнали по бедрата им дънки и разкопчани блузи. И когато настъпи утрото и пристигнат няколко натоварени с плодове и зеленчуци камиони от Колонията, те ще се измъкнат към плажовете на Виля Петрус, за да играят на смяна на двойки, игра с изненади. Тогава, когато нашествениците почнат да се смеят безпричинно, стадото излежаващи се безделници и готованковци ще захване да се протяга, ще се раздвижи и разпръсне, за да се настани в кочините, които му предлага градът; това ще стане без предварителна уговорка, без да правят планове и да преговарят. Може би жените ще изчезнат с децата или само ще ги отведат да спят в колибите и ще се върнат напудрени — сега вече на площада, — с други

дрехи и надежди, за да скиторят, очаквайки жителите на Колонията, които ще се появят пияни и недоспали. И утре, неделя, или когато настъпи мъчителната бистрота на понеделника, ще завалят доносите в участъка — където килията е една порутена стая, служила някога за спалня, — доноси срещу непознати.)

Той прибра кърпичката, наложи старомодната си шапка и погледна открито отправените към него разкривени и покорни усмивки. Бе застанал срещу базара под бялото яростно слънце, за да изпълни един неискрен и безполезен жест на милосърдие. Бръкна в джоба на разкопчаното сако и пося с монети пространството пред себе си — непрестанно променящо се, раздвижено от тичащите насамнатам сополиви деца.

Облегнат на тезгяха, Бариянтос го бе видял още в мига, когато прашният форд спря димящ сред светлината на улицата. Неспокоен и примирен, той го проследи как слиза от колата, нарушавайки едва започналата следобедна почивка, как бавен и небрежен пресича виещата се редица на замаяни от сън тела. Неподвижен и раздвоен между атавистичната омраза и смътната неизповедима симпатия, мислейки за своите провинения и изчислявайки ги в глоби, заинатил се да не прибере от масата контрабандната бутилка ракия, която бе поднесъл на един от клиентите, той видя как Медина се спря под сянката на аркадата, избърса с кърпичка лицето си и хвърли шепа монети на рояка парцаливи деца. Спомни си за скрития в зимника свой най-голям грях.

— Кучият му син — помисли си Бариянтос безстрастно, професионално. — Не са повече от две-три песос. Но стигат, за да ги подкупи. Сега, като слуша как пенсионираните проститутки кимат с муцуни, прикриват без нужда увисналите си празни гърди и му благодарят: „Да си жив и здрав, господин инспекторе“, като гледа добротата си, отразена в благодарните лица на тези типове, които с удоволствие биха забили — и той го знае отлично — нож в ребрата му, сигурно се чувствава като бог или най-малкото очистен от всеки грях.

Бариянтос го гледаше как крачи под сянката, бял, висок и слаб, изрядно, чак смешно облечен целият в бяло, без друго тъмно петно по него освен леко разхлабената вратовръзка, която висеше извън сакото, лицето загоряло, безизразно и сурово. Видя го, че се спря отново, леко прегърбен, малко разкрячен, навлязъл вече във влажния, прохладен и

вонящ базар, видя го как се огледа наоколо, хвърляйки бързи, бдителни и усърдни погледи, присъщи на професията, която бе избрал или е трябвало да приеме и да благодари за нея.

Видя го млад и едновременно стар, сърдечен и на никого приятел, видя го как измерва с господарско кимане с глава сенчестия простор на празния базар; сетне се отпрати към тезгяха, където той, Бариентос, го чакаше, подготвяйки, без да се помръдне, възражения, лукаво апатичен, обрамчен от многоцветните реклами на напитките.

Медина отново свали шапката си, без да поздрави или преди да го е направил, и изви кокалестото си лице към масата, единствената заета маса, където един възрастен и дребен мъж, току-що избръснат, беше захапал лула и въртеше палци пред бутилка ракия, която не си беше платила митото.

Бариентос бавно се поизправи и каза усмихнат:

— Привет, инспекторе.

Видя го, че прекара ръка по острата, къса и възчерна коса. Тогава, както по-рано — в началото, когато Медина току-що се беше върнал в Санта Мария, той нахълтваше месеци подред, може би само за да се забавлява, всяка съботна вечер в кръчмите на базара, — както всеки път, когато виждаше как Медина притиска с неосъзната ярост неестествено младежката си буйна коса и показва острите си бели зъби, усмихвайки се безрадостно, Бариентос, без всяка надежда за отговор, се опита да разбере какво и колко е онова нещо у инспектора, което го отделяше от Санта Мария, от всички хора, които той беше познавал.

— Какво ще е, инспекторе? С джин ли, както обикновено?

— Не. Ще пия от тази ракия със сода. — Той посочи с брадичка човека с изгасналата лула.

Бариентос отиде до масата и донесе бутилката. След като му наля, Медина се наведе, разгледа етикета и го поглади с нокът.

— За мене е безплатно. Но струва ли си риска?

— Струва си — каза Бариентос безразлично и натика запушалката с дланта си в гърлото. — Има много клиенти, които я търсят и плащат добре.

— Да... Педерастите и курветата?

— Те също. Но не само те.

— Не смятате ли, че Санта Мария е отвратителен град? На мене понякога така ми се струва.

— Не знам, инспекторе. Не съм имал много възможност да сравнявам. Мисля си, че е град като всички останали. Мога ли да върна бутилката на масата? Нямам друга.

Медина го погледна за миг в лицето и каза „да“. Остана сам на тезгяха и сякаш беше сам в празния базар, сам, по собствено желание, в света.

Изви глава, за да види сганта, която се въргаляше по улицата на слънце без обяснима причина, потяща се; злобната ѝ и жалка воня се издигаше сякаш материализирана, обгоряла, спечена. Вътрешната страна на тухлената аркада, избеляла и изпъстрена с надписи, като че ли се рушеше лениво, безшумно в синята сянка. Сетне погледна сламената си шапка на тезгяха и равнодушното, небръснато и лъжливо лице на Бариентос, който се беше върнал и чакаше.

— Дори не сте докоснали чашата си, инспекторе — каза Бариентос бавно. — Забравих да ви предложа. Все ще намеря някое парче лед.

Без да погледне чашата, Медина протегна ръка и обхвана нетрайната ѝ прохлада. Взря изпитателен поглед в спокойните очи на кръчмаря, тъмни и празни, лишени от взор, окръжени в сумрака от застиналия блясък на бутилките и от разноцветните обещания на оплютите от мухи етикети. Не откри нищо и започна да се забавлява, като се отдаваше на беса на провала.

— Няма нужда — каза той. — Содата е студена.

Замълча и въздъхна; изпи чашата мълчаливо, не жадно, на малки глътки. Мухите жужаха невидими, тезгяхите и дървените подове почнаха да изцеждат натрупаната от дълги години миризма на зеленчуци, кръв и риба.

— Още една, инспекторе? — запита Бариентос.

— Не. Кой е този?

Бариентос не погледна дори гърба на мъжа с лулата, който продължаваше да си налива ракия, като мърмореше и въртеше палци. Той не отклоняваше погледа си от Медина или, по-точно, откриваше му без дързост очите си, лишени от взор.

— Не зная — каза Бариентос — Досега не успях да разбера как се казва. Когато иска да пие на вересия, записвам го като

„англичанина“. Плаща винаги преди десети. Мисля, че получава някаква пенсия от железниците. Не общува с никого.

— Има късмет, че няма защо да го прави.

— Абе съдба — каза Барияентос кротко.

Медина се усмихна и отново въздъхна. Възбудата от играта, увереността, че ще настъпи обичайният победен край, този добре познат терен, очертан от преодолими рискове, които с удоволствие преувеличаваше.

— Абе съдба — повтори.

Отнякъде, иззад рафтовете с бутилките, оптимистичните реклами и рошавата глава на Барияентос, неподвижна, очакваща нещо неизбежно, което не би могло истински да го засегне, се появи една възрастна жена, която се движеше безшумно.

— Инспекторе — поздрави тя. Медина се усмихна, показвайки зъбите си, и поглади острата си коса. Тя приближи устата си към облегатата на рафтовете глава на Барияентос, който не понечи да се помръдне.

Имаше сиви плитки, бляскави и присмехулни очи, мръсна кожа; беше по-скоро запусната, отколкото стара. Прошепна нещо спокойна, безучастна към отговора, който щеше да предизвика дългата, начупена, просеща фраза.

Барияентос отказа, като едва помръдна глава. Очите, все така широко отворени, гледаха острия профил на Медина — сега наведен, — който блестеше язвително, доволно. Барияентос отново отказа с кимване на глава и жената се отдалечи бавно, сякаш се страхуваше, че го е притеснила. „Инспекторе“, повтори тя за сбогом.

Когато жената бе вече изчезнала, Барияентос се отлепи от рафтовете с бутилките и постави ръце на тезгяха.

— Сега не искате ли още една? От доста време не сте идвали в събота по обяд, инспекторе. Кучето е нещо болно и тя се страхува. Никога не е имала дете и не може да има.

— Да — каза Медина и обърна профила си, за да го погледне с радост и ярост. — Нещата са ясни. Донесете две, моля; със стафириди, аз черпя.

Барияентос се отдалечи, сега вече погледът му не беше празен, в него се четеше някакво дребно разочарование, което бързо изчезна, потънало в другите грижи. Донесе бутилката и две малки чашки.

— Наздраве — каза, вдигнал чашката.

Медина се обърна отново към теменужената сянка на тухлената аркада, към фрагмента от фриза на клетниците, който се виждаше от тезгяха. Без да погледне към чашката със сладникавата течност, той я взе с два пръста и я изпи на един дъх.

— Какво бихте могли да направите? — запита Барияентос. — Да ги събирате веднъж годишно, за да им раздавате хранителни припаси, които не са достатъчни да уталожат естествения им глад за един-единствен ден, да не говорим за глада, натрупал се през изминалите триста шестдесет и пет дни. Да ги съберете в двора на участъка или, ако не се побират там, на площада с нескопосания бронзов ездач, който все се готви да дръпне в тръс и все не изпълнява намерението си. Веднъж в годината, на празника на полицията майчица-закрилница. И да им кажете, чрез устата на някой свещеник, на някоя грозница, на пратеника на губернатора, че не правят добре, като крадат, като живеят семейно, без да са встъпили в законен брак, като пият алкохол. Че пакетът — а не всички го получават, — завит в копринена хартия с цветовете на националното знаме, който им връчват госпожиците от благотворителното дружество — усмихнати и без следа от отвращение, — трябва да им стигне да се хранят с него цялата година, до следващия празник.

Докато говореха, Медина си играеше с чашката, която бе сложил като напръстник на пръста си. Постави я внимателно на тезгяха и се загледа съсредоточено в Барияентос, като се усмихваше нежно, почти по детински. Другият потърси очите му и разбра.

— Къде е? — запита Медина със същия ироничен и малко тъжен тон. — Вече загувих толкова време, колкото си бях определил. — Взех шапката от мокрия и мръсен тезгях и я нахлупи до очите си. — Да вървим.

Барияентос му хвърли бърз поглед, изпълнен с омраза, презрение и тъга. Прибра бутилката и чашките, избърса ръцете си в един парцал; излезе иззад тезгяха и се спря внезапно, като почти докосна гърба на англичанина.

— Дадох му дума, че никога няма да ви кажа.

— Да, но той не знае от какво се нуждае. Така че трябва да мисля за него. Да вървим — повтори Медина.

Изпънат, бял, той закрачи след Бариентос. Минаха покрай множеството незаети масички, навлязоха в едно широко влажно пространство, където сянката сякаш се сгъстяваше, а краката им примлясваха подобно на езици. Бариентос, клатушкайки се, леко привел гръб — само непокорната, скована глава издаваше мълчаливия протест и презрението, — го заведе до една дъсчена стена, която внезапно се издигна пред тях. Медина се пресегна през рамото му и задържа юмрука, който Бариентос беше вдигнал, за да почука.

— Почакайте — промълви. — Мислите ли, че е пиан? Знам как се подрежда в подобни случаи. — Бариентос сви рамене; Медина го заобиколи и опипа пантата, тела, който, изглежда, придържаше вратата. — Така. Сега по-добре си вървете.

Открехна безшумно, откривайки път към тъмнината и отвратителната миризма; вратата изстена внезапно, по женски, заплашвайки да се срути. Някой се надигна вляво над скрибуцането на пружини, което трептя известно време и сетне се разсея в тишината. Медина изчака мит, после ритна вратата, която се удари леко в една дъсчена преграда; потърси в джоба си кибрит.

— Един приятел, Медина е — извести той с весел глас на мрака. — Един стар и верен приятел, който не се озлобява от пренебреженията.

Сега чуваше над трептенето на пружините задъханото дишане на очакването, чиято сила не можеше да бъде овладяна. Драсна клечка кибрит и я вдигна запалена. Успя трудно да различи мършавото тяло, подпряно на юмруци, слабото лице; потърси ключа на лампата, която висеше ниско в средата на стаичката.

— Влез — обади се Сеоане от леглото с остър и едновременно равен глас, сякаш току-що го бе получил или му го бяха върнали и той опитваше този глас, за да се научи да говори. — Хайде.

Медина намери ключа някъде по средата между него и мъжа, който се превърна в момче, зяпнало, мършаво, голо, щом като светлината обля стаята със затаена ярост.

Медина се поусмихна, пусна клечката и пристъпи, без да гледа към леглото. Стената в дъното, ако имаше такава, беше закрыта почти до тавана с празни сандъци за бутилки и сандъци с празни бутилки. До леглото без дюшек, покрито с някакъв син парцал, откъм страната на главата лежаха на пода две бутилки, една чаша, свещ, цигари, чифт

чорапи, куп вестници. Като внимаваше да не изцапа костюма си, като се движеше бавно и не се допираше до нищо, изпитвайки явна погнуса, като се стараше да бъде с гръб към леглото, Медина постави един сандък на земята и го покри с вестници, за да седне на него.

Кръстосал крака, свил дългото си тяло, той извади пакет цигари и сложи една в устата; с пестеливо движение хвърли пакета върху тесните гърди на момчето, взе купа сиви дрехи, който лежеше до края на леглото, и го метна върху плоския светъл корем. Старият летен костюм беше прекалено лек, за да има в него някакво оръжие. След като запали цигарата си, подхвърли и кибрита на момчето; изпусна два облака дим, отново се усмихна и едва тогава погледна открито, любопитно и с очакване болезнения и тревожен профил, който се полюляваше, докато момчето се преборваше с панталоните.

— От колко време не сме се виждали, години минаха — каза Медина с дълбок, безразличен глас, който се присмиваше сам на себе си в крайната извивка на всяко изречение. — Всъщност от месеци, ако искаме да говорим истината. Но на двама добри приятели раздялата се струва безкрайна, за тях времето едвам се влачи. Макар че не оставах без новини за тебе. Може би съм ги търсил, без да си давам сметка, може би е случайност, късмет. Но двама добри приятели не могат да се разделят завинаги. Човек рядко среща истински приятели.

— Добре — каза момчето. Беше обуло панталоните си; главата, лъснала от пот — обилна пот бе почнала отново да покрива челото, — се задъхваше, облегната на дървената стена. Беше седнало на леглото, босите му крака се свиваха плахи край лъскавите обуца на Медина. Гласът му бе се научил да изразява неумело досадата, някакъв вял цинизъм.

— Узнах, че си заминал за столицата. Не беше трудно да се досетя. Две хиляди петдесет и едно песос — подчерта Медина — не предлагат много по-големи възможности. Искам да кажа, узнах, че си наел автомобил, който те е закарал някъде над корабостроителницата, в северна посока, главозамайваща хитрост. Там си се качил на един шлеп, пренасящ плодове, и с него си продължил нагоре до Ел Росарио, до железопътната станция. Оттам — в столицата. Знаех всичко това, преди да се е случило, може би преди да си решил да го извършиш. Не пожелах да те задържа. Бог знае защо. Истинска загадка. Може би защото приятелството е свещено и истински приятели се срещат

толкова рядко. Или защото се бях вцепенил от възхищение от интелигентността ти, от уменията ти да прикриваш следите си. Това, твоето, трябва да е божи дар.

Докато говореше, бе наблюдавал върха на цигарата, догаряща между пръстите му, очертанията на пушека, който се издигаше почти вертикално в тъжния, душен въздух към топлината на лампата. Някъде в базара избухна женска кавга; неохотно и бавно Медина отиде и затвори вратата, бранейки мнимата нощ в стаята. Отново седна и погледна другия, който пушеше неподвижен; цигарата му висеше от полуотворената уста.

— Изпушвам цигарата и да вървим — предложи заекващо главата, все още облежната на дървената преграда.

Тогава, за първи път по време на срещата, Медина видя момчето анфас. Почти безбрадо лице, гладко и бяло, със златиста разчорлена коса и все пак не толкова младо. Не беше възможно да посочиш старостта, да докоснеш дори една бръчка, да откриеш белези на повяхване; но времето и повече от него общуването с живота наблюдаваха безсрамно Медина от изстиналите сини очи, от отпуснатата уста.

— Не го правя от състрадание — предупреди Медина. Наведе се към леглото и запали нова цигара.

— Не мисля за състраданието — заекна другият, учуден, безстрастно нагъл. — Това не ме интересува, нищо не ме интересува. Нищо.

— Или почти нищо — поправи го Медина. Гледаше усмихнат черната ръкохватка, подаваща се от кълбото парцали, което служеше на момчето за възглавница; взря се внимателно в потрепването на устата, на малките ръце, скръстени на корема. — Винаги си държал на приятелството. Сигурно именно поради това, че приятелството е за тебе свято, ти не продаде служебния пистолет, който ми открадна. Сигурен съм, че това е било причината. Всеки на твое място би го използвал веднага или би го продал незабавно. Ти държиш също на любовта, може би продължаваш да държиш на любовта и на виното, на любовта или на необходимостта да се превърнеш в куче или кучка. Така ли е?

Момчето скочи внезапно и разкрачило крака, се олюля; заплашително щръкналите ребра над хлътналия корем почти докосваха

лицето на Медина. Безизразно, лицето му се сгърчи бавно и то изплю цигарата, но не успя да достигне главата на Медина. Задържа се право, движеше устни, мислеше, без да успее да изрази мисълта си, широко отворило равнодушни очи.

— Не — посъветва го Медина. — Не ме заплювай. — Наблюдава го известно време как диша задъхано, после стана. Насочи към него отворената си длан и го накара да седне на леглото почти без да го докосва. Направи крачка вдясно и взе една бутилка с вино. — Изпий една глътка. След сън винаги действа добре.

Застанал прав, той го гледа известно време отгоре как пие с жажда, породена от недоверието и колебанието; гледаше присвитите му очи, устата, която сучеше яростно от гърлото на бутилката, двете струйки вино, които се стичаха по врата, притежанието и отдаването — сгърчени, обезумели. Медина седна отново, огледа ленения си костюм, белите чорапи. Сега момчето почиваше, вдигнало уста над гърлото на бутилката, и дишаше тежко, като по лицето му се очерта язвителна усмивка. Сетне отхвърли глава и отново почна да пие, този път по-бавно, унасяйки се.

— Така беше — пошегува се отново, ленив, гласът на Медина. Не гледаше вече другия, беше се обърнал към вратата, която се крепеше като по чудо. — Ето какво стана, след като тя се отегчи в столицата или след като претърпя неуспех въпреки надеждите, които вдъхваха вестниците на всички онези, които се интересувахме от артистичната ѝ кариера, след като не успя да поднови договора или не можа да установи по-дългосрочни връзки с някого от обожателите си, които я канеха на вечеря след представлението. Веднага след като тя се примири с провала или след като реши, че ако остане в столицата, много скоро ще настъпи мигът, в който ще трябва да се примири с него. Веднага след като се върна в Санта Мария, изличила от паметта си провалите, да речем, една седмица след това ти също се върна в града, влезе в устата на вълка; прехвърлил си реката със сал в Салто, пуснал мустаци и с тъмни очила. Телефонираха ми оттам, но не можах нищо да направя, дори да отида на пристанището, за да те посрещна или за да те наблюдавам отдалече как слизаш на пристана. Може би отново учудването, завистта, възхищението от твоята интелигентност ми попречиха да се пораздвижа. Знаех през цялото време, че се намиращ в Санта Мария, укрит, неоткриваем. Но на мене ми стигаше

да знам, че мнимата ти съпруга, Фрида или Марго, ако ми е позволено да спомена името ѝ, все още пее в „Касанова“ или в „Сентрал“. Не те потърсих от погнуса.

Момчето беше завършило да се облича; седнало на леглото, с незапалена цигара в устата, то движеше пръсти под брадичката си, опитвайки се да върже вратовръзката си. Медина му хвърли бегъл поглед и забеляза едва очерталата се усмивка на търпение, лицето, сега леко зачервено и загрижено, мръсните и разкривени обуца, които придържаха полупразната бутилка.

— От погнуса и от съжаление. От един особен срам, който не знам дали можеш да разбереш. Нито съм имал, нито сега имам задължение да те търся. Твоят дълг към Санта Мария — той няма нищо общо с дълга ти към мене — се състои в това да върнеш един служебен пистолет, калибър 45, номер сто челиридесет и три хиляди, нула, нула, седем, който ми отне в Лаванда. Като спомен, за да почетеш приятелството, без злонамереност. Открадна го. Някой ден щеше да дойдеш и да го върнеш. Дадох сам на себе си дума и се успокоих. Доволен съм, че удържа думата ми. Не бях задължен да те търся, защото четиридесет и осем часа след тайнственото ти изчезване върнах двете хиляди петдесет и едно песос. Ако трябваше да го направя днес, щеше да бъде лесно; когато изчезна преди десет месеца, беше много трудно.

Момчето се наведе, за да вдигне бутилката; седнало разкрячено на леглото, изпи остатъка на един дъх. Постави внимателно бутилката на пода; запали овлажнената цигара, която придържаше с устни, и стана.

— Добре — каза то. — Всичко ми е безразлично. Да вървим. Нищо няма значение. Нищо.

Медина вдигна глава и издуха полека дима от цигарата си към младото и гладко лице. Усмихна се, показва зъбите си.

— Или почти. Всичко ти е безразлично с изключение на господарката ти, Сеоане. Всичко. С изключение на тази жалка, мръсна курва Фрида-Марго, ако устата ми е достойна да я назове. Смятам, че не си е променила навиците, само името. Бих искал да знам — не задавам въпроси — дали все още предпочита жените. Дали продължава да носи името Фрида. — Почувствувал внезапно умора,

усмихна се слабо и се изхрачи с отвращение на пода. „Трябва да е сърцето, каквото и да казват лекарите.“

Изправи се бавно, смачка цигарата на пода и тръгна — като бутна силно и предизвикателно момчето — към горния край на леглото. С два пръста измъкна от чувалите, които служеха за възглавница, черния пистолет. Сложи го в джоба си.

— Той е. Няма защо да го проверявам. Сто четиридесет и три хиляди, нула, нула, седем — промърмори, усмихвайки се. — Знаех, че ще го върнеш.

— Добре. Да вървим — обади се момчето отегчено; на лицето му беше изписано примирение. Вцепенен, без да движи главата си, отпуснал ръце, остави цигарата да падне от устата на пода.

Медина плъзна ръка под сакото си и остави малък куп банкноти на леглото.

— Никъде не отиваме, никому не си нужен. Днес, благодарение на тебе, макар и да не го разбираш, ми е лесно да се сдобивам с пари. Купи си дрехи, премести се да живееш на прилично място и ела да ме видиш. Или подари букет орхидеи на Фрида, покани я на вечеря, плати й една нощ, накарай я да пее само за тебе „Предпочитам да ми кажеш“. Макар че може би още не си толкова изпаднал, макар че може би предпочиташ да не ти казва.

Момчето стоеше оглушало, сковано като войник, безизразното, все още младо лице беше отправено към лампата, която висеше от дъсчения таван. Като минаваше край него, Медина го бутна отново и се спря.

— Хулиан Сеоане — промълви подигравателно. Другият не се обърна към него; гледаше с разширени, студени сини очи редицата сандъци с празни бутилки, която се издигаше край стената. — Хулиан Сеоане — повтори ненужно Медина.

Изчака още един миг; после, без да движи тялото си, удари с юмрук вдигнатата челюст на момчето, чу шума и го видя как рухва, разтворил крака. Постави внимателно на лявата му китка часовника марка: „Жерар Периго“, който му беше подарил за един рожден ден.

ГЛАВА XXV

СЛЕДОБЕДНАТА ПОЧИВКА

Медина огледа внимателно обувките си, преди да ги свали от писалището, където лежаха сред куп нови, неразгръщани вестници и празната бутилка бира.

— Ако няма прах, кал има — каза той тихичко.

Отвори едно чекмедже; извади една жълта гюдерия за почистване на автомобили, наведе се и лъсна обувките.

— То е, защото кой знае къде ходите, инспекторе — каза Валие и се изсмя кратко, с обичайния си смях, който никога не изразяваше радост, а само подчертаваше предшествуващата фраза.

— Е, не всички имат възможност да живеят по крайбрежието, шефе — каза Мартин кротко, леко гъгнуво, усмихвайки се, сякаш опипваше почвата.

Тримата мъже бяха по ризи и седяха отпуснати на столовете, утешавайки се кратковременно, когато полъхът от малкия вентилатор докосваше изпотените им лица. Часът беше шест следобяд, времето, когато обикновено се събираха в стаята на Медина, за да обсъждат малкото тайни, които предлагаше престъпният свят на Санта Мария, или да говорят за риболов, за на шумели престъпления, извършени далече — един класически приемлив случай, съобщаваше Медина, — за чужди жени, за времето, градските събития, които очертаваха бавното нарастване на града.

— Ходя където ми падне и това, което наблюдавам, ми дава основание да твърдя, че още много години животът по крайбрежието ще бъде по-лесен, отколкото във вътрешността — отговори Медина с гюдерията в ръка.

Отиде до прозореца и вдигна завесата, без да погледне площада. Видя само оброченото жълтеникаво, неподвижно начало на здрача, неясната светлина, която предвещаваше буря.

Без да се обърне, дебел и кротък, Мартин алчно подлагаше на струята на вентилатора челото, си на интелектуалец, къдравата си коса,

застиналия си израз на леко страдание, в което имаше и някакво доволство.

— Странно е — промърмори той. — Това, което разказахте, шефе. Че онзи тип се е оставил да го заловят, докато дремел следобед. А трупът на жената лежал на улицата.

— Вижте какво — каза Валие нетърпеливо.

Застанал до прозореца, гледайки охровия триъгълник на дръпнатата завеса, Медина си помисли: „Странно е, че той не си представя, че той не подозира, именно той. А той — кръстоска от паленце и дебела стара мома — е най-способният полицаи, когото съм срещал, човек, който не изоставя, нито забравя която и да е следа, докато не изпрати преписката по следствието в съда, като при това никога не е изпитал нужда да удари някой задържан било за да го принуди да признае, било за да си достави удоволствие, да си уреди някаква лична сметка или за да успокои нервите си.“ Внезапно спусна завесата, без да погледне опашката на коня на статуята, и бавно се върна при писалището.

— Изслушайте ме — повтори Валие. — Онзи тип не е и мислил да бяга. Той е имал извратен мозък на престъпник. Хвърлил я е от балкона, сякаш убива дървеница, която му пречи да спи. Нали така е, инспекторе?

Медина се отпусна на въртящото се кресло и кимна утвърдително по посока на зяпналия Валие.

— Така ще е, помощник-инспектор Мартин. Сигурно е така, както твърди лейтенант Валие, колекционер на медали и грамоти, редовно споменаван в заповедите за храбро изпълнение на служебния дълг, които се четат при чествуванията в двора на участъка. Така ще е. На оня мъж му се е втръснало да я слуша как мърмори и я е хвърлил от балкона. Премахнал я е, без да съзнава, че върши престъпление. — Поколеба се, хвърли поглед към гърлото на бутилката, после оголи зъби — безличната омраза. — Помощник-инспектор Мартин, от колко време сте женен?

Тримата избухнаха в смях и горещината сякаш стана попоносима. Медина видя, че Мартин извърна поглед и задържа остатъка от смеха в устата си, свита в детинска муцунка. Беше решил да отговори както винаги далеч от хумора, от комичното положение, независимо от това, че въпросът беше приключен:

— По-малко от година — каза Мартин спокойно.

Медина наведе глава и се зае с купа вестници. Почна да ги разгръща шумно, безучастен към вялия разговор на другите двама. „Има право, винаги ще има повече право от мене не защото е поинтелигентен, а защото вярва и не се оставя да го отклоняват.“

— Такива работи — каза Медина. — Мартин, все още не е дошло разрешение за отпуската ми. Търпете, както аз го правя. Казвах ви, че може да настъпи момент, когато на човек му идва до гуша; това може да стане внезапно или след като човек е знаел от седмици, че му се е втръснало, и е отказвал да се примири или да избухне, втръснало му се е да разлиства тези мръсни, зле редактирани, зле списвани, зле отпечатани столични вестници и да чете, почти изключително, както студентите четат учебниците, полицейските хроники. А човек го прави от любопитство и от любов към работата си. От нищо друго, ако се размислиш, освен от тази свинщина — любовта към работата. Щеше да ми е приятно да го превърна в призвание, не вече за мене. Но тази мръсотия, написана под диктовка, не може да ми помогне в нищо.

Вдигна вестниците и ги хвърли на пода до писалището, като се стараеше този неуместен жест да изглежда колкото се може по-малко театрален, защото току-що бе усетил, че не знае кого лъже.

Мартин се усмихваше без неприязън, без да го гледа. Над мекия и притъпен шум от падането на вестниците се разнесе глухият звън на телефона.

— Виждате ли — обади се Валие, — не оставят човек спокоен дори в навечерието на отпуската му.

Медина се наведе над писалището и вдигна слушалката. Гласът на метиса телефонист поздрави и отекна пискливо и коварно.

— Казва, че искал да ви види по лична работа. Бариентос е, онзи от базара, въпреки че не ми каза името си. Казва, че бил ваш приятел. Сякаш има някой, който да не го познава. Не му казах дали сте тук, или ви няма.

— Добре — каза Медина. — Тръгвах си, но няма значение. Сам ли е? Кажете му да се качи.

Погледна мъжете, като да му бяха врагове: мислеше си, докато подреждаше, без да седне, книгата по писалището, за различния им начин да пълнеят: Валие, едър, със скелет, уморен от тежестта на плътта, зрял и плешив, готов за всичко без въпроси, познаваш всеки

случай, като да е човек, за когото поне са му говорили; Мартин — по-дребен, по-закръглен, блед и млад, изпълнен с предпазливост, сигурност и амбиции. „И с търпение, убеден, че ще постигне всичко, което желае, ако животът, смъртта му дадат време да го съгради тухла след тухла, усмивка след усмивка, добродушен, защото така го изискват професията и интересът му. Не е важно доколко подозира жена си; учудващото всъщност е колко той сам си позволява да подозира, точната доза, която му дава възможност да не се признае за глупак и роконосец, да не рискува кариерата си, отношенията си с мене и с нея.“

Сега другите двама говореха за контрабанда; Валие разказваше една невероятна история и Мартин се съгласяваше усмихнат, отпуснат и спокоен. Зад завесата на прозореца се свечеряваше и нощната светлина — жълта, виолетова, предвещаваща близка буря — беше сигурно много силна, плътна около статуята на Основателя, прояждайки по привичка гърба на конника и задницата на коня, покрита с медна ръжда. На вратата се почука, два удара, отделени от пауза — примирена ярост.

— Господа — каза Медина, — може би идват да ни обяснят нещо за контрабандата. — Усмихна им се за миг тайнствено. — По-добре е да ме оставите сам. И не ме чакайте. Тази нощ е ред на Ектор да дреме дежурен. Щом като отпратя този посетител, ще си ида у дома, край реката.

Отвърна на поздравите им и ги видя да излизат, да се разминават на вратата с един траурно-празнично облечен мъж.

Барриентос се отправи към писалището, в отпуснатата си ръка държеше черна шапка, която друг път не бе носил. Когато стигна на два-три метра от него, Медина прочете в израза му затаената антипатия и непокорство, после чу как в гласа му отново прозвуча яростната примиреност на пръстите, които бяха почукали по вратата.

— Седнете — каза Медина, — оставете някъде шапката си. Мога да ви предложа само кафе; но в този час и това не е възможно. Някоя от тези вечери ще прескоча до базара и ще ви почерпя каквото пожелаете.

Седна зад бюрото, точно срещу квадратния бюст на другия, който постави шапката на бедрата, за да пази с нея ръцете си. Медина качи краката си върху писалището и въздъхна.

— Небето е като пред буря — каза той, сякаш задаваше въпрос.

— Благодаря, не искам нищо — отвърна Бариентос. — Вие сигурно знаете защо идвам.

— Нищо не знам. Имам приятели, които идват само за да ме посетят. Когато излизаше, Валие каза на шега, че идвате да ни разкажете нещо за контрабандата. За каквото и да е, радвам се, че дойдохте.

— Контрабандата — каза Бариентос бавно, сякаш проучваше думата. — Предполагам, че има много хора, които биха могли да разкажат повече неща от мене. Имам само няколко бутилки, които съм купил или са ми ги подарили. Не ги крия, всеки може да ги види в кръчмата.

Внезапно като че се отпусна, състари; сякаш, докато бе крачил в горещия следобед към участъка, бе успял да изпревари злото и сега то го застигаше както си седеше разкрачен, с новата шапка на колене, с усуканото черно шалче, което се триеше в брадичката му.

— Пошегувах се. Как е кучето?

Бариентос измъкна изпод шапката една уморена ръка и я вдигна, за да отстрани нещо.

— Ами... Старо, много старо животно е и от години вече все умира. За жената е като дете. Разбирате ли? Всички питат, съчувствуват и се подиграват. Искам да кажа, че не разбират, а все пак не е трудно. Винаги е лесно да разбереш, когато се отнася за собственото ти куче.

— Аз не се подигравах, Бариентос — каза Медина кротко. — Каква порода е? Никога не съм го виждал.

— Знам, предполагам. Вие не се подигравате, инспекторе, поне по този начин не се подигравате. Фокстериер. Сега на нищо не прилича, дебело е, подпухнало, не се движи.

Усмихна се уморено, приемайки нещастieto като другар, като обичайна и поносима среда.

— Инспекторе, вие не ме повикахте. Поне не ме повикахте устно, нито ми изпратихте бележка да дойда. Знаете за какво говорим. От онази събота вашите хора, двама, наблюдаваха и понякога идваха да поискат чашка и разпитваха. Давах им да пийнат и им казвах: да, момчето е все още в бараката. Два или три дена след като вие бяхте при него, то излезе и като се върна, бе облечено в ново от главата до

петите. Беше доволно и вечерта яде с нас. Не се напи. Хубаво момче. Не знам дали ми подхожда по възраст да му бъда баща, но щях да бъда доволен той вместо кучето да ми беше син. Добре, ама на сутринта дойде, събуди ме, купи няколко бутилки, които плати в брой, и целия ден пи и не се появи. Когато го видях отново, не знам колко дни бяха минали, беше пак мръсен и изпаднал както преди. Вашите хора подпитваха прикрито, не показваха, че искат да се осведомят, и аз им казвах истината, че е там, в бараката. Така, докато вчера, пак сутринта, дойде и ме събуди. Беше четири часът и нямаше никакъв полицаи. Заклевах се пред мене и жена ми, че иска да се убие, след като убиел не знам кого си. Не се върна. От четири часа вчера. Днес следобед си помислих, че по-добре е да дойда и да ви кажа. Така или иначе, вашите хора не са се въртели напразно като конски мухи около кръчмата от онази събота, когато дойдохте да го видите и ми го оставихте паднал в несвяст, нокаутиран. — Вдигна отново ръка, за да се изкашля в нея, и каза с тон, от който личеше, че му е дошло до гуша. — Инспекторе.

Медина отпусна мускулите на гърдите си и се усмихна невъзмутим, докато гледаше блясъка на върховете на обувките си.

— Така ли? Първо си купи дрехи, сетне отново се напи, вчера събщи, че ще се самоубива. Не ме интересува. Благодаря ви като на приятел, че дойдохте да ме предупредите. Но това, което той прави, не ме интересува. Може би ще е добре да се самоубие. — Свали краката си от писалището, отново се усмихна, сви рамене. — Направих всичко, което можеше да се направи. Познавах го от Лаванда. Благодаря ви, Бариянтос.

— Това е, няма друго — каза Бариянтос, докато ставаше, притиснал шапката към гърдите си. — Искан да ви предупредя, така, за всеки случай. — Изведнъж сви уста и потърси очите на Медина. — Искан да ви кажа освен това, инспекторе, че се наложи вчера сутринта да го ударя. Скара се със стопанката, но тя не му обърна внимание. Сетне обаче поиска да излекува кучето, като го напъха в един варел с вода. Приспах го с един удар; не му обърнах повече внимание и сетне той изчезна. Всъщност, ако дойдох да ви кажа всичко това, то е, защото съм сигурен, че няма да се върне. Той не беше само пиян; беше подлудял, беше взимал наркотици.

— Добре, благодаря, няма значение. Бариянтос, няма какво да се прави. Сега моите хора няма да ви досаждат повече с въпроси.

Усмихна се и постави ръка на гърба на мъжа. Отиде до прозореца и видя, че бурята се разпростираше нерешително над четвъртития площад, където мракът постепенно заличаваше жеста на конника.

— Ако сте дошли пеша, ще ви закарам до базара. Забравете тази история. Нито вие, нито аз имахме късмет.

Щом като влязоха в колата, започна да вали. Оттатък далечните корнизи и клони все още проблясваше на небето малко синя светлина.

— Облак е — каза Барияентос, — може би скоро ще отминем.

— А може да вали и цяла нощ. — Почака старият и ремонтиран двигател да загрее. — Всяка вечер или всяка сутрин, когато се прибирам у дома, трябва да мисля за този проклет път; оставят го да се руши.

— Какво да се прави, политиката — промърмори Барияентос.

Медина насочи колата в дъжда и заобиколи площада. На път за базара минаваха през онази част от града, която Медина предпочиташе; сега тя бе осветена от първите улични фенери, от светлините на заведенията и блясъка на водата.

ГЛАВА XXVI

РИЖИЯ

Колата се движеше спокойно по сивата, хлъзгава, зле павирана улица, във влажната и топла нощ, в едва забележимото начало на края на лятото. Завиваше бавно на безлюдните ъгли, където косият дъжд осветяваше все още бледите светлинни кръгове на уличните фенери. Барриентос, недодялан и озлобен, мълчеше; големите му мустаци стърчаха, насочени към замъгленото стъкло; седеше възможно най-далече от Медина, големите, мръсни и безформени ръце се подпираха здраво върху двете колене. Чистачката орязваше времето и тишината. Колата се движеше полека из тази част на града, където разположените в паркове стари къщи, сега порутени и обрасли с мъх, осеяни със самотни и непреклонни символи на богатство и гордост, бяха обсаждани и превземани от бурени или от наскоро построени бели търговски сгради с гладки, еднообразни фасади, или от нови и високомерни жилища с големи и ненужни железни порти, боядисани в черно, и с прозорци, също тъй ненужни, защото никога не се отваряха зад монотонните металически плетеници. Широки входни порти за новобогаташи, които държаха автомобилите си в гаража на „Шел“ и се прибираха по домовете си, влизайки през скромни, срамно тесни отвори, защитени с дъски от евтино дърво.

— Вижте — обади се Медина — тази част на града. В продължение на година и повече след като бях пристигнал в Санта Мария и все още не бях се примирил, че съм дошъл, за да остана в този град, тогава, когато все още ми беше възможно да се разхождам наистина сам, аз се скитах из този квартал. — Колата беше навлязла сега по булевард Генерал Латоре и се носеше леко по влажния асфалт, прояждан сякаш от разноцветните светлини на заведенията. — Моите разходки наподобяваха хрониките за събития от преди двадесет и пет години, които се публикуват в „Ел Либерал“. Четете ли ги? Ами те препечатват онова, което вестникът е публикувал преди години: репортажи за тържествени откривания, празници, разни събития. Та тогава, по време на моите скитания, струваше ми се, че наблюдавам

историята на града; човек сякаш можеше да я докосне, да предвиди, без да сбърка, какво е било по-рано и какво ще стане след това. Кварталът наред пътя между брега и железопътната станция; не се знае защо градът е бил основан точно тук. Нали ви е известно кафене „Конфедерасион“, дето казват, че някога било кръчма; в него Латоре дал бал в онези броеви месеци, когато Санта Мария е била столица на страната. Аз посещавах „Конфедерасион“, гледах от витрините му една много интересна за мене история, а именно как едни богаташи са били изместени от други. Разбирате ли ме? Тази история продължава. Говоря за новите неща и за търговските заведения, които се строят сега на терените на някогашните богатски къщи.

— Извинете, не чух началото — каза Бариентос безучастен и тъжен. — Имам си грижи, инспекторе, за тях си мисля. Но това, дето току-що го казахте, ми е ясно. Не ме интересуват богатите хора в града, нито онези, които са били богати и са се разорили, нито тези, които са дошли или идват, за да ги изместят. Никой от тях не е работил истински; може би, в някои случаи, бащите или дедите им. Не ме засягат нито баловете на Латоре, нито дворецът на острова, нито образите му, които човек може да види навсякъде. Тук дори току-що пристигналите гринговци говорят за Латоре като за бог.

— Така е — отговори Медина и спря колата. Бяха напуснали булевард Латоре и се намираха на една зле осветена улица, която излизаше близо до базара. Беше улица с мръсни къщи с високи и стари фасадите малки врати, издигащи се над две-три каменни стъпала; улица с бедни и печални магазинчета, питиепродавници, пред някои от които все още имаше коневръзи.

— Извинявайте — излъга Медина, докато оглеждаше уличния ъгъл. — Искам да запаля една цигара.

Предложи пакетчето на Бариентос, но той отказа с ръка и глава. Медина натисна запалката на арматурното табло и сетне доближи към цигарата нажежената до бяло спирала.

— Какво, Бариентос, вие не мислите ли — говореше бавно, като се преструваше, че усърдно смуче цигарата, — вие не мислите ли, че Латоре е бил бог или почти бог? Или може би такъв е по-съвременният Браусен.

— Мисля също като вас, инспекторе. — Не напълно отприщаното възмущение подмладяваше гласа му и караше мустаците

му да потрепват. — Латоре е бил кучи син, крадец, оскотял гаучо, подобно на всички останали. Вижте само богатството, което е оставил, огромните имения, които е придобил на смешна цена или със сила, докато е воювал за свободата и родината. Вижте колко народ е бил разстрелян по прищявка; по-лош е бил от сто гаучовци. Всички са все същата стока. Щом като заграбят властта. — Въздъхна и за първи път, откакто се беше качил в колата, се отпусна на седалката. — Това не го казвам за вас, но не се отричам от думите си. Казах, че разбирам това за богатите, които напускат, и за онези, които ги изместват. За Браусен не казвам нищо. Но, инспекторе, ако сте запалили цигарата си, ще ви помоля да продължим. Стопанката, кучето, работата.

— Разбира се — каза Медина. — Исках да ви изслушам, затова не тръгнах.

Върна колата и сетне потегли рязко по средата на улицата. Беше мярнал русата глава на Сеоане, облегната на мръсния прозорец на едно заведение, двайсетина метра преди мястото, където бе спрял автомобилът. „Нищо повече, и то само за секунда, невчесаната, паднала над очите му коса, брадясалият профил, ризата, разкопчана, без вратовръзка, ръката, протегната и сложена на масата между две бутилки. На ъгъла на Херифалте и Куча Куча, в кръчмата на арабина; сигурно е пиян, мръсен, оскотял; може би дори живее там, арабинът има барака, в която държи въглища, картофи и дърва; не се е отдалечил много от базара, но важното е, че не се е приближил към «Касанова», където тя пее всяка вечер, освен в понеделник, между десет и един; сигурно е похарчил всичките пари, които му оставих.“

— Да се върнем към онези, които си отиват, и тези, които идват — каза Бариентос; прекара яростно ръка през устата си, сякаш беше пил и сега се избърсваше. — Едните изхвърлят другите. Понякога си помагат с лакти, друг път не е необходимо дори да ги докоснат. Така ме изхвърлиха, по-скоро изхвърлиха баща ми от Колонията. Тъй че това ми е съвсем ясно, казах ви вече. Настанят се внезапно или лека-полека и на човек не остава нищо друго, освен да си иде. Разликата между онова, което ми разправяхте за богатските къщи, и нашия случай е, че ние работехме. Поне майка ми и баща ми; може би не би могло да се нарече работа онова, което аз вършех. Но откакто се помня, помагах и страдах. Тъй че това ми е ясно, инспекторе. В зори една кола, натоварена с вехтории, дето никой не е искал да купи или човек не ще

да ги продаде, тъй като му помагат да вярва, че все още има семейство, че ще продължи да има дом, че и за нас, като хора, има някакво място на този свят. Почти е спряло да вали, тъй че няма нужда да обикаляте, инспекторе. Казах ви вече, че и днес си правя същите илюзии, но с други вектори: тя, кучето, което все не иска да умре, грижите за кръчмата, това е, инспекторе.

— Не — каза Медина, — ще ви закарам до вас.

„Може би Фрида не го интересува вече, освен ако тя е само един повод, за да живее впиянчен, да се тъпче с наркотици. Това би било по-малко отвратително, а по отношение на същественото — по-малко сериозно.“ Спря колата и Бариентос слезе пред черните и влажни аркади на Стария базар; сякаш бяха стигнали до някакво мрачно и безлюдно пространство, до ръба на пропаст, море или пустиня. Влагата проникна неусетно в автомобила, запоти стъклата и никелираните части.

— Благодаря ви, инспекторе. — Беше се навел, държеше вратата на автомобила отворена; мустаците му блестяха на дъжда, очите гледаха измъчени, неумолими.

— Почакайте — обади се Медина и му се усмихна, докато бъркаше в джоба на панталона. — Бих влязъл да изпия една чаша с вас и с госпожата, но стана късно. „За какво ли иска да ме накара да му простя?“ Знаете, Бариентос, че никога не бих помислил да ви дам... Знаете, че никога не съм ви давал бакшиш в малкото случаи, когато сте ме оставяли да платя. Вземете, моля ви се, това е за кучето. Не знам, може би някакво лакомство, някакво лекарство. — Протегна ръка и отвори юмука със смачканите банкноти.

Осветен от бледия блясък на арматурното табло, Бариентос потърси очите на Медина и се взря в тях за миг. После поклати разочаровано глава. По лицето му се беше очертала една оскъдна усмивка.

— Вече никакви пари не могат да помогнат на кучето, инспекторе. Подуто е и сякаш ще се пукне всеки миг; не се движи, бута храната с муцуната и зъбите, но не я яде. Не му остава нищо друго, освен да умре, и тогава за нея и за мене всичко ще стане по-трудно.

— Извинявайте. Много жалко. Разбирам — каза Медина и прибра парите.

— Благодаря, инспекторе. Повярвайте, че ще ми е приятно да ви кажа най-сърдечно: елате, когато поискате. Но знае се, че вие като началник на полицията може да дойдете дори ако не ви поканят. — Затвори вратата почти безшумно и бързо се загуби в мрака на аркадите.

Медина запали нова цигара и разсеяно и шепнешком повтори няколко пъти една псувня. Подкара колата. „Началник на полицията в Санта Мария. С други думи, бих могъл да събера малкото доброта и чувство за справедливост, които са ми останали, цялото милосърдие и безкористност, които притежавам, които растат и при благоприятни обстоятелства биха могли да станат безгранични. И въпреки това никога не ще е достатъчно, никога не ще се равнява на обикновения приятелски жест на някого от тях. Единствената поносима власт е тази на бога; може би дори и тя не за всички. Аз, Медина, началник на полицията в Санта Мария.“

Спря колата до тротоара, точно срещу заведението на арабина, и почна да наблюдава с любопитство и отвращение, през мътните стъкла и слабия дъждец, главата на Хулиан, сега изправена, издаваща някакъв устрем и дързост; от устата му висеше цигара. Срещу него седеше Рижия.

„Сега ще изляза от автомобила и без да обръщам внимание на дъжда, ще погледна небето, ще тръшна вратата на колата с рязък, точен и решителен удар; ще направя няколко крачки, ще прекрача прага и ще вляза в кръчмата на арабина усмихнат — с наглата усмивка на гангстер, тъй като знам, че съм висок, широкоплещест и тежък, — ще въртя около показалеца връзката ключове от колата и ще отбележа рязко настъпилата тишина, припрените угоднически поздравии, недоверието, уважението и псувните, които бързо им минават през ума, и всичко това сред вонята на зимник, на влажна земя и мръсотия. Ще се отправя като господар към масата и отново ще се усмихнем взаимно. Ще им попреча, ще им разваля мига, може би нощта; ще ги прекъсна във всеки случай. И все пак, ако на Сеоане му се случи да умре някой ден, не е изключено, тъй като се е родил, за да бъде опростен, да са предвидили за него следния рай: да се напива с Рижия в кръчмата на арабина, на два-три километра от «Касанова» — където тя ще пее «Предпочитам да ми кажеш», облегната на пианото с махагонов цвят, или където поне ще се намира фотографията ѝ,

окачена от двете страни на мръсната завеса на входа, огромната ѝ, зле оцветена глава, закрепена на косо висящите афиши, над бойния ѝ псевдоним, с вечната усмивка, загатната в ъгълчетата на устата, с опитния и безпогрешен неин поглед, предсказващ два-три часа предварително какво ще се случи през нощта, под краткия и вечен дъждец, — на пет-шест километра от нейната къща край брега, съседна на моята, където ще танцува в утрото; открита и потайна, с приятелките си от «Касанова», докато приятелите отпушват бутилки и разгъват пакетите храна; там тя ще спи с някой мъж, за когото ще си спомня, ако изобщо си спомня, само едно — какви са били предпочитанията му. Може би това е неговият рай и аз ще ги разделя.“

Той слезе от колата под дъжда, затвори вратата с рязък удар и нахълта в оскъдната светлина, във вонята на зимник и на нужник на заведението на Шамун, усмихнат, въртейки около пръста си ключовете, като премерваше с безразличие внезапно настаналата тишина, ентусиазма на неправдоподобните поздравии, очакването, което се носеше около билиардната маса.

— Привет — каза Медина.

Примигвайки, Сеоане отлепи от устните си изгасналата цигара и се загледа в него слисан. Рижиия го поздрави няколко пъти, сякаш кимаше. Медина беше почти сигурен, че Сеоане не носеше костюма, който го бе видял да си облича в стаята в базара: този беше светлокафяв, тесен и мръсен, разцепен под лявата мишница. Сеоане протегна бавно ръка, докато стигна кибрита, запали цигарата и отново я сложи в устата си. Направи гримаса и жест, сякаш искаше да предложи стол.

— Здравей — каза момчето, вдигна ръка, сякаш молеше за тишина, и сбръчка лицето си.

Сетне вдигна и другата ръка и плесна няколко пъти, за да поръча нещо. Но Шамун, усмихвайки се, стоеше вече зад гърба на Медина.

— Същото — поръча Медина.

— Здравей — повтори Сеоане. — Чаках те. Искам да кажа, винаги се страхувам, че ще се появиш. Всякога и всякъде, дори когато спя, както последния път. Беше последният, нали? Но този страх не е от това, че ще ме биеш. — Сви рамене и протегна слабото си и брадясало лице над масата.

— Добре — каза Медина с безразличие. Взе чашата, която беше донесъл Шамун, и си сипа от двете бутилки.

Рижия изпразни чашата си, кимна с глава и каза:

— Лека нощ, ще се видим.

— Чао — отвърна Сеоане.

— Желаете ли още нещо, инспекторе?

— Нищо, оставете ме на спокойствие. — Шамун се отдалечи. — Е, ударих те само веднъж. И може би съм го направил, без да желая истински, а само за да изпълня едно обещание.

— Няма значение. — По лицето на Сеоане се изписа много бавно една разсеяна и подла усмивка и той поглади овлажнената си брадичка. — Чудесно е! Като си помислиш, нищо на света не може да се сравни с него. Момент. — Вдигна ръка и мрачно лице, сетне се усмихна смирено и загадъчно. — Не знам колко е часът. И не ме интересува. Даваш ли си сметка? Момент, не говори!

Сипа в чашата си няколко капки вермут и я допълни с джин от квадратната бутилка. Задържа чашата с трепереща ръка на височина на очите, докато гледаше, все така усмихнат, образите, отразени във влажния и мазен прозорец. После неочаквано отдръпна тялото си от ръба на масата и пи, докато изпразни чашата. Стоя известно време, затворил очи, в очакване; постави безшумно, леко чашата до бутилките, по-близо до Медина, отколкото до себе си, и въздъхна яростно.

— Сега по-добре ли си? — запита Медина тихо. Гледаше мършавото и бледо лице, където само няколко малки червеникави петна под слепоочията свидетелствуваха за младост и чистота. Наболата брада придаваше свежест и цвят на устата; дългите бакенбарди с меден цвят се къдреха край долната част на ушите; сините и невинни очи възвърнаха блясъка си, сложната си жизнерадост и се втрениха в Медина, разучавайки израза му.

— Инспекторе — каза бавно и отчетливо Сеоане, — онзи път, в базара, не бях пиян, просто спях. Казах, че няма значение. Не се страхувам от бой. От доста време, от месеци насам, попадам, може да се каже всяка вечер, на типове, които се смятат обидени и ме бият. Не! Мене ме е страх от проповедите. Страх ме е от нанизаните като на броеница добронамерени глупости, които някой приятел може да ме накара да слушам, например някой, който говори удобничко и

глуповато, застанал въвн от мене. Не искам да те обиждам, инспекторе. Понякога и аз си говоря, като да се намирам въвн от мене; съветвам се, налагам си планове за живота, надсмивам се над истината. Но не трае дълго; обикновено докато заспя. И когато се събудя, спомням си и се разкайвам, че съм говорил; преставам да бъда раздвоен, няма нищо мое извън мене и разбирам, че нямам надежди, аз, Хулиан Сеоане, отново страдащият. Никога щастлив, разбира се, завинаги нещастен. Но все пак се чувствавам по-добре тогава, отколкото когато се раздвоявам, осъждам и съветвам. Казах вече, вярвам, че е чудесно, несравнимо. Тази сигурност, че съм стигнал до края, че не притежавам нищо, нито днес, нито утре. Абсолютно нищо. — Говореше усмихнат щастливо и си сипа отново от двете бутилки. — Не могат да ми вземат нищо освен живота. А и животът не е нищо повече от всичко това; нещо толкова незначително, едно нищо.

— Да — каза Медина и погледна към тезгяха. — Възможно е да си прав; може би действително никога не излизаш от себе си, нито за минута, или за минути, които не се броят. Такъв човек винаги ще бъде прав. Все пак не се примирявам, сега още по-малко от преди. Когато бяхме приятели, у тебе имаше много неща, които можеха да бъдат обичани или да бъдат възхищение. Имаше и нещо достойно за уважение. Най-важното в последна сметка, защото най-важно е онова, което е в последна сметка, беше твоята интелигентност. Ако човек се поразмисли, тя е майка на всички добродетели. — Млъкна, разнежен, чувствавайки се неудобно; тримата мъже, които се намираха в дъното на заведението, отвъд тезгяха, където стоеше кръчмарят, прикриваха вниманието, с което следяха разговора, като действуваха ненужно с щеките за билиард.

— Добре, инспекторе. Все още имам малко памет. Не се подигравам, не желая да се подигравам. Ще продължа да пия. Единственото, което искам, е да ме оставят на мира. Но съм готов да те изслушам.

— Благодаря. Казах, че най-важното беше твоята интелигентност. И единственото, което ме кара да упорствавам, е доказателството, че не си загубил интелигентността си, че тя не се е променила. Заради това съм решен да упорствавам, докато е необходимо.

— Безполезно е, Медина. Ние сме различни. Искам да кажа, всички са различни. И никой никого не разбира. А може би повече разбират онези, които не си поставят за цел да разберат. Но, инспекторе, никой не е по-добър от никого. Всички са различни, но никой — по-добър. И човек не трябва да упорствува да спасява някой друг. Само бог, по някаква прищявка, би могъл да го направи. А ти... — Усмихна се и почна да пие бавно, внимателно.

— Бог — каза Медина. Изпразни чашата си и запали цигара. Сега отново до тях достигна шумът на дъжда; някакъв влак изсвири два пъти и пак се чу мудният шум на летния дъжд по покривите и по улиците.

— А ти — продължи Сеоане, — доколкото знам, никога не си бил нещо повече от полицейски инспектор.

Медина се обърна изненадан и двамата се гледаха известно време както преди години — усмихнати, с очи, в които се четеше радост и предизвикателство.

— Добре — каза най-после Медина. — Мога ли да те запитам нещо?

— Да. Сега е моментът, нямам какво да крия, няма защо да лъжа.

— Заради нея ли си в Санта Мария?

— Да.

— Виждаш ли я?

— Никога. От месеци насам. Последният опит беше... един провал. Искам да кажа, че по-рано тя ме изхвърляше. Онази нощ нареди да ме изхвърлят. Бях в „Касанова“ и я гледах, докато пееше. Знаеш как е всичко там, можеш да си го представиш. От дълго време не ме пускаха да влизам в това заведение. Но тази нощ имах пари и успях да седна на една уединена маса до стената, далече от пианото, от нея. Естествено, че се напих.

— Какво пееше тя? — запита Медина, вдигнал показалец, докато на лицето му бе се изписала широка усмивка. — „Предпочитам да ми кажеш“?

— Позна. Така беше. Тя винаги ми казваше всичко. И там, на онази самотна маса в мрака, вярвах, че пее за мене. Вярвах си, че знае, че я гледам и слушам. А всъщност тя беше сигурна, че е невъзможно да вляза в „Касанова“. Може би мислеше, че съм заминал, отишъл на края на света или че съм си теглил куршума. И двете неща съм й

обещавал много пъти. Но така или иначе, убедих се сам, че пее за мене, и платих не знам колко за едно такси да ме закара до наетата от нея къща на брега. Не знам дали вее още живее там. Понякога работя, звучи невероятно, по няколко дена на пристанището. Водя и дело за един имот, който е бил или не е бил на майка ми, и адвокатът, който се надява, че е бил неин, ми дава пари, когато успея да го трогна. Искам да кажа, че тази нощ имах пари и отидох в къщата ѝ, за да я посрещна. Носех бутилки и букет цветя, който бях откраднал с помощта на шофьора: Но всичко това се случи преди много време. Пристигна на разсъмване с един тип и нареди да ме изхвърлят. Стара история. Тук съм, защото ми е все едно къде живея, но ми е по-добре да бъда близо до нея. Какво друго те интересува?

— Къде живееш?

— Никъде, откакто ме накара да напусна базара. Или ме убеди, че е по-добре да го напусна. Барриентос не те обича и ме покани да остана. Впрочем никой не те обича. Може да си го забелязал. Спя където заваря, понякога дори тук, на билиярда, след като затворят. Понякога отивам в колибата на Рижия. Защо? Има ли нещо друго?

Медина вдигна пръста с ключовете за колата и арабинът излезе иззад тезгяха.

— Колко? Това и предишното — запита Медина.

— Нищо — учуди се Шамун, като вдигна кърпата.

— Не — отсече Медина. Остави една банкнота на масата и погледна за миг насмешливата усмивка на Сеоане. — Направи сметката. — Прибра рестото, като се прозяваше, и почука с пръст етикета на една от бутилките. — Нямам други въпроси. Щом като ти е все едно дали ще бъдеш тук, или другаде, да отидем у дома или пък в оня пансион на Кампишано. Има свободна стая. Не си задължен да живееш там. Когато искаш, ще спиш или ядеш в пансиона. Освен това след няколко седмици излизам в отпуска. Можем да ловим риба и да се отегчаваме заедно. Имам бутилки за една година. Да, ще идем на брега.

— И всичко това в чест на интелигентността ми — промърмори Сеоане.

— Да, главно за това.

— И няма да има проповеди? Поне не много?

— Не. По една на седмица може би. Когато и аз се напия. Ще тръгваме ли?

— Момент. Искам да ти кажа, че съм съгласен, че ще дойда, че ми е все едно. Не искам да бъда неучтив. Сега искам да изпия последната чаша в предградията на Санта Мария. Но желая да ти кажа, че не знам за колко време ще дойда. Не поемам никакво задължение. Не знам дали като се напивам там, ще бъда така щастлив — така е думата, нали, — както в някоя от тукашните долни кръчми. Ако някой ден спре да вали, ще ида да се попека на плажа. Не знам, никога не може да се знае. Трябва да ти кажа още две неща. Две. Едно по едно. Първо, че никой не те обича. Аз те обичах, когато ми беше баща, когато имах нужда от баща. Три неща и ще тръгнем. Второто, сега си спомням, е, че си мъртъв. Фрида казваше, че когато вършиш нещо, винаги си играеш. Никога не го вършиш истински.

— Марго?

— Отлично. Марго. Имената значат по-малко и от думите. Каза, че си играеш да ядеш, да се развличаш, да спориш. Съгласих се с нея. Говорехме си, че същото се случва със старите хора, когато искат да се покажат любезни към младите. Говорехме си, че това е страх от провал: Но тя, Марго, отиде по-далече и откри още нещо. Откри, че не можеш да бъдеш друг, че си повече от стар, че си мъртъв. Тогава, все още говорим за второто, ако завистта и злобата, които изпитва един старец към младите, са винаги страшни, макар и да са жалки и нищожни, колко ужасяващи трябва да са злобата и завистта на един мъртвец. Това казваше Фрида-Марго и аз бях съгласен с нея. Тя е много интелигентна и би могъл да се опиташ да спасиш и нея. Не знам от какво; но мисля, че няма да ти бъде трудно да го измислиш. Всичко е казано, инспекторе.

— Да — каза Медина. — Но бяха три неща.

— Три? Третото е точно това. Спасението. Инспекторът, който пожела да бъде бог.

— Бог — каза Медина, докато ставаше. — Изглежда невъзможно, но е лесно. Трудността се състои в това, че започне ли човек, трябва да постоянствува. Ще тръгваме ли?

— Да. Все ми е едно.

ГЛАВА XXVII

ПОМИРЕНИЕТО

В колата, по крайбрежния път, под краткия нощен дъжд Сеоане се закашля, докато пушеше, и заговори за пистолета.

— Колтът. Сто четиридесет и три хиляди и какво беше там още. Върна ли го?

Медина изръмжа. Може би беше казал „да“; но пистолетът се намираше под мишницата му.

— Странно е — продължи Сеоане. — Или можеш да го разбереш, или не можеш. За да го разбереш, необходимо е да имаш минало. А ти, въпреки възрастта си, въпреки че са ти се случили толкова много неща или си бил техен свидетел, нямаш минало. — Той се изсмя, като се наведе напред, към криволичещия блясък на пътя. — Взех със себе си една бутилчица коняк, сложил съм я в джоба, в който ненужно носех пистолета. Мога ли да отпия глътка? Или две. Мога ли да те поканя?

— Не — отговори Медина. — У дома имам по-добър.

— Предполага се. Затова идвам. — Сеоане надигна плоската бутилка, пи и сетне отново се усмихна. — Две прекрасни неща, ако човек свикне, ако си наложи да живее. Казах ти вече, първото е, че за мене нищо няма значение.

— О, да. Или почти нищо.

— А второто е човек да приеме, че не е възможно да разбере. Да се оправя с това, което разбира, без да вярва в самото разбиране.

— Да — каза Медина. — Сега почва лошата част от пътя. Никой от общинските съветници не живее във Виля Петрус, никой от тях няма къща тук. Нищо нямало значение и нищо не се разбирало. А човек продължава да живее или прави нещо подобно. Сетне? Защото не е зле човек да го научи по-отрано. Да живееш, също не е лошо; освен това то е единствената възможност.

— Не знам. — Сеоане прибра бутилката. — Говорех за пистолета. Странно е, като си помислиш, че сега се намира в кобура на

някой провинциален полицай. Сега този пистолет... За мене имаше някакво значение.

— С всичко, с хора и неща, се случва същото. Не изпита ли някакво угризение, че ми го открадна в Лаванда? Отгоре на това в апартамента на Фрида.

— Никога. За мене той беше сигурността и любовта. Беше нещо като застраховка за живот, застраховка за смърт. Достатъчно ми беше да го видя, да го пипна, с него не можеше да ми се случи най-лошото.

— Това не — прекъсна го Медина. — Но мога да ти намеря друг. Пистолет-играчка.

Зави вдясно и колата навлезе в един тесен, кален път; клонките на плаещите върби почукваха по каросерията. Излязоха на дъжда и Медина го поведе по пътеката, сред аромата на земя и на цъфнали портокалови дървета. Изкачиха пет дървени стъпала и Медина блъсна с рамо вратата, която се отвори трудно, скърцайки.

— Влагата — каза той. Запали лампата на тавана и лампата, поставена на края на масата. Отиде в кухнята и се върна с една бутилка и две чаши.

Сеоане бе застанал в средата на стаята, оглеждаше се, отбранявайки се с една принудена усмивка.

— Малко неща са се променили — обади се. — Това утешава сърцето. Бутилката с ракия като охранено биче... От същата ли е, която Бариентос купува контрабандно и продава в базара?

— От същата — обади се Медина от креслото до непочистената камина, с остатъци и миризми от зимата. — Но аз не я плащам. Какво друго ще кажеш за пистолета?

Седнал край масата, с чашата в ръка, Сеоане го погледна. Сви бързо рамене и вдигна, за да пие, едно насмешливо и зачервено лице.

— Нищо — каза той. — Ако можеше да разбереш, щеше да се задоволиш с това, което казвах. Ако можеше да си въобразяваш и да си спомняш.

— Мога, но не желая. Не помага. Всичко ми харесва. Харесва ми да бъда щастлив от всичко. Ето какъв е резултатът, когато човек разбере навреме и разбере истински, че нищо няма значение и че възможните случаи на разбиране са необхватни и несигурни. Обичам живота. Така е, когато човек разбере всичко това в юношеството си и престане още тогава, да бъде юноша, да се заблуждава и да търси

убежища и покровителства. Добре е също човек съевременно да научи нещо и за смъртта. Въпрос на късмет, разбира се, но освен това и на инстинкт. Ти мислеше за четиридесет и пет калибровия... Аз пък мислех, че в инвентарната книга на участъка е записано, че струва петстотин песос, цената, която е била платена за него, за него и още сто и двадесет или двеста негови близнаци в деня, когато са били купени. Забавно е, че петстотин песос си остават петстотин песос. Кражба за петстотин. Замислих се какво представляваха петстотин песос, когато открадна пистолета. Мислех също така какво означават сега петстотин песос. Едва ли ще ти стигнат да поканиш Фрида на масата си в „Касанова“ и да ѝ предложиш една гощавка на разсъмване. Мисля, че абсурдното несъответствие между кражбата и това, което може да се придобие сега с откраднатото, прави престъплението комично. Излиза, че човек е откраднал за нищо, извършил е една мръсотия само за да покани една-единствена вечер жената, която обича. Откраднал е не за да си осигури някакво щастие, едно бъдеще, което да продължи повече от десет или дванадесет часа. В такъв случаи няма престъпление: това е една приятелска шега, кажи-речи, самата невинност. Мисля, че ако петстотинте песос бяха това, което са били, всичко би изглеждало по-различно. Може би нямаше да избягаш с пистолета или нямаше да избягаш въобще. Защото петстотин песос от онези щяха да ти стигнат за едно пътуване, за сала и влака първа класа, за два обеда и две вечери във вагон-ресторанта, а останалите пари — пет или сто песос, нямаше да ти стигнат да заплатиш една хотелска стая в столицата дори само за деветдесет минути. Тя би могла, разбира се. Тя не е разчитала тогава, нито би разчитала днес на петстотин песос. Днес има милиони. А тогава може би онова десето или двадесето издание на идилията би траяло по-малко или може би не би могло и да започне. Мръсотията във всеки случай щеше да омърси предварително нещата и по всяка вероятност ти нямаше да бъдеш сега тази любопитна, необикновена свинщина — мъж, влюбен в една курва с широк спектър на предпочитания.

Сеоане, седнал край масата, сънен и самотен, продължаваше да пие; главата с висящата от устата цигара се накланяше не по собствено желание към заглъхващия, уморен шум на дъжда по прозореца; едната ръка решеше с равномерни движения мръсната, сплетена, бакърена коса.

— Инфлацията като деформиращ елемент на трагедията — каза Медина, като се прозяваше. — Или разобличаващ. Превръща кражбата ти в една обикновена детска лудория. Прави неправдоподобно неоспоримото ти някогашно чувство на гордост и смелост, което си притежавал, щом си избягал с жената и пистолета. Прави невъзможно да гледаш сериозно на Хулиан Сеоане; да вярваш истински на тази руса, брадясала, мършава, страхлива отрепка, която се преструва на пияница и несретник.

Сеоане се обърна, усмихвайки се, и изчака, като духаше дима срещу етикета на бутилката. Дъждът налиташе с все по-слаба сила по прозореца и покрива, прегъваше се, отдалечаваше се.

— Инспекторе, беше обещал, че няма да има проповеди — каза накрая Сеоане. — Ще си легна. Няма да изслушам повече от една последна проповед. Така че добре би било да я обмислиш хубаво, за да си струва труда да я изслушам и сетне да се върна в бараката на арабина. Не я виждам от много дълго време; говоря за Фрида. Нито я търся. Ако си мълчиш, ще бъде възможно да остана тук и да започна отново или по друг начин.

— Да. — Медина се наведе към камината и разгледа внимателно дебелия слой сажди по тухлите. — Винаги е възможно да се опита и отново да се повтори опитът. Държа или съм държал на много малко хора и затова упорствувам да им казвам истината.

ГЛАВА XXVIII

ЕДИН СИН

„Каква е тази измамна надежда — мислеше си Медина, — онова, което ме принуждава да го обичам и да се опитвам да му налагам едно щастие, различно от това, на което се наслаждава сега и което упорствувам да наричам нещастие; и защо всъщност упорствувам да го правя? Тук има някаква илюзия, едно подправено чувство; не става въпрос само за приятелството, не е само това, че бих искал да го спася от пианството и от наркотиците, които, сигурен съм, му доставя или продава Фрида. Да го спася от унижението и страданието. Всъщност не съм обичал никога никого истински. Не може, не е възможно да се надделее необходимостта да действуваш като човешко същество сред други. Има нещо в повече, нещо по-силно и по-чисто от нежността, от приятелството, от всяка форма на обич; не знам какво е то, но трябва да прилича на достойнството и на гордостта.“

А може би момчето бе мислило за същото. Впрочем то имаше много време да мисли и да се отегчава, да избира или приема една идея, да я обсъжда, седнал на дъските на пристана, с простата въдица, която сам си бе избрал; придържаше я лениво с коленете си, без да се интересува дали рибите кълват, или не, безразличен към съветите и шегите на Медина. Полугол, почернял от слънцето, той се прибираше от пристана в къщата, за да се нахрани и наспи. Пиеше само по чаша вино на обед и Медина наблюдаваше учуден, без да се успокоява, как момчето заприличваше все по-пълно на оня Сеоане, когото бе видял преди години за пръв път. Същият миролюбив, приятно циничен добър хумор, същото апатично доверие, същата нервна бързина на движенията и мислите.

Не напускаше никога къщата, двора на къщата или пясъчната ивица и храсталаците край брега. Не проявяваше желание да иде в града, сякаш не си спомняше, че вилата на Фрида се намира на около двеста метра от пристана с потъмнелите талпи, където сядаше да лови риба или се излягаше да се пече на слънце и откъдето се изхвърляше с лек тласък, за да се гмурне в реката, която по онова време влачеше

много малко тиня и под светлината на обедното слънце изглеждаше прозрачна и дълбока. Не кроеше планове и приемаше, без да отказва, но и без въодушевление, онези, които Медина измисляше, за да го изпита. Усмиваше се, показвайки, сякаш за да се извини, зъбите си, сега още по-бели, разпитваше за анекдоти, за служещите в участъка.

— Все още е в „Касанова“ — каза една вечер Медина. — Искан ми се да ида да я видя, може и да поговоря с нея. Но съм изморен, градът изисква все повече грижи, създава повече работа; щом успея да се измъкна, идвам тук. Надявам се да ми разрешат идната седмица да ползувам отпуската си. Може да заминем, да се качим на някой товарен кораб и да тръгнем на север, срещу течението на реката. Но ето че от месец вече очаквам отпуската ми да почне от следващата седмица. А Фрида все още пее там и тъй като в Колонията са продали наскоро някаква реколта, винаги, всеки месец гринговците продават някаква реколта, заведението е все пълно. Все още пее „Предпочитам да ми кажеш“. Та мисълта ми е, че светът, който те интересува, не се е променил. Голямата атракция, гвоздеят на програмата е все още „Предпочитам да ми кажеш“. Сега сменя всяка вечер по три рокли и не се знае да има някакъв постоянен любовник или приятелка. Какво друго? Да, монтираха един неонов надпис. Ще ми се да идем някоя вечер. Ако желаеш, още днес, рано е, имаме време. Казват, че била купила или ще купи „Касанова“. А това значи, че ще остане още дълго в Санта Мария. Да. Било сигурно.

Сеоане го изслуша усмихнат, излегнал се на стола, пушейки; лицето му блестеше в очакване, сякаш се надяваше да чуе нещо, което не е било казано.

— Не съм ходил в „Касанова“ — допълни Медина. Може би си мисли, че изпитанието, на което го подлагам, е само встъпление; че съм бил там, говорил съм с нея и му нося някаква вест, едно разкаяние, една молба за прошка, едно „никога“, едно „някога“.

— Каза, че нямала пари да го купи. Но аз я познавам — побърза да се обади Сеоане. Лицето му, младо и спокойно, беше надвесено сега над масата, над безредието от вечерята. Косата на тила му беше много дълга, изсветляла от лятото. Взе бавно цигара и почна да я търкаля между пръстите си, за да я направи по-мека. Внезапно се усмихна, обърна се към Медина. — Макар че за една жена никога не може да се

твърди нищо със сигурност. Ако става въпрос за истинска жена. Но едно е сигурно, днес тя има милиони.

— Съгласен съм — каза Медина, седнал в креслото до камината; гледаше го отегчено, с добродушен и глуповат израз. — Разбирам, те никога не успяват да са категорични. Но така иди иначе, изглежда, че действително ще купи „Касанова“. На светлинния надпис над входа името на заведението се редува с нейното. Двете с еднакво големи букви. Може да се качим на колата и да идем до Санта Мария. Нося няколко бутилки от ракията, на Барриентос.

— Не, аз няма да пия — отговори Сеоане. — Не ми се ходи в града. Отегчава ме. Тук се отегчавам по начин, който ми харесва. Не вярвам да купи „Касанова“, макар че притежава необходимите пари. Това не е в нейния стил. Чудно е все пак, че знаеш толкова работи, след като не си ходил там.

— Не съм ходил, но може би ще ида тази вечер. — Медина, прехвърлил крака през страничната облегалка на креслото, гледаше с присвити очи голия гръб на момчето. Искаше да бъде само един глас, едно предизвикателство, една ловка провокация. — Но там е ходила полицията. Нашите момчета, Мартин, Валие и Руис, са прекарвали в „Касанова“ няколко вечери. Главорезът от Ендуро, след като убил жената, ограбил станцията за моторници на пристанището. Купил си костюм, обуца, копринена риза, вратовръзка. Купил всичко, което могли да му предложат във фризьорския салон на Айнса. Тип като него не би могъл да избяга от Санта Мария и ние бяхме почти сигурни, че не го е направил; с наскоро ограбените пари нямаше как да не се появи в някой от баровете. И действително появил се в „Касанова“. Един мустакат дебелак, няма и тридесет години, действувал е от страх, че ще стигне дотам да не вярва и на себе си дори. Добре, прерязал гърлото на жената. Нещо повече: прерязал гърлото на това, което притежавал и ползувал от години насам като своя собствена жена. Момчетата ходили няколко вечери в „Касанова“, очаквайки го да се появи. Отвели го пиян; молил ги да признаят съществуването на някакъв си хилядолетен таен договор между мъжете. Те се съгласили. На сутринта все още беше пиян и плачеше, докато ми даваше объркан обясненията си; бе успял да изцапа и смачка новия си костюм, който се пукаше по шевовете и сигурно бе просмукан вече от жълтеникавата

пот на дебелиите страхливци. Тогава не се наложи да ида в „Касанова“; но тази вечер може да ида, макар и да не е нужно.

— Аз ще си легна — каза Сеоане. — Бих се радвал да провериш дали е купила, или смята да купи бара. Залагам, че не е.

Медина не отиде тази нощ в „Касанова“. Реши да подложи момчето на друго изпитание — мислеше си поне, че е изпитание — и донесе следващата събота една плоча на Дайна Шор, която изпълняваше „Предпочитам да ми кажеш“ на английски; напи се след вечеря, слуша плочата до сутринта с упорството на пияния, до мига, когато Сеоане се отегчи да слуша приказките и шегите му, стана, протегна се и реши да си легне.

— Не си спомням вече — каза. — Но съм сигурен, че тя го пее по-добре. Или по друг начин, с някакво внушение, което ми допада повече. Ще бъде любопитно, ако се влюбиш в нея, ако се впиянчиш и пропаднеш, така че да се наложи да измислям планове за спасението ти.

Но Медина действително не беше посещавал „Касанова“, не беше виждал Фрида. „Защо? — мислеше си той. — Не го обичам и толкова години вече не мога да обикна никого. Колкото го виждам по-малко зависим от тази курва, толкова по-малко ме интересува, струва ми се по-обикновен и заменим. Да го спася от тази беда; беше прищявка, натрапчива идея, която няма нищо общо с онова, което знам за самия себе си. А в края на краищата той се излекува, защото сам го пожела, без моя помощ, защото по някакъв тайнствен начин се изчерпа илюзията за любов и необходимост. Следващата седмица ще тръгнем нагоре по реката и щом успея да го убедя да напусне Санта Мария завинаги, няма вече да се грижа за него. Аз не се интересувам от него самия, а от неговото нещастие, от робската му зависимост.“

Може би Сеоане бе мислил за същите неща, докато живя в къщата край брега, в самотните часове, когато задрямваше клекнал, след като бе хвърлил във водата въдицата с парченце обезкървено месо. Защото една вечер той прие да изпие една чаша от контрабандната ракия, само една чаша, и прекъсна някакъв разговор, за да каже енергично и високо — така, сякаш бе репетирал дълго време, — че знае повече за Медина, отколкото Медина знае за него; че Медина не знае нищо, а той всичко.

— Говорили сме за това неведнъж, не си спомням преди колко години. Искал си да имаш син открай време, вероятно още от първия път, когато си легнал с жена. Каза го, спомням си. Онова, което си чувствувал, когато си спял с някоя жена, е било толкова значително, толкова без връзка с каквото и да било друго преживяване, че си изпитвал нужда да го увековечиш, да го направиш трайно или осезаемо с появата на един син. Никога не съм могъл да разбера това; не мога да го разбера поне когато се отнася до мъж. Никога не съм искал да имам дете. От Фрида по-малко, отколкото от всяка друга. Това е истина, макар и да е истина също, че Фрида е единствената жена, която съм притежавал, ако оставим настрана пристанищните проститутки. Тя също не искаше да има дете. Обичахме се прекалено силно, за да имаме нужда от деца, за да приемем дори мисълта, че нещо би могло да се присъедини към нас. Но ти винаги си изпитвал необходимост да имаш син. Може би не само поради всичко онова, което изброих вече: чувство за вечност, трайност, любовния акт, превърнат в нещо конкретно, заемащо някакво място в пространството. При това в растеж. Може би си имал нужда от дете, за да оправдаеш престоя си върху някоя жена, за да се оневиниш, да поискаш прошка. От кого? Но това е друг проблем. След всичко и преди всичко аз съм по-добър, защото признавам, че не разбирам нищо, и допускам всички възможности, които не разбирам. Може би тази добродетел — всъщност това е безразличието, което смяташ, че притежаваш, и дори смесваш с разбирането и търпимостта; безразличието, което не си годен да притежаваш, тази добродетел съм добил в следобедите на пристана, където ми е невъзможно да избягвам посещенията и разговорите с тази свиня, твоя съсед, който се нарича мистър Рей. Пристига едва ли не прегазвайки реката или с моторната лодка, винаги дебел и сякаш заспал, винаги облечен в бяло и лъхач на свежестта на душа и на бръсненето след следобедната почивка. В какъвто и да е час. И от обърканите разговори, от ужасяващата воня на едва вонящия призрак на покойната интелигентност на мистър Рей успях да отделя два бисера на мъдростта. Първо, за да се създаде един свят, приятелю, са необходими различни видове хора. Второ, господ си има странни питомци, приятелю. Съжالياвам, че не мога да го повтора с неговия акцент, като него на един дъх. Но така или иначе, вярвам в тези два стълба на философията на мистър Рей; и се придържам към вярата си.

Не сме говорили за това. Говорехме за старата ти, може би вродена нужда да имаш син и за лошия късмет, който ти е попречил да го получиш. По времето, когато си ме видял за пръв път, или може би много по-рано, ти си пожелал да си играеш на това, че съм твой син. Всъщност никаква любов: удоволствието да владееш, смешното надменно самодоволство да предопределяш живота. Всъщност няма защо да си напругам мисълта: неведнъж си ми го показвал ясно, изповядвал си го, без да искаш.

И цялата тази грамада от фрази бе изречена, без да е пил алкохол, без жар, без сянка от някакво желание за разплата. Това се случи една събота, в края на януари, а на Медина бяха обещали да получи отпуската си следващата събота.

— Може и да е така — каза той усмихнат и се отправи към бутилката ракия на масата. — Никога не ме е занимавала мисълта да анализирам Медина, да разбере нещо за Медина; оставям го да си живее и му помагам. Опитвам се да правя същото и с останалите. Не ми е бил необходим мистър Рей, за да се науча да не се оглеждам сам. С една дума, аз съм; съществувам тук на земята и понякога действувам. В този случай, в последната глава на този случай, реших, че си прекалено интелигентен и не е справедлива цената, която плащаше — унищожението си. — Той изпразни чашата, сложи я полека на масата и се приближи към Сеоане, който го гледаше, отразен в отворения прозорец; на лицето му беше изписан израз на укротен бунт, една недоверчива усмивка. Приблужи се до него колкото да го плесне леко по бузата. — Това, което каза тази вечер, дали е вярно, или не, няма значение, то показва, че си е струвало да положи усилия. Всичко, което знаем, ти и аз, потвърждава, че онази кучка не заслужава никой от нас да плати каквато и да било цена. Онази курва, казах. — Почака, дишаше бавно въздуха, наситен с аромата на реката и на лимоновите дървета, без да отделя погледа си от светлите и бляскави очи, които гледаха празно, леко любопитни, леко нагли.

— И когато поискаш да си идеш...

— Не искам да си ходя — каза бавно Сеоане и поклати глава на фона на слабата синя светлина. — Когато напусна, няма да бъде заради нея. Но не е справедливо да бъде обиждана, пък и нищо не помага. Познавам я. Никой не я познава по-добре от мене.

— Радвам се. Да, винаги се случва така. Ако размисля, излиза, че ще трябва да ти искам прошка. Аз смятах, че...

Сеоане вдигна рамене и ръката си. Подмладеното лице — иронично и мъдро — сякаш просветна.

— Говорих много. Нямам какво да кажа повече. Отивам на брега да проверя въдиците и сетне ще си легна. Лека нощ.

Когато на следващата сутрин — слънцето се беше изкачило вече високо — Медина отиваше към навеса, за да се качи на колата си, видя момчето седнало на края на пристана, почти голо, слабо и отпуснато; то държеше над водата ненужната извита въдица.

Една черна гемия плуваше тежко срещу течението; някъде вдясно, в началото на маранята, хъркаше невидима моторната лодка на мистър Рей.

ГЛАВА XXIX

СВАДАТА

Сутринта Медина стана късно в къщата край брега, където Гуриса, завърнала се от Колон, закусваше, прозявайки се. Денят беше поносимо топъл и спокоен; Медина крачеше по тревясалия път, без да бърза, като проклинаше наум участъка, Санта Мария, необходимостта да се връща на работа и собствената си безполезност.

Когато стигна къщата на мистър Райт — вратата не беше добре затворена, — чу стонове, безкрайни жалби; мистърът се оплакваше, заеквайки, с похабен вече глас. Заслуша се за миг и после бавно отвори вратата и влезе в жълтата светлина. Почака още миг, слушайки шумовете: в геометричните тъмнокафяви сенки, в мириса на винарска изба и застоен въздух, в извивката на циментовото стълбище, което се спускаше към стаята. Видя едно просто легло, сандъци и бутилки край стените, писалище, заобиколено от столове с извити крака и тапицирани седалки. Различи белите обуца и панталони, дебелият седнало тяло, детинския израз на разкаяние, изписан на голямото кръгло лице.

— Шефе — промърмори мистър Райт, като клатеше глава и се смееше; смехът наподобяваше протест на кокошка.

Сам, разкрячен, той се потеше на стола, сякаш най-съвестно изпълняваше някаква работа. Единият клепащ, затворен, бе поморавял, късият нос — подут, розовата уста се усмихваше разцепена; мистър Райт поздрави Медина, поклащайки се над скърцането на седалката. До няколко книги, натрупани на масата, лежаха сламената му шапка, букет жасмин, бутилка и чаша.

— Не можеш да се скриеш от окото и ръката на закона. Дори в зловонното дъно на тази катакомба. Готов съм да се изповядам, без никакъв натиск. — Той присви здравето око, за да погледне към стълбището над рамото на Медина и сетне между краката си. Засмя се отново, закудкудяка бавно като кокошка призори; изпи глътка от чашата и отдели една от друга малките си бели ръце. — Шефе, не мога да ви предложа друг потир, тъй като нямам. Но от много години нямам

и сифилис, и зъбен кариес. Ракията е истинска; не знам дали си е платила митото. — Под равнодушието на небесносините оценца тънкото гласче сякаш се смееше сред въздишки и сдържани покашляния.

Медина запали цигара, отиде при писалището и седна на него.

— Добър ден. Минавах и чух. В коя битка участвахте?

Мистър Райт взе от скута си свитата на топка носна кърпичка и почна да я прехвърля от ръка в ръка, като бършеше потта си.

— Шефе, тя ли ви изпрати? — Мърморене, приличащо на смях, глупавият, уплашен и тайнствен израз на лицето предхождаше въпроса.

— Никой нищо не ми е казал. Чух грозни хули и влязох.

— Значи, при изпълнение на служебния дълг — заключи стреснат дебелият мъж. — Но тук няма нищо. А от часове вече астмата ми се влошава в тази кочина. Пийнете си, за бога, една глътка. Дори не станах да ви посрещна. Но, шефе, това са сто и двадесет кила, положени върху една табуретка. — Кръглото и розово лице стана сериозно, леко разгневено, издуло устни, сякаш се готвеше да духне. Напълни чашата и отпи глътка, подаде чашата на Медина и изчака да я пресуши, наблюдавайки го с гневно внимание. — Истинска ракия, шефе. — Засмя се, закашля се, докато месеше между дланите носната кърпичка. Сетне внезапно стана сериозен и погледна пред себе си, сбърчил вежди. — Какво искате да ви разкажа, шефче?

— Кажете ми в коя битка участвахте. — Медина остави чашата на масата, близо до лявата ръка на облечения в бяло огромен и пиян мъж. Взе букета жасмин, вързан с някаква трева, и го прекара по устата и носа си. „Мога да избира който и да е спомен, да му наложа това бяло ухание подобно на мощна светлина, която ще извади наяве и най-малката бръчка.“

— Ах — обади се мистър Райт, — не се оплаквам, защото няма от какво да се оплача. Само поради това; иначе обичам да се оплаквам и го признавам. Признавам всичко. — Засмя се отново и докосна кръглата ранена устица с кърпичката, която държеше с две ръце. Шефе, знаете ли кой ме би?

— Не — каза Медина. — Във всеки случай трябва да е някой храбрец. „Но кой спомен е от значение за мене? Последното истинско благоухание на цветя бе в стаята, където Тереса лежеше мъртва и

невидима, а цветята ѝ бяха подарили непознати.“ Пусна жасмина на масата и, усмихвайки се, напълни чашата; сетне я сложи в кърпичката, която държеше с две ръце дебелият и задъхан мъж.

— Обичат ме и ме мразят — каза мистър Райт, клатейки бързо глава, за да се противопостави на възраженията. — Нищо не правя, живея от една пенсия и от купоните от няколко облигации. Обичат ме, защото съм един весел дебелак. На никого не съм съперник, лично не познавам никого, който да ме мрази, но неизбежно е да ме мразят. Такива са си хората, шефе.

„Лято е — помисли си Медина; хладният въздух с мирис на години, заключени в стая, го отделяха от летния зной. — Лято е. Едно вечно подновяващо се излагане на избледнели надежди, наивно и хитро подканяне да си избереш някаква вяра за три месеца. А някои отказват да го направят, по навик или от прозорливост, но не са поради това по-умни от онези, които откликват и приемат.“

— Един дебел и неженен гринго, който би могъл да има внуци, пенсиониран железничар, който не се срамува, че е щастлив. Шефе — продължи мистър Райт, като го гледа кратко време с отчаяние, а сетне отново закудкудяка. — Могат да ме мразят само защото разбират, че съм щастлив; а всъщност аз го разправям на всички. Та, както ви казвах, горещината ме събуди на зазоряване; поиграх си на пристана с кучетата, смеех се, защото сутринта сякаш бе създадена за мене. Избръснах се, изкъпах се, качих, се на лодката и отидох да го посетя, но всичко бе затворено. Носех няколко жасмина за госпожата му и плясках с ръце^[1] на неговия пристан и по пътя, докато той се появи усмихнат, нарамил една въдица, обул бански гащи, сънен, неумит. Сетне отиде да потърси някоя бутилка и седнахме на пристана под върбите, пуснахме въдиците във водата, ей така, само за удоволствие, защото му бях обяснил, че след снощното течение няма начин да уловим каквато и да било риба. Говорихме за реката, за Европа и за Санта Мария, говорихме и за места, където може да се напиеш и да прекараш приятно с жени, и така, от дума на дума, стигнахме до „Касанова“, където, каза го съвсем равнодушен, не бил стъпвал никога. Говорейки си, стигнахме до собственицата на заведението, до Фрида. И така, докато движех лениво пръта над водата, сигурен, че нищо не ще уловя, казах му като каква е Фрида и колко струва в брой. Макар понякога да не ми е струвала нищо или поне нищо, което е трябвало да

се плати в момента. Точно когато ми се стори, че някаква риба е клъвнала стръвта, и почнах да изтеглям въдицата, той извика, сякаш се шегуваше: „Стани, дебелако, моля те, стани!“ Станах и видях, че ме очаква, усмихваше се, но на лицето му беше изписана решителност; беше почти гол, отпуснал ръце и прехвърляше тежестта на тялото си от крак на крак. Попитах го какво има, вдигайки ръце, и той започна да ме налага. Мисля, че паднах на пристана и когато успях да се надигна, нямаше никого, от когото да поискам обяснения. Измих лицето си — той се бе заключил в къщата на Фрида — и когато се уморих да чакам, качих се на лодката си. Те са любовници, всички го знаят. Но това не го оправдава. Това е всичко, шефе.

— Да — каза Медина. Преди да се отдалечи от масата, помири се отново жасмина. — Няма значение.

Когато се отправи към стълбата, усети, че нещо бе стигнало до зрелост и гнилото; че години подред бе поглъщал с погнуса едно и също нещо и сега изпитваше нужда да го повърне.

— Довиждане, мистър Рей. Както обикновено, ще се видим някоя сутрин на пристана.

Спомняше си мистър Райт, застанал в краката му, в началото на стълбата; спомняше си смеха му, който трептеше като почтително гугукане на гълъб.

---

[1] В много страни начин да предизвестиш присъствието си, да обърнеш внимание, да поръчаш в ресторант и пр. — Б.пр. ↑

ГЛАВА XXX

САНТА МАРИЯ

Кампишано си помисли, че би трябвало лично да занесе новината. Но тази вечер имаше много работа в ресторанта; реши някой от келнерите да изтича до полицейското комендантство.

Беше дребен и мършав младеж, емигрант от швейцарската колния; подтичваше по улиците, като си повтаряше, кажи-речи, на висок глас съобщението, което трябваше да предаде и чийто смисъл не успяваше да проумее.

Беше току-що сложил бялото си служебно сако и сега то сякаш упорствуваше да блести със светлината на деня сред спокойната, неосветена вечерна Санта Мария.

Полицаят, който стоеше на пост на входа — по чехли, подпрял се с две ръце на дулото на карабината, — тръсна нетърпеливо глава и нареди:

— Влизай.

Уплашен, младежът влезе в преддверието и се отправи към това, което наричаха кабинет на инспектора. Голям и мръсен, с влажни стени, от които висяха разкъсани тапети, той разказваше историята си на бивша приемна в дома на богато семейство. Дни на приеми, жени с накити, които смесват аромата на парфюмите си, купени от Барте, масата за чай в средата на стаята с винаги бляскавия сервиз от порцелан и голямата торта, приготвена лично от домакинята. И бърборене безкрай: аборти и прелюбодеяния, действителни или не, злокобни предсказания, цената на хранителните продукти, новости от модата и плетките.

Младежът видя Медина, седнал зад масата, която служеше за писалище, с разкопчана куртка, видя и люлеещия се фенер, окачен на тавана. Някакви хора говореха вдясно от него, но тях не можеше да види. Почака малко и плесна с ръце.

— Влез — каза Медина, без да погледне към вратата.

Влезе бавно, предпазливо, поклони се. Едва тогава видя мъжете, които бе чул да говорят, и две кокошки, захвърлени на пода с вързани

крака. Единият от мъжете беше полицай, не с бричове, а с панталони, с извехтяла куртка и револвер на колана. Другият мъж бе слаб и мръсен, облечен в прекалено широки за него дрехи; обувките му бяха различни по форма и по цвят; бомбетата се прозяваха или молеха да ги нахранят. На врата си носеше траурно шалче.

— Пак ти — натърти Медина с престорено отчаяние.

— Трябва да се живее, господин инспекторе — каза мъжът с шалчето с писклив глас, който не отговаряше на тялото му.

— Да живееш. А защо трябва да живееш?

Мъжът го погледна изненадан, ококори тъмните си очи, които бе успял да запази от мръсотията, от бедите, от собствения си живот. Изпъна свитото си тяло.

— Не аз, господин инспекторе. Говоря за семейството.

— Да, знам, знам тези работи. За две кокошки Барrientос или италианецът ще ти даде една дамаджана от онова вино, дето му казват местно и може да ти изгори червата. Помага също да забравиш, че семейството ти гладува.

Келнерът стоеше неподвижен, объркан, като пресмяташе хода на времето, разбираше, че нараства опасността да не се върне в ресторанта, преди да го отворят за вечеря.

Медина размаха един молив като скиптър и запитва:

— Коя е по-охранената?

Мъжът побутна с дясната, жълта обувка сивата кокошка.

— Добре. Вземи другата. И остави ме да си почина поне месец. Не искам нито да гледам лицето ти, нито да усещам миризмата ти. Побързай, моля те.

Мъжът скочи, клекна пъргаво и отново се изправи; държеше за краката по-слабата кокошка, която пърхаше с крила.

— Благодаря, инспекторе. Ако кажете да ме пуснат...

Медина звънна с една дрезгава камбанка и човекът изчезна. С молива Медина посочи полицаия с панталони и сетне охранената кокошка.

— Ектор, за тебе е — каза.

Сержантът — с нашивки — се усмихна, протестирайки престорено. — Ама, инспекторе...

— Заповядвам. Държа те тук облечен като за карнавал, дължа ти две заплати. Следващия път ще отнесеш по-мършавата кокошка.

Останал сам с Медина, келнерът усети, че съобщението му се изпарява от ума.

— Говори. Какво ново мошеничество си е наумил господарят ти?

— Каза да ви кажа, че тази вечер ще има банкет. Ваши приятелки. Немската госпожица се беше напила с една своя приятелка. Банкетът е за вас. Но вие няма защо да идвате.

След като келнерът излезе и загалопира обратно към ресторанта, Медина обобщи, или преведе:

„Фрида е поръчала вечеря за полунощ. Пет-шест жени, които познавам от Лаванда. Почетен гост е той, Медина; но не искат да го видят. Ще има сигурно стол на почетното място на масата, но никой няма да го заеме. И всички ще трябва да говорят за инспектор Медина. Ще говорят лошо, защото шегата е измислена от Фрида, пияна и дрогирана. А дон Алдо Кампишано ще си прибере парите за шестте куверта, но за всеки случай го предупреждава какво подготвя женският секстет.“

Малко преди полунощ Медина прекоси развалините на хотел „Пласа“, увонени сега от щедрата миризма на италианската кухня. Навлезе във влагата на коридорите, обезобразени от скорошна зидария; прекоси лесни и ненужни лабиринти.

Не, това не бяха останки на град, разрушен от войските на нашественик. Това тук бе разрухата, беднотията, ироничното наследство, което бе оставило едно поколение, изчезнало в коли без дияра, в нищото.

Имаше останки: прах, натрупан върху едно изоставено и окуцяло кожено кресло; огледала в кремави рамки, изцапани с вар; малки гипсови розетки, пръснати безредно по стените. Воден от миризмата на риган и чесън, Медина стигна до ресторанта.

Беше телефонира на Диас Грей в девет часа.

— Добър вечер, докторе. Разбира се, Медина със златния глас е. Засега няма нито един мъртвец. Моля ви да ми направите една услуга. Осмелявам се, защото знам, че спите до късно сутринта. Една услуга. Свидетел, който би могъл да даде показания. Може ли да дойдете в онова там, „Кампишано“, в полунощ. Така е, когато си мисля за този вертеп, все още го наричам „Пласа“. От старостта е сигурно. Благодаря ви, докторе.

Медина мина край шумната маса на трите жени. Само три бяха. Почти без да ги погледне, поздрави с лек поклон и отиде в дъното на салона, където се сгуши, с гръб към стената, на една уединена масичка. Поръча бутилка „Президенте“ и две чаши. Седнал с профил към женското сборище, зачака Диас Грей, като пиеше и пушеше бавно. „Три са само, а аз предполагах, мислех, че си спомням, че там, на юг, съм имал работа с много повече.“

Диас Грей влезе, говорейки със Сеоане; спряха за миг, сетне момчето се присъедини към жените. Въпреки топлата нощ лекарят носеше шапка („Стетсън е сигурно“, помисли си Медина) и я свали, за да поздрави масата, която председателствуваше Фрида. Медина го посрещна широко усмихнат, гледайки слабото лице на лекаря, кръговете под очите, рядката руса прошарена коса.

„Естествено — помисли си той, — дъщерята на Петрус, разликата им е повече от двадесет години; въпреки че е глупава, мършава, изглежда анемична и е като върлина; но с жените никога нищо не се знае предварително. Ако ми бяха давали по сто долара за всеки случай, когато съм се лъгал.“

Разговаряха за горещината, за ферибоота, за упадъка на „Пласа“.

— Всички в този град — каза лекарят с беззвучен и тих глас — страдаме от дерматит, всеки ден се откъсва, пада по някое парче кожа или някой спомен. А понякога и някой корниз. И всеки ден се чувствуваме по-самотни, като да сме изгнаници. Всеки ден гринговците от Колонията купуват по още някоя част от града. Почти няма вече търговско заведение, което да не е тяхна собственост. Самият Кампишано, въпреки фамилното си име, не е друго освен техен агент. Понякога си мисля, че са му дали или заели пари, за да купи „Пласа“ и за да го разрушава и загрозява с помощта на преградни стени. Днес „Пласа“ е един пансион. Спомняте ли си какъв беше този салон, където сега се намираме?

— Знам. Живея тук. Имам стая с баня и прозорец. Живея тук, когато не съм в къщичката край плажа.

— Да, всичко е тъжно. Не ходя вече в клуба да играя покер. Вече няма никой от моето време, искам да кажа — нашето време. Изчаквам съня у дома. Пасианси и шах.

(„И от време на време по една инжекция с фифин“, помисли си Медина ироничен и безучастен.)

— Вече реших да умра тук. Макар и да не е по задължение — усмихна се Диас Грей. — Но вие. Вие, който успяхте да се измъкнете от бога и от дявола. Ако искате да бъда съвсем искрен, не разбирам защо се върнахте. Освен ако не ви е привлякла прочутата любов към мръсотията.

Медина се облегна назад, като не сваляше поглед от очите на лекаря.

— Да — каза той сдържано. — Избягах с една моторница и се върнах с друга. Началник на полицията в Санта Мария. Дойдох на посещение, да проверя. Така поне си мислех. Сетне установих, че има някои работи, които трябва да свърша. Естествено не бях много убеден. Тук никога нищо не се случва.

Отново приближи тялото си към ръба на масата и докато пълнеше чашите, чу шума от разговора и смеховете на трите жени в съседство; говореше и Сеоане. Обхванат от внезапна ярост, изпи ракията си на един дъх. Сетне отново се усмихна, отново се показва сърдечен. „Не, все още няма да го питам; той, независимо от всичко, което би могло да се каже против, е най-почтеният човек в Санта Мария. Не бих искал да си помисли, че поканата ми не е безкористна.“

— От доста време не сме се виждали. Забравих да ви честитя женитбата.

— Благодаря. — Диас Грей проточи една подигравателна усмивка. — Извинете. Почти преди година се ожених. Всички, които ми честитиха, смятаха, че се женя за хипотетичните милиони на стария Петрус и за съвсем не хипотетичния дом-дворец върху колони, свободен от всякакви ипотeki. Но аз се влюбих в Анхелика Инес още когато бе дете. И тъй като тя не е и никога няма да стане възрастна, продължавам да съм влюбен. Сетне, с тайнствената помощ на Браусен, който впрочем не съществува, бе спечелено делото за железопътната линия. Сега имаме милиони във валута, която не се котира високо. Пък не са ни и нужни. Ще излъжа, ако кажа, че ви поверявам тайни. Истина е, че не съм крил от никого нито леко перверзната си любов, нито милионите, които получихме после.

Медина се съгласи, кимайки с глава; замислен, той разклащаше течността в чашата.

— Докторе, благодаря ви за доверието — промърмори той с глас на човек, който изказва съболезнованията си. — Аз съм ви приятел.

При това приятел, който разбира и уважава. Ето защо ще ви кажа приятелски, че някой ден ще ви говоря за пари и за един проект. Но не мислете, че имам предвид някаква сделка, нямам намерение да откривам заведение и да конкурирам гринговците. Не става въпрос да се купува или продава. Нито да се спечели нещо. Напротив. Именно затова вие бихте могли да помогнете. Само човек като вас. И се кълна в най-свящото, че не ви лаская.

Вдигна глава и видя лицето на Фрида, която се беше приближила дотолкова, че леко побутна масичката с бедрата си. Парагвайската ракия се разигра в чашите за миг и сетне се успокои.

— Извинявайте, докторе — каза тя усмихната. — Не исках да ви безпокоя. Но инспекторът, моят приятел, е решил да се настане тук, в столовата, без някой да го е канил. Изглежда, че комендантството има добра шпионска служба.

— Няма ли да седнете при нас? — предложи Диас Грей. — Говорехме си за Санта Мария. Точно се съгласихме, че тук никога нищо не се случва.

— Вярно е — каза Медина. — Говорехме си спокойно. Но няма никакво неудобство ако вие, ти, се присъединиш към нашия разговор.

Фрида, на чието лице все още цъфтеше усмивка, я насочи към Медина.

— О — каза тя. Сега усмивката образуваше в ъглите на устата стръмно спускащи се намеци на подигравка и презрение. Тя придърпа един стол и седна; носеше черна рокля с блестящи кантове на фалтите. Медина забеляза, че не носеше перлената огърлица; само една брошка на гърдите, с черен, трудноразбираем орнамент, който се повтаряше на гривната и на пръстена.

„По-рано лесбийките, за да бъдат разпознавани от сподвижничките си и за да прогонват мъжете, носеха гривни на краката. Сега не съм запознат с модата, но сигурно носят този орнамент — някаква богиня на Гомора, герба на двойствеността.“

— О — каза Фрида. — Само за миг, аз съм добре възпитана; особено след като роднини, настойници, изпълнители на завещания, ревизори бяха призовани да минат в отвъдното. Свърши се с жалките и винаги закъсняващи записи. Сега всичко е мое. Свърши се, пак благодарение на Браусен, и със срама, че живея в Санта Мария и че спя

с когото си ща. Това включва и вас, господин инспекторе, въпреки че незаконният ни брак бе консумиран в Лаванда.

— И където вероятно продължаваш да се любиш — каза Медина с груб тон на превъзходство.

— Излишен ли съм? — запита кротко Диас Грей, гледайки ласкаво, по дядовски.

— Тя е излишна — каза Медина и подаде на Фрида пълната си чаша.

Тя пи и сетне отвратена сви устни.

— Долнопробна и остра. Винаги са ми казвали, че благодарение на подкупите полицаите живеели като богаташи. И гощавали като тях.

— Така е. В Лаванда живях доста време за сметка на една много красива жена, която понякога казваше, че ме обича. Това беше подкуп. Дори понасяше бедната Хуанина, която, както виждам, си успяла да внесеш в Санта Мария. Но не ми харесва играта с Гуриса. Гуриса е за мене. За останалите Олга. Тук за нещастие може да бъде подкупен само Кампишано, и то с единствената надежда да открие сметка на кредит и да прави отбив от цените.

— Останете, докторе — каза Фрида.

— Чудесно. Бях го извикал като свидетел на огромната и лесно предвидима глупост. Жени и момчето Сеоане.

Внезапно Диас Грей престана да бъде дядо. Изпъна се на стола си и заговори, сякаш поставяше диагноза:

— Тук всеки се извинява, че безпокоял. Аз ще го направя, без да се извинявам. Това момче ходи три пъти до тоалетната и се връщаше щастлив — така поне той си мисли или чувства, — с блеснали очи. Виждам, че се движи сковано. Пиян е и освен това — дрогиран. Медина, вие би трябвало да знаете къде в Санта Мария може да се купи кокаин.

Медина заговори, пародирайки полицейски инспектор.

— Докторе, кокаин имате вие в кабинета си.

— Само необходимото количество и може би по-малко дори.

— Благодаря. Аз трябва да разбера как се вкарва тук. Бих искал да спася поне момчето.

Отново се облегна назад и веднага след това разтърси глава. Гледаше някъде пред себе си, когато каза, сякаш рецитираше:

— Има две места. Едното от тях е. Докторе, може би не трябваше да питате мене. — Без да поглежда Фрида, каза весело: — Сега, с твое разрешение, ще отведа Гуриса.

— Няколко книги преди тази съм ви разказал може би някои интересни неща за алкалоидите — каза лекарят^[1] и вдигна ръка. — Сега няма да говоря.

— Да, разбрах някои работи — заключи Медина и се изправи. „Всъщност — помисли си, — ако искат, нека измрат всички, претъпкани до пръсване с наркотици. Интересува ли ме някой от тях?“

Гуриса видя, че ѝ прави знак, и се приближи.

— Докторе — запита Медина, докато се сбогуваше, — познавате ли един тип, когото наричат Рижия? Виждал съм го да се навърта наоколо. Разправиха ми нещо за него.

— О, това е стара история. Преди време се срещнахме с него в една къща край брега. Особен тип. Оттогава има много страници. Стотици.

---

[1] Лекарят Диас Грей е един от често явяващите се герои на Х. К. Онеги в цикъла романи за Санта Мария. — Б.пр. ↑

ГЛАВА XXXI

ПЪТЯТ II

И те продължаваха да крачат, без да разбират, през виното на първото причастие, борбата за насъщния хляб, невежеството и глупостта.

Крачеха доволни, нехайни, рядко се съмняваха; безкрайно наивни, отпуснати или сковани, към последната яма и сетната дума. Толкова сигурни, посредствени, мълчаливи, дърдорковци, глупци.

Ямата ги чакаше без истинска надежда или интерес. Те вървяха развеселени; облягаха се един на друг; някои крачеха самотни и усмихнати, като си говореха тихичко сами на себе си. Изобщо обсъждаха планове и говореха за бъдещето на своите деца, за малките и големите революции, които носеха в книги, стиснати крепко под мишница. Някой размахваше ръце, докато бръщолевеха спомени за любовници и увехнали цветя с едни и същи имена.

ГЛАВА XXXII

МАРУХА

Една друга съботна вечер Медина спря малката задъхваща се кола на двеста метра от „Касанова“ и закрачи по стръмната улица нагоре, душейки неспокоен и удивен, сякаш току-що бе открил следите на лятото.

През седмицата беше пътувал до Ендуро и Ел Росарио; следобед беше закарал с колата главореза от Ендуро до затвора в Ел Росарио. Не бе го оковал с белезници, като държеше, така че да се вижда, пистолета в джоба на автомобилната врата, раздразнен от непоносимата горещина на сухия януарски следобед, от презрението, от смътната омраза, които нямаха нищо общо с убитата жена.

Дебелият мъж, грохнал на автомобилната седалка от дясната му страна, се потеше и вонеше. „Това е фосфорната миризма на застинала тревога, подобна на тази на страха, но все пак различна поради липсата на острота и агресивност. Има друг вид идеално престъпление, също така невъзможно. Жертва, която внушава само уважение и леко съжаление. Труп без петна от кръв или с добре разпределени петна, които едва-едва говорят за смърт и насилие. Главата на жената висеше от леглото и късата ѝ втвърдена коса можеше да остави драскотини по пода, ако по него бе останало място за други следи. Дебела, не колкото него, заразена от дебелината на този клетник като от венерическа болест. Краката разтворени, прегънати, готови сякаш отново да заритат, с мръсни, скъсани чорапи, които тя би нарекла с цвят на шампанско, единият навит под коляното, смъкнат безформено на глезена; другият опънат до скъсване, стегнат от ластик, вързан на възелче. Без лице, то бе заличено от засъхналата кръв, която окръжаваше единствената красота, която може би някога е притежавала — сините ѝ кротки очи, страшно отворени, за да погълнат живота на окаяната стая, на всекидневните следи на съществуването, на горещината, натрупала се от седмици и месеци по ламаринения покрив, на светлината, преодоляла съпротивата на парцалите, окачени на двата прозореца. Беше я убил в осем часа

сутринта и въпреки всички признания, които направи и продължаваше да прави, нито той, нито някой друг щеше да разбере защо я е убил.“

Медина караше по неравното тясно сиво шосе, оживено във всички места, които преминаваше; рядко от огромни, тресящи се камиони, от клатушкащи се коли, от кабриолети с дребни коне, които препускаха в тръс. Автомобилът се отдалечаваше от свежестта на реката и напредваше между телени огради, сухи полета, далечни, мършави и неподвижни крави. Дебелият човек предоставяше с удоволствие тялото си на друсането и галеше с показалец влагата на мустаците си. От време на време въздишаше, предаваше накратко с учудването на младоженец тридесетгодишния си опит:

— Това е, друго няма.

Всеки половин час Медина си запалваше цигара и подаваше на него друга, заедно със запалката от колата. Стараеше се да не докосне пръстите му. Караше с една ръка, облегнат назад, вторачил тесните и гневни очи в трептящата ивица на пътя. Сред вълнообразното поле на Градин, там, където пътят се спуска и извива, човекът поиска разрешение да слезе.

— Бирата на момчетата — обясни той; малката му, едва забележима уста се опита да състави изречение, да оформи усмивка на извинение.

Седнал в колата, като опипваше с желание джоба на вратата, където бе сложил пистолета, Медина го видя да се отдалечава, клатушкайки се скован; с всяка крачка, с която приближаваше сянката си към сянката на дърветата, която все повече се издължаваше и синееше, той ставаше все по-широк и по-къс.

Когато привечер приближиха зловонието на табаханите, което окръжава Ел Росарио, дебелият човек се изкашля и каза:

— Това е, друго няма. Кажете-речи, десет години, без да си кажем лоша дума. Никога не ми е давала повод. А поводите си ги носех отвън или ги измислях. Може би ракията, Не, така си бях наумил. Реших, че е спала с Табарес, казах ѝ, тя се усмихна, а на мене ми се стори, че прочетох в погледа ѝ потвърждението.

— До гуша ми дойде — каза лениво Медина. — Това съм го чувал вече много пъти.

„Извършил е убийството в осем часа сутринта и е останал там, гледал я е, крачил е из стаята, опитвал се е да спре кръвта от гърлото с

парцали, навити на пръчки. Разхождал се е сигурно пиан и гол, озвучавайки стаята с гласа на задника си, дебел до погнуса.“

Предаде убиеца; похвалиха Медина, че го е довел сам и без белезници, поканиха го да си пийне и да се нахрани, а за десерт, за награда, която не са искали да прахосат ненужно или да снижат цената ѝ, като му я връчат предварително, позволиха му да ползува отпуската си от деня, който сам посочи.

— Благодаря — отговори Медина, сигурен, че проявяват благоволение. — Още от този миг. В Санта Мария нищо не се случва. Някоя кражба, някой кон ще прескочи чужда ограда, някое момче ще се удави в неделя, пианство и скандали, но малко са пияниците, които убиват. Радвам се, защото казват, че сега имало много риба. Радвам се за Мартин, ще може петнайсетина дена да играе ролята на инспектор.

Измъкна се от ресторанта под предлог, че има да урежда някои работи в Санта Мария, а всъщност бе намислил да започне отпуската си веднага, с някоя жена, която би могъл да намери тук, в Ел Росарио. Влезе в два бара и във втория избра една слаба жена, която му се усмихваше от тезгяха; косата ѝ беше червеникава и придаваше на усмивката ѝ някаква прилика с усмивката на Тереса.

— Как си, приятелче... Наздраве! — поздрави го тя и изпи половината от чашката с ликьор.

Показа отново младежките си зъби и Медина огледа очертанията на полуотворената уста, цветните отблясъци на бакърената коса, която покриваше ушите ѝ.

„Някаква почти неустановима прилика, която с всяка минута става все по-слаба. Прилика като тези, които изнамирам в маските, които тя си слага, гледайки ме в сънищата от отвъдната страна на смъртта.“

— Как се казваш?

— Маруха.

— Добре звучи — прие Медина. — Трябва да бъда в Санта Мария преди полунощ. Можеш да изпиеш още една чашка, можеш да маркираш цената ѝ, без да я изпиваш.

Тя се усмихна бързо, насърчена разтърси глава и за секунда отново заприлича на Тереса; може би не на нея, може би само на едно душевно състояние на Тереса, на миговете, когато повдигаше

брадичката си, на гласа, с който казваше: „Тъй като сме се хванали на хорото...“

— Ще изпия още една — промърмори жената и приближи към Медина лицето си над масата; нямаше вече възможност за разкаяние или изповед.

— Аз няма — каза Медина. — Маруха. — Сега жената с безразличното лице не беше нищо друго освен една руса и слаба проститутка, която бавно потапяше безсрамния си и усърден език в гъстата зелена течност. — Маруха. — Повика келнера, плати и се засмя, за да поиска прошка от призрака на Тереса. „Доколкото си спомням, цветът на Фридината коса е по-истински, в него има повече прилика. Но повече приличат поради разликата и косите на няколко жени, които ме чакат в «Касанова» тази вечер. Точно там.“

Все още гола, тя сложи двете банкноти в чантата, извади едно кръгло огледало и започна да се гримира. Сетне, докато оправяше бастите на блузата си, се усмихна.

— За почерпка — каза свенливо и пак се усмихна.

ГЛАВА XXXIII

БАР „КАСАНОВА“

Неспал, загубил памет, Медина прекоси на връщане в Санта Мария топлата и прашна нощ, възпроизведе в мрака лесните завой на пътя, спусканията и изкачванията. Беше дванадесет и четвърт, когато слезе от колата на двеста метра от „Касанова“; тръгна нагоре по улица Америка, изпълнен с добронамерен и сдържан гняв, вдъхваше жадно въздуха, гледаше с присвити очи лятото и навлизаше в него.

Надписът „Касанова“ — двете последни букви не светеха, — с онзи син, почти виолетов цвят, едновременно примирен и отчайващ, обичаен за витрините на погребалните бюра, трептеше болезнено и жужеше като светулка, поставена в кутия; беше разположен вертикално над тесния и влажен тротоар. Бяха, импровизирали малка витрина — в една дупка в стената, защитени от стъкло, стояха две бутилки скъпи напитки, може би празни, и голяма снимка на Фрида. Медина, енергичен и раздразнен, разхлаби връзката си и съзерцава известно време лицето, поставено по диагонал в позлатената рамка, бялата коса, прибрана над тила, клепачите, които заплашваха да скрият отчаянието на погледа, леко трагичната, леко насмешлива уста. „Все същата е. Има такива жени: за десет години могат да бъдат десет различни жени, стига да си търпелив и да запазиш любопитството си; но остават все същата личност. Могат да си сменят очите, устата, носа; това, което не може да се промени, е начинът, по който всички тези неща се съчетават, за да оформят едно лице.“

Дръпна настрана новата завеса от зеленикав плюш, без да погледне дебелия негър-джудже, облечен в червено, който му се усмихна, поклони и промърмори някакво приветствие, завършващо с думата „инспекторе“. Пристъпи в полумрака към осветения кръг, където един мъж свиреше на пиано, а друг му акомпанираше лениво на ударни инструменти. Спря се на ръба на кръга, внезапно осъзнал, че крачи господарски, с шапка на глава, сложил ръце в джобовете. Свали шапката и тръгна вдясно, все по ръба на осветения кръг, без да стъпва в него. Избра една маса до стената и почака музиката да спре, за да

разгледа залата. Запали цигара и се наведе над лицето на жената, обърнато към него.

Тогава от белия кръг на тишината, окръжена сега от гласове и приглушен смях, се появи белият смокинг на келнера и услужливият и раболепен глас.

— Както винаги, нали?

— Да — отговори Медина. — Толкова отдавна не съм идвал, че това както винаги ще бъде една изненада. Но не искам да бъда сам.

— Ще видя, инспекторе. Късничко е.

— Но това е „Касанова“, събота е, при това лято.

Пианистът започна да свири само с един пръст, бавно, избирайки клавишите с кристален тон. До пианото стоеше една жена и музикантът бе облегнал на свободната ръка огромната си мулатска глава. По-далеч от светлия кръг една жена пееше някакъв испански военен марш; беше пияна, разнежена и грешеше. Въпреки часа започваха да се усещат благоуханията на утрото, въздухът беше крехък и беззащитен.

— Както обикновено — каза келнерът. Сложи чашата, отпуши бутилките и сипа с приятелски и победоносен жест. — Тук няма нито една. Но пратих в „Севиля“ да питат за Трини.

— Името не е важно. Джин и джинджер ейл^[1]. Фрида няма ли да пее?

— Не вярвам, инспекторе. Свърши да пее минутки преди да влезете.

— „Предпочитам да ми кажеш“?

— Трябваше да го изпее на бис. Все още има успех.

— Тогава Трини, ако е възможно.

— Веднага.

Сега мулатът свиреше някакво болеро, а дебелият невъзмутим петдесетгодишен мъж, който бе акомпанирал на барабана с една или две метални метлички, подръпваше басовите струни на огромна китара, като си тактуваше с глава и крак. Сънлива, жената в дъното на салона продължаваше да пее; чистотата на звуците, отскачащото и умножаващо се ехо предвещаваха зората. Медина пи и разтърси кибритената кутийка. „Тази нощ мога да мина без жена, или тази нощ една жена не заслужава мъката да понасям приказките и парфюма ѝ, присъствието ѝ преди и след.“

Видя я да идва, да се приближава, да се движи, да разсича другия полумрак, този на бара, който беше отделен от неговия от белия кръг на светлината, където се намираха двамата музиканти и част от всяка от по-хубавите маси. Видя платинената ѝ коса, тясната ѝ черна рокля, различи — от друго разстояние, от това на миналото — спокойните движения на главата, онова бавно вдигане на ръцете, продължителната неподвижност — знак за молба и очакване. Видя я в гръб как отхвърли глава назад, чу я как се смее с бармана и как запази този смях и за помощника му, който миеше чашите и се показваше зад бара. Облегнат на една колона, дебел и белезникав, келнерът, изглежда, се беше отказал да търси Трини.

Фрида се обърна; оставаше да направи само едно, не можеше да измисля нови оправдания или отсрочки. Тя се обърна към светлия кръг — настъпващото утро го стесняваше, — към едрия пианист и флегматичния, закръглен и състарен барабанчик. Обърна се с това, което ѝ оставаше от неестествения смях, отправен преди към бармана и помощника му; беше се облакътвила на бара и черните ѝ гърди изпъкваха под блясъка на златната огърлица, под усмивката, която не изчезваше. Каза нещо и келнерът плъзна лениво гръб по колоната, за да се вторачи с интерес и сякаш оправдавайки се, в силуета на Медина. Докато повтаряше нареждането си на музикантите, Фрида се престори, че се протяга. Мулатът притисна лакти към ребрата и засвири тихичко; старият и дебел барабанчик се пребори с нежеланието си и започна да изтърсва праха от барабана с такта на „Предпочитам да ми кажеш“.

Медина се облегна бавно, и внимателно на стената и се усмихна на жената за секунда — усмивка между равни. Сетне угаси цигарата си и допусна Фрида да дойде, видя я да отделя тялото си от бара, да пресича полумрака, чужда или наивна, да преминава с привидна несръчност кръга от светлина и вяла музика, да навлиза в полупокровителствения мрак на неговата маса. Видя я, че се спря, израсна над него, беше сигурен, че е отгатнал усмивката ѝ, преди да я види.

— Добър вечер, Медина — поздрави тя; подпря леко ръце на светлосинята покривка на масата, за да ги покаже, за да предложи мир.

— Да — каза Медина. — Заповядай, седни.

Тя се наведе, докато прибираше полата си, докато придаваше на лицето си израз на търпение и разочарование.

Келнерът напълни чашата на Медина. Музикантите изцедиха последните ноти на „Предпочитам да ми кажеш“, почакаха малко, колкото да се прозинат, и започнаха да свирят същото, отново, внимателно и с уважение, знаейки, че може да ги накарат да продължат до обяд.

— Ти — каза Медина.

— Не. Пях вече и пих вече. Стига за днес.

— Добре. — Разклати чашата, за да смеси напитките; желанието и презрението бавно се надигаха в него, докато допряха до диафрагмата му.

Тя забеляза някакво движение на входа и се обърна властно към пианото; сега мулатът засвири много нежно „Предпочитам да ми кажеш“.

— Аз — каза тя. — Защо дойдох и седнах на тази маса. И какво става със Сеоане. И защо, и преди всичко как, купих „Касанова“ или съм на път да го купя. И защо Сеоане е един нещастен младеж. И защо никога не съм имала дете. И защо пристигна тази нощ, решен да обиждаш целия свят, и защо ще си губя времето, като не отговарям на никой въпрос. Кажете, инспекторе.

Медина пи спокойно и бавно, остави да минат много секунди, сякаш беше сам на масата и сам в „Касанова“; запали цигара и запуши. Обърна се към жената, към мястото, където не можеше да не бъде тя, оттатък пушека, оттатък уморените усмивка и въздишка.

— Има нещо — каза той кротко, като изпитваше завист към дълбокия и дрезгав глас на пианиста-мулат, който говореше сега на английски с клавишите. — Има нещо, за да дойдеш и седнеш при мене, за да говориш толкова много, без да кажеш нищо; за да ми предложиш теми, да ги развиеш, за да си избира някоя от тях. Щом си дошла при мене, а не се мръщиш отдалече, имаш нужда от нещо. Искай, да видим, ще се опитам да видя. Някаква трудност при покупката на заведението, някаква неизвестна досега истерия, която се развивала, за да избухне тази лятна нощ, или някакъв план за приятелство и сдобряване. Аз не те поканих на масата. Защо дойде?

Говореше, без да я гледа, без злоба, като се забавляваше, като мислеше лениво за Сеоане, за пътуването с дебелия главорез, за това, колко хубаво ще бъде да е наистина сам в безлюдната лятна нощ, да слуша разпилените, ниски, звънки, глухи, безкрайни тонове, без ща

вижда, без да си спомня за музикантите. Внезапно видя, че тя сви рамене, но без да се насилва да изрази презрение или сила с някаква усмивка. Видя нежната, благородна извивка на носа ѝ, несъмнената интелигентност на очите ѝ, любезната гримаса на търпение и насмешка, в която за миг се свиха устните ѝ.

— Какво? — настоя той, наведен над чашата си; ярост ли беше това, което сега се примесваше към желанието?

— Нищо, шефе — каза тя. — Поне нищо от всичко това. Вярно е, че се бяхме разбрали като глупаци и без да се уговаряме, че е по-добре да не си говорим. Вярно е, че седнах на твоята маса, без да си ме поканил. Но не се безпокой, заведението плаща. Нямам намерение да искам от тебе нещо, което би приличало на милост. Просто...

Медина я погледна и докато раздвижваше тялото си, за да се облегне на стената от бамбук и фотографии и да скръсти крак върз крак, призна честно желанието си. Тя не го подканяше; нейното красиво и студено лице, почти мъжко, когато решаваше да гледа предизвикателно, сега, сериозно и тъжно, едва потрепваше. Но той предпочете да е несправедлив, предпочете верността не към себе си, а към стари решения. „Ще бъде доволна, няма съмнение, ако ме накара да я сваля и особено ако види, че се мъча да я съблазня, ако ме види как отхвърлям собствените си възражения и тези, които тя ще противопоставя едно след друго, все по-слаби и изразявани с все по-голяма сила. Ще бъде доволна — и това иска, затова дойде на масата ми, — ще бъде доволна да усети яростта и поражението ми върху тялото си, да ме почувствува отделен от Сеоане, неин съюзник, или поне безучастен.“

— Не вярвам, че си дошла на масата ми само от симпатии. По едно време аз бях приятел на Сеоане, бях приятелят, единственият и, повече или по-малко, бащата. Бях отговорен за него, разбираш ли ме? Тогава, когато нещата тръгнаха зле, когато трябваше да го убеждавам, че си това, което си, когато Сеоане го сполетя това нещастие, намразих те и щях да бъда доволен, ако научех, че си умряла. Има нещо...

Фрида се усмихна, сякаш беше чула някаква похвала, направи знак на келнера и почна да шушне нещо на увехналата буза, която мъжът долепи до нея.

„Би могло да го направя, защо да не би могло? Да ида сутринта да се изкъпя в реката със Сеоане и докато се сушим на дъските на

пристана, да му разкажа, че съм спал е нея, да унищожа с едно изречение приятелството и любовта му, за да се отърси най-сетне от тази глупава зависимост, която, трае от години. Може да го направя.“

— Има нещо, нещо, което не знаеш — каза той, докато келнерът поставяше напитките на масата. — То е, че човек не дръзва да доведе едно приятелство до крайния му предел. При любовта това се случва, човек е в състояние да го направи, може би защото всички знаем, че любовта има край, а приятелството — не. Ако беше възможно в приятелството да стигнеш докрай, аз отдавна щях да те унищожа. Или поне щях да се чувствавам задължен да го направя.

Престана да гледа несломимата ѝ, майчинска усмивка и смеси двете напитки. Група от петима души влезе плахо; спряха се, съветваха се нещо тихичко и после решително се отправиха към една близка до пианото маса, отвъд кръга от бяла светлина. Музиката мина от шепот към страст; сега всеки можеше да усети белите зъби на пианиста, старателното търпение на барабанчика.

— Погрижи се за клиентите — каза Медина — И разкажи ми, защо искаш да говориш с мене? Спи ми се. И тъй като забрани на келнера да иде и ми намери някоя жена от „Севиля“...

— Да — съгласи се Фрида с ентузиазъм и меланхолия, сякаш слушаше някаква по-носталгична и далечна музика, отколкото тази на пианото и барабаните. — Казах на келнера да остане тук, защото исках да поговоря с тебе. Освен това „Севиля“ има разрешение да затваря в три часа. Можеш да идеш, инспекторе, и да си намериш там, каквото търсиш. Ние тук сме прилични; полицията ни разрешава да работим само до един часа.

— Не знам — промърмори Медина. — Не се занимавам с корупцията в Санта Мария, интересува ме само моята собствена. Пожела да говориш с мене. Искай и ще видим. Знам, че си на тази маса, за да искаш нещо от мене. Познавам жените така добре, сякаш съм ги раждал; ако нямам вече тяло на двадесетгодишен, то е, защото съм ги родил всички. Говори.

— Така е, инспекторе — каза смирено тя; може да се каже, че подигравката се криеше само в металната белота на отблясъците на косата, в учудващо късите пръсти, които вдигаха чашата, докато тя се изпразни. — Известно ли ти е, че сме съседи. Не непосредствени, но твоята и моята непавирана улица носят едно и също име.

— Говори — повтори Медина. — Мога да те закарам до вас; въпреки че заспивам. Предполагам, че Сеоане знае, че сме съседни, предполагам, че всяко от пианствата му познава наизуст и слепешката пътя към къщата ти. Нещастник.

— Не, и това не е. Не дойдох да искам нещо, а и Сеоане никога не посещава дома ми. Ти — двете жени и тримата мъже, които бяха заели масата до пианото, след като се бяха спрели на входа, за да се съвещават шепнешком, след като бяха пресекли прекалено смело и бързо голямото пространство линолеум и празни маси, сега бяха отметнали назад глави и се смееха, играейки на кой ще издържи по-дълго време да отправя слепия си смях към тавана, където беше изрисувана с лоша перспектива купола, изплетена от листа, неопределими плодове и жилави, извити бамбукови пръчки; те бяха донесли в косите и в дрехите си топлината и меката влага на лятната утрин, спомени и обещания за зной, които сега се разнасяха в пустия и задрямал локал заедно с прекалената простация на смеха им; двойката музиканти наблягаше на ниските тонове, за да издигне една огъваща се стена срещу повей, нахлуващ от улицата, оповестяващ равнодушно края на съботната нощ, уязвимостта на забравата и на поривите, — ти, който си ни родил нас, всички жени, ще умреш, без да знаеш със сигурност дали някоя жена е изпитала удоволствие с тебе, или само те е накарала да го повярваш, без да знаеш дали синът ти е наистина твой, без да знаеш дори защо те лъжат и дали жената, която те лъже, знае поне защо го прави.

Лицето ѝ се ожесточи, тя се обърна и процеди нещо през зъби към пианото и музикантите, които започнаха да свирят „Болеро на джунглата“; погледна към масата на петимата и когато приближи лицето си към Медина, по него бе изписана обмислена и загадъчна усмивка.

— Не исках никаква услуга от тебе, инспекторе. Искам само да задам един въпрос. Имам намерение да купя „Касанова“. Ти ме мразиш сега; ако си против мене, няма да ида далече. Исках да те питам: да купувам ли, или да се махам оттук?

„Действително любопитно е. Все същото лице, същият начин да отбягва да се усмихне, да ме погледне, същата тежка, но поносима неизбежност в подутите клепачи и същият начин да отпраща към ъглите на устата си спомени за детството и пубертета, които смята за

вълнуващи. Така ме гледаше, когато оставахме сами в Лаванда. Тогава може би легна с мене, за да укрепя връзката си със Сеоане, със света на Сеоане. Тази нощ би го направила — ако не поради някаква стара, почти несъзнателна прищявка, — за да ме отдели от Сеоане, за да ме убеди, че тя е права, за да стане невъзможно да не призная, че тя е права.“

— Върви си — каза Медина и накара цигарата да изстене в чашата. — Ако успееш да накараш Сеоане да не те последва, ще бъде по-добре да се махнеш. Но ако решиш да купиш този свенлив публичен дом и да останеш, няма да плащаш повече глоби от тези, които действително си заслужила. Между другото, има един човек, който държи една кръчма, по-мръсна от тази, в Стария базар. Казва се Бариянтос. Има една стара жена, едно старо куче или, по-точно, жената има куче. Мисля, че както ти, така и аз, но особено ти, би трябвало да му благодарим, ако изпие чашка с нас, ако ни направи честта да ни подаде ръка. При все това дори и на него не позволявам да ми предложи чаша, почерпка, предложена от кръчмар на полицаи. Така че заведението не плаща. Така че, ако наистина няма какво да искаш от мене, върви, наглеждай касата и прати келнера.

Тя отново сви рамене и се усмихна търпеливо, сякаш бе по-зряла от него, досещайки се за всяко от изпитанията, през които бе минал Медина.

— Плати — каза тя, ставайки, — щом като искаш. Задах ти един въпрос, но ти не ми отговори. И преди това знаех, че мога или да остана, или да си ида. Все още сме съседи; може би ще се разкаеш, ще дойдеш да ме посетиш и ще ми кажеш дали трябва да остана, или да си ида. Знаеш ли? — Тя сякаш се наведе, за да го види по-добре и да приближи към него усмивката си; вторачила се в него, тя бе различна от Тереса, но подобна по разсеяния начин да се прави необходима, висока, с малки, твърди гърди; отвори с дългите си нокти пакетчето цигари. Преструвайки се, че се обляга на зелената завеса, негърът-джудже се мъчеше да не заспи, обърнал гръб към бавния и свеж вятър, който подухваше настойчиво от реката, засрамен най-сетне от провинциалната нощ.

— Знаеш ли? — Тя пушеше вече влажната и изцапана цигара, която висеше в крайчеца на устните ѝ, движейки в такт с музиката ръката със златната запалка. — Ще постъпя така, както ми кажеш. Ще

си ида или ще остана. Каквото ти хрумне, това кажи, като да хвърляш ези-тура. Но, така или иначе, заклевам ти се, че от месеци насам Сеоане не ме посещава. И ако си замина, той няма да узнае къде съм отишла.

— Радвам се — каза Медина. — Кажи, ако обичаш, на келнера да дойде.

„А живее при нея, ако може да се нарече живот да лежиш цял ден пиян и упоен от наркотици. Въпреки че Фрида го събужда може би, когато се връща от заведението.“

Тя леко наклони над масата една малко по-различна усмивка — загадката се бе размила в подигравка и търпение.

— Лека нощ, шефе — каза тя високо и двамата музиканти замлъкнаха внезапно.

— Мога да те взема със себе си. Тази нощ ще спя в къщата на брега, защото трябва да уреждам някои работи. Оставих Гуриса в „Пласа“, защото рано сутринта тръгвам. Петнадесет дни в столицата.

— Аз съм с колата си — отговори Фрида. — Пътуването в компания може да те накара да забравиш или да си спомниш. И току виж пак се сприятелим. Понеже има луна, ще си измия косата в реката. С мека вода. За друг път ще остане.

Медина, почти неподвижен, проследи с поглед тила, задника, глезените ѝ. „Така както аз не мога да разбера радостта си, другите не ще могат да я унищожат, нито дори да я забележат. Може да мина сега веднага край участъка, за да се сбогувам (чувам мазния глас на Мартин, усещам как ме потупва по рамото с онази комична тържественост, която придава някакъв стил на нашите отношения, как угодничи, наричайки ме «шефе»), ще се престоря, че се интересувам за някоя нова следа във връзка с контрабандата, някой заспал пияница, някой нещастен несретник. А може да оставя всичко това за утре, да ида сега на пристина, да седна с една бутилка, провесил крака над черната и пуста река, в края на тази лятна нощ, която ще смятаме безкрайна. Може би ще усетя някаква умора и леност и ще поискам тихичко сметка за обещаните неща, които са без значение, защото е все едно дали са в миналото, или в бъдещето.“

Келнерът взе банкнотата и върна рестото. Пианото и ударните инструменти звучаха бавно и тържествено.

— А тоя? — каза Медина.

Келнерът, прибрал вече портфейла си, размаха ръце към тавана и зелената завеса, където джуджето, обезсърчено, продължаваше да охранява влажната нощ. След това се наведе, все още клатейки глава, като по този начин продължаваше да изказва възхищението си от шегата, която Медина не беше доизказал.

— Не е портиер на заведението — обясни келнерът. — Те, музикантите, го включват в договора. Ако няма работа за джуджето, няма и договор.

— Но защо е необходимо да се назначава джуджето? — попита Медина. — Да не е син на барабанчика или на пианиста?

— Не се знае — каза тъжно келнерът. — Аз мисля, че джуджето е брат на барабанчика, но не съм много сигурен. Много го обичат, но почти не говорят с него. Грижат се за него, най-хубавата храна е за джуджето и всяка събота го оставят да се напие. Отиват в „Бавиера“, сега това заведение е денонощно отворено. Благодаря много, шефе.

Келнерът се отпрати, клатушкайки се, към една колона близо до масата, заета от тримата мъже и двете жени. Едната от тях отново започна да пее, без да обръща внимание на музиката: имаше чист глас, неотговарящ на сухото ѝ злобно лице, на мъжката ѝ прическа. В тази много стара песен се намекваше за неща, които тя само е предчувствувала по времето, когато се е учила да пее песента, но никога не е преживяла. „Не, това не беше любовта, беше нещо повече или по-малко, бях самият аз — мислеше си Медина, за да минава времето. — Понякога и Тереса смяташе, че е безразличие, не можеше да разбере удоволствието, което изпитвах, на което се наслаждавах, удължавайки въведенията, не можеше да разбере защо, след като я желая, я карах да се разголва и се бавех, пиейки и пушейки, като я наблюдавах скришом и ѝ говорех за сериозни и глупави неща, защото така се диша по-лесно. Не го разбираше и не ми вярваше, чувствуваше се обидена, смяташе се развратна. Не, това не беше любовта, беше както и сега, удоволствието да удължаваш очакването на сигурните неща, които животът рядко ми предлага.“

Жената спря да пее, другата извика „брависимо“, докато мъжете ръкопляскаха и се смееха. Медина се обърна и видя усмивките на двамата музиканти, масата на ръба на белия кръг на светлината, преливаща от цветове, тримата на бара, които правеха сметки до касата.

„От месеци не го била виждала. А го държи скрит, пиян, упоен с наркотици, подръка, под нейна власт, до клозета в къщата, хърка, легнал по гръб на нара, поглъща с отворена уста вонята на непроветрено и амоняк.“

Стана и си сложи шапката; упъти се към вратата, към зеленикавия плюш, към джуджето, което с мъка обърна кръглата си усмихната глава. Спря се, върна се при масата, мина, размахал ръце, с шапка на глава, възпирайки възторга на очите си, край музикантите, които сега не свиреха, край пълната с бутилки маса на петимата, край Фрида, покатерила се на една табуретка; тя пушеше сънлива с дълго и светло цигаре.

---

[1] Сладко газирано питие, подправено с джинджифил. — Б.пр. ↑

ГЛАВА XXXIV

ЕДНО ДЕТСТВО ЗА СЕОАНЕ

Медина не знаеше кога се е родил Сеоане. Но преди доста време, в една нощ на самота, легнал и самотен в стаята си в бившия хотел „Пласа“, отегчен, заслушан в далечната настойчивост на дъжда, с бутилка ракия „Пресиденте“ и кутия цигари с чер тютюн — рендета за бронхите, — той си спомни безпогрешната рецепта и направи нужното, за да се роди момчето, в студа на една утрин в Колонията: беше шестнадесети юли. Видя го, че е много русо, и това го убеди, че не е негов син. Все пак остана да се нарича Хулиан; Мария Сеоане беше името на майка му; но бащата беше чужденец, един швейцарец. Добре направи, като подари на Сеоане едно детство за рождения му ден.

И така той се роди през юли в Колонията, преди двадесет години, в една нощ (тайнствена), окръжена от един пейзаж (тайнствен), населен от същества (тайнствени). Наистина, не можеше да знае нещо повече. По-късно го запознаха — майката, с нежния и възвишен израз на човек, който измисля приказки — с различни смекчени версии за нужди и ужаси, с думи, които насочваха към молитви, помощ, примирение и спокойствие, към едно мъжествено, макар и все още безполово приемане на живота. Те и съществата, които обитаваха пейзажа, бяха имигранти, пионери, колонисти, скъперници и алчни; жените можеха освен това да раждат и да кърмят; но не се различаваха помежду си почти по нищо съществено. Дните се трупаха далечни, несвързани, неизживени истински, подобно на тухли за строеж. Легендата поставяше над страха и заученото търпение, над препускащата, скрибуцаща двуколка, управлявана от един вече стар лекар, една лунна светлина, която лесно можеше да си представиш съвсем точно, близка, но вече мъртва, почти невидима. Друга луна, други, неразбираеми, странни хора, които се движат машинално и несръчно сред онзи осъден на промяна мразовит пейзаж от преди двайсет години, разрушен завинаги от времето и сляпата, смешна човешка дейност.

И така понякога бяха достатъчни само голямото легло с кървавия чаршаф, светлината на газената лампа, свещите пред щампите, поставени на лавиците, пресичащи три от стените на стаята, и той самият, раждащ се от майка си с изумителна кротост. В едни случаи старият лекар помагаше, треперейки, в други продължаваше да препуска под бледнеещата луна, без никога да стигне навреме.

Сетне бащата зачука с дръжката на камшика по писалището в градското отделение в Санта Мария, толкова сигурен и твърдо вярващ, че се спасява от насилието, толкова сигурен, че се бори за истината или поне за една индивидуална и непобедима истина, че дори не се развълнува, когато прегъна на четири листа, с който признаваха правото му да нарече Юлиус, а не Хулиан сина си, когото бе дошъл да запише в регистъра.

Сетне едно друго нещо, едно сполучливо предположение, стоплящо сърцето, правдоподобно; няколко години, които завършват с откриването на обреди и закони, на един застаряващ и мълчалив баща, сух и скован, винаги имащ право, с малка сивееща брадичка, и на една едра, разочарована майка, сега вече успокоена и лъхаша на евтин парфюм.

Сетне инстинктивната и вечна връзка с жената; не агресивна, а само преграда, защита срещу света, хората и животните, топлината и вятъра, тъгата и онзи необясним страх, който изпитваме в някои часове; не срещу високия и сдържан брадат мъж и света от задължения, който той налагаше привечер, след като се върнеше от полето; висок, но движещ се със смешно ситни стъпки; те сякаш отговаряха на малките ботуши с кончове, почти скрити от белите бомбачи, които сутринта отново щяха да блеснат с неопетнена чистота. Жилетката — чуждоземска и бродирана, шалчето — черно.

Сетне настъпи времето на по-лекомисленото съучастничество в непослушанието, което жената усмихната прикриваше или дори насърчаваше: лакомствата, следобедната почивка, времето, загубено в курника или в зайчарника, дрехите от кадифе и дантели, които се шиеха тайно, обличани набързо, насаме. Задушавашите смехове и целувки, подтискащата и покровителствена красота на жената — негов съюзник, негово щастие.

Сетне дойде ред — въпреки че той може би никога не го узна — на борбата, която поде жената, след като минаха шест от двадесетте

години. Хитрините и откритата борба, за да попречи на мълчаливия мъж с посивяла брада да качи момчето на кабриолета или на наскоро купения камион — с неизбежните подробности, които щяха да допълнят ужаса на раздялата: нов куфар, кошница с плодове, чифт кокошки с вързани крака, — за да се отпрати, без да бърза, по пътя за Санта Мария, да пресече, без да спира и без да проявява любопитство, селото, което по онова време раждаше по една къща на ден, и да предаде към края на следобед целия си товар, след четири или шест часа път, на игумена на йезуитския колеж в Колон. Възражения, престорени плачове, театрални, но съдържани припадъци, при които дебелият тъмни плитки, сега по-млади от самата жена, преставаха — по собствена воля — да обвиват главата, падаха и се разплитаха. И утрините, когато детето, смутено и здраво, беше слагано в леглото, а жената се оттегляше в стаята му, неспокойна, с радостна усмивка, готова да плаче колкото е необходимо.

Докато мъжът с малката бяла брадичка каза една вечер, след като се нахраниха: „Утре“; тогава жената подкупи един ратай да доведе стария лекар и нареди така нещата, че да го чака на алеята с младите, омърлушени тополки, които наскоро бяха засадили от вратата на къщата до прашния или кален път. Подкупи и стария лекар, същия, който беше или не беше присъствувал на раждането, в зависимост от прищевките на фалшивия спомен. Докато тя се качи на тавана същата тази нощ и сред тишината почна бавно да се рови в жалките неща, в незначителните историйки, които пълнеха сандъците; най-сетне намери един пожълтял документ, издаден в Европа, свидетелство, което уклончиво ѝ даваше правото да обучава деца.

— Но не на испански — каза малко след като се беше съмнало, по време на закуската слабият висок мъж, човекът, който беше нарекъл детето Юлиус и затова смяташе, че има права над него.

Тя се усмихна. Мъжът с бялата брада не беше хвърлил хартията в запалената камина. Тя донесе кафето и скръсти ръце на все още твърдите си гърди.

— Децата, нещата, всичко навсякъде винаги е едно и също.

Придружи мъжа, който можеше да ѝ бъде баща, усмихна му се майчински, когато той обърна глава, преди да пришпори коня.

Сетне дойде ред на точно повтарящия се всеки ден фарс и на спомените за зимните следобеди: прозрачната порцеланова лампа

върху покривката от червено кадифе с плътни осморки и детелини, избродирани със сърма, бавният и весел глас на Мария — понякога говореше затворила очи, сякаш разказваше, без сама да си вярва, някакъв сън, — миризмата на стоплена в деколтето лавандула. Колкото повече свикваха с престъплението, толкова по-бързо, по-спокойно, по-правдоподобно скрояваха фарса. Цвъртенето на врабчетата, които се преструваха, че подлудяват в небето и градината, уплашени от нощта, сякаш това беше първата им нощ, търсеци дърво, където да кацнат. После идваше краят на игрите, маскарадите и приказките. Тя съзряваше, без да страда, превръщаше се с всяка крачка, с която приближаваше към прозореца едрите си бедра и моминските си глезени, в единствената жена на света. Облягаше чело на стъклото, може би само върха на късото носле, и забравяше за миг детето, потъваше в чистотата, присъща на същество без памет и предчувствия.

Сетне пускаше завесите върху оранжевия завършек на още един кротък и еднообразен ден; запалваше лампата, разпределяше върху успокоената кръв на покривката тетрадките, книгите, ръцете си, украсени с пръстени. Думи за раздяла, чаткане на конски копита предвестяваха завръщането на мъжа с бялата, брада. Той минаваше край тях без желание да ги погледне, забелязваше усмивката на жената и влизаше в спалнята, за да се преоблече.

Сетне дойде вечерта, чийто край беше различен, без някой да бе го предизвестил, една вечер след като бяха изминали десет години от малко вероятно пътешествие на стария лекар в двуколката, под светлината на луната, която може би все пак онази нощ бе осветявала небосклона, вечерта, когато високият, слаб вдървен мъж пристигна в обикновения за него час, но този път с кабриолет и придружен от един не много дебел и не много убедителен свещеник.

Вечерята, в която взе участие свещеникът, след като благослови набързо трапезата, оживявайки я с разкази и вицове, едно прекалено оживление за тримата, навикнали без всяка печал на безмълвни обеди и вечери. И когато вдигнаха покривката и донесоха кафето, свещеникът поиска да узнае какво е научило детето от деня, когато тя беше изтърсила праха от абсурдното свидетелство, чиято заглавка беше изписана с готически букви. Мъжът, с брадичката пушеше грубоватата си лула, търпелив, решен да не издава предразсъдъците си. Жената, почервеняла от срам, със сълзи на очи, слушаше, сякаш

унижението засягаше детето. Побесняла — изравяйки стари поводи за отмъщения — поради внезапната измяна, поради това, че години подред старият мъж ѝ беше позволявал, беше я насърчавал с безразличието и мълчанието си да играе тази комедия на обучение, на преподаване на знания, които тя не бе в състояние да даде на детето, които може би е притежавала, но е забравила лесно, с усмивка на уста, в мига, когато се е сблъскала с нещата, които са съществени в живота. Не от деликатност, а защото не го интересуваха частичните победи, по-старият от нея мъж не направи никаква бележка, след като заведе свещеника до семинарията и се завърна около полунощ. Легна до нея, без да слуша хитроумните ѝ оправдания, и след като я целуна по челото, заспа; веднага се разнесе силното, неизменно, характерно за него хъркане.

— В понеделник ще го заведе в семинарията — каза старият мъж по време на друг един обед. На прозореца, на полуотворената врата, през която проникваше неспокойствието на кучетата, може би дори в самата мрачна, миришеца на пушек и старо кадифе стая се беше настанила, опитна, спокойна, есента. — Трябва да му приготвиш дрехите.

Той свърши да яде постното месо и почна да смуче мълчаливо чая-мате, показвайки ѝ, че не слуша, макар тя да се движеше насам-натам, без да проговори дума. Застанал на вратата, окръжен от кучетата, висок и бледен, той извърна леко глава; беше я вече целунал, беше вече приключил с нея до обед или до надвечер, защото сега отиваше да обгражда с телена ограда пасбищата.

— В семинарията, за да угодя на тебе. Ако зависеше от мене, още утре щях да го заведе на полето. Стига му да знае да пише и да смята.

То, момчето, предпочиташе, без да го казва, семинарията: приятели, изненади, лудории. Но тя не проговори за избор. Само отново повтори, като криеше и показваше сълзите си, докато го държеше този следобед на коленете си, че той — нали е така? — не иска никога да се раздели с майка си. После го заведе на тавана, сред безпорядъка от прах и паяжини, от куфари и сандъци, превърнати окончателно, от години насам, в мебели, които никога вече нямаше да пътуват.

Застанал на вратата, чийто горен край се сливаше с ръба на наклонения покрив, спрян от влагата и миризмата — вероятно на машина, — видя как жената се навежда, как заблестява и се подмладява пред тези сандъци с тежки, тумбести капаци, обковани от кафяви, поръждавели чембери. Той видя, че ги отваря, че обръща рязко и безучастно глава към него: лицето ѝ бе си възвърнало блясъка на сълзите и на него бе изписана усмивка, която никога не бяха виждали нито момчето, нито старият мъж. Златното кротко слънце проникваше през единствения мръсен прозорец и осветяваше плитките, които опасваха главата ѝ, белотата на гърба, лачените обувки, стъпили накриво.

— Както аз — каза тя с равнодушен, спокоен и лукав глас, сякаш се приближаваше към някакво птиче. Но остана неподвижна, докато се разнасяше ехото от скърцането на един трудно отворен сандък, вдигнала розова детска рокля с панделки и бродерии. — Както аз, когато бях малка и се готвехме да посрещнем някой празник.

Засрамено и без да протестира, момчето се остави да го облекат и дори се опита да танцува в полукръг, обут с износени обувчици с високи токове, пред жената, която седеше на сандъка и сега, без да плаче, пееше неразбираеми думи и пляскаше — като насън — ръце в такт.

Сетне настъпи сутринта, когато го измъкнаха от леглото и то се възхити на ботушите и мъжките си селски дрехи. В голямата стая то прибави мълчанието към нищо необещаващото спокойствие на бащата и двамата бяха обслужени от жената, която поднасяше закуската безучастно, приела вече старостта, удара в стената, липсата на любов в бъдещето!

ГЛАВА XXXV

ЕДНО ДЕТСТВО ЗА СЕОАНЕ II

Тогава започна да работи в стопанството; откриваше един свят, от който е бил лишен, свят, от който е познавал само ехото, отраженията, празните форми — или пък абсурдно запълнени, — въпреки че този свят е съществувал край него, окръжавал го е. В началото ненавиждаше промяната и несполуките, преувеличаваше нуждата от утеха. Не казваше една святна дума на стария; търсеше очите на майката, а нямаше нищо, което би могло по-лесно да се срещне и по-трудно да се избегне; те се гледаха и си даваха среща. Нощем тя се измъкваше от огромното скърцащо легло, може би вече вечно; отдалечаваше се от хъркането, което не спираше през точно осемчасовия сън, оставяше отворена вратата на стаята на момчето, за да го чува, за да смесва спокойно сълзите си със сълзите на сина. Тя не мразеше, поне не мразеше стария мъж, не го смяташе виновен за мъките на момченцето, за ранните ставания през зимата, за паданията от коня, за скъсания и унищожен от вършачката ръкав. Тя целуваше и лекуваше натъртените места; учеше се да гледа нещата открито, да приема, че ако има нещо, което трябва да се мрази, то е самият живот, ходът на времето, различието в човешките съдби.

Така че промяната в детето не я изненада. Тя знаеше, че нещо става, много преди той да си даде сметка, малко преди тя самата да открие промяната, която се проявяваше в тялото и движенията на момченцето. Това се случи към края на втората година. От една година бащата плащаше на сина половината от заплатата на ратай; с мрачно озлобление — то припламваше всеки път, когато виждаше баща си да брои мръсните банкноти на покривката след вечеря, в последния ден на всеки месец момчето приемаше парите, но не ги вземаше, а просто ги пускаше в глинената спестовна касичка, унищожаваше ги.

То не беше престанало да измолва с очи нощните посещения. Външно всичко си беше същото и тя не искаше да мисли за бъдещето, забраняваше си да си представя, че са възможни събития, различни от всекидневните. Нещо ставаше, не знаеше какво е и затова реши да

бъде нащрек. Момченцето беше на около дванадесет години, беше пораснало много, но продължаваше да е слабо, хилаво и красиво. Сигурно е имало някакъв кратък период, един миг, един проблясък между мига, в който започна да подозира промяната, и много по-късния, когато я забеляза. Един миг, един проблясък — и разбра всичко, като да бе го подушила с остатъка от женски усет, с женствеността си, така небрежно изхабена през нейния тридесет и две годишен живот; усети го, както се усеща болка.

Тя беше подготвена както за това, така и за всичко останало; подготвена да го понася, защото не можеше да прави вече нищо друго, освен да крои избавления, утехи, безсилни средства. Така че, когато по-късно видя промяната, разпозна в нея едновременно нещо животинско, много старо и някои от своите собствени предпазливи предвиждания.

Усети, че по време на почти безмълвните обеда и вечери нещо ново се беше прибавило към уважението и страха, които момчето изпитваше към стария мъж. Една топла вечер, следвана от слугинята мулатка, тя излезе от кухнята и когато се приближи, чу, че старият, докато разрязваше сърчно над масата един голям хляб, каза на момчето любезно, разсеяно, сякаш говореше на себе си:

— Много е дива кобилката. Но ще я укротим.

Тя видя как детето, колебаещо се и заслепено, се остави да бъде спечелено от магията на множественото число и се усмихна на баща си, извърнал от него очи. Видя го, че се усмихва, без да разтвори устни, издувайки ги леко, гримаса на мъдрост и самодоволство, научена сигурно от някой ратай. Тя разбра: на жените може да показваш зъбите си, но между мъже, между другари, достатъчна е една безмълвна усмивка.

Не поиска да рискува и да потърси очите му, преди да донесат чайника с чай от лайкучка, с който приключваше всяка вечеря. Но не ги срещна; видя това, което беше предчувствувала и подушила: мръсната руса глава на момчето, натежала от размисъл и от тайните, които съхраняваше; веждите, много по-тъмни от косата, почти склучени, устата, изразяваща някаква странна увереност, а над нея проблясващата пот и плахите сенки на първите мустаци.

Най-после срещна преднамерената молба на детските очи; то ѝ определяше среща, изпълнявайки едно задължение или акт на

състрадание. Тази нощ тя не отиде при него. Остана в леглото си, легнала по гръб, край хъркането на стария мъж, плачеше без отчаяние, представяше си как изглежда лицето ѝ на странната светлина на лятната луна, опитваше се да издържи, без да се мръщи на сърбежа, причиняван от сълзите, решена да не мисли, следейки до зори неравномерните удари, долитащи от мелницата.

После разбра, че не е в състояние да изпитва злоба, и си спомни онова, което винаги е знаела, още от мига, когато стигна до пубертета и се състоя онзи внушителен и тайнствен пръв семеен съвет; недомлъвките, любопитните погледи, строгата нежност я накараха да усети интуитивно, че е станала нечиста и свята, докато един чичо, или пък брат на дядо ѝ, огромен и мрачен, четеше на висок глас с големи паузи Библията, а майка ѝ и зълвите на майка ѝ пришиваха волани към детските ѝ рокли. Спомни си, че се е родила за едно сляпо и тъпо очакване, за едно кратко лято, за броеница от сигурни разочарования, от които трябваше да се построи един живот.

Именно поради това, поради това ранно предупреждение, тя не беше способна да се гневи и, най-вече, да страда от този гняв. Но от деня, след като изплува в нея оня спомен, тя обедини в своето действено и почтително безразличие детето и стария мъж. Тя не потърси вече очите на момчето, наблюдаваше ги само с голямо любопитство всеки път, когато се случваше да срещне погледа му с изгубилата вече сила детска молба.

Пиян, Медина чу тропота на градушката, който го тласкаше към безпаметен сън; малко преди това бе чул шухма от бутилката, търкулнала се на пода.

ГЛАВА XXXVI

ДЕБНЕНОТО

Облегнал на прозоречната дъска растящата умора на краката си, Медина държеше бинокъла закован в светлината на къщата на Фрида и в криволичещата непавирана уличка, която се белееше на светлината на току-що изгрялата луна. Луната се издигаше като балон, изпускащ газ, и бързо губеше оранжевия си цвят.

Отпусна се едва когато четириъгълната светлина от вратата изскочи на улицата, а после видя силуетът ѝ в бански костюм да пресича топлата утрин, отправил се лениво към брега на водата. Видя я, че се облегна на една върба, и сетне до него стигна шумът от гмуркането. Медина остави бинокъла на масата, седна на леглото и реши да чака; не знаеше колко време, боеше се да не избърза или да не закъснее. Можеше да брой, мислейки си за една възходяща стълба от цифри, хиляда, две хиляди цифри.

„Чакам от чисто идиотско суеверие. Когато и да ида, ще бъда посрещнат с едно неискрено и весело «добре дошъл». Радостен писък и смях, някой прякор, използван в спалня, в легло, измъкнат от миналото. Но аз стоя тук неподвижен, очаквам всичко да се подреди, мигът на моето пристигане да съвпадне точно с този, който съм си въобразил, с този, който разигравам и репетирам, сякаш вече се е случил, сякаш става въпрос да се маневрира ловко с недавнашен спомен, поизбледнял, но все още ясен, създаден от видяна вече светлина и запазил ръбовете и закръгленостите си.“

Медина стана, усмихвайки се, защото трепереше; почака още малко и излезе на бялата светлина, без да се безпокои, че краката му смазваха буци пръст и вехнещи листа. Крачеше, разхождаше се сред приятната топлина, без да бърза, без да се колебае. И откри, че всичко беше едно точно възпроизвеждане на измисления спомен.

Фрида — позна тялото и любимата ѝ поза — бе се проснала на земята по корем, главата не се виждаше; легеше перпендикулярно към брега на потока, който шумолеше, течейки бавно към реката, която щеше да уголеми. Медина свирна, за да смекчи изненадата, пожела

добър вечер, въпреки че утрото не можеше да закъснее, и се просна близо до нея, и той загледан във водата и в разчупената луна.

— Нервен съм — призна Медина. Почна да различава шишенцата, банската шапка, кърпата.

— Аз нямаше да бъда нервна. Не ме интересува вече столицата. — Гласът ѝ сякаш излизаше от водата; Фрида изплакна веднъж, втори път късата си коса.

— Предполагам — каза Медина. — Не може да имаш добри спомени от престоя на Марго в столицата. Не го казвам, за да те засегна. А само защото не мога да разбера защо отиде, как така реши, че можеш да пееш. Добре, но поне не помисли ли за конкуренцията, която ще срещнеш там? И защо взе със себе си Сеоане, който не носи пола? Освен ако си на път да промениш, предпочитанията си. Не би било зле в нощ като тази.

— Винаги грубиян, никога нищо не разбираш. Отведох момчето само от съжаление.

— Да, не можеше да заспиш при мисълта, че не е мъртво пиян, че не взема наркотици. Силни или меки?

— Идиот — промърмори Фрида, извади глава от водата и я разтърси, сякаш разгневена бе отказала нещо. Опръска насмешливото лице на Медина.

— Не — каза той. — Вече не ме интересува. По едно време мислех, че случаят с наркотиците има нещо общо с твоя бар, кабаре или каквото е там. Подозирах също и бедния Барейро. Но сега заминавам, всичко остава зад мене и може би ще открия начина да не се върна. Може би ще намеря в столицата някакви възможности. Медина, частен детектив. Как ти звучи?

— Как? Подобно на някоя от онези работи, които аз и Кинтерос изнамирахме, за да не умреш от глад. А също за да те унижаваме по мъничко. Сам си беше виновен. Не искаше да ми станеш сутенъор.

— Да, всичко по онова време беше много сложно. Но има нещо, за което трябва да ти благодаря. В Лаванда винаги рисувах, добре или зле, но за мене беше истинска академия. Тук, в Санта Мария, е невъзможно да си представиш, полицейски инспектор да се скита с триножник.

Тя сушеше главата си с хавлиената кърпа. Сетне се наведе, за да погледне луната. С коса, прилепнала от водата, заприлича за миг на

един юноша, на един младеж-хомосексуалист, когото Медина беше познавал преди години. „Тази смесица от предизвикателна нежност и твърдост, рожба на гордостта. Много тясната и права уста, носът, почти без извивка, подчертаваше израза на навик, някаква мания.“

— Нервен съм, сякаш никога не съм ходил в столицата. А защо да спя, щом като фериботът тръгва в пет часа?

Постави дясната си ръка на извития ѝ гръбнак и я плъзна под тясното парче плат на бикините.

— Мирувай, инспекторе — проточи тя; контраалтовият ѝ глас звучеше подмладен и весел.

ГЛАВА XXXVII

РИЖИЯ

Отношенията между Медина и Рижия наподобяваха онези пролетни дни, когато небето е мрачно, облаци закриват слънцето, но изведнъж то блясва с все сила за няколко мига.

— Не знам за какъв дявол упорствувате с тези срещи в кабинета ви — повтаряше Рижия. — Опасно е, излагате се.

Рижия ходеше прегърбен, със смъкнати рамене, сякаш бе си поставил за цел да си окачи една преждевременна гърбица; когато говореше, блясваше редица съвсем дребни, детски зъби.

— Така е най-добре. Хората мислят, че те задържам за скитничество.

— А парите? — питаше Рижия. — Трябват ни много пари.

— Знам, ще получим. Ето ти колкото да живееш сега, за сега. — Медина оставяше на масата две банкноти, два браусенса, ехото от неискрения си смях и отстъпваше, докато гърбът му опираше о стената.

При други случаи Медина се отделяше от стената, в която бе стоял сякаш врязан за няколко минути, и се насочваше срещу нахалството на Рижия, разположил се на писалището-антика, разнебитено и мръсно. Сетне заповядваше:

— Мирно!

Рижия се надигаше с уморена усмивка, за да му достави удоволствие. Медина заемаше своето място, а другият почваше да крачи вяло из стаята, за да се изправи сетне пак пред Медина.

— Колко приблизително? — питаше съвсем излишно инспекторът. Мислеше си за пачките чуждестранни банкноти, които беше скрил в стаята си в пансиона, някогашния „Пласа“, и във вилата на брега. Мислеше си за Рим, за Лондон, Сан Франциско.

Рижия отговаряше с въпрос:

— Преди колко време ви връчих една точна сметка? — И добавяше: — Дори и луксовете са отбелязани.

— Точно заради това. Сметката е в чантата ми, всичко е наред. Метеорологичният институт, трансформаторната станция, телефоните. Но струва ми се прекалено. Всичко е наред, не нищо не мога да възразя, на книга всичко е отлично. Но аз си мисля за сметка за бедняци, за хора като нас. Понякога е достатъчна една цигара, едно повредено радио. Колко?

— Искан ми се — привеждаше доводи Рижия, разлюлявайки усмивката си, докато в очите му блестяха фанатично две точки, — искам ми се да си осигуря невинността. Вие давате парите, в това няма спор, но аз съм този, който рискува.

Медина се пазареше, за да се запази, за да осигури и той своята невинност, една особена невинност — или страх, — различна от всички онези, които постоянно бе губил с безразличие или възторг в безброй минали дни и преживявания, в общуването с толкова много хора, вече забравени или появили се отново в мигове на спомен и на меланхолия.

Понякога се срещаха в потайни часове в къщата на брега, съвсем близо до Фридината; тогава Рижия, полупиян от прозрачната парагвайска ракия, имаше възможност да заеме позата на мъдрец, когото интервюират.

Той разлистваше бавно книгата на мъдростта, говореше за основни и помощни вещества, за други, които са размирни и предателски. И всичко оцветено със спомени за триумфални, напълно успешни подвизи, както и за други, не толкова успешни. Говореше за изненади, за големи провали, за почти невероятни бягства, за удари, нанесени и получени, като първите преобладаваха. И повтаряше: не за да се хваля. И повтаряше имена на местности (защото беше преброял цяла Латинска Америка), като да бяха имена на сражения, завинаги записани в историята.

Когато течността в бутилката спадеше до определена мярка, Рижия преставаше да казва „аз“ и почваше да говори в трето лице: „Тогаваш Рижия си даде сметка, че работата няма да се окаже толкова лесна, колкото си беше мислил.“ Или пък: „Рижия издържаш цели три часа скрит и неподвижен.“

— Не искам работата да започне от бедняшките квартали, от бордеите от тенекия и картон — упорствуваше неумолимо Медина.

— Обясних ви вече. Изглежда, че съм говорил на стените. Поради сто причини, които ви изброих неведнъж, трябва да почнем по този начин. Или ще започнем така, или нищо няма да свършим. Може би Рижия си губи времето в Санта Мария. Мисля, че ще бъде по-добре да си опита късмета в Колонията. Или да си замине, да отиде някъде далеч. По този въпрос говорихме вече до насита.

— Работата е там, че тези нещастници нямат никаква вина.

— Както Рижия и вие, инспекторе. Всички, и бедни, и богати, са една и съща паплач. И забележете, че може да спечелят от тази работа. Възможно е Браусен да им построи палати.

ГЛАВА XXXVIII

ФРИДА НА ТРЕВАТА, В ПРИЮТА И В УЧИЛИЩЕТО

От прозореца, широко отворен към слънцето и топлината на пладнето, Диас Грей хвърли шепа семе на боричкащите се на терасата гълъби и врабчета.

Неподвижен в голямото кресло, Медина правеше мислено опис на вещите: спасителен пояс с нечетливи букви, окачен на дървената стена, под него огромен компас, корабно кормило, блестящо и наскоро боядисано. Две хубаво изработени гребла бяха кръстосани над камината, все още очернена от огъня на миналата зима. „Някои от нещата, които спаси старият Петрус при корабокрушението.“

Диас Грей се върна, потърквайки ръце, и отново седна срещу писалището.

— Не можах да направя много нещо, инспекторе. Предполагам, че нашата среща е официална. В продължение на толкова години съм виждал из бедняшките квартали изкормени пияници, пребити до смърт жени, деца като скелети с подути кореми, и те също мъртъвци. Съгражданите, босите хлапета ме викаха, като пляскаха с ръце. А когато изпълнявах службата на съдебен лекар със заплата от осемдесет рупии, идваха да ме взимат с джипа на участъка или ми даваха нареждания по телефона. Спомняте ли си?

— Разбира се — каза Медина. — А джипа трябваше да го продам.

Диас Грей, седнал с гръб към светлината, изглеждаше по-стар и по-уморен, един болник със слаб и гневен глас. Не гледаше Медина в очите, сякаш напразно търсеше нещо несъществуващо по повърхността на бюрото.

— Знаете по-добре от мене цялата история. Бяхте в столицата и трябваше да се върнете незабавно; хората, с които все още разполагате, сигурно са ви докладвали всичко, пълни подробности, всички ужаси. Знаете че болницата не съществува вече. Доктор Руис се бори отчаяно да я запази, поне част от нея. Но не успя и си замина, не знам къде. Днес е приют за стари швейцарци от Колонията. Грижат се един за

друг. Мисля, че все пак има някакъв болногледач или нещо подобно. Преди време бях в приюта и сега се наложи отново да го посетя. Когато поискате, прекъснете ме и питайте. Но аз желая да се облекча, като изповядам всичко, сякаш вината е моя. Всичко, което трябваше да преживея, това, което не можеше да не видя с очите си.

— Разбирам. Дойдох да ви изслушам. Може би, без сам да знаете, ще ми кажете нещо ново, нещо, което може да ми бъде от полза.

— Възможно е — каза лекарят. — Тази отвратителна история започна с това, че Мартин дойде да ме събуди. Беше между седем и осем часа сутринта. Дойде с колата, която бяхте оставили. Не забравяйте тази подробност за колата, защото ще я споменавам много пъти. Мартин позвънил или, по-точно казано, се облегнал на звънеца, докато прислужницата решила да стане и отвори вратата. Всички спяхме. Наплисках си лицето, изпих две чаши кафе и излязох, качих се на колата. Докато пътувахме, Мартин ми каза, че онази ваша приятелка, Олга, намерила Фрида мъртва, на брега на потока.

— Да. Задържана е. Аз я наричам Гуриса.

— А Фрида се казваше Фрида фон Клищайн. Вашата приятелка каза, че отивала във вилата на плажа, за да я почисти. Минавайки, видяла трупа на Фрида. Когато пристигнах, трупът лежеше по гръб — Олга го била открила в обратно положение — и един от вашите зверове, Валие, беше седнал отгоре ѝ, за да помогне да повърне водата. Така ми каза, говедото.

— Ако е въпрос за грубияни, грубияни са. Но, общо взето, са добри хора. Малко останаха вече. Предпочитат да заминат другаде и да печелят пари.

— Някои остават там. Но това не е важно. Онзи звяр беше седнал на корема или на гърдите ѝ. Сериозен, важен, сигурен, че аз, като лекар, ще го поздравя;

Протегна лявата ръка, спаси от хаоса на писалището един нож за разрязване на писма; сетне се усмихна леко и поклати глава в знак на съгласие, без да бъде убеден, съмнявайки се сам в разказа, който Медина вече познаваше.

— Ето и останалото; невероятно, сякаш измислено от някой луд садист. Както знаете, има садисти, които минават за нормални. Влязохме във вилата, за да извикаме по телефона съдията, и

намерихме там момчето, проснато на едно легло, почти мъртво, дрогирано. Аз, разбира се, носех със себе си класическата вече черна чантичка и му направих една инжекция от корамин. Поех малък риск, защото не знаех какъв наркотик е взело.

— Да — каза Медина, — и той е арестуван. Засега казва, че не си спомня нищо за тази нощ.

— Добре, няма значение. Поне до този момент. Та съдията. И на този кучи син трябва да му казваме ваша милост. Сега живее в една голяма къща в Колонията. Дори не взе да се обади сам по телефона. А трябва да беше вече почти девет часът; лежеше си все още в кревата и не си даде труд сам да отговори. Говори Мартин, говорих и аз. Нищо. Нареди да ни кажат, че разрешава да се пренесе трупът, но не в новата болница в Колонията, онази за гринговците. Тази работа трябвало да си остане тук, в Санта Мария. Тази работа беше Фрида. Оттук започва кошмарът; иска ми се да вярвам, че нямаше да го преживеем, ако не беше съвпаднал с вашата отпуската. — Все още говореше, без да гледа Медина в очите; от време на време насочваше погледа към шарената връзка, купена в столицата, друг път го издигаше и отправяше към току-що сресаната коса на инспектора. — Защото Мартин каза, че преди да откараме трупа на Фрида, трябва да бъде фотографиран. Поне от три гледни точки, а за нещастие неговият апарат бил повреден. Аз имам три апарата в къщи, по-точно казано, те са на жена ми. Но не исках да участвувам в тази безвкусица, макар че сигурно успях да я направя още по-отвратителна, защото Мартин каза нещо тайно на един от зверовете, той скочи, козирува и изчезна като изстрелян към града, с колата, която бяхте оставили на станцията на ферибота. Другите, които се намирахме там, застанахме около трупа на Фрида фон Клищайн, гледахме него, хавлиената кърпа, сапуниерката, тоалетните принадлежности. А слънцето се качваше вече, проникваше през листака на огромната върба, прехвърли я, почна да лази по влажните ѝ крака, влажни може би от росата по тревата, която, макар и толкова късно, все още се изпаряваше. А момчето вътре — лежи неподвижно, не мърда. Слушах толкова глупости, че се замислих защо ли Браусен е дал на всички без всяка дискриминация правото на слово; гледах също цианозата по устните, засъхналата кръв в носа на Фрида. И така до смешното начало на лудостта. Чухме как колата пристигна с голяма скорост, гумите застъргаха по пясъка. Вашият звяр беше довел онзи

нещастник, куция старик, дето стои на площада и предлага на двойките да ги снима със стария си апарат на триножник. Камерата беше украсена, почти покрита, с посивели и пожълтели снимки. А старецът, треперещ, по-бледен и от мъртвата, закуцука насам-натам, почна да се поти и накрая успя да направи снимки от трите гледни точки, за които беше говорил Мартин. И с това свършихме работата си на брега. Забравих да ви кажа, че негова милост нареди да се направи и една, слушайте добре, една незабавна аутопсия. Нямаше друг освен мене, който можеше да я направи, а аз нито бях задължен да го сторя, нито бях сигурен, че това, което ще установя, този път в качеството си на обикновен свободно практикуващ лекар, ще бъде или не приложено към преписката. Не бях и сигурен дали ще има някаква законна сила. Съгласих се все пак, защото няма друг лекар в това, което наричат юрисдикцията на Санта Мария. А освен това, защото бях много любопитен. Сега, когато единственото подходящо място беше нашата болница-приют.

— Извинете — каза Медина с ясен глас, — установихте ли вече, докторе, кога е настъпила смъртта? Щом получих телеграмата, взех самолета.

— Как, от поглед ли? Не, установих го после. Но това сведение не се намира в доклада. Поради перипетиите, които преживях, а тях ще позволите да разправа. Мога да кажа, че стомахът, също като дробовете, беше пълен с вода и никой не би могъл да установи кога се е хранила онази вечер. Продължавам: струва ми се, необходимо е да изслушате това, което не сте успели сам да видите. Представете, си пътуването. Мартин и аз в колата, заедно с жената, тя вече полувкочанена, с крак, който стърчи от прозореца като клон на дърво. Накрая, поболели се от жегата, пристигнахме в приюта. По-голямата част, така предполагам, от старците и лудите, защото и такива има, бяха в градината с пожълтяла трева. Един беше отворил една огромна книга, сложена на стол. С очила с много дебели стъкла, навел се толкова ниско, та човек можеше да си помисли, че чете с носа си, той отмерваше някакъв треперлив такт, а всички останали пееха грешно, ревейки, немски песни, по всяка вероятност религиозни. Дочените им униформени дрехи се бяха превърнали в дрипи, бяха боси или обути с алпаргати, недохранени или подутти. Стари, много стари хора, свързани с живота чрез някаква невидима връв. Те сигурно са или са били ратаи

в Колонията, бедняци, които сега не ставаха за нищо друго, освен да просят милостиня. Мисля, че там умря майката на Мъорсо, макар и да е невъзможно. Така е, тези нещастници са пристигнали с първата преселническа вълна, като бедни роднини или като ратаи.

Мисля, че ви казах вече, Мартин носеше униформата си; сигурно я използва и като пижама, никога не съм го виждал из града в цивилни дрехи. Той слезе от колата, те видяха униформата и приближаващия се Мартин и песента секна. Всички останаха като попарени, гледайки към сградата, някои от тях зяпнали. Мартин почна да разговаря на не знам какъв език с диригента на хора, един много висок рус човек, някога явно с атлетично телосложение, който кимаше с глава, за да изкаже съгласие или несъгласие, сетне огледа застаналите в полукръг вцепенени старчоци и накрая се съгласи да последва властта, отправи се към сградата, към колата, която се беше качила с едно колело на тротоара. Не знам дали думите на Мартин го бяха подготвили. Това, което си спомням, е, че човекът погледна Фрида, след това се огледа, сякаш искаше да се спаси от някакъв капан, извика: „Мъртва“ и се опита да закрие очите си, като кръстоса пред тях дългите си ръце. Зад него, в дъното, до стълбището, се разнесе неразбираемо шушукане, което се засили, когато ужасеният човек побягна като луд, вдигайки прах, препъвайки се в нищото, в ужаса, който събуждаше с големите си крачки. Когато Мартин се отправи отново към къщата, бях оглушен от страшен рев; нещастниците почнаха да се катерят, блъскайки се, по стълбището, нахълтаха в приюта и затвориха тежката врата с такъв трясък, че той кънтя в продължение на секунди сред зноя. Пред вратата остана Мартин самотен, чукаше с пръсти, с лакти, заповядваше, заплашваше, проклинаше тишината, която старците и кретените противопоставяха отвътре. Накрая реши да се откаже, реквизира голямата черна книга, която се оказа немска библия с песни и ноти, отпечатани на последните страници, и се върна при автомобила.

— Да, библията е в участъка.

— Двамата се запитахме гласно: „А сега къде да идем“, после замълчахме, загледани в радиатора, в трептящия горещ въздух. Винаги съм мислил, че онази гробница е смесена, една кратковременна чакалня за мъже и жени. Но не видяхме нито една жена, нито една вещица. Помислих си, че са вътре, че приготвят храна или оправят

легла и кушетки. А може би онзи обичай с песните засяга само мъжете. При гринговците има такива работи.

— Да — каза Медина; размърда се на стола си, измъкна пакетче цигари и запали една. — Работата свършихте в училището — каза той и духна пушека.

— В училището — съгласи се Диас Грей; стана, взе от библиотеката бутилка уиски и две чаши. — Извинявайте, но тук нямам вода.

— Няма нужда, докторе.

Пиха мълчаливо, на малки глътки, съсредоточени, сякаш неясните и предизвикателни песни на птиците в градината поглъщаха вниманието им.

— В училището — продължи Диас Грей. — Предложи го Мартин и аз помислих, че е подлудял от горещината. Но той настоя. „Като изключим черквата, това е единственото място, където можем да намерим голяма маса. В столовата, всъщност там има няколко малки маси, но могат да се съединят. Аз ще обясня на директорката.“

Когато наближихме училището, заобиколих го и вкарах колата под дърветата, сред храстите. Не беше лесно. Сетне си помислих, че това е най-несполучливият начин да скрия колата. Почаках, като поглеждах от време на време трупа на Фрида, после реших да го помръдна и успях да го наглася, не седнал, но поне прибран в колата. В това време Мартин изчезна и говори безкрайно с директорката и учителките. Най-после излезе от сградата и ме потърси, без да ме вика. Беше успял да убеди жените и те разпуснаха децата. Изчакахме ги да излязат — десетки и десетки деца, малки и по-големи, след тях пет-шест жени, които се разговаряха, движеха едновременно ръце и уста, спираха се от време на време на пътеката, посипана със стрити тухли, за да обсъждат въпроса по-добре.

Когато останахме тримата сами, Мартин отиде да приготви масата. Този път не се забави много и двамата вдигнахме Фрида, за да я поставим на голямата маса, стъкмена от четири масички. Отворих чантата и извадих ланцета, памук, марли. Не бях предупреден, така че не бях донесъл нито трионче, нито ножици, нито клещи.

— Ще ни трябва трион — казах на Мартин, изпитвайки желание да се откажа, да зарежа всичко. Да се наеме с тази работа друг, ако ще дяволът да бъде.

— В склада сигурно има — каза Мартин и излезе. Вдигах вече ланцета, за да го забия в надстерналната кухня, точно там, където е възелът на вратовръзката ви, малко над ключиците, когато забелязах детето; то беше влязло тихо и бе застанало до краката на мъртвата. Застинало като мене, като нея, облечено в бяла престилка; голямата синя панделка на плитката обвиваше врата му. Под лявата мишка стискаше книги и тетрадки. Не гледаше твърдите гърди на Фрида, не го интересуваха виненочервените плоски зърна. Беше на шест-седем години, беше русо и много бледно момиченце, стоеше полуотворило уста. Омагьосано, болнаво. Бавно протегна свободната си ръка, докато пипна изненадата на мъха по срамните части. Постави там ръката си, нежна и покровителствена, сякаш галеше някакво птиченце, страхувайки се да не му причини болка или да го уплаши.

— Вън — извика Мартин от вратата и накара да извънти ножовката на един голям ръждясал трион, подходящ за рязане на дърва.

И това е всичко, инспекторе. Умряла е от задушаване; мисля, че са ѝ нанесли удар и са държали дълго време главата ѝ във водата. Няма следи от удара. Един хематом на тила, от ръката, която я е натискала надолу, и два на гърба. Според мене следи от две колена. И може би е умряла между пет и шест часа сутринта. Ако ви се, нрави изчислението ми... Вашата приятелка е открила Фрида към осем. — Сега беше вторачил поглед в очите на инспектора.

— Олга Арамбуру.

— Влагата на потока, сянката на дървото, росата, слънцето. Не може да се твърди със сигурност. Но в седем е вече бял ден. Ах, да, никаква следа от изнасилване. Макар и да съм сигурен, че е бил мъж. И може би познат или приятел, щом като го е оставила в този час да се приближи до нея.

Медина стана, отиде да вземе шапката си, промърмори благодаря.

— Един момент, инспекторе — спря го Диас Грей. — Нали говорихме за онова благотворително дело, което искате да направите. Там, в този, тъмния шкаф, в първото, чекмедже, има пари. Вземете необходимото.

Медина отвори чекмеджето, почти пълно с банкноти от по десет, двадесет и сто браусенса.

ГЛАВА XXXIX

ЕДИН ВЕРЕН СИН

Продължаваха да наричат участък онова, което на времето бе истинският, снежнобял в началото на историята, със знаме, обагрено от червените и черните цветове на Браусен, които предизвикват и унижават всеки син или сив тон, показал се по небосклона на Санта Мария.

Сега това беше една голяма къща, изоставена от страх да не се срути; в един от тези дни, които изживяваме с разрешение на най-висшите инстанции, тя ще бъде купена от някой от новите богаташи от Колонията, за да я разруши и построи още една от тези сгради — пищни домове, — чужди на нашата бяло-розова архитектура, наследена от испанските основатели.

Ще бъдат спасени черквата и статуята, която се намира насред площада, с коня, запътил се на юг, и с неуморимия конник, сочещ пътя с оголената сабя.

На новата и толкова стара сграда на участъка все още вдигат и свалят знамето, избеляло от слънцето и дъждовете, от времето, което някои смятаха заковано, знамето, което все още не се е превърнало в парцал, но е разкъсано от яростни, макар и редки бури, наподобяващи безкръвни битки. Черното е сега моркосиньо, а червеното — тъмнорозово. И няма тръба, която да го поздравява, когато слънцето изгрява, когато слънцето залязва.

В стаята, някога зала, в която са сервирали чай на гостите, Медина, седнал по риза, бършейки потта си със смачкана на топка кърпичка, изслуша доклада на Мартин.

— Добре. Но нищо, което да ни послужи.

— Отрича всичко, твърди, че е спал. Диас Грей потвърждава, че е бил пиан и упоен от наркотици, нищо не знаел до мига, когато момчетата го събудили, заливайки го с кофи вода.

— Кофи вода и бой. Можеха да го убият. И щяхме да останем без показания, без нищо. Не можем да го предадем в столицата с

обвинението, че е спал. Оставете го половин час да си почине и продължете. Сетне ще се заема аз.

— Както заповядате — каза Мартин притеснен. — Дано имате късмет.

— Не става въпрос за късмет. А освен това трябва да си починете. Не сте спали от много часове. Кажете, моля ви се, на Ектор да донесе ракията и чаши. Една глътка няма да ви навреди. Ах, да, жената къде е?

— В голямата кухня. Нямахше къде другаде да я сложим. Дадохме й един сламен стол. Нали знаете, инспекторе, че въпреки хилядите молби, които изпратихме, все още сме без мебели.

— Знам. Ще изпия чашка и веднага след това ще я разпитам. Макар и да я познавам. Тя не прилича на човек, който би могъл да извърши такова убийство; няма необходимите ум и сила. Нито пък някакво основание. Но изведете я, нека седне на пейката на ливадата, която наричаме градина. Не се страхувайте, че ще избяга.

Ектор донесе бутилката и две чаши.

— Разрешете — каза той и сложи чашите върху писалището с ролетка, която никога не се спускаше.

— Три — заповяда Медина. — Да не са те променили нещо?

Ектор се усмихна и отдалечи закърпената си униформа, тропота на разпраните си ботуши.

Докато чакаха, Медина каза на Мартин: „Починете си, човече“ — и обърна глава, за да погледа през прозореца без завеси и жалузи третия час на следобеда, далечните върхове на евкалиптите, изсъхналите им и неподвижни листа.

Мартин седна; отслабналото му лице бе окръжено от брада, потъмна от русата му, грижливо сресана и блеснала от брилянтин коса; бършеше потта от челото си, като прекарваше по него механично два пръста.

Ектор се върна и тримата мъже вдигнаха чаши и си пожелаха: „Наздраве.“

— И като си помисля, че хладилникът все още не работи — каза Медина, сякаш мислеше на глас.

— Направих всичко възможно — отговори Мартин. — Имам братовчед електротехник, но не е в Санта Мария, не знам къде е отишъл.

— Сигурно работи в някое цивилизовано място — заяви уверено Медина.

Момичето Олга, Гуриса, събираше дребни полски цветенца с твърди и остри листа, изрязани сякаш от картон.

— Това не са цветя — каза Медина тихо. — Не мога нито да те целуна, нито дори да погледна очите ти — те са като цветя, положени на гроб, а от гробове нямаме вече нужда.

— Той ли е?

— Не се знае, не иска да говори. Но аз съм този, който трябва да разпитва. А не ми хрумва нищо, което да те питам.

— Но каква е моята вина, че по една проклета случайност попаднах на Фрида?

— Първо — каза Медина и побутна Гуриса към пейката, сетне седна до вдетинилата се от страх жена. — Първо, защо мина оттам в осем часа сутринта.

— Но нали ти ми каза, преди да заминеш...

— Няма значение, не си спомням. Трябва да говорим много, да повтаряме, че се обичаме, без никога да го казваме. Въпреки че всички го знаят. Не забравяй, че това е полицейски разпит. Много сериозен, много продължителен. Трябва да чуя това, което знам наизуст. Но казано от тебе. Защо в осем часа сутринта? Така започва разпитът. В колко часа обикновено се събуждате?

— Нямам определен час. Всичко зависи от предишната нощ. Ако сме се забавлявали до късно, ти и аз...

— Не — прекъсна я Медина. — С инспектора не се говори на „ти“.

Тя вдигна ръце, за да заглуши смеха си; после ги свали бавно и отдели очите си от смръщеното лице на Медина. Загледа се в далечната и равна повърхност с малки островчета изсъхнала трева, оттатък отпуснатата телена ограда, която бележеше границите на участъка. Със засмени очи тя почна да рецитира:

— Да, инспекторе. Забавлявах се с господин инспектора в апартамента в „Пласа“ докъм полунощ — излъга тя. — Инспекторът ми каза, че заминава за столицата с ферибота в пет часа сутринта. Инспекторът ме помоли, винаги е добър, когато моли или има нужда от

нещо, помоли ме да наобиколя вилата на брега, за да пооправя и ако е нужно, да измета. Ако аз, като жена, преценя, че е необходимо. Трябваше също така да проверя дали картините, рисувани скришом от господин инспектора, все призори при изкуствена светлина, са сложени в долапа, който винаги се заключва. Върнах му вече на инспектора както ключа от вилата, така и от долапа. Видях, че има една голяма картина, нарисувана върху картон, която представлява огромна вълна, изобразена цялата чрез петна от различна белота. Белота на хартия, на мляко, на кожа. В тази река никога не е имало, никой не е могъл да види такава вълна. Помислих си поради това, че инспекторът си е въобразил тази вълна или пък че е спомен от друга страна или от друга река, или от някое море, което никога не съм виждала.

Преглътна и наклони към Медина леко натъженото си лице.

— Да продължавам ли?

Медина погледна ръчния си часовник и каза:

— Още малко и фарсът ще свърши. Когато видяхте Фрида, как разбрахте, че е мъртва? От първите ви показания не личи, че разбирате от медицина.

— Ах — каза тя и потрепна на рамото на Медина. — Казах го вече и се поболявам всеки път, когато си спомня. Виждам я отново, неподвижна, сякаш никога не е била жива, никога не се е движила. Главата забита във водата, вратът сякаш пречупен и не излизаха никакви мехурчета.

— Убедително. Много умно. — Медина се усмихна, като да говореше с дете, което е успяло да отговори правилно; продължи да се усмихва, запали цигара и запита нехайно: — А след като е лежала по корем, почти гола, как разбра, че е Фрида?

— Да — промълви тя. — Тази жена винаги е била по-силна от мене. И сега, като мъртва, пак е по-силна. Никога не съм знаела кого всъщност ревнуваш. Но аз не съм твоята Хуанина, онази, дете ти беше казала, че е достатъчно да усети миризмата на жена, за да умре от погнуса. И ти го повярва.

— Не — каза Медина вяло. — Вярно е, че много ми се искаше, почти изпитвах нужда да повярвам. Поне по онова време.

— Никога не съм ти го казвала и сега няма да ти го кажа, ако не се закълнеш, че то няма да се появи в досието или където и да било

другаде. Че няма на никого да го кажеш. То няма нищо общо със смъртта.

Медина сведе глава.

— Заклевам се — каза той. — Но каквото и да е, не мога да разбера защо не си ми го казала. Все пак имало е мигове, когато двамата сме смятали, че сме едно и също същество. Поне аз така мислех, а ти потвърждаваше.

— Така е и сега ще ти обясня. Това, което искам да ти кажа, е, че Хуанина и Сеоане живяха месеци наред в къщата на Фрида. От време на време ги виждах край потока или в „Касанова“, и аз не съм чак толкова глупава, разбирах какво става.

— Какво пък толкова особено е имало? Защо никога не си ми говорила за тази работа?

— Защото няма само един Медина. Те са няколко. Не знаех как ще реагираш. Можеше да извършиш някоя глупост. А онази работа нямаше нищо общо с нас и аз се молех всяка вечер онези тримата да изчезнат от мисълта ти, да не се интересуваш повече от тях.

— Да и поне една... — започна Медина и веднага се разкая за глупостта си.

— Ех, не е важно дали е жива, или мъртва. Не е важно за спомена, за омразата и може би за отчаянието ти. Хуанина си замина за Лаванда преди повече от месец. Натовари ме да ти съобщя нещо. Каза ми, смеейки се, че отивала да посети една своя леля.

— Разбирам.

— И ми каза, цинично както винаги, че в дома на Фрида била преживяла всичко, което е могло да се преживее. Добави, че този път нямало опасност да забременее. Разбира се, така ще е, след като толкова често посещаваше Диас Грей, твоя приятел. Но всичко това не е важно. Искам да знам какво са направили с Фрида след касапницата. С това, което е останало от Фрида.

— В столицата е.

— При тази горещина.

Мартин се появи в сянката, зараждаща се на ъгъла на сградата. Изглеждаше по-зле от преди, по-уморен, по-слаб. Извика:

— Господин инспекторе!

Медина — отначало бавно, сетне с един скок — стана. Разбра, че има нещо неопределимо, неотложно.

— Заведете тази жена обратно в килията. Тоест в кухнята, все това е. По време на разпита установих нещо много важно.

Мартин свирна и се появи Ектор.

— Заведете задържаната в килията — заповяда Мартин.

Когато двамата изчезнаха, Мартин застана мирно, отдаде чест, изгледа от глава до пети инспектора.

— Свободно, говорете — излая Медина.

— Задържаният, най-подозрителният. Според мене е мъртъв, когато влязох в килията...

Килията беше стая, в която нямаше други мебели освен едно легло със сплъстен дюшек, без чаршаф и един стол с високо, право облегало; розово-златните тапети, изрисувани от проститутките и педерастите, лежали в нея, се отлепваха от четирите стени бавно, без да бързат, сигурни в крайния успех. Един малък прозорец, все още украсен с венец от лепенки с героите на Дисни, напомняше далечно за persery^[1], за деца, които си играят с кукли, оловни войници, топки и кубчета с разноцветни главни букви; деца, може би вече мъртви, а може би все още дишащи, но все пак мъртъвци с шкембета и бели мустаци, със самомнение и една бледа, винаги възвръщаща се вяра в бъдещия живот или във вечността на живота, който живееха.

Повлиян може би от неестествеността на картината, Медина изпсува вулгарно Браусен и не пожела да се наведе, а само погледна отвисоко; трупът лежеше кротко, свит като зародиш на нечистия под: коленете почти допираха мръсотията на фланелката, която някога е била бяла, превитата глава търсеше гърдите, ръцете бяха свити безсилно в юмруци, а на лицето се очертаваше усмивка, сякаш очакваше раждането, живота, който ще започне.

— Мъртъв, няма съмнение — каза Мартин, като разкъса мълчанието и толкова противоречивите, толкова трескави и разнопосочни мисли. — Беше мъртъв, когато се върнах, за да продължа разпита съгласно устната заповед. Обадих се веднага в дома на доктор Диас Грей, но никой не отговори. Въпреки че там живеят пет-шест души, като се броят слугите.

„Като че ли ние самите не сме слуги“, помисли си Медина. После каза неволно:

— Защо, по дяволите, трябва да умираат мъртъвците? — Поправи се: — Бяхте ли извадили всичко от дрехите му, колана, връзките за

обуца?

— Всичко — каза Мартин. — Мога веднага да ви донеса пакета. Не, инспекторе, той не е умрял от такова нещо. Погледнете лицето му. Нито се е удушил, нито се е заклал.

— Да, съвсем спокойно е. Никога не съм го виждал така. Но как е бил внесен тук хероинът, кокаинът или какъвто и да било друг наркотик?

— Не се е инжектирал, инспекторе. Но вижте хартийките. Седем са, ако не броим онези, които може би са скрити под група.

Погледнаха се без желание, всеки от тях затворен в тайната си.

— Но все пак как е бил внесен наркотикът? Никой не го е посещавал, а на вас не мога да не вярвам.

— Ако искате да чуете моето мнение, инспекторе, внесъл го е самият мъртвец.

— Казахте ми, че сте го претърсили, че сте извадили всичко от дрехите му.

Учудени чуха изскърцването на спирачки на голяма, тежка кола. Запътиха се бавно към стаята, която наричаха кабинет или канцелария. Изчакаха посетителите. Медина седнал зад писалището, Мартин прав, вперили и двамата поглед в отворената врата, все още изпълнена със слънчев блясък.

Някой — подвижен и строг, показващ в поглед и костеливо лице решението си да бъде вечен — хвърли къса сянка на вратата на участъка. Влезе почти усмихнат и каза без колебание: „Медина, Мартин.“

— Аз съм какъвто щете, но сега за сега съм съдията, онзи, когото наивните трябва да наричат „ваша милост“. При това с главно „В“.

Непознатият направи няколко крачки и докато двамата, подозрителни, поздравяваха, кимайки с глава, той грабна един стол от ъгъла и седна, вторачвайки се в Медина.

— Говорете вие, инспекторе — каза Мартин.

И Медина заговори бавно, като търсеше думите.

— Господин съдия. Преди два дни ви потърсихме, сержант Мартин ви потърси у дома ви в Колонията. Търсихме ви отчаяно, защото поводът беше отчайващ.

— Да. И някой отговорил, че Санта Мария не е в юрисдикцията ми. Но няма значение. Сега вече е, по моя заповед. Сега Санта Мария

отново попада под юрисдикцията на негова милост, макар и да не се знае докога. И за да започнем, кой беше отчаян?

Непознатият гледаше само инспектора и Медина разбра и си спомни, че е мразил този човек, макар и да не го е виждал никога, още от първия ден на живота си, може би даже преди да се роди. Но това не беше омраза на човек към човек; беше като ненавист към нещо неизбежно, беше ненавистта към всички страдания — смесени като една вълна с друга, — големи и малки, които му бяха донесли детството, първата жена, задължителното начало на зрелостта. Сякаш този човек бе разклатил, направил почти безсмислени надеждите му, сякаш се беше стремил да спре поривите му, бунтарството му, сякаш се беше трудил неуморно да не му позволи да стане нещо повече от полицай в едно загубено селище, сякаш той — леко насмешливият мъж, облечен в черни дрехи въпреки летния зной — го беше насочвал, упорито и търпеливо, към срещата му с двамата мъртъвци, чиято смърт той, мъжът в черно, бе предвидил и заповядал преди много време.

Сега се гледаха лице в лице и Медина си спомни смътния образ на някого, когото беше виждал или за когото беше чел, един мъж, може би другар по служба, който никога не се усмихваше; един мъж с отегчено лице, който поздравяваше с едносрични думи, изпълвайки ги с неясен трепет на нежност, с безлична насмешка.

— Говорих с часовия — каза съдията, като се усмихваше замислен в тишината. — Добре, никой не е отчаян. Или поне сега вече не е. Часовият ми каза, че имало един мъртвец, макар че, както изглежда, няма друг убит. Така или иначе, невероятна цифра за Санта Мария. Мога ли, можем ли да видим втория труп?

Медина се изправи, очаквайки, че съдията ще му подаде ръка. Но мъжът тръгна заедно с Мартин, всъщност без да изчака да го поведат, сякаш познаваше отлично къщата; стигнаха до стаята с леглото, стола и мъртвеца.

Медина остана до вратата; сега през огрения от слънцето прозорец падаха няколко лъча, които си играеха по мръсния под, търсейки да докоснат Сеоане, Хулиан, чиято легитимация имаше номер със симетрично подредени цифри, предвещаващ съвсем сигурно щастие, и удостоверяваше, че се е родил преди двадесет години в Колонията.

— Обърнете го — каза съдията на Мартин. За миг трупът, нерешителен, остана да лежи по гръб, с щръкнали нагоре избелели сини колена, с напълно еднакви кръпки, сетне се катурна на обратната страна. Нищо не прекъсна спокойния сън на загорялото лице. На пода се появи малко бяло парче хартия, затиснато досега от лявото рамо. Съдията се наведе да го вдигне; стори това, сякаш без да свие колене. Прочете го, подаде листчето на Медина, а той, преди да го предаде на Мартин, чете дълго, сякаш бе попаднал на някаква загадка.

— С това — каза съдията и посочи парченце молив до обувката на умрелия.

— Не разбирам — запротестира Мартин, сякаш ставаше дума за някакъв номер, скроен от съдията. — Преди да го затворим, иззехме всичко, което имаше у него.

— Да — усмихна се търпеливо съдията. — Всичко освен това и това, и ей онова.

Показа белите листчета с гънки, сочещи, че са били използвани като пликчета.

— Не виждате ли? Дънки с огромни подгъви. В тях би могъл да пренесе цял магазин.

Медина мислеше за разкривените букви на бележката, за ръката, която беше излъгала, преди да се отпусне, за ужасното и противоречиво намерение, предизвикало признанието.

„Кучи сине, не се безпокой, аз убих Фрида.

Хулиан Сеоане“

— Имал съм право — каза Мартин. — Подозирах го още от самото начало. Но нямаше начин да изтръгна и една дума дори.

Съдията му отне кротко листчето и го подаде на Медина.

— Приложете го към досието, инспекторе. Това е златна находка. Сетне ми пратете досието. И доклад за всичко извършено. От мига, когато бе намерена жената край потока, до това тук. — Той посочи листчето и трупа; слънцето галеше сега лениво момчето. — Трупа изпратете в болницата в Колон. Струва ми се, че виждам вече медицинското заключение: свръхдоза от някаква свинщина. С малки изключения може би всички тези, които наричат наркомани, трябва да

свършат така и колкото по-скоро, толкова по-добре. Доктор Диас Грей не иска да слуша вече нищо за тези работи. Цялата сутрин бях при него, изключихме телефона, за да не ни безпокоят. Говорихме за много неща; той е същинска история на града. Не помня колко е годишен. Но продължавам да го обичам, като да е мой син. Един верен син.

---

[1] Детска стая (англ.). — Б.пр. ↑

ГЛАВА XL

ЕДНО НАВЕЧЕРИЕ

В къщата си на брега, разположена между къщата на мистър Райт — тя беше по-отдалечена, — и най-голямата, която бе принадлежала на Фрида, Медина се осветяваше с една тумбеста и тежка газова лампа.

Седеше на леглото, а Рижия, свел глава, се разхождаше пъхнал ръце в джобовете. Изглеждаше така, сякаш отскачаше, леко отблъскван от стените.

— А сега? — запита Медина. — Стига ли, или не стига?

Рижия се спря и приближи лицето си към светлината на лампата. Лицето му се покри с лунички.

— Не става въпрос за парите — каза след малко. — Трудно е за разбиране.

— Трудно е да го обясните — поправи го инспекторът. — Пред нас е цялата нощ. Слушам.

Рижия погледна малките пачки от браусенси, поставени на масата. И банкнотите бяха червеникави.

— Кажете ми какво има — настоя Медина. — Парите ли не стигат? Това е всичко, което успях да събера. Повече няма. И ги събрах, като казах истината.

— Казали сте истината? Луд ли сте? На кого казахте? Бях сигурен, че мога да ви се доверя. — Приближи се безсмислено към леглото; Медина му се усмихваше с леко съжаление.

— Казах истината. Не казах нищо друго, освен че става дума за операция за прочистване. От полза за всички. Сега е ваш ред. Кажете ми стигат ли тези пари.

Рижия запали цигара и седна на масата, като избута със задника си пачките банкноти.

— Изслушайте ме, ще говоря искрено, като на изповед. И се опитайте да разберете. Парите са предостатъчни за това, което ще направим. Или искаме да направим. Или за това, което аз ще направя. Не смятам да остана с празни ръце. Билетът за ферибота, за автобуса

или за влака. Работата е там, че мислих и желях толкова дълго това нещо, че сега, когато може да се изпълни, когато е сигурно, чувствавам се болен и слаб; изпитвам онова, дето го наричат депресия.

— Пийнете си ракия и ще се почувствувате по-добре. И аз изпитвам нещо подобно. Но така е в началото, после минава.

А освен това мисля за вятъра. Макар че сега се пукаме от жега, приближава света Роса. И бурята едва ли ще закъснее. Но кой може да предвиди откъде ще духве вятърът?

ГЛАВА XLІ НАЙ-СЕТНЕ ВЯТЪРЪТ

Три нощи подред Медина, подобно на пастирка-девица, очакваща боже явление или никога нечути гласове, стоеше на прозореца си в „Пласа“, надявайки се да чуе тътена, съпровождащ появата на света Роса. Чакаше го в мрака, защото следобед бе видял светкавици, едва очертаващи се на дневния небосклон, защото бе чул далечни гръмотевици, но преди всичко затова, защото нощем се сбъдват големите мечти.

Преди Гуриса да заспи щастлива с двойната доза секонал, който Медина ѝ бе поднесъл и тя взе, без да разбере, бяха се любили; тя с обикновената си смесица от невинност и порочност; той с учудваща мъжка сила, която му се струваше все по-чужда и нездрава.

Тя дишаше в мрака на леглото, той стоеше залепен за откриващия се от прозореца винаги един и същ пейзаж.

Най-после през третата нощ откри едно далечно указание за появата на възмездието. Шумни и саркастични мълнии и гръмотевици, краткотраен, но изобилен дъжд, необуздан вятър, който разлюля дърветата и за миг — забързан и непочтителен — изви танц около статуята — основа, кон и конник — на площада.

Медина не искаше да си прави илюзии, страхуваше се от почти сигурната измама; влезе в банята и си облече един топъл халат от груб плат. В гардероба бе окачена униформата, която рядко носеше, там висеше и кобурът. Постави тежкото, притеснително оръжие в джоба на халата, прекоси стаята, без да наруши тишината, и застана отново край мрака на прозореца. Различи само светлината на няколко локви по улицата, които отразяваха слабата светлина на хотелската фирма.

Опитваше се безполезно да види колко е часът, да премери хода на минутите по ръчния си часовник. Времето течеше — и той го чувствуваше на плещите си, по потта на гърдите си, — без да оставя следи, без да разрешава на когото и да било да го улови и премери. Внезапно почувствува нова болка от умора в колената, забеляза едно

съвсем леко и далечно предизвестие за светлина, някъде в левия край на града.

„На запад, помисли си Медина, не може да е подранила зора. А аз му казах да не почва от този край.“

Гуриса се размърда в голямото легло и промърмори нещо неразбираемо и сърдито; сетне отново се чу как диша тихо, по детски.

Светлината, все още вляво, започна да се движи и да расте. Когато израсна, тя се втурна към града, като изтикваше властно нощния мрак, снишаваше се за малко, за да се изправи отново, сега вече я съпровождаше шум на огромни платна, разлюлени от вятъра.

Медина усещаше светлината по лицето си, все по-силната, почти непоносима топлина на стъклото. Трепереше, но не се съпротивяваше, жертва на странен страх, на винаги разочарования край на едно приключение. „Желаех го години наред, затова се върнах.“

Чу как в онова помещение на апартамента, което наричаха кухня, се пръсна прозорец. Стиснал пистолета в ръка, той се приближи до леглото. Почувствува почти неудържима нужда да целуне Гуриса, но го беше страх да не я събуди, преди да го е сторила врявата, която започна да долита от улицата, от хотела, от покрива и от небето.

Мадрид, 23 февруари 1979 г.

Издание:

Хуан Карлос Онети. Нека вятърът говори

Уругвайска. Първо издание

ДИ „Народна култура“, София, 1983

Редактор: Анна Златкова

Художник: Александър Поплилов

Художник-редактор: Николай Пекарев

Технически редактор: Иван Скорик

Коректор: Здравка Славянова

Рецензент: Емилия Юлзари

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.